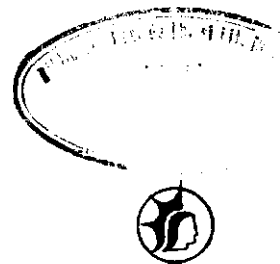
EMIL ISAC

POEZII

Antologie şi prefaţă de
MIRCEA TOMUŞ

Text stabilit şi note de
MIRCEA TOMUŞ şi IERONIM PRECUP

EDITURA MINERVA
Bucureşti, 1975

INTRODUCERE

Impregnată de element autobiografic în asemenea măsură încît, pe alocuri, nu reprezintă altceva decît expresia directă sau, dacă nu, foarte apropiat paralelă a unei experiențe concrete sau sufletești, poezia lui Emil Isac ne evocă, în două ocazii cel puțin, şi ascendența poetului, pînă în momentul în care ea se pierde în ceața evului de mijloc. Prima dată, găsim amintirea concretă a şirului de preoți din familia mamei, apoi, în frumoasa *Noapte fantastică,* în care un concret istoric dat mai întîi descinde direct din paginile izvoarelor, pentru ca, pînă la urmă, să apară ca un produs al unei fantezii orientate şi modelate prin autoritatea elementului autentic, astfel încît greu se mai poate distinge azi între realitate şi ficțiune. De altfel, mai importante chiar decît autenticitatea istorică ni se par a fi spiritul şi atmosfera în care poetul a ținut să-şi proiecteze ascendența : predominanța tonurilor violente, contrastante, orgoliu al dezlănțuirii de patimi şi forțe. Ce pot atesta izvoarele documentare demne de încredere din suita de strămoşi evocați în straniul decor expresionist al poemei desfăşurate în salonul roşu ni se pare chiar mai puțin important pentru adevărata biografie a poetului, biografia lui creatoare, decît tocmai această atmosferă şi perspectivă, rezultate ale unui program de autoexprimare şi autodefinire, pentru care important este elementul pasional şi de acțiune.[1]

Ioan cavaler de Puşcariu, în lucrarea sa *Date istorice privitoare la familiile nobile române*[2], înscrie, în descendența familiei mai

[1] *AD. IV-TAM REI CAMERALIS MARMATICAE EPOCHAM {Registrul camerei de sare a Maramureşului în epoca a lV-a),* p. 143, mss. în colecția decedatului prof. Gh. Dăncuş din Cluj.

[2] *Date istorice privitoare la familiile nobile române,* culese de Ioan cavaler de Puşcariu, Sibiu, 1892, voi. I şi II. Vezi şi Sândor Imre, Czimerlevelek, Kolozsvâr, voi. II, 1912, p. 91-92.

sus amintite, pe frații Aureliu și Pompiliu Isacu, cel dintîi „advocatu in Clusiu", al doilea în Sebeș, tatăl și unchiul poetului.

Se reține, de pe acum, că purtătorii numelui Isac sau Isacu, în linie direct ascendentă de la cîntărețul „salonului roșu", au trăit, în general, o viață agitată. Avocatul dr. Aurel Isac, într-un fel, stîlpul de reazem al familiei, cel care i-a cîștigat demnitatea nu numai a faimei publice, dar mai ales pe aceea a cheltuirii de sine pentru cauza obștească, povestește, din păcate prea sumar, într-o încercare de autobiografie, tribulațiile tatălui său, Nicolae Isac, născut în 1816, la Sebeș, mort în 3 martie 1880, la Buda, fost notar la Orlat, Miercurea Sibiului, Sibiu, funcționar la oficiul de dezdăunare din Cluj, arhivar la Buda, om violent dar nenorocos, așa cum și l-ar fi dorit nepotul poet[3].

Nicolae Isac și Elisa, născută Balomiri, avură trei copii, dintre care Pompiliu, unchiul poetului, născut la 14 martie 1853, la Miercurea Sibiului, cea mai mare parte avocat în Sebeș, mort la Sibiu,, în 27 februarie 1931, și Cornelia Florentina, născută la Sibiu, probabil în 1858, decedată la 18 mai 1872, în Cluj, în vîrstă de 14 ani, după ce dovedise înclinații pentru arta dramatică, fiind membră a societății diletanților din Cluj[4].

Aurel Isac, primul născut, văzuse lumina zilei, la Tîrgoviște, la 2 august 1845, botezat fiind la mînăstirea Viforîta de popa Soare Călugăr. A făcut școală gimnazială la Sibiu, la Cluj, unde familia a rămas stabilită după plecarea tatălui la Buda. Studiile universitare le-a urmat în capitala imperiului, terminîndu-le cu *summa cum laudae.* Părăsea Viena în anul în care Eminescu venise acolo' (1869), dar rămîne stabilit, prin tradiția familiei, că 1-a cunoscut pe poet, după toate probabilitățile în cadrul societății studențești *România* (mai tîrziu *România jună)* la activitățile căreia participase prin conferințe cu subiecte naționale și sociale, dintre care a rămas amintire lucrarea „Statuturile regnicolare și iobăgimea din Transilvania", susținută la 5 decembrie 1868, în care combătea pe Hurmuzachi. A părăsit capitala imperiului, deși i s-ar fi oferit un post de conferențiar la Universitate, la disciplina de filozofia dreptului. S-a stabilit la Cluj, în 1869, ocupînd o funcție în cadrul Judecătoriei Cerculare Gilău, lucru pentru care a trebuit să învețe limba maghiară. Era secretar juridic la această judecătorie condusă de Iosif Pap, consilier de curte, la care se judecau mai ales

[3] *Aurel Isac.* Spicuiri, fragment autobiografic, ms. în păstrarea familiei poetului.

[4] Ioan Massoff, *Teatrul românesc,* privire istorică, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 563.

procese privind dreptul de folosire a pădurilor din împrejurimi, puternic disputat între eclezia catolică din Cluj și localnici. Colaborează, în această perioadă, la *Federațiunea* din Pesta, al cărei director era Alexandru Roman, căsătorit cu verișoara sa, Leontina Balomiri. Dădea, între timp, și lecții la un internat francez. In 1871, cu ocazia reorganizării judecătorești, a fost ales notar-șef al județului Cojocna, care concentra aristocrația maghiară și unde se judecau mai ales procese de drept feudal. încercînd să introducă utilizarea limbii române în procedura judiciară și renunțînd să fie ales viceișpan substitut, demnitate care-i impunea să poarte uniforma nobilimii maghiare, dr. Aurel Isac renunță la serviciul statului și deschide, împreună cu I. Petran, un birou avocațial la Cluj. Tot în acel an, 1872, intră și în viața politică. De pe cînd funcționa încă la judecătoria județeană, depusese mare străduință pentru unirea și promovarea juriștilor români, făcînd chiar încercări, pe care singur le apreciază drept fructuoase, de a forma un stil juridic al limbii române.

In martie 1880, după cum relatează G. Barițiu, peste treizeci de avocați români din Transilvania s-au constituit într-o conferință preparativă, la Sibiu, avînd ca președinte pe dr. Ioan Rațiu și ca „actuariu" pe dr. Aurel Isac, pentru a se opune unui proiect de lege susținut în dieta maghiară de ministrul justiției, Pauler, sub titlul : „Despre simplificarea și accelerarea cauzelor de regulare a posesiunii pe teritoriul Transilvaniei, precum și a fostelor comitate de odinioară Crasna, Solnocul de mijloc și Zărand și al •districtului Cetății de piatră". Potrivit expresiei pitorești a bătrînului istoric, avocații români, „scărmănînd bine citatul proiect, aflară lucru curat că scopul aceluia era : exposesionarea, adică •degradarea la stare de proletariat a populațiunii rurale întru înțelesul strict al cuvîntului."[5]

în 1881, la Adunarea Națională de la Sibiu, al cărei președinte a fost episcopul Popea, cel refugiat odinioară la Tîrgoviște, dr. Aurel Isac este numit secretarul adunării, fiind asistat de Francisc Hossu-Longin. Cu această ocazie, la propunerea lui Aurel Isac, s-a •decretat înființarea de drept a Partidului Național Român și s-a hotărît ca acesta să-și fixeze ca bază a programului său prosperitatea poporului, doctrină cunoscută mai tîrziu sub denumirea de •*aparentă pasivitate.* Textul propunerii lui Aurel Isac, păstrat în •documente, se distinge prin precizie și eficiență juridică : „Con-

[5] George Barițiu, *Părți alese din Istoria Transilvaniei pe 200 de ani din urmă,* voi. III, Sibiu 1891, pp. 498-499.

siderînd că conducerea cauzelor naționale se poate efectua mar sigur şi conştiincios prin concentrarea tuturor românilor propun r ca românii adunați la această conferință să se constituie pe baza solidarității într-un club politic-național, alegîndu-şi un comitet central executiv de 30 membri din toate părțile locuite de români cu reşedința la Sibiu."[6]

Activitatea publică a lui Aurel Isac culminează cu participarea sa ca apărător în vestitul Proces al Memorandului. întregul conținut şi tactica apărării în acest proces s-au hotărît, în ianuare 1894, în casa de pe atunci a familiei Isac, la nr. 31 al actualei străzi dr. Petru Groza. în celebrul proces, dr. Aurel Isac figura ca apărător al lui George Pop de Băseşti, al doilea pe lista acuzaților, după dr. Ioan Rațiu, fruntaşul mişcării prin autoritatea atitudinii şi contribuției sale. în completul apărătorilor, tatăl poetului era încadrat de nume de rezonanță din corpul avocațial românesc din Transilvania, precum şi de fruntaşi ai vieții publice care apărau, ca neavocați, potrivit legilor timpului, în acest proces de presă. Amintim, dintre ei, pe dr. Amos Frâncu, dr. Aurel Mureşianu, dr. Augustin Bunea, Francisc Hossu-Longin, dr. Alexandru Hossu-Longin, Coriolan Brediceanu. Mai asistau avocații dr. Milos Stefanovits, dr. Ştefan Fainor, dr. Matei Dula, toți trei slovaci, şi dr. Emil Gavrilă, sîrb, a căror participare avea un evident rost politic, avînd a proba solidaritatea internațională a popoarelor oprimate şi semnificația europeană a procesului. Desfăşurat între 7 şi 25 mai 1894, în fosta sală a Redutei din Cluj (astăzi pe str. 30 decembrie), procesul a polarizat, cum se ştie, interesul opiniei publice nu numai din Transilvania şi Ungaria, dar şi din alte țări ale Europei. Esența actului de acuzare consta în aprecierea că Memorandul, contestînd valabilitatea şi obligativitatea legii aşa-zise a Uniunii, între Transilvania şi Ungaria, contribuie la slăbirea autorității ei, acțiune definită drept instigatoare. Dată fiind situația de fapt a procesului, în care acuzarea şi instanța aveau de apărat tocmai principiul de stat de la care ele emanau, este de înțeles starea de vădită inferioritate a acuzaților şi apărării, față de care preşedintele Tribunalului, jurații înşişi aveau poziția unor acuzatori. Tensiunea acelor zile s-a ridicat la valori maxime, atît pe străzile oraşului, bîntuit de agitații şovine, cît şi în sală, unde acuzații erau gardați de reprezentanți ai forțelor publice. în aceste condiții, este de la sine înțeles că desfăşurarea procesului rareori a putut să atingă chestiuni de fond. Tactica instanței şi a acuzării, între atitudinea cărora e greu de făcut vreo deosebire, tocmai aceasta era : şicanarea, mai mult, intimidarea acuzaților prin proceduri abuzive (între altele, actul de acuzare nu a fost citit şi în limba română, după cum au fost interzise pledoariile în această limbă), pentru a amîna cît mai mult şi, eventual, dilua discuția de fond a problemei. Față cu aceasta, apărarea, care a dovedit o solidaritate şi o unitate de acțiune fără fisură, a recurs la tactica obstrucționistă, pentru a atrage cît mai mult atenția opiniei publice internaționale asupra viciilor de procedură, iar, la un moment dat, după mai multe amenzi la care a fost supusă cu promptitudine, dintre care două consecutive asupra aceluiaşi avocat, s-a retras demonstrativ, în imposibilitate de liberă exercitare a funcțiunilor sale. în cadrul acestei unități de monolit a corpului apărătorilor, dr. Aurel Isac, dacă nu a avut o activitate spectaculoasă, de prim plan, în schimb a punctat desfăşurarea procesului prin cîteva intervenții concise, dar foarte hotărîte şi, ceea ce este mai important, deosebit de utile pentru cauza apărării. Astfel, în ziua a treia a procesului, deci la 9 mai 1894, intervine într-o problemă de procedură a amînării, debutînd printr-o declarație în care putem bănui tot atîta sinceritate cîtă ironie mascată : „Eu sînt omul formelor, mă leg de ele." în ziua a patra, 10 mai 1894, este întrerupt de preşedinte, baronul Szentkereszty Zsigmond, dar reuşeşte să anunțe recurs de nulitate într-o chestiune privind traducerea declarațiilor. Este ziua cea mai dramatică a procesului, cea în care, pînă la urmă, corpul apărătorilor avea să părăsească sala de judecată ca un singur om. Evident că, lipsind din sala procesului, apărătorii nu încetaseră asistența lor pe lîngă acuzați, față de care aveau mai mult decît un angajament formal, împărtăşind aceeaşi cauză. De altfel, cel mai important act al acestui proces, „Recursul în casare al Dr. Ioan Rațiu şi al celorlalți condamnați, contra verdictului juraților şi a sentinței de condamnare", o adevărată sinteză concluzivă a mişcării memorandiste atît în ce priveşte problemele de fond cît şi, mai ales, strategia ei politică şi juridică, este, după toate probabilitățile, opera unui grup de apărători, între care şi tatăl poetului : „dr.

[6] *Memorial, compus şi publicat din însărcinarea conferinței generale a Reprezentanților alegătorilor români,* adunați la Sibiu în zilele de 12, 13 şi 14 mai st. n. 1881, prin Comitetul său emis cu acea ocaziune. Edițiunea a 2-a. înavuțită cu actele Conferinței şi cu o excursiune critică. Sibiu, tiparul lui W. Krafft, 1882, p. 175.

Amos Frâncu (partea I), dr. Aurel Isacu, dr. Ştefan Pop, Coriolan Brediceanu şi o parte a lui Iuliu Coroianu."[7]

Activitatea publică a lui Aurel Isac mai cumulează funcţia de preşedinte al societăţii studenţeşti „Iulia" şi, la recomandarea dr. Amos Frâncu, al Societăţii Juriştilor Români, ambele funcţionînd în afara aprobării guvernului maghiar. Prin asociaţia lor profesională, juriştii români au intrat în legătură cu colegii lor din Austria, Germania, Franţa, Italia şi alte ţări. Ulterior, începînd cu ianuarie 1898, a fost ales patron al Reuniunii Sodalilor români din Cluj, înfiinţată după modelul celei din Sibiu. Antecesorii săi în această funcţie fuseseră Grigore Silaşi, Lazăr Baldi, Alexandru Bohăţel, iar ca secretar, Iacob Mureşianu. Reuniunea avea ca scop să organizeze activitatea culturală a meseriaşilor români şi, pe drept cuvînt, după istoricul acestei asociaţii, „cu deosebire din punct de vedere naţional românesc, este un avantaj şi un progres a avea şi în Cluj un centru şi pentru industriaşii noştri." Acelaşi istoric apreciază ca deosebită activitatea dr. Aurel Isac, „ca unul care atît cu vorba (îndemnînd pe membri la muncă, ţinînd în multe rînduri prelegeri instructive), cît şi cu fapta (dăruind în mai multe rînduri sume considerabile pentru cumpărarea de cărţi de şcoală etc.) ne-a sprijinit şi ne sprijineşte şi azi."[8]

După desăvîrşirea în 1918 a statului naţional unitar, a fost o vreme senator, dar s-a retras din politică definitiv în 1921 ; a fost ales preşedinte de onoare al Uniunii avocaţilor din România. A murit la 22/23 aprilie 1932, prilejuind observaţia amară a fiului său pentru puţina cinste oficială cu care a fost îngropat.

Dinspre mamă, ascendenţii poetului trebuie căutaţi în apropierea Clujului. Bunicul fusese preotul Vasile Roşescu, născut la 25 decembrie 1827, în comuna Dumbrava, în vecinătate de Gilău. Făcuse clasele de gramatică şi prima „umanioară" la gimnaziul romano-catolic din Cluj, unde figura sub numele Veress Ladislau, provenit, desigur, dintr-o maghiarizare mai veche a numelui (presupus) Roşu, căreia avea să-i răspundă printr-o romanizare accentuată în forma care ne-a fost transmisă. Teologia a urmat-o la Sibiu, unde mitropolitul Şaguna reorganizase învăţămîntul respectiv. 11 hirotoniseşte ca preot, pentru Cluj, însuşi mitropol'tul, iar protopop e numit în 1864. Moare la 26 noiembrie 1888, „după o activitate de 37 de ani pe terenul bisericesc, şcolar şi naţional", după cum scria pe piatra funerară din curtea bisericuţei ortodoxe din Cluj, cea la care a păstorit o viaţă întreagă.[9] Soţia lui Vasile Roşescu a fost Ana Tăuţan, născută la 8 decembrie 1829, în Cluj, decedată la 28 decembrie 1911. Au avut în total 7 copii : Tuliu, preot, urmaşul tatălui său, intelectual, amator şi el de teatru în tinereţe, îl cunoştea pe Hasdeu, era în corespondenţă cu Iorga ; Cornel, mort tînăr, ca doctorand la Viena, Romul, Elisabeta sau Eliza, mama poetului, învăţătoare şi pictoriţă, Aurelia, Măria, Amalia. Eliza Roşescu, „frumoasa matroană de Roşesc" pe care avea s-o evoce poetul în versurile sale, era o fire blîndă, cu înclinaţii artistice. S-a născut la 29 iulie 1854, la Cluj, oraş în care îşi va petrece întreaga viaţă, pînă la 31 ianuarie 1922, cînd trece la cele veşnice.

Căsătoria Elizei Roşescu cu Aurel Isac s-a celebrat la 9 octombrie 1877, în Cluj. Unirea lor avea să dea naştere la 4 copii, născuţi la intervale de cîte doi ani : Aurel, născut la 30 mai 1882, la maturitate avocat în Cluj, mort în 1924, Valeria Isac, născută la *28* februarie 1884, o fire sensibilă, artistă, compozitoare şi pianistă — a susţinut concerte la aproape toate manifestările culturale ale românilor din Transilvania înainte de unire — decedată în 1949. Emil, născut în 1886, şi Lucia născută în 1888, căsătorită cu avocatul dr. Ioan Tripa — a trăit pînă la 5 decembrie 1958.

Am stăruit asupra ascendenţei lui Emil Isac în convingerea că întreg acest complex de fapte şi situaţii a avut cea mai mare înrîu**Tire** asupra formării lui. Este, adică, mediul în care Emil Isac a crescut, moştenirea ce **i**-a fost dată şi pe care, putem bănui, a simţit-o ca pe o prezenţă vie. Sintetizînd, la finele acestei expuneri, reţinem caracteristicele de bază ale mediului familial al poetului : mai întîi, destinul public al familiei Isac şi chiar al celor de apropiată înrudire ; încă de la nivelul verigilor celor mai îndepărtate ale ascendenţei, pierdute pentru noi în ceaţa trecutului, purtătorii numelui Isac s-au dovedit oameni încadraţi foarte strîns şi activ în toate formele de viaţă cetăţenească. O vocaţie politică, manifestată la străbuni cu precădere în forma activităţii practice, lucrative, pe tărîmul realităţilor economice şi sociale, deci sub formă administrativ-juridică, se va decanta şi cristaliza, treptat, în pri-

[7] *Procesul Memorandului românilor din Transilvania,* acte şi date, Editura Buletinului şi Justiţiei, Cluj, voi. II, 1934, pp. 61, 74 şi 473.

[8] *Istoricul şi Statutele Reuniunii Sodalilor români din Cluj,* date de Comitetul Reuniunii, Tipografia Carmen Petru Bariţiu, Cluj, 1906, pp. 10, 21, 22.

[9] Preot FI. Mureşanu, *Biserica din deal, sau Vechea biserică ortodoxă română din Cluj şi slujitorii ei,* Tipografia naţională, Cluj, 1942, p. 90.

mul rînd, la nivelul elevat al unei foarte avizate şi pătrunzătoare stăpîniri a ştiinţei juridice, bazate, după cum cereau împrejurările de atunci, pe o largă informaţie istorică, în cazul avocatului dr. Aurel Isac, în al doilea, la cel al unui crez politic militant şi umanitarist, reflectat fidel într-o operă literară sensibilă, în cazul poetului.

O altă caracteristică a ambianţei familiale a poetului constă în ceea ce, pe drept cuvînt, s-ar putea numi legatul ei naţional. Bărbaţii din familiile Isac şi Roşescu au fost, prin toate faptele şi atitudinile lor, luptători pentru cauza naţională a poporului român din Transilvania. Femeile însele întreţineau acest cult, modelîndu-l în activităţi specifice în care sensibilitatea feminină îşi găsea finalităţi practice, imediate. Nu se cuvine să uităm însă că, potrivit informaţiilor istorice, numele lui Aurel Isac este legat de orientarea programatico-economică a politicii româneşti din Transilvania. Vocaţia politică şi idealul naţional sînt cultivate de aceşti bărbaţi în expresia lor cea mai directă, palpabilă, mai strîns legată de împrejurările şi cerinţele imediate şi complexe ale vieţii concrete. Nu poate fi această condiţie fără nici un raport cu modul în care se exprimă crezul politic şi naţional al lui Emil Isac : înflăcărarea pasională pe care o poate presupune sensibilitatea poetică în aplicare asupra idealului naţional lipseşte sau, mai precis spus, este deturnată de la formele gratuite de manifestare spre formula unui crez uman nutrit, pe de o parte, de realitatea imediată a trăirilor autentic omeneşti ale eului liric, pe de alta, de strînsa considerare a împrejurărilor fireşti şi necesare. Poezia politică şi naţională a lui Emil Isac va fi o poezie de expresie directă a unui zbucium individual, la răscrucea bîntuită de vifor a istoriei ; jurnalistica lui militantă ca şi activitatea propriu-zisă pe tărîm obştesc vor fi inspirate de comandamentul unui realism atent şi receptiv la angrenajul dialectic al relaţiilor şi împrejurărilor concrete.

Acestea sînt datele principale ale mediului ambiant în care a văzut lumina zilei poetul. Evenimentul s-a petrecut la 27 mai 1886, în Cluj, într-un edificiu cu un cat de pe actuala stradă Dr. Petru Groza. Casa părintească, de pe actuala stradă 1 Mai, cumpărată între timp de părintele său, la sfîrşitul secolului al XIX-lea, i-a adăpostit copilăria, printre numeroşi unchi şi mătuşi, prieteni de familie sau amici literari şi politici. Edificiul cu trei laturi, dintre care una spre stradă, are o curte a cărei perspectivă, peste canalul morii, se deschidea spre apus, peste coroanele bătrînelor grădini.

Fără elemente de stil acuzat, clădirea are aerul de vechime care îi este potrivit: o scară închisă, străjuită de un lampadar de fier forjat, gangul cu bolta pictată, camere largi. Avocatul Isac a amenajat şi dezvoltat clădirea ajunsă curînd nu numai o reşedinţă a unei familii rămuroase, dar locul de întîlnire al intelectualilor români din Transilvania, cît şi din alte provincii, în trecere prin Cluj. Fotografiile ne păstrează imagini din curte şi de pe coridoare, tulburător de apropiate de ceea ce găsim astăzi în edificiul păstrător nu numai al depozitului documentar al familiei, dar mai ales al unei intense atmosfere de vechime şi stabilitate. Tatăl poetului, avocatul dr. Aurel Isac, evoluează, în ceaţa mai fină decît un văl a portretelor fotografice, de la silueta romantică a anilor '70, cînd s-a căsătorit cu Eliza Roşescu, la profilul sculptural de senator roman, în care nasul uscăţiv şi pronunţat, conturul îngroşat al orbitelor şi ridurile tot mai adîncite exteriorizează un crez înalt dar aspru cu sine, tăios ca o spadă. Figura mamei se compune din linii moi, din ce în ce mai rotunde, pe măsură ce matroana familiei înainta în vîrstă ; expresia dominantă rămîne aceea de generozitate şi bogăţie a trăirilor, de căldură sufletească şi sensibilitate, într-un perfect acord de complementaritate cu tăioasa efigie a avocatului. Fotografiile ne mai păstrează imaginea unor mătuşi ale poetului, surprinse în plin soare pe cerdacul clădirii, în costum de epocă decorat cu volănaşe şi crinoline ; sau cea a poetului adolescent, în costum de sport cu tăietură englezească, rezemînd cu gravitate o bicicletă.

Amintirile din copilărie convertite în literatură par puţine. Şi totuşi, scrisul lui Emil Isac nu este altceva, aproape în totalitate, decît experienţă subiectivă ; el nu realizează însă masiv structura curată a memorialisticii, fie din cauza unui prea-plin de „senzaţii şi impresii", care deranjează mecanismul de obiectivare, absolut necesar, totuşi, genului, astfel încît faptul de amintire îşi găseşte expresia literară cea mai la îndemînă în ritmul poetic, fie răspunzînd, după cum singur şi-a fixat destinul, cu multă promptitudine, la solicitările extra-estetice care au mai fărîmiţat o dată filonul memorialistic. Nişte foi răzleţe păstrează însă frînturi din ecourile sensibilităţii copilăreşti : „M-am născut în luna mai în Cluj 1886. Copilăria mea s-a scurs în casa părintească, cu grija ca să învăţ ce era necesar atunci... Aveam şi o bonă franceză — o chema Marceline, fată din Savoia, care m-a învăţat să vorbesc şi să cînt franţuzeşte. Îmi aduc aminte aşa de exact de copilăria mea, încît şi fără fotografii şi relicvii rămase îmi reamintesc

de Herr Gunesch, care era directorul Şcoalei Evanghelice din Cluj, unde mi-am făcut şcoala primară..."

Sînt proaspete amintirile înfiorate din zilele celebrului proces al Memorandului : „Reţiu în amintirea copilăriei mele şi Procesul Memorandului din Cluj, din 1894. Tatăl meu era un jurist celebru şi a condus apărarea acestui monstruos proces, împreună cu colegii lui sîrbi, croaţi şi cehi. îmi reamintesc şi azi muzica geamurilor sparte ale casei noastre cu bolovanii „studenţilor" şovinişti unguri şi de defilarea zecilor de mii de români, îndeosebi ţărani moţi, care veniseră în Capitala Ardealului ca să asiste la acest spectacol dureros. Husarii, jandarmii, batalioane de militari, tunuri în piaţă... Toată lumea se aştepta la vărsări mari de sînge, la revolta românilor (...) N-a fost nici vărsare de sînge, nici revoltă, doar au fost condamnaţi la închisoare grea de ani fruntaşii politici români."

Primii patru ani de şcoală evanghelică, în limba germană, sub supravegherea domnului Gunesch, sînt urmaţi de alţii, în limba maghiară, la Liceul Piariştilor din Cluj. Adolescentul romantic şi visător reţine prima confruntare dintre sensibilitate şi credinţă, principiu dramatic nucleic pentru *Maica cea tînără:* „Cum treceau anii, aşa îmi creştea trupul. Din copilul cu ochi visători şi cu horbotă de dantelă la gît, învăţat să alerg în goană călare, se făcu tînărul de 14 ani, înalt, subţire, cu păr negru, cu ochii schimbători, intrînd în grija călugărilor catolici, la al căror liceu mi-am terminat în bună parte studiile. Am învăţat să fac slujbă ca (lacună în text — nota ns., M.T.) alături de preoţi, cîntam latineşte la înmormîntări : circumdederunt... şi de-atîtea ori trebuia să rostesc jalnicile cuvinte cu murmur de buze şi cu ochii închişi de jumătate : requiescat in pace." „Crescut în şcoala călugărilor catolici, paşii mei rătăceau în coridoare albe, lungi, reci, în care singura căldură părea a fi flacăra unei candele. Dar după ce mă întorceam cu obrajii palizi de fumul de tămîie, aruncam amintirile, uitam rugăciunile monotone şi săream iar pe cal, ca să aleg tovarăş de galop pe-un servitor (ce grozav cuvînt!). îl chema Mitru, flăcău voinic de munte, de etatea mea. Şi Mitru nu-mi spunea niciodată «domnişorule» — îmi spunea «măi»."

Clasele tînărului Isac se repartizează pe ani astfel : prima în 1895-96, a Il-a în 1896-97, a Hl-a, după o întrerupere, în 1899-1900, a IV-a şi a V-a în acelaşi an şcolar, 1900-1901. Continuă apoi învăţămîntul în limba română, la vestitul liceu grăniceresc al Năsăudului, într-o oarecare grabă, după cum ne putem da seama, căci în anul şcolar 1902-1903 absolvă din nou două clase, a V1-a şi a VII-a, pentru ca ultima s-o încheie în anul următor, 1903-1904. Bacalau-

reatul, la Sibiu, la Liceul Regal, atestat cu data de 14 decembrie 1907, deci după trei ani de întrerupere. Sînt ani pe care Emil Isac i-a dedicat literaturii, după ce cultura clasică formată în şcoală îi deschisese gust pentru transpunerea emoţiei în cuvînt, cum mărturisesc aceleaşi sumare amintiri : „Primele poezii erau scrise cînd latineşte, cînd franţuzeşte şi arareori româneşte... Atunci, cu 15 ani, idealul meu era clasicul Horaţiu, Racine şi clasicul de clocot lumesc Shakespeare." „Cu literatura am început să mă ocup aşazicînd din «copilărie». Ajutîndu-mă educaţia să cunosc literatura clasică şi limbi streine, am «tradus» ca o încercare tinerească, la etate de 14 ani, *Corbul* lui Edgar Allan Poe şi tălmăcirea a apărut în *Gazeta Transilvaniei.* Colaborarea mea la reviste am început-o la 16 ani, la revista *Familia* (în care — n.n.) am publicat traducerea piesei lui Oscar Wilde : *Evantaiul doamnei Windermere.* Contrar scriitorilor tineri de pe atunci, eu mi-am făcut «ucenicia» literară citind pe clasicii francezi, ceea ce n-a însemnat că n-am citit şi pe clasicii germani şi foarte tînăr am citit şi pe clasicii ruşi, păstrînd o admiraţie faţă de opera lui Puşkin, Gogol, Turgheniev..."

Formaţia franceză a poetului nu este un amănunt lipsit de importanţă ; ea stabileşte, încă din prima instanţă a afirmării lui, un raport de detaşare faţă de contextul general al culturii transilvane şi chiar faţă de orientarea propriei generaţii. în ciuda iniţiativei personale, care îl îndemna cu sinceritate să se apropie de forurile de prestigiu ale acţiunii politice şi culturale româneşti din Transilvania şi în ciuda relaţiilor de familie care nu puteau decît să justifice şi să susţină şi mai mult o asemenea iniţiativă, tînărul Isac nu a fost un binevenit în cercurile dătătoare de ton ale mişcării. Sensibilitatea acut tinerească reţine neînţelegerea şi chiar ostilitatea cu care au fost întîmpinate căutările poetului spre un spaţiu cultural mult mai vast şi mai nuanţat decît îl înţelegea doctrina ideologică a grupărilor de la *Sămănătorul* sau *Luceafărul.* O călătorie la Paris, după sau înaintea absolvirii Facultăţii de Studii Juridice şi Sociologice din Cluj, precizează şi ascute contradicţiile. Este momentul în care se fixează, în opinia unei anumite direcţii a culturii noastre, orientarea modernistă şi cosmopolită a poetului Emil Isac. Riscăm ipoteza prin care apreciem rezultatele pozitive ale acestui prim intermezzo occidental cu precădere de domeniul experienţei de viaţă. Experienţa pariziană strict livrescă a poetului, ca şi în cazul lui Macedonski, nu poate înregistra mare lucru dincolo de cunoştinţe efemere ori legături nu prea trainice şi nu cu elita valorică a intelectualităţii apusene. în esenţă, dată

fiind orientarea destul de sigură a formaţiei clasice primare a lui Emil Isac, acumulările de cultură pe care le-o fi înregistrat la Paris puteau, tot atît de bine, la ora aceea, să-i fie accesibile şi din Clujul natal. Dovadă, insinuările de motive şi procedee simboliste anterioare plecării.

După cum lasă mărturie literatura lui, poetul a trăit, la Paris, un episod boem şi avangardist, în atmosfera specifică a mediilor artistice din acel moment de amurg al simbolismului. Difuzate sensibil pe o arie vastă, reminiscenţele episodului parizian izbucnesc direct, în valoarea unor notaţii încărcate de emoţie, în frumoasa poezie intitulată *Scrisoarea Mariannei...*

Nu mult după întoarcerea de la Paris, poetul e prins în vîrtejul unei activităţi publice din ce în ce mai agitate, pe măsură ce Europa însăşi cunoştea convulsiile războiului. De altfel, încă din 1904, Isac profesa oficial o anume jurnalistică de orientare cel puţin naţională şi umanitaristă, dacă direcţia ei politică nu se clarificase încă. în acel an, fusese delegat, din partea *Gazetei Transilvaniei,* la serbările comemorative de la Bucureşti, care marcau împlinirea a patru secole de la moartea lui Ştefan cel Mare. Urmează o bogată colaborare la multe dintre ziarele vremii, unele de orientare de stînga, precum *România Muncitoare* a lui I. C. Frimu, cunoştinţa, în 1911, la Blaj, cu I. L. Caragiale, care îi va deveni mentor literar şi sprijinitor, prietenia cu Ady.

In epoca agitată premergătoare momentului de destrămare a monarhiei habsburgice, intensa activitate publicistică a lui Emil Isac are marele merit de a fi promovat o linie politică fermă, orientată de un nobil ataşament faţă de cauza realizării unităţii de stat a românilor pe baze democratice şi progresiste. Ieşit ca niciodată în arena publică, drapat în faldul nobil al dreptăţii, cu glasul pătrunzător şi ardent, cu privirea sigură, poetul descifrează semnele vremii şi ale viitorului, rostind sentinţe şi formulînd previziuni şi îndemnuri pe care realitatea unităţii noastre de stat actuale, sub semnul socialismului, le-a apreciat cu înaltă recunoştinţă. Astfel, în 1917, într-un articol din *Adevărul,* din Budapesta, analizînd condiţiile social-istorice ale acţiunii Partidului Naţional Român din Transilvania şi strategia lui bazată pe rezervă şi prudenţă maximă, Emil Isac formulează răspicat: „Nu este dorinţa numai a «Drapelului», ci este a tuturor românilor de bine : partidul naţional să intre în acţiune", pentru „înfăptuirea idealului democratic". în acelaşi an, salută în presă proiectul Ligii popoarelor, iar un an mai tîrziu, apreciind situaţia internaţională creată după Marea Revoluţie din Octombrie, rosteşte cuvinte profetice: „Rusia revoluţionară este negreşit înzestrată cu viitor." Fundamentul concepţiei lui este un umanitarism democratic, care legitimează şi impune libera determinare a popoarelor pentru o viaţă statală independentă. Aspiraţiile tuturor românilor de a-şi crea un stat unitar sînt, în acest sens, paralele şi egal justificate cu cele ale tuturor popoarelor Europei. Opresiunea naţională este văzută în determinarea ei socială : „Constatînd că intrarea României în război a provocat în rîndurile oligarhiei ungare sentimentul răzbunării împotriva românilor din Transilvania şi Ungaria, în pofida jertfelor de sînge aduse pentru apărarea Imperiului habsburgic de către soldaţii români transilvăneni, Emil Isac menţiona faptul, aparent bizar, că presa ungară, inclusiv cea democrată, a susţinut cauza irlandezilor, a polonezilor, a albanezilor, armenilor ş.a., dar în problema românească, în cel mai bun caz, a tăcut." [10] în ceasul de cumpănă pentru existenţa statului român, al păcii de la Buftea, de pe pămînt transilvan poetul vede cu claritate situaţia raportului de forţe şi, demascînd tendinţele imperialiste şi de oprimare a popoarelor ale oligarhiei maghiare, cere social-democraţilor din Ungaria să-şi pună de acord concepţia cu acţiunea, linia politică generală cu atitudinea faţă de acest caz particular. Un articol al lui Emil Isac, din acel ceas greu, *Pacea cu România,* este apreciat azi drept „adevărată chintesenţă a poziţiei social-democraţiei româneşti din Transilvania în problema păcii imperialiste impuse României". Articolul respectiv cuprinde formulări ca acestea : „simţămîntul curat românesc, logica de fier a socialistului spune că este imoralitate să sclăveşti popoare şi naţionalităţi, că orice încercare de umilire a unui popor înmieşte puterea de rezistenţă a acestuia." [11]

In acea epocă frămîntată, Emil Isac participă la cel de al IX-lea congres social-democrat român, întrunit la 5 mai 1918. La Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia, din acelaşi an, este membru al Marelui Sfat Naţional, ţine expuneri, publică articole politice *(Alba-Iulia socialiştilor români,* în *Adevărul* din 23 decembrie 1918/5 ianuarie 1919), acordă interviuri („Unirea este o urmare a revoluţiei..."). Din însărcinarea Consiliului Dirigent Român, călă-

[10] Miron Constantinescu, Ştefan Pascu, L. Bânyai, V. Curticăpeanu, I. Gheorghiu, C. Gollner, I. Kovâcs, C. Nuţu, I. Oprea, V. Popeangă şi Al. Porţeanu, *Desăvîrşirea unităţii statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie,* sub redacţia prof. univ. Miron Constantinescu, prof. univ. Ştefan Pascu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1968, p. 284.

[11] Ibid., p. 292.

torește, în anul următor, 1919, în apus, mergînd în Franța prin Elveția și întorcîndu-se prin Italia și Serbia. în același an este atașat la biroul de presă de la Berna. Este primul scriitor român care răspunde printr-o adeziune la apelul antirăzboinic lansat de Henri Barbusse și Romain Rolland în cadrul grupului „Clarte" în anul 1919.

între cele două războaie a funcționat în calitate de inspector al teatrelor din Transilvania și Banat, cu sediul la Cluj, a depus multă stăruință pentru înființarea Școlii de Belle Arte din capitala Transilvaniei, predînd la această instituție cursul de estetică între 1925-1931. Dictatul de la Viena îl obligă la un refugiu greu, mai întîi la Turda, de unde era mereu ispitit de înălțimile Feleacului, care îi arătau în vale panorama orașului iubit și vremelnic înstrăinat, apoi la Sibiu, ani grei în care cunoaște multe chinuri sufletești și foarte puține clipe prielnice creației.

întors la Cluj, după Eliberare, este în primele rînduri ale mișcării literare puse în slujba noii orînduiri. Patronează grupul de scriitori tineri, care s-au constituit în nucleul inițial al revistei *Steaua.* Este ales, la 5 noiembrie 1948, membru corespondent al Academiei, onorat cu Ordinul Muncii clasa I și alte distincții, încetează din viață la 25 martie 1954, după o boală grea, fiind înmormîntat cu cuvenitele onoruri în cimitirul din Cluj. Locuința aproape seculară a familiei Isac, luptători pentru cauza națională și propășirea democratică a patriei, îi perpetuează amintirea prin Muzeul memorial aflat astăzi în pioasa îngrijire a descendenților.

Pentru a surprinde și fixa cea dintîi formă de manifestare a poeticii lui Emil Isac nu este neapărat nevoie, decît doar pentru satisfacerea unui extrem scrupul documentar, de a ne întoarce direct la sursele debutului său în publicațiile vremii. Volumele pe care însuși le-a alcătuit sau pe care le-au alcătuit alții cuprind și ilustrează suficient această formă embrionară. Sînt numeroasele *Cîntece,* atît de ilustrative pentru epoca și procesul formativ al poeziei lui Emil Isac. Este foarte adevărat că, după cum se formulase în epocă, dar cu evidentă adresă polemică și minimalizatoare, prima etapă a acestei poezii acuză pronunțat influențe străine, dar, în același timp, trebuie precizat că aceste influențe sînt departe de a proveni dintr-o singură direcție, adică din aceea a simbolismului, a așa-numitului decadentism francez. *Cîntecele* și, o dată cu ele, începuturile liricei lui Isac sînt structurate polifonic prin ecourile literare pe care le conțin : la polul opus al simbolismului și postsimbolismului francez se află lirica germană postheiniană, de a cărei dulceață sentimentală si morbidă versul lui Isac este puternic contaminat: influența respectivă putea să vină direct, prin mediul cultural în care poetul se formase și care era saturat de cultură germană, dar și indirect, prin intermediul liricii maghiare din perioada de formare a lui Ady, de care poetul român era foarte apropiat. Nici vorbă, însă, de a contesta influența franceză : probă rămîne, între altele, decizia poetului de a-și urma studiile în capitala Franței și orientarea de la sine, cel puțin într-o anumită etapă, spre cultura franceză, lucru mai puțin obișnuit pentru formula tipică a intelectualității transilvane. Și în acest domeniu, însă, începuse să acționeze ceea ce s-a numit ulterior conflictul între generații și avem, deci, prilejul să vedem un fiu al unui memorandist de formație juridică, istorică și clasică exclusivă și rigidă, nu numai visînd la deschiderea de orizont spiritual pe care Franța o presupunea și asigura, dar lăsîndu-se cu abandon și voluptate pradă atmosferei pitorești a Parisului și scepticismului său amar, atît de învecinat cu blazarea și eimsmul. Poezia din această etapă a lui Emil Isac și, în primul rînd, *Cîntecele* sale poartă destul de marcată influența liricii simboliste și postsimboliste franceze, în descendență verlaineiană, după cum aduce ecouri din reminiscențele lui E. A. Poe în cultura franceză. După cum vedem, spațiul formativ al acestei poezii este deschis larg spre direcții destul de diverse. Nu trebuie să uităm însă nici mișcarea ei internă care conține prefaceri proprii lirismului românesc ; este limpede că aici se asimilează direct, dar și indirect ecouri eminesciene și care, bine se știe, mai mult decît o adevărată influență erau, în acel moment, de valoarea unei difuziuni a sentimentului epigonismului, o primă lectură, parțială și superficială a marelui poet ce a rodit în moda sentimentalismului diluat pînă la lacrimi sau a revoluționarismului romantic. Fiecare din aceste fațete încearcă în poezia lui Isac să-și adauge noi lumini, dar rămîne evident că sursa originală este dublată, cel puțin pentru momentul de început, fie de reflexe directe din poezia eminesciană, fie de cele transmise prin intermediul poeziei de la *Contemporanul.*

Un proces similar se petrecuse în poezia lui Octavian Goga : *Cîntecele* acestuia, mai puține dar mai precis structurate melodic, în plus de o evidentă descendență folclorică și de culoare națională, vorbesc despre preferința epocii pentru o astfel de lirică, prin care se încerca să se exprime ceva din depozitul inefabil al atmosferei sale.

Trei par a fi elementele de structură mai importante ale acestei poezii : un nivel fundamental de motive de largă circulație în epocă, un sentiment dominant mai puțin nuanțat decît contrastant,

din depozitul bogat al cîntecului de lume, al romanței, şi o muzicalitate specifică pînă la confundare eu acest sentiment. Implantarea motivului în melodie cît şi modelarea acestuia prin efectul muzicalității şi al sentimentului dominant rămîn legile de bază ale *Cîntecelor.* Ca şi linia melodică, reduse la cîteva tipare puține, motivele înseşi nu sînt multe dar cu atît mai semnificative pentru aria de înțeles a liricii : moarte, sînge, noapte, pat moale, sicriu, a nopții porți, soare, vin, dor, amor, zori albastre, cîntare şi dragoste, cîntec şi floare, sînuri coapte, păcate negre, albe perne, lacrăme eterne, lumină, ceață, umbra, taina, întunerecul, soarele, o fată, a fericirii lume, noaptea, cînt şi-mbrățişare, bătrînețǎ mare, plăcerea, iubirea, înstreinați...

Contemporan cu aceste *Cîntece* şi, în mod sigur, pornind de la ele ca de la o sursă, se difuzează în poezia lui Isac un sentiment amar, legănat între scepticism şi cinism, un spleen modern care pune pete negre pe harta unei sensibilități altfel proaspete şi vii ; un scepticism negru în poezia *Beai:*

Şi tot zadarnic beai.
Acelaşi suflet îți geme...
Tu, picur în vreme,
Zadarnic veşnicia vreai s-o beai...

Chemarea neantului în *Aştept, Curată noapte, In sîngele-mi dorm, Vine, vine, Ceața, ceața... Mors magna.* Ca şi *Cîntece,* ecouri tîrzii ale amurgului simbolismului coincid cu prefigurări expresioniste, vizibile mai ales în tehnică : ponderea motivului se mută de pe factorul înțeles pe factorul înțeles plus expresia plastică, după cum se poate surprinde în exemplele de mai jos :

Nava vieții, nava vieții
Mi s-a frînt,
Am avut catarg prea tînăr,
A fost mare vînt —
Nu-mi zîmbeşte de departe
Nici un far,
Vînturile tot mai aspre-mi par.

Cîntarea primăverii mele
S-a stîns în bulgări de țărînă,
M-a prins a morții albă mînă

Cînd toată lumea doarme în pace-nvăluită,
Eu stau privind la poarta de nopți îmbătrînită.
Şi tot privesc cum vine albastra dimineață,
Inaurind cu soare a-ntunecimii viață.

Reluate, în perioada de maturitate a poeziei lui Isac, *Cîntecele* ne apar, pentru a doua oară, cu muzicalitatea şlefuită pînă la perfecțiune şi, prin aceasta, încărcate de tot cîştigul de sensuri pe care şi-1 adăugase între timp întreaga Iui lirică :

Pe lîngă apa care trece,
Cu tine astăzi cine trece,
Cu cine treci în noaptea rece ?
Cui îi şopteşti viața bună,
Al cui nume îl spui sub lună,
Şi lacrimi cine îți adună ?
Pe sînul cui plîngi tu iubirea ?
Cu cine lauzi înflorirea ?
Cu cine blestemi vestejirea ?
Cu cine numeri tu argintii ?
Cu-ai cui dinți îți tremură dinții
Cînd ți se stinge glasul minții ?
Oricine te-a răpit din mine,
De te-ar fi cumpărat oricine,
El mă va regăsi în tine.

în ordinea istoriei interne a poeziei lui Emil Isac, un impuls aproape tot atît de legat de începuturi ca şi amintitele *Cîntece* îl reprezintă poezia socială. Am numit izvoarele acestei poezii în momentul în care am semnalat dubla modalitate a influenței eminesciene. De altfel, cea dintîi poezie socială mai importantă, *Boierul român,* nu este altceva decît *Junii corupți* adusă la o modalitate modernă, mai descusută de patosul indignării eminesciene :

Paris e leagănul tău sfînt,
Trăieşti între brațe de cocotă.
Şi ele te-nvață la cînt.
Păpuşa altora în viață,
îți scurgi zilele-n chef şi boli discrete.

In perioada de început, poezia socială rămîne ca un filon puternic individualizat; procedeul preferat este acel contrast, romantic la origine, pe care poeții *Contemporanului* l-au preluat de la Eminescu şi l-au multiplicat în cunoscutul şi tipicul clişeu cu

-două nivele : pe de o parte, tabloul de huzur al clasei dominante, pe de alta, cel de mizerie al dezmoşteniţilor. Versul poetului Isac se salvează de la degradarea totală în producţie de serie printr-un acut sentiment al veacului. Astfel încît, dacă *Plugarul, Sirena fabricii, In zori, Muncitoare, De la sapă vin...* sînt construite prin procedeul contrastului, ax de concepţie al poeziei sociale a lui Emil Isac, în *Viitorul, Sinistru clopotele, Humanitad, Azi,* răzbat formulări care ne amintesc că poetul era contemporan cu Bacovia ; ca la autorul *Plumbului,* presimţirea înviorată a viitorului ridicat peste ruinele unei lumi ce se scufundă : „Vine un nou soare... / Vine o dimineaţă mare... (...) Oamenii şi doinele moarte / Apun în noaptea frîntă." Pe aceeaşi linie, o perspectivă de generalitate a omului, un umanism repus în statut de imagine concretă, individualizată :

Veneau tăcuţi din depărtare,
Bărbaţi bolnavi de-o sete mare...

Şi căutînd cărarea sfîntă,
Au tresărit în noaptea frîntă...

Nu este lipsit de importanţă să reţinem că poezia de încheiere a primului volum de versuri al lui Emil Isac, unul din programele şi, în acelaşi timp, bilanţurile sale poetice, *Ego homo...,* pe linia concepţiei umaniste, face corp comun din acţiunea poetică şi cea socială :

V-am spus o doină nouă, juraţi de vreţi pe ea,
V-am arătat că lumea n-ar fi să fie rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-aţi simţit.
Cu doina cea mai nouă, eu, omul, am venit...

De altfel, după momentul de început, tematica socială se topeşte în masa compactă, polifonică, a versului lui Emil Isac, adus în alte ipostaze muzicale şi de concepţie ; mai are prilejul să revină o dată, spre sfîrşitul creaţiei sale, fie ca o reminiscenţă din tinereţe *(Cerşetori, Sirena fabricii),* fie în poezia socială militantă de după Eliberare.

Chiar şi sumar, tabloul de teme şi structuri pe care l-am sugerat mai sus indică atît amploarea şi caracteristicile de bază ale procesului formativ al poeziei lui Emil Isac, cît şi datele principale ale compoziţiei ei interne. Căci niciodată în viitor versul acestui poet nu va abdica de la imperativul dominantei sale lirice, aşa -cum *Cîntecele* au fixat-o ; toate adaosurile tematice, toate cîştigurile în tehnică nu vor reuşi să scoată poezia de pe făgaşul pronunţatului gest iniţial de autoexprimare : socială sau meditativă, încărcată de pastă concretă ori debordînd de materie subiectivă, ea se va păstra, în ceea ce are mai esenţial, în valoarea unui gest de filtrare a tuturor acestor componente prime prin filtrul subiectiv al predispoziţiei pentru cîntec.

Astfel, în urmărirea istoriei interne a operei lui poetice, să începem cu analiza eroticii, ca un domeniu evident mai apropiat de vîrsta şi modalitatea primară a *Cîntecelor.* Punctul de pornire al poeziei erotice a lui Emil Isac, de evidentă apropiere macedonskiană, nu contrazice cu nimic ipoteza construită pînă acum ; din contră, ţinuta, pe undeva, eclectică a poeziei lui Macedonski, formată din date iniţiale nu mult departe de cele pe care le-am propus pentru Isac, ne vine în sprijin. Trăieşte aici şi sentimentul dus pînă la pasiune violentă, şi accentul pe manifestările fizice ale pasiunii, şi ampla contaminare prin social a eroticii ori perspectiva crud realistă din *Noaptea de februarie.* Vom semnala deci, în ordinea noastră de idei, versuri ca acestea :

Nu te mustru, nu te bat,
Soaţa mea păgînă...
Ochiul tău nu l-am uitat,
Nici alba ta mînă.

Sînul tău, ce a bătut
L-al meu piept odată...
Astăzi iar m-a renăscut,
Să-ţi cer trupul, fată.

Sîngele îmi arde trupul,
Pieptu-mi : floare irosită...
Vino, dragă, vino-n braţe-mi,
Vino, să te muşc cu dinţii,
Dragostea mea veştejită !

Aceluiaşi spaţiu tematic şi de modalităţi îi aparţin apoi poezii precum *Prima* („Arată-ţi sînul". — Tremura feciorul. / Şi learfa bătrînă rîdea. / „Arată-ţi sînul". — Tot plîngea feciorul. / Şi learfa tot rîdea.), *Evening star* (Te iubesc. / Cu blestem şi rugăciune / Ţi-aş tot spune / Te iubesc, te iubesc.) sau *Paris* (I-am dat aur şi mărgele, briliante şi rubine. / Ea trăia în bogăţie. Mă iubea numai pe mine. / / îmi spunea poveşti atîtea, cînd o-mbrăţişam cu jele. / Se

mira de focu-mi tînăr şi de lacrimile mele.) Există, în poezia lui Emil Isac, un naturalism întîrziat sau, mai precis spus, o sensibilitate atentă pentru posibilele ecouri poetice ale unui astfel de naturalism. Chiar în contextul originar transilvan, poetul vine cu antene neobişnuit de receptive pentru spectacolul crud al vieţii ; sînt, aici, desigur, urmări directe ale unui program social şi umanitarist căruia poezia i se aserveşte precum şi, în paralel şi în strînsă dependenţă, vizibile manifestări de program literar verist. Poema *Viaţă de mahala,* cîteva motive colaterale, cele care reiau motivul morţii unui copil sărac sau cele intitulate *Miklos, losif,* se înscriu în această direcţie şi, mai ales prima citată, explică pe deplin motivele strînsei apropieri cu poetul Miron Radu Paraschivescu. Dar iată argumentul textului, surprinzător de apropiat de scena morţii lui Rică, fante de obor :

'Naintea caselor de larmă.
Doi oameni s-au aprins la ceartă
Femeile la poartă
Ţipînd tot mîinile îşi sfarmă.

Deodată cuţitul străluceşte,
Un om răcneşte.

Şi unul cade plin de sînge.

într-un bordei lîngă perdele
Atîtea fete rele.

Şi una plînge.

La vîrsta de maturitate a poeziei lui Emil Isac, marcată prin volumele de după cel dintîi război mondial, această predispoziţie, la început embrionară şi încă prea aproape de litera programului verist, cunoaşte o afirmare spectaculoasă în cîteva poeme care ajung să fixeze, ele singure, locul şi rolul lui Emil Isac în istoria şi devenirea poeticii româneşti. De acum, poezia creşte în complexitate polifonică, versul este din ce în ce mai încărcat de culoare şi muzicalitate, motivele se cumulează în mers prin tehnica asociaţiei, a contrastului, a evocării etc. Un ideal nou de poetică aduce o tablă tematică total restructurată : poezia socială depăşeşte procedeul rudimentar al contrastului simplu, anexîndu-şi fructuos teritoriile lirismului, ale istoriei şi umanismului, pentru a structura, în final, un sentiment, o stare aparte care se hrăneşte din patosul

istoriei ca experienţă trăită. *Scrisoarea Mariannei* este, desigur, primul moment al acestei inspirate primeniri, arătînd modul superior în care a evoluat lirica modernă a lui Emil Isac, prin asocierea acutului sentiment al veacului cu aceeaşi sporită capacitate de a poetiza înconjurătorul, cotidianul, şi cu o muzicalitate învăluitoare :

A fugit un veac nainte,
Anii mei cu dînsul fug.
Şi ca Huss sînt azi pe rug
Pus, pentru păcate sfinte...
Pe obraji mor trandafirii,
Vremea brazda ei o ară,
Nu se-ntoarce rostul firii,
Iarna nu e primăvară,
Zîmbetul dispare-n noapte,
Cum a dispărut odată
...Citta cu merele-i coapte.

Următoarele trepte ale acestui evolutiv moment poetic sînt *Din versurile triste : Annie, Cîntec de toamnă, Baladă ardeleană, Noapte fantastică* şi *Noapte de iunie.* Cea dintîi ritmează savant un text aparent prozaic cu elemente violent colorate de decor expresionist : un scaun de argint, ochii albaştri ai contesei, masa de aur, ţiganii negri cu lăute roşii, strunele străluceau, parcul verde, crinii albi ; acestui decor somptuos şi strălucitor îi urmează o partitură lirică evident mai modestă în mijloace : biserica de lemn, pîinea amară, brazda nu fuge după plug, doinele triste, dureri, nucul bătrîn — dar simplitatea procedeului nu mai acuză versiunea rudimentară, pentru că poetul are forţa să domine întregul tablou, prin vigoarea meditaţiei şi a lirismului, care fac din el element de spectacol din acea panoramă a istoriei trăite ca experienţă de viaţă, de care vorbeam mai sus. Apropiată, în parte, cel puţin ca decor, poema *Noapte de iunie* fructifică aceeaşi sensibilitate pentru concret a poetului, orchestrînd subtil o scenă de gen, uşor pătrunsă de atmosferă caracteristică şi de o subtilă, tristă ironie, într-un pretext liric şi meditativ mai larg atingînd pe undeva simbolul :

Viaţa dulce, roşie şi caldă,
Dulce şi trecătoare,
Parfumată şi frumoasă.
Clipele trecătoare — fragi dulci,
Sărutări — fragi dulci.
Fragile îndemnau.
Şi luna îşi adormea strălucirea

Şi vîntul porni afară să trezească zorile,
Vuiau afară arborii,
Noaptea clocotea în mrejele infinitului.
Fragile...
Şi femeia mi-a strîns tare şi lung mîna.
Şi-a luat rămas bun de la noapte.
Şi de la mine.

Balada ardeleană este o poemă complexă, cu vizibile aderenţe la poetica epocii noastre, în care jocul spiritului şi al tehnicii are atîta importanţă, excelentă prin modalitatea de a implanta sentimentul istoriei în evenimentul concret ori sufletesc. Pe lîngă acestea, realizarea de frunte a poeziei lui Emil Isac rămîne frumoasa poemă *Noaptea fantastică,* în care concurează forţa plastică de viziune expresionistă cu acelaşi sentiment al istoriei, desfăşurat pe largi spaţii de timp şi însuşit ca cea mai subiectivă dintre trăiri, confundat cu acel sentiment al familiei, al stirpei, care la poetul nostru este atît de viu şi de larg difuzat :

A adormit copilul,
Închid cu cheia nopţii uşa,
Să nu mai intre nici o vorbă
Din lumea care mai trăieşte.

După această despărţire de lumea reală a timpului prezent, poetul păşeşte în *salonul roşu,* unul din cele mai inspirate simboluri-metafore, în poetica noastră, ale timpului istoric :

Şi am intrat pe uşa nopţii
în roşul nost' salon,
Pereţii roşii poate de sîngele
Vărsat de strămoşii strînşi în icoane
în cadre de bronz.

Ceea ce urmează (versuri amintite anterior în sprijinul atestării documentare a familiei Isac) poate figura cu cinste în orice antologie a istoriei transfigurate în poezie prin patos şi culoare :

Aci-şi jura popa Vladimir
Credinţa albei jupîne din Balom,
Cînd arse Haţegul şi Dumbrăul
De flacăra voievodească.
Aci şi-a băut vinul amar
Vornicul Isac, bătut de turci,
Şi turcul, aci, i-a cerut femeia

Ca glonte să-i zboare în piept.
Aci îşi plimba în insomnie
Viaţa de noapte pristavul Isac,
Cititor de *Ars aurea* a lui Ptolomeu
Şi al lui Ulrich von Hutten ortac,
Humanistul valah, surghiunit de Rakoczi
Ca să măture curtea domnească
Şi tras apoi pe furci,
Ca o barză friptă.

Dar, primenită în acest fel la epoca maturităţii, poezia care conţine *Noaptea fantastică* şi pe cea de iunie, ori *Balada ardeleană,* nu mai rămîne, ea însăşi, în limitele cunoscute ; iar, dacă pentru perioada de formare şi a primei tinereţi, *Cîntecele* reprezentau structura tipică, acum, sub nivelul celor patru capodopere numite de noi, există un strat solid de poezie lirică şi meditativă ţintind la un ideal estetic mai înalt, prin complexitatea de sensuri şi polifonia orchestrală pe care reuşeşte să le stăpînească. Este adevărat că, tot acum, apare o temă nouă, aceea a paternităţii, dezvoltate în scurte poezii, adevărate bijuterii prin evidenţa, am spune plastică, a prospeţimii sentimentului ; n-am întreprins o cercetare comparativă în spaţiul general al poeziei româneşti dar, după cîte cunoaştem, poemele acestui ciclu, adică *De voi muri, Cîntec de toamnă, Copiilor, Cîntec, Bubi e bolnav, Versuri pentru copilul meu,* reprezintă una din cele mai inspirate interpretări a sentimentului patern. Dincolo de această temă, deseori rezolvată la modul ocazional dar prin aceasta cu nimic mai puţin emoţionant, poezia lui Emil Isac aspiră la o formulă de stabilitate în rosturile căreia unele elemente de limpezire clasică sînt evidente. Sensul vieţii, vîrsta şi presimţirea morţii sînt acum izvoarele principale ale acestei poezii ; versul lui Isac le rosteşte într-o cantilenă aparent simplă, aparent absentă, aparent obosită, dar cu mari rafinamente de meşteşug în apogeu :

Şi eu voi muri cum mor alţii,
Şi eu voi dormi nepăsător în mormînt.
Totul se va frînge ca un carpen frînt.
Floarea sufletului meu se va ofili
Şi-n urmă-mi vor rămîne-aice toate :
Lupte trecute, visuri uitate.

Momentele de înseninare fac parte organică din acest dialog al sufletului cu sine însuşi şi cu lumea, rostindu-se în acelaşi ritm legănat, parcă detaşat de toate :

Fragile acum sînt dulci
Şi stelele acum sînt strălucitoare,
Acum este parfumul mai tare în floare
Şi acum nu te lasă noaptea să te culci.
Porneşte vîntul şi trezeşte arborii din vis,
Şi izvoarele se scaldă în raze de lună.
Şi lumea îţi pare mai bună.
Şi se deschide poarta dragostei ce s-a închis.

Este un final de carieră poetică dictat de legile nescrise ale evoluţiei marilor talente care, aproape cu obligativitate, în prefacerile lor interne, sfîrşesc prin a aborda la ţărmul senin şi calm al unei arte, dacă nu direct clasice, atunci măcar cu sugestii de clasicism. Pe tot parcursul evoluţiei sale fusese ceva trecător în această poezie, un vînt care bate, pentru a o duce, într-un moment, la nivelul unei avangarde poetice româneşti şi, în orice caz, pe poziţiile cu adevărat hazardate ale versului transilvan : în epoca primei tinereţi, pînă în preajma celui dintîi război mondial, Emil Isac a fost mai mult decît copilul teribil al poeziei transilvane, ţinta atacurilor violente de pe poziţiile tradiţionalismului ; el încerca să-şi acordeze versul cu mişcările cele mai îndrăzneţe ale poeziei române de atunci, Adrian Maniu, cu prima variantă din *Salomeea,* Ion Vinea, Tristan Tzara, preludii, cum se ştie ale afirmărilor avangardiste mai categorice şi mai ample, de după război. In scurt timp, însă, versul lui Emil Isac a pierdut pasul cu dinamica inovatoare a poeticii române, căutînd sursele dezvoltării sale altundeva decît în experiment; astfel că o parte din opera poetului transilvan se învecheşte, se osifică în forme prozodice şi lexicale marcate de regionalism şi desuetudine. Pe linia ei autentic creatoare, această poezie evoluează prin acumulări prelungi, rar şi tîrziu limpezite în prefaceri calitative. Deşi, după cum probează mai ales *Balada ardeleană,* dar şi multe motive dispersate în întreaga lor operă poetică, se cumulează toate datele subiective şi obiective care determinaseră, spre exemplu, schimbarea totală la faţă a poeziei lui Adrian Maniu, de la *Salomeea* la volumul *Lîngă pămînt,* în versul lui Emil Isac prefacerea pare ratată sau, în orice caz, îşi risipeşte probele concludente.

Poate pentru că poezia lui este atît de interferenţă cu domenii oarecum străine, încît actul poetic propriu-zis este acela de a se naşte mereu, de a se rupe dintr-o indistincţie, mai întîi din proză, practicarea genului tipic al acestei confuzii, poemul în proză, fiind

un prim argument, dar argumente mai numeroase şi mai elocvente găsim aproape în fiecare vers în care putem surprinde poezia în efortul ei de a se ridica din huma primordială. Chiar teatrul, cînd l-a profesat, a fost, sub pana lui Emil Isac, un gen hibrid, după cum hibridă rămîne şi publicistica şi proza propriu-zisă, în care pasaje lirice se înlănţuie cu altele retorice, cu larga volută a invocaţiei, cu satira, meditaţia, descrierea sau chiar studiul istoric sau politic. Rareori acordată la canoanele unei muzicalităţi stricte, de tip clasic, încercînd mereu a le deranja sau depăşi, această poezie ascunde în expresia ei puţin spectaculoasă nobila ambiţie de a-şi crea o muzicalitate aparte, cît mai aproape de autenticitatea ritmului sufletesc ; armonia distrusă tinde spre o altă ordine armonică, în care elementele amuzicale, accidentele de metrică, cele regionaliste, în lexic şi sintaxă, stîngăciile şi imperfecţiunile să se acordeze într-o partitură nouă, cu volute mai largi, cu spargeri de ritm şi tonalitate, dar cu o linie sonoră învăluitoare, stranie. După cum poezia lui Emil Isac se află într-o comunicare, de care numai rareori caută să se desprindă, cu viaţa, cu elementul concret. Avem, în exemplul ei, una din cele mai directe autobiografice poezii practicate la noi, în care faptul concret tinde să-şi păstreze valoarea şi semnificaţia, neispitit de rosturi simbolice sau măcar generalizatoare ; poezia vine, aici, nu din calitatea reprezentativă, ci dintr-un fior intrinsec al dicţiunii, din autenticitatea faptului trăit. Contesa frumoasă, canapeaua roşie, poetul tînăr cu inima în flăcări, sau, altădată, urşii cu spaimele pădurii, nu sînt elemente poetice care ar putea alimenta neapărat un strat suprasemnificant, ci realităţi atît de încărcate de substanţă încît în ele vibrează poezia. Astfel că, fără exagerare, s-ar putea defini poetica lui Emil Isac drept o linie de contrast şi complementară, în epocă, a poeticii lui Lucian Blaga : la cel dintîi, resursele poetice ale contingentului, la al doilea, un lirism al semnificaţiilor abstracte. Iar rezultatul final şi global al liricii lui Emil Isac rămîne posibilitatea unei cuprinderi de ansamblu a unor semnificaţii importante. Prin tonul general, prin diversitate şi cuprindere tematică, ea reprezintă o amplă poetizare a umanului, a sensului vieţii. încă o dovadă, pe lîngă cele pe care textul nostru a ţinut să le ofere cititorului şi pînă acum, despre importanţa şi originalitatea poeziei lui Isac, în al cărei ritm şi evoluţie capricioasă, pîndită uneori de ameninţarea facilităţii sau măcar a impresiei de facilitate, răsună, totuşi, rezonanţa internă a metalului nobil.

Dramoleta într-un act *Maica cea tînără,* precum şi proza poetică din volumul *Ardealule, Ardealule bătrîn* stau în atingere şi descendenţă directă cu opera lirică. Prima din ele, cu toată preţuirea, din auzite, a marelui Caragiale, cu toate bunele intenţii umanitariste, nu rezistă la o lectură actuală, fiind exclusiv construită din procedee teatrale de epocă. Poate că tînărul autor se gîndea la *Năpasta,* căci şi încercarea lui vizează jocul pasiunilor general umane întruchipate în personaje de o oarecare localizare ; materia dramatică este însă puţină, finalul previzibil şi rezolvările convenţionale. După cum ne comunică scrisorile schimbate cu prieteni şi susţinători bucureşteni în perioada din preajma premierei, tînărul autor investise foarte mult în această primă piesă pe care o vedea ca deschizătoarea unei serii teatrale ambiţioase. Următorul proiect îl viza pe Avram Iancu, anunţat cu multă încredere, o vreme, prin corespondenţă, pentru ca, în cele din urmă, în afara referirilor evocatoare, scrisul lui Emil Isac să nu mai cuprindă nimic altceva despre marele erou. Ciudat este că, în această privinţă, manuscrisele tac cu desăvîrşire, neexistînd nici cea mai sumară schiţă sau încercare. în schimb, ele au păstrat, pînă în 1956. cînd a fost tipărit postum, textul unei substanţiale drame, *Domnul Milion.* Prin tematică, factură şi tehnică, noua piesă este foarte fidelă modalităţilor teatrului expresionist, însă nu lipseşte, totodată, a cumula, într-o viziune artistică dominată de forţă, întregul program social şi umanitar al autorului. Personajul central al piesei este una din cele mai puternice personificări ale capitalismului, proiecţie simbolică pe dominanta unei sesizante prezenţe fizice a unei realităţi ce tiraniza în absolut o întreagă epocă. Demascarea este aici tranşantă, absolut fără nici un echivoc, tensiunea atitudinii antiburgheze atingînd paroxismul, programul social de orientare umanitaristă este cel mai radical cu putinţă, astfel încît nu este nici o mirare că, în vremea sa, această puternică piesă n-a putut să apară. In schimb, pentru epoca noastră, faptul că un asemenea text dramatic a trecut pe lîngă atenţia regizorilor nu poate fi explicat decît prin nescuzabile deficienţe de informare sau, mai degrabă, prin lipsa de curaj în faţa unei iniţiative care ar fi solicitat mijloace scenice extreme.

Cît priveşte proza din culegerea *Ardealule, Ardealule bătrîn,* ea pare o prelungire a gestului poetic, un material excedentar disciplinei versului. Intenţia era, desigur, în acel an 1916, admirabilă, numai că atît această bună intenţie, cît şi generosul depozit de idei umanitariste se diluează sub acţiunea sentimentalismului excesiv şi a lipsei de control a stilului. Astfel încît reportajul asupra unei

provincii greu încercate de război, după încercările anterioare ale mizeriei sociale şi asupririi sociale, cu bărbaţii tîrîţi pe fronturi străine şi aruncaţi în luptă pentru interese străine devine prea deseori o simplă lamentaţie de circumstanţă. Şi cît de mare poate fi regretul nostru că, din această intenţie şi din acest titlu atît de evocator dacă nu inspirat, nu se poate salva astăzi mai nimic. Poate doar o frumoasă şi scurtă descriere a Clujului din epocă : „Şi strada era moartă — dormeau casele negre şi nu mai sunau roţile negre ale trăsurii şi mirosul verde al codrului întindea văl de taină pe oraşul adormit în farmecul primăverii. Felinarele ardeau ca suflete aprinse, cu răsuflări roşii — rătăcitor un cîine alb, cu perii zbîrliţi se strecura pe lîngă zidurile negre gonit de singurătate...".

în schimb, articolele de ziar adunate în volumul *Cartea unui om* oferă o binemeritată revanşă. Nu numai în momentele în care, luîndu-şi în serios rolul de reporter modern, autorul procedează la studiu social, istoric, psihologic sau economic, ci tocmai pe latura care în precedenta culegere se arătase cea mai deficitară : stilul. Căci stilul acestei noi jurnalistici, care înglobează, aşa cum spuneam, consideraţii de economie politică, de psihologie colectivă, de natură socială sau istorică, se ridică peste toate aceste componente ale conţinutului, am putea spune că le domină şi le marchează cu pecetea unei originalităţi la care contribuie o anumită dezinvoltură ironică, dozată abil cu unele rămăşiţe de sentimentalism, arta literară ca atare a textului, dar şi tot ce se poate fructifica stilistic, pentru ţinuta relatării deci, din ieşirile extraliterare ale reporterului. Ziaristica lui Emil Isac, eliberată oarecum de chingile unei datorii, care adesea o sufoca, făcînd-o să-şi piardă cumpătul stilistic, de data aceasta se simte în largul ei, autorul fiind în postura de observator lucid şi pătrunzător. Ea se află, în momentul literar respectiv, în pas cu eforturile prozei româneşti de a înregistra, deocamdată numeric, faptele de modernizare ale unor realităţi rurale sau urbane de mult cunoscute. Astfel încît reporterul descinde, de exemplu, în lumea satului transilvan, atent în primă instanţă la semnalele reînnoirii : „...La începutul satului, la răscruci, îmi rîde în faţă un ţăran voinic. Şi în gură are dinţi de aur. întors din America, a adus din acea adîncă civitate americană, pe care nu o putem înţelege niciodată noi, europenii... La marginea satului, în curtea jandarmeriei, două ţărance citesc copiilor «Lumea Copiilor». Gheorghe Filip cum s-ar bucura să audă că zece poşte de Cluj, într-un sat, deasupra căruia zboară azi aeroplanul şi-i întretaie şinele de fier ale trenului, două ţărance citesc o revistă pentru copii." Iată apoi elemente de studiu economico-istorico-

social pe care îl colorează umorul : „Satul are trei, patru mii de suflete. Casele, cu uriaşa disproporţie socială, te frapează. Ţăranii bătrîni, care au trăit urgia feudalismului, trăiesc în căsuţele lor scunde, jerpelite, cu paie mucegăite. In poartă îi vezi şi azi cu pălăria în mînă, cînd trece «nădrăgarul» — intelectualul idealizat de sclavia lor mentală. Ţăranii tineri, pe care Piave şi Galiţia i-au învăţat la reforma agrară şi pe care neastîmpărul unei lumi i-a făcut neînfricoşaţi — se folosesc de binefacerile independenţei sociale." „Ţăranii exportă ouă... în Elveţia, cu ajutorul unui fost demnitar al Statului, căruia îi rentează mai mult oul decît tribuna parlamnetară, oricît de impozant ar fi scaunul de catifea..." „Ţăranul nu se mai sperie de medic, telefon, poştă, tren, civilizaţie. Noţiunile lui metafizice de odinioară (balaur, pitici, vrăjitori etc.) s-au făcut practice : aeroplan, fonograf, jurnal." Pe alte pagini, jurnalul spiritual şi sensibil lasă loc comentariului : reporterul este un pasionat evocator al trecutului : „Mai de mult, cînd chefuiau la Biasini baronii, înaintea porţii aşteptau căleşti cu şase aripi. Şi pe capră, vizitiul îmbrăcat în laibăr cu nasturi de argint şi cu cisme de lac. Şi trei zile şi trei nopţi au zbierat lăutele şi zburau cupele peste fereşti. Şi, vai, dacă trecea vreun biet plugar «valah» ! N-ar fi scăpat cu capul întreg. Baronii îşi petrec — era atunci povestea Clujului — şi de dragul beţiei şi clopotele călugărilor ar fi sunat..." Evocarea în gamă majoră, eroică, îi reuşeşte admirabil şi Emil Isac ne-a lăsat pagini înfiorate despre Avram Iancu, despre Augustin Paul, bătrînul redactor al *Gazetei Transilvaniei,* despre tînăra speranţă a sculpturii noastre, răpusă timpuriu, Octavian Bobletec, despre Aristizza Romanescu.

Opera de gazetar a lui Emil Isac, cu un registru destul de larg de inegalităţi, dar de un netăgăduit interes documentar şi literar, ne arată direct şi concret felul în care poetul a trăit şi interpretat, în primă instanţă, bogata şi agitata experienţă de viaţă care i-a fost dată. Ea reprezintă fundalul de conţinut şi problematic al întregului scris al său reuşind, totodată, să transmită cu maximă claritate obiectivele şi idealurile cărora acest scris le-a fost închinat. In economia activităţii jurnalistice a scriitorului, bucăţile cuprinse în volumele apărute în timpul vieţii lui reprezintă însă un cuantum destul de scăzut; mai mult, Emil Isac pare a fi selecţionat şi pregătit aceste texte în vederea aducerii lor la nivelul literaturii beletristice. Astfel că, pe drept cuvînt, se poate spune că adevărata operă jurnalistică a lui, atît în cantitate, dar mai ales în factură, pînă la ediţia de faţă, a rămas îngropată în colecţiile periodicelor la care a colaborat. Anticipînd asupra unei idei pe care o vom

relua, în notele la volumul respectiv, trebuie spus că atitudinea scriitorului faţă de activitatea ziaristică se caracterizează prin, pe de o parte ocolirea scrupulelor extreme atît în ce priveşte alegerea publicaţiilor cărora urma să le acorde colaborarea, cît şi în continuitatea acestei colaborări sau chiar în exclusivitatea ei ; pe de altă parte, jurnalistica lui Emil Isac rămîne unul din cele mai sugestive exemple de generozitate sau disponibilitate tematică: nimic nu i s-a părut autorului nedemn a intra în cîmpul observaţiei şi a scrisului său. Din aceste împrejurări reiese condiţia primă a operei ziaristice a scriitorului, asemănătoare, întrucîtva, cu însăşi condiţia operei sale în general: dezorganizarea aproape totală. împrăştiată prin publicaţii depărtate sau efemere, prin numere izolate pe care chiar cele mai bine dotate biblioteci din ţară lipsesc a le păstra, cu accidentul frecvent al unor subiecte sau chiar texte integrale reluate de la epocă la epocă sau încredinţate, concomitent, mai multor publicaţii, opera de ziarist a lui Emil Isac pune, deocamdată editorului şi cercetătorului ei, dificultăţi insurmontabile. în faţa acestora, ne-am decis pentru o soluţie care să nu-şi propună, de la bun început, cercetarea exhaustivă, din convingerea că alergarea după cîte un amănunt ar dăuna, prin cheltuială de timp şi forţe, scopului esenţial care rămîne acela al înregistrării aspectelor de bază, definitorii, ale publicisticii lui Emil Isac. în acelaşi timp, cu tot caracterul dezorganizat al activităţii sale ziaristice, pe care înşine l-am notat suficient de apăsat, n-am ezitat să observăm, cînd a fost cazul, şi să acordăm credit chiar şi celor mai firave semne de continuitate sau structurare programatică în această activitate. în măsura în care scriitorul, în tot ce întreprindea, nu numai în jurnalistică, se lăsa cu abandon în voia celor mai trecătoare solicitări, cheltuindu-şi forţele într-o atitudine de superioară boemă intelectuală, în aceeaşi măsură preocupările sale scriitoriceşti sînt marcate, totuşi, de persistenţa unor subiecte, teme sau idei. Ne întîlnim, aci, cu substratul organizat al operei lui Emil Isac, realizat, e drept, din păcate, abia la nivelul intenţiilor.

Acordînd cît se poate de mult credit oricărei intenţii de program sau construcţie în opera publicistică a lui Isac, am şi structurat materia ei pînă acum nereluată în volume în patru capitole mai importante care reprezintă, totodată, şi principalele arii de interes tematic ale scriitorului, dar şi permanenţele acestui interes, între ele, cea dintîi este zona confesivă ; cea dintîi prin calitatea apropierii maxime de opera poetică pe care, destule ori o dublează,

comentează sau parafrazează. Ceea ce distinge, totuşi, publicistica de tip confesiv a lui Emil Isac este, cantitativ, o mai mare încărcătură de concret autobiografic. Împrejurări sufleteşti sau strict documentare ale propriei vieţi sau ale familiei se păstrează, în aceste articole aflate la limita poemului în proză, în aspectul lor cel mai puţin transfigurat. Astfel sînt comunicările documentare sub titlurile *Din Cluj, Apahida, Eu, Răvaş fratelui meu,* cîtă vreme marea majoritate a celorlalte, asociind meditaţia cu evocarea şi confesiunea, rămîn în perimetrul mitologiei sentimentale a poeziei lui Emil Isac.

Partea de rezistenţă a acestei opere publicistice o constituie însă tematica transilvană. Titlul pe care, în 1916, autorul îl dădea unui volum de notiţe insuficient de consistente se dovedeşte acum inspirat, rezonînd de sugestii şi ecouri : *Ardealule, Ardealule bătrîn...* Este aici întreaga încărcătură afectivă, cu apăsata ei nuanţă de tristeţe, care înconjoară orice gînd la provincia natală mult iubită. Dintr-o altă generaţie decît luptătorii memorandişti pe care i-a fost dat, ca nimănui altcuiva, să-i observe din apropiere, de o altă formaţie culturală şi chiar de un alt temperament decît seriile atît de tipice ale intelectualităţii ardelene de pînă la el şi din timpul său, Emil Isac îşi defineşte transilvanismul detaşîndu-se de accepţiunea lui generală, devenită monedă de circulaţie prea intensă, căutînd izvoarele pure, de ordin programatic şi afectiv, ale ataşamentului său la cauza provinciei. Ceea ce a făcut Emil Isac era comparabil cu o trădare, şi nu este de mirare că astfel a fost interpretată atitudinea lui într-un context şi aşa destul de agitat de conflictele interne între generaţii ; era, însă, o trădare a transilvanismului anchilozat, tradiţionalist, privit acum cu detaşare şi cu ascuţit spirit critic, pentru că, în fond, Emil Isac redescoperea transilvanismul, îl reinventa, aşezîndu-l pe baze realiste şi contemporane. De aici, formula noului spirit transilvan, o formulă complexă, în care, alături de permanenţa programului naţional şi al revendicărilor bazate pe ideea dreptului populaţiei celei mai numeroase de a-şi hotărî singură soarta, inclusiv dreptul de a-şi realiza unitatea naţională unindu-se cu fraţii de dincolo de Carpaţi, alături de caldul ataşament faţă de tradiţiile de luptă şi figurile marilor eroi ai trecutului, apar trăsături noi, de cea mai mare importanţă pentru evoluţia programului ideologic al populaţiei româneşti din Transilvania : respingerea oricărui şovinism, recunoaşterea drepturilor fiecărei naţionalităţi în parte, racordarea la idealurile umanitariste ale momentului.

Pe linia unor sugestii ale autorului, pe care le preluăm, de la distanţă, cît se poate de firesc, am încadrat această publicistică sub titlul *Continuare la „Ardealule, Ardealule bătrîn"...* După cum, la fel de firesc ni s-a părut a da continuări şi pentru celelalte, să le zicem, permanenţe publicistice ale lui Emil Isac : *Continuare la „Notiţele mele", Ore de seară.* în aceste regiuni, prestaţia jurnalistică a poetului care a cîntat salonul roşu şi umbrele tragice ale strămoşilor lui începe să avanseze, alături de mai vechea tematică transilvană, preocupări insistente şi adesea de substanţă pentru evocarea unor mari figuri literare, culturale sau ştiinţifice, cum ar fi Aurel Vlaicu, G. Dima, Alexandru Ciura, Caragiale şi Coşbuc, mentorii mult stimaţi ai tinereţii scriitorului, Pompiliu Eliade, Ovid Densusianu, Ady Endre şi Kuncz Aladar, Mihail Sadoveanu, precum şi pentru dezbaterea unor probleme de teatru, artă, cultură. Ceea ce caracterizează acest nou capitol al publicisticii lui Emil Isac este, pe de o parte, profesionalismul adesea înalt, dus în unele cazuri pînă la specializare, iar pe de alta, audienţa largă căreia fiecare dezbatere era consacrată. Cu cît înaintează în vîrstă, autorul îşi cheltuieşte tot mai mult din poza agresivă a tinereţii, de pe piedestalul căreia, în primele două decenii ale secolului, întreprinsese o bătăioasă campanie antitradiţionalistă ; în anii maturităţii şi apoi ai bătrîneţii, jurnalistica literară a poetului a găsit calea şi expresia firească a unui efort general şi mereu repetat de transformare a celor mai dificile probleme culturale sau estetice în bun de gîndire şi împărtăşire comună. Această împrejurare dă astăzi valoare unor pagini felurite, pe care o judecată grăbită ar putea foarte lesne să le abandoneze ca nefolositoare prin banalitatea unghiului de vedere.

în fine, cea de a patra şi ultima secţiune a activităţii de ziarist a lui Emil Isac o formează publicistica politică. Din materia unei colaborări substanţiale, ediţia de faţă a pus un preţ deosebit pe acele contribuţii care vădesc posibilităţile de convingere pe care scrisul lui Isac le ascundea. Centrată solid pe o concepţie umanitaristă, aflată în momentele cele mai grele, din punct de vedere politic, în slujba unor înaintate idealuri sociale şi naţionale, jurnalistica politică a poetului de la Cluj a fost, în acelaşi timp, o jurnalistică de crez înălţător şi de mare patos. Detalierea cronologică şi ideatică a activităţii de ziarist politic, angajat, a lui Emil Isac s-a făcut, cu înaltă competenţă, în lucrări ca *Desăvîrşirea unităţii statului naţional român. Unirea Transilvaniei cu vechea*

Românie, de un colectiv în frunte cu Miron Constantinescu şi Ştefan Pascu sau *Emil Isac, un tribun al ideilor noi,* de Ion Brad.

Speranţa noastră este că ediţia pe care o prezentăm publicului, din opera lui Emil Isac, va reuşi nu numai să repună în circulaţie un scriitor interesant şi divers, dar, mai ales, să contureze o bine-meritată judecată de valoare asupra unei opere care aşteaptă o dreaptă încadrare în tabloul valorilor naţionale.

MIRCEA TOMUŞ

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Destinul editorial al operei lui Emil Isac apare astăzi destul •de puţin norocos : nu multe volume, de fapt nişte plachete trecător apărute prin edituri periferice, prea sărace indicii şi şanse pentru o cronologizare mai riguroasă, amestec de poezie, poeme în proză şi proză propriu-zisă sau publicistică ; cu tot efortul unui editor nu numai bine intenţionat, dar şi pasionat, culegerea din seria de ediţii definitive a Fundaţiilor nu izbuteşte să aducă ordine definitivă într-un material pe care cei din urmă îngrijitori ai textelor lui Isac s-au preocupat aproape în exclusivitate să-1 selecteze.

Pentru prezenta ediţie sînt necesare, în forma cea mai succintă, cîteva precizări metodologice. Mai întîi, problema izvoarelor. Intre acestea, un prim grup este cel al volumelor apărute în timpul vieţii, în îngrijirea autorului sau a unor colaboratori foarte apropiaţi. După cîte ne putem da seama, volumele pe care şi le-a alcătuit autorul însuşi au fost concepute şi finalizate după modelul, dacă se poate spune astfel, unor foarte libere culegeri de scrieri; izvoarele acestora, la rîndul lor, puteau fi numeroasele periodice la care Emil Isac a colaborat, manuscrisele încă nepublicate şi chiar dispoziţia momentană a inspiraţiei, solicitată de ocazia unui nou volum. Suficient de degajată de rigorile unei tematici unitare, fiecare astfel de culegere întîrzia să-şi propună scrupule bibliografice deosebite : deci, nici o indicaţie privitoare la calitatea inedită sau nu a textelor, cu atît mai puţin la locul primei lor apariţii, după cum nu prea multă grijă pentru acurateţea şi corectitudinea textului. Volumele alcătuite de alţi îngrijitori nu au adus prea multe cîştiguri, chiar şi Miron Radu Paraschivescu în cîteva cazuri, fie din exces de zel, fie în virtutea automatismului graiului muntean, a alunecat dincolo de limitele a ceea ce îndeobşte se înţelege prin îngrijire de text, prilejuind cîteva vizibile denaturări.

Al doilea izvor al ediției Isac îl reprezintă colecțiile numeroaselor publicații periodice la care poetul și ziaristul a colaborat.- De data aceasta, ne aflăm în fața unei situații și mai confuze. Pe de o parte, autorul nostru și-a oferit semnătura unui număr aproape incalculabil de ziare și reviste. Emil Isac a fost mînat de un adevărat demon al publicisticii, care 1-a obligat la o activitate practic neîntreruptă, ce nu-și afla satisfacția decît în sine și aproape în afara oricărei discipline. Activitatea lui ziaristică este de tipul fluxului continuu, cu prelungiri și reluări de idei sau campanii, foarte la dispoziția unui agitat grafic sentimental și a umorii de moment. Nu puține sînt cazurile republicării unor texte, ca atare- sau în variante mai mult sau mai puțin modificate. N-ar fi cu putință și nici de vreun prea mare folos practic, pentru semnificația și destinul operei, identificarea pînă la epuizare a surselor- bibliografice ale publicisticii lui Emil Isac. Se poate stabili doar și este suficient, pentru necesitățile de receptare a operei, o bibliografie generală, enumerîndu-se titlurile la care poetul a colaborat și perioadele în care a fost mai evidentă o anumită relație cu diversele publicații, cum ar fi, spre exemplu, colaborarea de durată la *Noua Revistă Română* sau *Rampa.* Pe de altă parte, în ceea ce privește textul publicisticii lui Emil Isac păstrate în periodice pînă acum, editorul sau eventualul cercetător are în față probleme cu adevărat insurmontabile. Este aproape sigur că autorul transmitea colaborările sale sub formă de corespondență manuscrisă ; cum însă grafia lui este destul de măruntă și neclară, cum serviciile de corectură de pe vremuri, mai ales la ziarele modeste și efemere, dar adesea și pe la case mari, funcționau cît se poate de superficial, cum nici colecțiile respectivelor publicații nu ni s-au transmis în cea mai perfectă stare, este aproape de neînchipuit cîte dificultăți ridică astăzi stabilirea aspectului filologic al operei lui Emil Isac. Cel ce este chemat să rezolve- această problemă constată cu neplăcută surprindere că se află în fața unor piedici pe care, de exemplu, textele cele mai cunoscute ale literaturii noastre vechi au încetat de mult să le mai ridice.

In fine, cel de-al treilea izvor al ediției de *Opere* Emil Isac îl reprezintă sau, mai bine zis, ar trebui să-1 reprezinte manuscrisele. Nici în acest caz nu există premise mai optimiste pentru îndeplinirea minimelor cerințe de scrupul bibliografic. Manuscrisele poetului nu sînt supuse vreunei ordini și nici nu oferă un minim de indicii pentru clarificarea sau datarea lor. Nu mai vorbim de factura propriu-zisă a textului, de multe ori în dezacord *cu* cele mai elementare cerințe gramaticale, ortografice, de punctuație sau stilistice.

Trebuie să subliniem că, în opera și activitatea literară a lui Emil Isac, există prea puține și prea puțin semnificative preocupări pentru organizarea ei de ansamblu, pentru o anumită ținută și factură filologică a textului propriu-zis.

Intr-o astfel de stiuație, ne-am decis, în privința surselor -ediției de față, să urmăm calea cea mai firească și mai frecventă în edițiile de acest fel. Cele două volume ale acestei ediții se repartizează după cum urmează : volumul I, poezii, al II-lea, publicistică. Fiecare volum a fost compartimentat după criteriile în vigoare, adică în opere din volume, din periodice și din manuscrise. Notele fiecărui capitol au fost reduse la minim.

Am reprodus în această ediție poeziile lui Emil Isac, din fiecare volum, așa cum s-au tipărit prima dată, în ordinea cronologică a edițiilor, reținînd din fiecare ciclu poeziile noi care se adaugă. Aceasta, deoarece așa cum am arătat, Emil Isac nu a avut o ediție definitivă, îngrijită de el însuși. Am dat mai întîi poeziile din volumele apărute în timpul vieții autorului, apoi poeziile publicate de diferiți editori în edițiile postume (începînd cu ediția din 1956, cea din 1954 fiind pregătită cu știrea autorului), după care am reprodus poeziile din periodice și cele postume (după manuscrise). Am ordonat în continuarea poeziilor din volumele antume poeziile care au apărut prima dată în edițiile postume și nu le-am așezat la capitolul din periodice sau postume, deoarece așa s-au impus și au circulat, și nu au apărut toate în periodice sau nu se păstrează întotdeauna manuscrisele. Am confruntat, atunci cînd a fost posibil, textul din volume cu cel din periodice și manuscrise.

Cea de a doua problemă a ediției Emil Isac, aceea a înfățișării textului, a fost abordată pornind de la premisa că nu se poate, obiectiv și cu argumente, vorbi despre un text pus la punct al autorului și nici despre eventualele indicii de reconstituire și stabilire a unui astfel de text. în această situație, am procedat la stabilirea unui text cît mai autentic, unificat printr-o ponderată modernizare a limbajului.

Desigur că în ceea ce privește problemele de transcriere a textului scrierilor lui Emil Isac, nu cred că poate fi îndreptățită o soluție de totală modernizare a formelor lingvistice. Mai ales poezia acestui autor, dar și restul literaturii sale, asemenea lite-

raturii altor scriitori români, Mihail Sadoveanu, spre exemplu,, comportă, în formula ei definitorie, o anumită turnură provincială pătrunsă pînă la nivelul faptelor de limbă. Este adevărat că, pornită de la un tipar regional destul de acuzat, limba scrierilor lui Emil Isac se clarifică treptat (poate şi prin intervenția ediției de *Opere,* îngrijită de Miron Radu Paraschivescu), dar la bătrînețe ea se regionalizează încă o dată, dovadă a implicațiilor profunde ale ardelenismului în această operă. Am păstrat, pentru acest motiv, alături de formele literare, forme regionale uşor de recunoscut, precum *ataca, beai, blăstemul (blastămă* — pers. III, sing. indic, prez., *blăstămînd), brață, căleaşă, ceriul, ceteam, cine, fantoame, fereastă, întunericul, jele, lacrămi, mînile, nime, paharul, părete,, păsări, pine, sară, simțesc* etc. Greşelile de tipar le-am îndreptat tacit, iar variantele le-am indicat în notele succinte ale ediției de-față.

EDITORII

POEZII DIN VOLUME

DIN VOLUMUL

POEZII. IMPRESII ŞI SENZAŢII MODERNE

1908

CÎNTECE

I

Afară vînt negru.
Şi moartea plînge.
Vai, tot sînge.
în tot locul sînge...
Şi tot păcat...

Şi tot rîde noaptea,
Mă cheamă să viu...
„Atîtea piepturi goale.
Pat moale, nu vrei pat moale,
Ori vrei sicriu ?"

II

în odaia noastră moartă,
Am venit noi cei mai morți,
Să aducem viață-n piatră,
Deschizînd a nopții porți.

Şi cînd ne-nvățăm cu taina,
Azi oftăm în traiul nou.
Azi odaia iat' trăieşte
Şi de rele ne grăieşte.

III

Brațuri moi și ochi sătui...
Nu mai vrem cîntare.
Am trăi și n-avem cui,
Soare, dulce soare.

In zadar te chem să vii,
Draga mea la mine.
Nici nu te-ar mai ști iubi
Trupul meu pe tine.

Nu mă-mbată sînul tău,
Nu mai vreau plăcere.
Poate-i bine, poate-i rău,
Că-s sătul de miere.

IV

Primăvară, iară soare.
Unul vine, altul moare.

Unul plînge, altul cîntă,
Primăvara cea mai sfîntă...

Unul frînt de foame piere,
Altul tot dragoste cere.

Unul -rîde, căci îi place...
Altul sufere și tace.

V

Noapte neagră...
Ochi adîhci.
Tot mă strînge.

Brațele-ți sînt moi.
Și nu plînge.
Lumea este-n noi.

Mă sărută. Mă sărută.
Ardă-n noi viața...
Să ne afle dimineața
Sîngerată fața, sîngerată fața.

VI

E plin paharul nost' de vin,
E plin.
Și plin e pieptul nost' de dor,
D-amor...

O, zori albastre, plîngeți voi,
Cu noi.
Tu, Soare ! rîde, căci tu poți,
De toți.

VII

Mi-e greață de-acei bolnavi,
Mi-e greață,
îmi plac acei ce sînt
De viață.

Destul am plîns, să știu
Azi rîde.
Eu vreau cîntare și dragoste,
Nu lacrămi și fețe hîde.

Destul îmi plouă-n viață,
A morții vecinică noapte ;
Azi vreau să mă renasc în soare ;
Aduceți-mi cîntec și floare,
Și sînuri coapte.

BOIERUL ROMAN

Paris. Paris.
Paris e leagănul tău sfînt,
Trăieşti între braţe de cocotă.
Şi ele te-nvaţă la cînt.
Păpuşa altora în viaţă,
Iţi scurgi zilele-n chef şi boli discrete.
Tu din întreaga lume nu vezi altceva
Decît fete...
Crierul tău ţi-1 destramă şampania şi grogul,
Şi-ţi strînge gîtul fumul de ţigară.
Tu nicicînd n-ai înţeles strigătul
Acelor ce nu vor să piară.
Parfumul ţi-a otrăvit suflarea.
Tu nu simţeşti mirosul de ogor...
Tu, nicicînd n-ai văzut a zilei muncă,
Tu n-ai văzut sclavi, care asudă-n luncă.
Şi n-ai văzut flămînzi, ce mor...

Paris. Paris.
Paris e mormîntul tău de jele.
El ţi-a furat privirea, să nu mai ştii privi la stele.
Pieri între braţe de cocote stoarse de plăcere...

Şi moartea ta o plîngem în durere...

Nu plîngem trupul tău, ne plîngem soarta crudă,
Din care ţi s-a dat, ca tu să prăpădeşti
Averea celor ce asudă...

AŞTERNE-MI...

Aşterne-mi patul, mamă,
Să dorm pe albe perne.
Eu am păcate negre,
Şi lacrăme eterne.

Zadarnic vreau lumină,
Tot numa oeaţa-mi vine.
Eu am murit în alţii,
Ori *ea* muri în mine...

TABES

I

Stau lîngă mare şi privesc în soare,
In ochi îmi rîde-o fată şi pieptul ei e-n floare.

Şi fata rîde. Şi floarea sinului e caldă...
Sufletul meu în mare se scaldă.
Şi fata plînge blăstemul de floare.
Ea plînge, că nu mai ştiu privi decît la soare...

II

Apune soarele, apune.
Vine umbra. Vai, tremur. Umbra vine.
Şi taina care spune...

Mor toate gîndurile bune.
îşi cască-ntunerecul gura spurcată.
Apune, soarele, apune.

Şi-o fată
Plînge in umbră. Şi tot plînge-o fată.
Apune soarele, apune...

III

A fericirii lume
Nu ne mai povesteşte.
In noi nu este viaţă.
Şi dragostea posteşte.

Nu ne mai cheamă noaptea
La cînt şi-mbrăţoşare.
In suflet ne e moarte,
Şi bătrîneţă mare.

Şi ochii-mi nu au cearcăni -
Plăcerea nu ne fură...
Tu nu-ţi mai muşti iubirea
Pe tînăra mea gură.

In&treinaţi cu totul,
Şedem plîngînd la masă.
Un pat îşi umflă perna,
Şi nouă nu ne pasă...

VIITORUL

Toţi oamenii ies la poartă.
Ceriul e roşu...
Plîng toţi. Şi rîd şi blastămă toţi.
Arde. Arde.

Ori renaşte lumea moartă.
Ceriul arde şi zeii pier toţi.
Vine un nou soare...
Vine o dimineaţă mare...

Şi oamenii blastămă şi plîng şi cîntă.
Ceriul tot arde şi vin de departe
Oamenii noi şi doinele moarte
Apun în noaptea frîntă.

NAVA ROŞIE

Pluteşte-o navă roşie
Pe-a vieţii neagră mare.
Nu-i soare —
Vîslaş pierdut în gînduri,
Zadarnic vrei s-ajungi la zori
Marea trăieşte : tu mori.

SINISTRU CLOPOTELE..

Sinistru clopotele sună,
Ciocanele mai sfinte sună
Ciocanele mai sfinte sună.

In clopote e numai pace.
Ciocanul nicicînd nu mai tace,
Ciocanul nicicînd nu mai tace.

Cîntarea clopotului sună
A vreme şi a lume bună
Cîntarea clopotului sună.

Ciocanele, vai, cîte-ar spune
De le-ar fi glasul rugăciune,
De le-ar fi glasul rugăciune.

VIAȚA

Macină moara
Şi făina tot curge.
Şi oamenii tot pier,
Şi moara tot macină.

Vin noi morari,
Şi griul e tot altul;
Dar moara, aceeaşi,
Tot macină, macină.

'o.

LUNA

Luna-şi varsă tot argintul
Pe lumea-ntristată,
Eu privesc plîngînd, la lună,
Luna-i minunată...

Luna-i albă, luna-i sfîntă,
Strălucită-i luna...
Şi în sufletul meu plînge
Noaptea totdeauna.

ARDE.,

Arde-n sobă focul
Şi privesc în el.
Foc. Foc.
Eu privesc în foc.

Ardă lumea-ntreagă,
S-o privesc rîzînd.
Foc. Poc.
Să privesc la foc.

Dar ş-atunci în moarte
N-aş putea privi.
Foc. Foc.
Moartea n-are foc.

BEAI.

Beai... Beai...
Şi tot mai turbaţi ţi-s crierii.
Afară cîntă grierii...
Beai... Tot beai...

Se face noapte şi tot beai.
S-aşează noaptea pe tine..
Altă ziuă vine.
Şi tot beai.

Şi tot zadarnic beai.
Acelaşi suflet îţi geme...
Tu, picur în vreme,
Zadarnic veşnicia vreai s-o beai.

AL AMINTIRILOR

Mi-ai zis : tot mă sărută,
Sărută-mi sufletul din mine,
Să-mi curgă toată viața-n tine,
Mi-ai zis : tot mă sărută.

Şi tot te-am sărutat.
Te-am şi cîntat, te-am şi muşcat.
Te-am stors...

Din sîngele-ți am tors
Al amintirilor biciu minunat,
Cu care tot te bat, tot te bat...

AŞTEPT

Aştept mereu şi nu ştiu ce aştept.
Aştept o fată să-mi vie la piept.
Aştept un blestem, ori un cîntec aştept.
Şi nu ştiu oe aştept.

Cu ochi aprinşi aştept. Şi tot nu vine.
Nu vine nici rău, nu vine nici bine.
Mor toate morțile în mine.
Şi renasc toate viețile.
                Şi tot nu vine.

Aştept, aştept. Şi nu ştiu ce aştept.
Aştept, lumină ori noapte ?
Aştept, viață ori moarte ?
Aştept. Aştept. Şi de departe
Mă cheamă ale beznei şoapte...

r

MĂRIA MEA

Măria mea frumoasă, Măria mea pagină,
în ochii tăi e noapte şi aur ai în mînă.

Ieri, dragă, n-aveai aur. Şi astăzi eşti bogată.
Măria mea frumoasă, Măria mea curată.

Ai fost... Parfum revarsă veşmîntul tău de floare,
Tu vii de la iubire, căci fața ta-i cu zare...

Şi tremuri de ruşine, Măria mea păgînă...
Aduci atîta jele în aurul din mînă.

Pe-un aur tu vîndut-ai iubirea ta de fată,
Măria mea frumoasă, Măria mea curată.

CURATA NOAPTE

Curată noapte, plină de-ntristare,
Ascultă, draga mea, cum plînge...
Eu plîng, căci nu mai cred în soare,
E veştejit-a vieții floare,
Şi-mi sună-n suflet
A trecerilor veştedă cîntare.

Afară vîntul,
Şi stelele nu ştiu să rîdă.
Şi luna-năduşită-n ceață hîdă,
Nu luminează cu argint, pămîntul.

Vai, tot mai stinse-s visurile noastre,
Şi tot mai neagră geme huma.
Să ştim, am blestema acuma
Cîntările şi zorile albastre
Ce ne-au legat de-olaltă,
La fericire sfîntă.
Să fim vîslaşi pe o navă frîntă
Ce pe-a durerii mare saltă...

Să fim pribegii jelilor intime,
Vrăjiții unei primăveri,
Cînd serile erau ale iubirii seri,
Cînd nu credeam în adîncime.

Azi sîntem morții vieții noastre moarte,
Absint, opiu şi morfină
Durerea noastră o alină, —
Şi zoriie-s tot mai departe...

TRENUL

Tren, vine tren negru.
Aduce lumină.
Vin oameni noi, elei, elei,
Tren, vine tren negru.

Vă-nchinați naintea lui.
Aduce viață.
Vin oameni morți, elei, elei,
Tren, vine tren negru.

IN SÎNGELE-MI DORM

In sîngele-mi dorm morții
Şi viața lor mă bate...
In mine rîde moartea.

Eu sînt, c-am fost odată.
Voi fi şi nu ştiu cum.
Am fost să fiu.

O viață începută,
Eu o sfirşesc în mine.
In sîngele-mi dorm morții.

VINE, VINE

Vine, vine, cine vine ?
Vine vremea după mine.

Şi mă cere, şi mă cheamă,
A pămînturilor mamă...

Şi în mine viața plînge,
Am atîta creier şi sînge...

Sîngele la vis mă cheamă,
Creierul visul mi-1 destramă.

PRIMA..

„Arată-ți sînul." — Tremura feciorul.
Şi learfa bătrînă rîdea.
„Arată-ți sînul". — Tot plîngea feciorul.
Şi learfa tot rîdea.

L-a dus la un pat mai alb c-a ei viață.
Şi i-a spus să facă ce vrea...
Şi feciorul tot tremura.
Şi sîngele murea în sfînta lui față.

Şi cînd se trezi din amorțeală,
Feciorul a-nceput să plîngă de greață.
Learfa bătrînă, sătulă de viață,
Sta goală.

CEAȚA, CEAȚA.

Nu mai cred în tine.
Sînt robit de morți.
Ceața vine.

Sufletul mi-1 porți,
Prin stele şi morți.

Tot aş cere viață.
Şi se stinge-n mine
A iubirii dimineață.
Vine alba ceață.

Şi plutesc mereu
Valurile jelii,
Mirele Ophelii
Nu mai cred că-s eu.

Nu mai cred în tine,
Sînt robit de ceață.
Moare-n mine, moare-n mine,
Dragostea de viață.

Vine alba ceață,
Viață, neagră viață.

AŞTEPTARE

In bordei s-a stins lumina,
S-a sfîrşit pînea pe masă —
Şi flămînzi bocesc copiii,
Tatăl nu vine acasă !

Viscol geme la fereastră...
Şi e frig. Şi rece-i soba...

— Sună-n curtea puşcăriei
Supt spînzurătoare, toba....

NOAPTEA

Geme noaptea
Şi luna lăcrăma,
Argintul ei,
Pe ramuri curgea.
Şi jelnicii tei
Plîngeau de taină.
A morților daină,
Pe căi se zbuciuma.

Un om tăcut venea.
Şi parcă zîmbea.
Păşea sfios,
Şi nu se oprea ;
In mînă avea
O cruce şi-o secure...
Şi crucea o săruta,
Cînd tremura...
Iar din săcurea sîngerată,
Citea o dragoste de fată...

PLUGARUL

Plugul ară, plugul ară...
Şi în urma lui e sară.
Plugul ară, plugul ară...

în zadar ari, măi frăţîne.
Soarta ta e tot de cîne.
Tot de cîne...

Plugul ară... Şi boierul
Munca ta o odihneşte.
Bogăţia lui tot creşte.

Plugul ară, tot te ară.
Ară viaţa ta amară,
Plugul ară, tot te ară.

Şi cînd viaţa ta se curmă,
Plugul rîde şi tot ară...
Vesel, căci rămîi în urmă..

STRIGOII.

In mînăstire, pustnicii bătrîni,
Hohotesc şi beau şi se sărută.
Afară urlă cîni.
Noaptea de altcum e mută.

Fereştile strălucesc în zare —
Şi cine le vede tremură şi plînge.
Acolo s-adună la nunta de sînge,
Pustnicii gîrboviţi de soare.

Şi rid şi hohotesc şi vîntul tot urlă,
Şi noaptea e tot mai adîncă.
Se bat valuri de lună pe-a schitului stîncă.
Ş-un diavol nebun cîntă-n turlă...

PRELUDIUL EXTAZULUI

I

Blăstămînd m-ai părăsit,
Aleluia dragă.
Şi zîmbind te-am regăsit,
Mîndro, tu, pribeagă !

Nu te mustru, nu te bat,
Soața mea pagină...
Ochiul tău nu l-am uitat,
Nici alba ta mînă.

Sînul tău, ce a bătut
L-al meu piept odată...
Astăzi iar m-a renăscut,
Să-ți cer trupul, fată.

Să te am, să nu te pierd,
Să trăieşti în mine.
Beat de cînt să te desmierd
Pînă noaptea vine...

Aleluia ! ai venit
Să mă speli de jele.
Te iubesc, căci m-ai iubit,
Fără gînduri rele.

Te iubesc. Şi nu te las,
Să te duci din brață.
Pînă ai în suflet glas,
Şi sînge în față.

Să-ți storc viața, să te plîng,
Soarta mi-este dată :
Cu iarna mea să îți stîng
Focul tău de fată...

II

In odaia mea tăcută
Te aşteaptă patul moale.
Perini albe, perini bune...
Vino dragă, vino dragă,
Să păşim pe-a nopții cale.

Sîngele îmi arde trupul,
Pieptu-mi : floare irosită...
Vino, să te muşc cu dinții,
Vino dragă, vino-n brațe-mi,
Dragostea mea veştejită ! —

Să uităm, că sîntem bolnavi
De cîntare şi iubire, —
Tu să-mi fii mireasă albă,
Cea mai bună, cea mai albă,
Eu să fiu negrul tău mire...

In tăcerea minunată,
Numai pieptul nost' să bată,
Şi-ntr-o-mbrățişare sfîntă,
Să uităm viața toată.

SIRENA FABRICII...

Fum gros se-nalță-n cer.
Sirena fabricii sună.
Oameni palizi de visul nevisat
La poartă se adună...

Şi nu grăiesc, şi nu se căiesc,
Ai crede că nu trăiesc ;
îşi şterg ochii şi n-au răgaz să plîngă,

Fum gros se-nalță-n cer...

Palatul din vecini
De chiote şi de pocnet de sticle răsună.
Lăutarii cîntă dragoste din strună...

Sirena fabricii sună, tot sună...

A VENIT UN DOMNIŞOR

A venit un domnişor
La ogor.
Fete vru să-mbrățişeze,
A venit un domnişor.

Tot privea la sînul lor,
Domnişorul, domnişor,
Tot privea cu dor, cu dor,
Domnişorul, domnişor.

...Şi cînd vru să-mbrățişeze,
Fetele-au fugit țipînd,
Le veneau în gînd
Domnii, care rîjfd văzînd,
Mamele născînd,
Mamele născînd...

A venit un domnişor.

ORAŞ BOLNĂVIT..

Oraş bolnăvit de viață,
Tot oameni stinşi pe ulițele tale,
Tot jale,
Pe fiecare față.

Şi oamenii aşteaptă plîngînd de slăbiciune,
Aşteaptă senzație mare.

...Şi vine, din apusul otrăvit de soare,
Un car de fin cu miros tare.

Oraşul tresare.

IN ZORI

I

Bordei bătrîn de jele,
Copiii dorm de trudă.
Visează visuri grele.
Şi fața lor, şi fața lor,
De lacrămi l i - i udă.

Şi mama îi sărută,
Trezindu-i tremurînd :
„Treziți-vă la muncă,
L-a domnilor poruncă"...
Ii tot sărută.

Copiii se trezesc pe rînd.

II

Palat trufaş jde aur...
In sală de mătasă
Copii bolnavi de miere
Visează de balaur.

Şi mama lor la masă,
Ii tot priveşte blînd :
„Dormiți, dormiți în pace.
In fâşii de mătasă."

Ii tot priveşte blînd.
Şi viața parcă tace.

VIATA DE MAHALA

1

'Naintea caselor e larmă.
Doi oameni s-au aprins la ceartă.
Femeile la poartă
Ţipînd, tot mînile îşi sfarmă.

Deodată, cuţitul străluceşte,
Un om răcneşte.

Şi unul cade plin de sînge.

Intr-un bordei, lingă perdele.
Atîtea fete rele.

Şi una plînge.

II

A murit copilul lui Ştefan.
Mare boală : ciuma 1-a dus.
Venit-au chiar domnii din **suS**
Să vadă copilul lui Ştefan.

Şi lumea se mira şi invidioasă
Priveşte 1-a lui Ştefan casă.

Atîţia domni la-nmormîntare...
Vezi, ce noroc cu boala mare !..

III

Vine o căleaşă bogată.
In ea o fată...
Toţi o cunosc, toţi rîd de ea
Doar s-a făcut rea...

Şi-a vîndut trupul şi azi e bogată.
Şi haina ei e parfumată...
Şi trupul i-1 poartă căleaşa,
De mîncări şi beuturi e grea masa.

...Dar cînd n-o vede nimenea, atîta plînge
Şi-ai mînă haină zdrenţuroasă strînge
Şi tot o sărută, visînd copilăria,
Cînd întindea în colţuri pălăria...

FLORILE

Am cumpărat flori.
Mi le-a vîndut o fată.
Erau albastre zori.
Şi dormea lumea toată...
Şi cînd mi le-a-ntins
O mînă firavă şi mică,
Florile le-am privit,
Cu dragoste şi cu frică...

...Simţeam că în ele
Au înflorit lacrămile mele,
A-nflorit a fetei jele ;
Un vis de stele,
Şi toate gîndurile rele...

Şi mă-ngrozeam de flori...
Căci mi le-a-ntins o fată,
O fată care nu doarme în zori.

O fată care nu visează-n pernă,
O fată care vede foame.

Fugiţi fantoame...

Am cumpărat flori.

Erau albastre zori.

HUMANITAD

Veneau tăcuţi din depărtare
Bărbaţi bolnavi de-o sete mare.

In urma lor rîdea cîntare :
Şi flori şi rîu şi ochi şi soare.,

'Naintea lor răcnea pierire :
Şi chin şi lanţ şi răstignire..

Mergeau tăcuţi în depărtare
Bărbaţi bolnavi de-o sete mare.,

Se tot duceau cătînd o cale,
Pe care nu mai este jale...

Şi, căutînd cărarea sfîntă,
Au tresărit în noaptea frîntă.

...In cimitir aflau o cale —
Şi nu mai lăcrămau de jale...

MORS MAGNA

O față roșie,
Mă tot gonește,
Mă tot gonește,
In clipe rele,
Și tot rînjește,
O față roșie.

O față roșie,
îmi rîde jele,
In clipe rele,
îmi rîde jele.
Și mă gonește,
Și tot rînjește.
O față roșie.
O față roșie.

O față roșie,
Cu negre crețe,
O față roșie,
In mii de fețe,
Mă tot gonește,
Și tot rînjește...

NAVA VIEȚII

Nava vieții, nava vieții
Mi s-a frînt,
Am avut catarg prea tînăr,
A fost mare vînt —
Nu-mi zîmbește de departe
Nici un far,
Vînturile tot mai aspre-mi par.

Și răcnește marea vieții,
Valuri mii...
Dimineață a credinții,
Nu mai vii?...

A NOPȚILOR

A nopților adîncă pace,
A nopților poveste sfîntă,
In sufletul meu moarte cîntă,
A nopților adîncă pace.

Cîntarea primăverii mele
S-a stins în bulgări de țărînă,
M-a prins a morții albă mînă -
Şi tot privesc plîngînd la stele.

Acolo-i viața mea de viață,
Acolo jalea n-are față,
Acolo nu e chin şi ceață.

Acolo-i viața nenceputǎ.
Acolo moartea nu e mută...
O, de-aş fi stea în veci pierdută !

CURG...

Curg valuri de lumină pe ulița mea moartă,
Pîndeşte dimineața să nu mai stau la poartă,
Pe mine nu mă cheamă a patului căldură,
M-a sărutat a nopții înfierbîntată gură.

Cînd toată lumea doarme în pace-nvăluită,
Eu stau visînd la poarta de nopți îmbătrânită.
Şi tot privesc cum vine albastra dimineață,
Inaurind cu soare a-ntunecimii viață.

Curg valuri de lumină pe ulița mea moartă,
Pîndeşte dimineața să nu mai stau la poartă,

„Sărman sclav al durerii cu inimă deşartă...
Te-aşteaptă, tot te-aşteaptă o veşnic mută poartă".

PARALIZIE

Odaia^mbraeă haina nopții...
Pe patul alb un om se zbate.
Tic-tac-ul ceasului adoarme.
Și clipe vin nenumărate...

Vedenii roșii de mînie
Se-nșiruie pe patul rece —
Și omul simte că în suflet,
Al morții lung fior îi trece.

Vai, cîte nopți bătrîne-1 cheamă
La visuri negre de durere...
Și nici o rază de lumină
Privirea stinsă n-o mai cere...

MUNCITOARE..

Zdrențe negre, zdrențe hîde,
Nu e lumea de mătasă...
Cîte fete nu știu rîde,
Cîte fete plîng și coasă !

Alte lenea lor și-o poartă
In căleașă parfumată,
Lumea voastră este moartă,
Viața blestem vă arată...

Visul vostru nu răsare,
Fiorul de-a cere pîne
II omoară. — Și cîntare
Gura nu știe să-ngîne...

Și munciți ;
muncind în taină,
Trece-a tinereții floare.
Imbrăcînd a nopții haină,
Dispăreți în umbră mare.

Voi pieriți. Dar zdrențe hîde
Tot mai sînt lîngă mătasă...
Vin fete ce nu știu rîde,
Și tot plîng, tot plîng și coasă...

EVENING STAR

Te iubesc.
Mai mult nu ştiu spune.
Tu eşti a vieţii dimineaţă,
Ş-al vieţii mele soare-apune.

Te iubesc.
Cu blestem şi cu rugăciune
Ţi-aş tot spune
Te iubesc, te iubesc.

Te iubesc, căci eşti altar ce nu mă-nchină,
Te iubesc, căci fugi de mine,
O, de te-aş şti lovi cu tină,
Eu cred că te-as iubi mai bine.

NOAPTE IN CRING

Aus meinen grossen Schmerzen
Mach' ich die kleinen Lieder...

Noapte, tot mai noapte ;
Tremură plopii,
Fîşîie suflete rele.
Vai, tot jele.
Simţesc că te apropii,

Ochii-mi tot mai tulburi...
Tremură-n sînge.
Braţele mele, braţele mele

Te-aşteaptă, să ştiu plînge.
Să ştiu plînge.

PARIS

I

I-am dat aur şi mărgele, briliante şi rubine.
Ea trăia în bogăţie. Mă iubea numai pe mine.

îmi spunea poveşti atîtea, cînld o-mbrăţişam cu jele.
Se mira de focu-mi tînăr şi de lacrămile mele.

îmi zicea că sînt Apolon, că altar mi-e pala faţă.^
Eu ceteam din ochii-i vineţi, poezia mea de viaţă.

Ii ziceam că e ca Esther, pătimaşă ca Iudita,
Ea rîdea de lumea veche şi rîdea ca Fericita.

A trecut iubirea... şi azi Esther e uitată.
Azi e lumea iarăşi nouă. Viaţa are nouă faţă.

II

Luna încă doarme albă pe-a cerului pînză sură,
Tu zaci încă tot la sînu-mi, gura-ţi geme pe-a mea gură,

Ne iubim cu-atîta viaţă şi tot ni se stinge faţa.
Mă sărută. Vine ceaţa...

Vine bezna... Morţii zilei... Tot trecutul nostru vine,
Vine-un blestem, ori o rugă după tine.

Şi tu tremuri. De departe-un plîns te cheamă.
Plînge, plînge-o mamă.

DE LA SAPA VIN..

De la sapă vin ţăranii
De pe faţă le plîng anii,
Cîte chinuri, cîtă trudă,
Şi de lacrimi faţă udă...

Vin ţăranii cu sfială,
Suflet plin şi straiţă goală...
Şi cum vin din depărtare,
înroşeşte sfîntul soare...

Şi cum vin storşi de-oboseală,
O căleaşă vine-n fală...
In căleaşă domni şi doamne,
Cît parfum şi aur, Doamne...

Şi pe lîngă ei cînţd trece,
Ii atinge fior rece.
„Vai, acei ce-s pe căleaşă,
Mîncă grîul nost' pe masă"...

SECERIŞ

Plaiuri de verdeață, viață, multă viață,
Lacrimi pe-a mea față ;
Vai, eu nu văd plaiul, eu văd numai sclavul,
Cum asudă-n plaiuri de verdeață.

Şi cînd munca-i trudă, şi cînd toți asudă,
Cînd recolta de durere şi de plîns e udă,
Domnii cei mari la răcoare,
Se ascund de vînt şi soare,
Şi rîd de a vieții trudă...

QUOD VULT DEUS.

A vuit codrul.
Codrul a urlat.
Teii lui, mii şi mii,
Albi s-a scuturat...

Intr-o casă.
Gheață.
S-a stins o viață,
Căminul s-a stins de gheață.

A vuit codrul.
Codrul a urlat :
„Eu am tei mii şi mii
Şi un cămin totuşi a înghețat".
Un cămin a înghețat.

A vuit codrul.

EGO HOMO.

V-am spus o doină nouă, jurați de vreți pe ea.
V-am arătat că lumea e bolnavă şi rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-ați simțit,
Jurați de ştiți pe cruce : Cîntarea a mințit ?

Voi ați văzut mătasa eternelor măriri,
Eu am văzut cununa martirilor martiri,
Voi ați căzut la tronul de aur bolnăviți,
Eu vreau să spun că altcum de-acuma să-l priviți.

Să înțelegeți spusa Hristosului Hristos :
„E carnea numai carne şi osul numai os".
Frățîn e împăratul cu cerşetorul sclav,
Din doi, se face-odată veşnic tăcutul prav.

V-am spus o ydoină nouă, jurați de vreți pe ea,
V-am arătat că lumea n-ar fi să fie rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-ați simțit.
Cu doina cea mai doină, eu, Omul, am venit...

DE VOI MURI.

De voi muri, copilul meu,
Să nu plîngi după mine
Căci eu sînt tu şi tu eşti eu,
Voi rămînea cu tine.

In lume glasu-mi te-a chemat,
Din viață ți-am dat viață.
Cu lacrămi eu te-am botezat
Şi chinu-mi porți în față...

Şi ochii mei sînt ochii tăi,
Din sînge ți-am dat sînge.
— De voi muri, copilul meu,
în tine eu voi plînge...

FLORI, FRUMOASE FLORI.

Flori, frumoase flori, nevinovate flori,
înfloriţi şi veştejiţi de-atîtea ori,
Flori, gingaşe flori.

In voi înfloresc dureri şi fericiri,
Uitări şi amintiri :
Garoafe, crini, viorele, trandafiri.

In voi creşte credinţa şi glasul vost' senin
Adoarme pe cel ce se zbate în chin,
Parfumul vostru : al veşniciei dulce vin.

In voi se duce solie de iubire,
Mireasa vă trimite îndepărtatului mire,
Copiii voi îi faceţi de lacrămi să se mire.

încununaţi şi morţii cu dulcea voastră faţă ;
O, cine v-a dat viaţă, o, cine v-a dat viaţă ?
— Voi, flăcările roşii, în noapte, -n vînt, în ceaţă ?

Flori nevinovate şi frumoase flori,
A voastră milă o cerşesc de-atîtea ori
Cînd de la mine pleacă suferinţa-n zori.

O, duceţi-mă într-o noapte pe drumul vost' de taină,
O, daţi sufletului meu curata voastră haină.
Să cresc şi eu la ţărmul lacului vieţii, ca albă floare
Ce străpunsă de-o rază de lună moare.

...Şi copilul meu să mă regăsească, să mă sărute
şi la sîn să mă strîngă.
Şi fără să ştie de ce, să-nceapă să plîngă.

CÎNTEC DE TOAMNA

Copilul meu încearcă să prindă o rază de soare
Şi plînge că nu a putut să o prindă...
Şi mă întreabă : cine-a aprins soarele,
Cine-a aprins soarele ca raza lui să aprindă ?...

Copilul prinde o floare, gingaşă şi albă floare...
Şi înțelege glasul neprihănitei comori.
Sărută floarea şi rîde cu lacrămi. O, de-atîtea ori
In viață, vei săruta, rîzînd şi plîngînd, flori !...

VARIANTA

Se desprind frunze de pe copac
Şi toate (neînsuflețite) cad.
Se scaldă stafiile-n lac
Şi se aşează tăcerea pe brad.

Vin tot mai dese dureri
Şi dureri vin tot mai multe.
Sună plînsu-n pămînt şi cer,
Soarele surd nu vrea să-l asculte.

îmi aşez capul pe sînul tău
Şi simt că trandafirii lui fac dreptate,
Şi uit tot ce este trist şi rău
Şi inima mea cu inima ta bate.

CINTEC DE TOAMNA

Acum cînd cad nucile coapte în mîinile copiilor buni,.
Şi aerul are miros de oțet albastru şi în boabe de struguri se mişcă sîmburii,.
In apele adînci, între trestiile albe, păsări moarte adună cotoiul vagabond.
Şi-n jurul buților se-nşiră joc de cărți şi se aprind pipele.
Eternă, banală, duioasă toamnă, iar m-ai chemat în codrul aurit:
Să tresar atingînd apa rece a izvorului : răceală, o, răceală,.
Eterna desfrunzire şi părăsire şi îngălbenire şi amorțeală,
Soare îmbrobodit în ceață ca fața unei bolnave bătrîne,.
Şi crapă ramurii fagului şi rotesc țînțarii obosiții
Nici viespele nu mai atacă, asemeni unei neputincioase raze.
Foaia de lipan îşi ascunde petalele în spinii trandafirului..
Pămîntul miroase a fin şi somn şi scîrțîie roțile carelor ce duc rodul ;;
Popi călare şi cai schilavi duc grîul la moară.
Şi morărița cu sucnă roşie stă la pîndă după lăutari.

Hoinăreț, cîte-un greier colindă prin găurile crucilor de morminte.
A murit poate cineva : convoi de haine negre şi zvîcnesc lacrămi în batiste.
O cruce arde ca focul, încinsă în beteală palidă de soare.
Şi corbii deasupra mea trec ca amintiri negre de viață.
— Am fost şi eu de douăzeci de ani
Şi toamna o rîdeam.
Fierbea mustul tinereții în brațu-mi tare,
Şi vinul dragostei nebune mă amăgi.
Toamnă, împlinirea sinilor albi,
Toamnă, plimbări pînă-n zorii tremurînzi cu femeia.
Toamnă, gondolări pe Someş, făcînd din Cluj : Atena
Şi din casele lui : muzeul din Firenze.
O, am fost şi eu de douăzeci de ani.
Şi treaz de orice adiere de poftă, veghirtd la fereştile iubitei.
Plîns de ghitară, zîmbet ieftin de mulțumire sub balcon
Cînd cheia de poartă cădea pe jobenul meu.
Purtam bețişor de trestie cu inel de argint,
Şi cravată cu perlă şi veston de paradă
Şi ocoleam sfinții şi tămîia : evviva Boccaccio,
Jurător pe Faublas şi Galiani.
O, tinerețe, trăsură frumoasă în care am şezut odată,
Ca acum să gem strivit sub roțile ei ;
— Acum alții şed în ea.
Şi mie-mi creşte părul alb şi barba,
Şi voi iubi soba,
Şi voi acoperi oglinda,
Să nu mă privesc parcă uitat de cineva,
Şi cînd va fi vînt îmi voi ridica gulerul paltonului,
Zgriburind de frigul ce țăncăneşte dinții moşnegilor.

— O, vară trecută, cerb rănit de săgeata nopții,
Trandafir veșted pe evantaiul dantelat al miresei moarte,
Zborul ciocîrliei ce nu mai coboară,
Stea ce duce depărtarea-n depărtare.
Draperii de aur ce nu se mai deschid să apară fața rumenă și părul buclat.
— Cîntec ce nu mai răsări pe buzele mele...

A-nceput să însereze...
— Se duc acasă fericiții și îndrăgostiții,
Ii cheamă sărutarea închisă-n priviri.
Se duc acasă tinerii.
Se aprind împrejurul lacului felinarele.
Vîslește Amor în barcă magică.
Dați-mi lopețile să tai și eu dîre albastre,
Dați-mi tremurul sinului, pofta adîncă a pernei de mătase,
Dați-mi fiorul degetelor albe, în vîrful cărora este chemare !
— A coborît întunecimea.
Și nu intră nimeni cu luminare !
Numai frunzele cad și se desprind una cîte una
Și răgușit încep să cînt plîngînd, cîntecul toamnei :
— O, tinerețe, de ce m-ai părăsit ?
De ce m-ai aruncat în drum ?
Cu păr cărunt, cu umeri gîrboviți, cu ochii roși de plîns ?
Căci am îngropat douăzeci de anii mei.
Și-au fost atît de frumoși și i-am pierdut atît de ușor.
La poartă, îngîndurată, mă așteaptă bătrînețea.

UNUI FRATE DIN AFRICA

Scumpul meu frate, tu, ce dormi în nisip
Și porți povara pe spete de tristă cămilă.
Las' să te invidiez, deși mă poartă Expresul,
Și să-ți ador fesul.

Liniștea ta proastă — ca pe-un înger o admir
Și invidiez Sahara ta lungă și lată.
— Ce folos de-atîta soare și de-atîta miros de trandafir,
Cînd mîna noastră a tuturor e sîngerată ?

La noi sînt statui și multe-multe amintiri,
Cultura pînă la ceruri se avîntă.
Străzi pline de bogății și străluciri,
Europa totuși plînge și plînsul și-l cîntă.

Africă, tu, sălbatică, tăcută, dar bună
Și tu, om de-acolo, dă-mi somnul tău de sub palmieri !
Dă-mi dulceața smochinei tale, dă-mi clara ta lună,
Să uit furtuna de sînge a Europei de ieri,
Să aud cîntînd sincer îngerii în cer.

r

CINTEC

In inimă să mă închizi
Cu cheia fericirii
Şi să mă porţi în tine.
— Pe drumul stelelor odat',
Tu vei porni cu mine.

Căci eu sînt tu şi tu eşti eu,
Ne-aşteapt-aceeaşi cale ;
— De voi muri, voi străluci
In lacrămile tale.

CINTEC

De voi muri, sicriul meu
Să fie albă floare,
Căci niciodată nu mor eu,
Căci nimenea nu moare.

Voi rămînea în trandafiri,
In zîmbet şi în noapte ;
— De ochii mei să nu te miri
C-avură-atîta noapte.

TOAMNA

Pădurile cu morți sînt pline
Sînt morții zilelor senine.

Sînt moarte : visuri, păsări, flori
Tu, om, cu ele o să mori.

Şi soarele e bolnav mare,
Mai e leac pentru dînsul oare ?

Şi urlă-a vînturilor neagră gură.
Cum ai îmbătrînit, natură !

Nu-i cine să te-ntinerească,
S-a închis farmacia cerească.

Eu ştiu un leac bun pentru tine :
Să vii în lumea mea cu mine.

In lumea mea nu-i primăvară,
Nu-i iarnă, ziuă si nu-i seară.

In lumea mea nu-s flori şi şoapte,
Şi diavolii nu rîd în noapte.

In lumea mea nu sună banul,
Din zile, nu se face anul.

In lumea mea nu-i nici o jale,
Şi nu s-opresc drumeții-n cale.

In lumea mea nu curge sînge,
Din rana pruncului ce plînge.

E lumea care-n cer se-ntinde,
Şi o vedeți cînd setea s-aprinde

Şi îngerii grijesc de stele,
Acolo-**5** cîntecele mele.

Moş Petru e portar cu cheia
Şi nu lasă să-ntre femeia.

FEMEIA PREȚIOASA

Iubirea mea bătrînă a înflorit din noapte
Și a chemat-o-n brațe femeia cu clavir.
Era iubirea morții vorbită făr' de șoapte,
Cîntată de Lord Byron, uitată de Shakespeare.
Iubirea mea de noapte a fost bătrînă floare
Și brațele femeii chemau puterea mea.
Simțeam că rugăciunea-mi în patima ei moare,
Femeia în delirul cîntărilor plîngea ;
(Shakespeare iubise moartea iubită prin viață,
Femeile din Windsor pe Byron l-au ucis !...)
Eu îl purtam pe Heine în palida mea față.
Simțeam că-1 port pe Byron în al iubirii vis.

Și cînd furtuna vieții spăla din mine viața,
Femeia prețioasă zăcea pe canapea,
Și floarea-ndestulării îi veștejise fața,
Era așa de bună, că-atît era de rea...
In patul meu dormea poema nopții rele.
îmbrățișări flămînde... un suflet sfîșiat.
Deasupra noastră, albe, nevinovate stele
Și trupurile noastre în noapte-au luminat...

II

Femeia prețioasă cu prețul vieții mele
Și-a cumpărat o poftă de-a fi iubita mea.
Femeia prețioasă cu cîntecele rele,
Din viața mea cea bună făcuse viață rea.
Cu prețul vieții mele, cu trupul și cu sînge,
Am învățat că pofta de-a fi iubit e grea.
Femeia prețioasă în mine plînsu-și plînge,
Cerîndu-și pofta vieții din tinerețea mea.

Și tot îmi curge somnul, durerea și iubirea,
In brațele ei calde comorile-mi dispar...
Mă caut în viață și nu sînt nicăirea.
Femeia prețioasă m-a închis în sine, iar...

CÎNTECE

I

Paşii morţii îi aud
Tot mai de aproape
Mă va săruta încet
Cineva, pe pleoape.

Mă vor mîngăia uşor
Mîinile ei sfinte.
— Şi de lume, ca de-un vis,
Mi-oi aduce aminte.

II

Vine toamna, ploi şi vînturi,
Vine amorţirea,
Lacul poartă frunze moarte.
Eu port amintirea.

Amintirea unui cîntec
Ce s-a dus din lume.
— Prea frumoasă-a fost cîntarea
Ca să-i spui pe nume.

COPIILOR

Copii, voi frați cu dulcele meu fecioraş,
Copii, cu fecioraşul meu prieteni buni şi frați,
Voi aurul vost', cîntecul, mi-1 dați !

Copii, cînd glasul vost' îl ascult,
O, cum aş vrea să cer un cîntec de demult.

Ştrengari, zglobii şi palizi îngeraşi,
O, vă iubesc pe toți, căci sînteți frați
Cu singurul meu copilaş.

Veniți cu toții să vă îmbrățişez la piept;
O, nici nu ştiți cît vă iubesc şi vă aştept!

Veniți voi, mii şi mii ştrengari copii,
Veniți să pot cînta şi să mai ştiu zîmbi !

Căci zîmbetul vost' e un cer deschis,
Şi-n trupul vost' e Dumnezeu închis.

CINTEC

Plouă-ncet de plictiseală
Şi asfaltul străzii-1 spală.

Felinarele aprinse,
Cîntecele mele stinse.

Nimeni nu mai e pe stradă,
Nimeni nu vrea să mă vadă.

Plouă-ncet şi nu încetă...
Cum aş vrea să văd o fată !...

COPII DE MOŢI PE STRĂZILE DIN CLUJ

Copii mulţi şi orfani şi flămînzi şi palizi şi timizi şi trişti
Opresc cu mîinile lor pe trecătorii străzilor din Cluj...
Şi domni cu monoclu şi doamne cu buze vopsite cu ruj
Ii ameninţă de-atîtea ori cu poliţişti.

E vina lor că sînt săraci şi foamea îi alungă pe străzi ?
Că nu îi aşteaptă pat de mătasă şi ochiul lor este atent,
Că nu au de la viaţă patent,
Să aibă lacrimi în loc de comori si aur în lăzi ?

Cerşesc... şi arareori cade în minutele lor ban,
Căci cine ar crede că nu este sport
Să stea copiii în noapte... să le fie tatăl mort,
Şi mama moartă de oftică-nainte cu un an ?

O, fie-vă milă de copiii palizi şi slăbiţi,
O, credeţi în ochii care atîta au plîns.
O, credeţi în focul lor negru şi stins
De lacrimi... Şi credeţi că nu mint, că sînt părăsiţi !

O, dacă nu aveţi măcar un ban,
Lăsaţi-i fără ocară, dacă nici o lăscaie nu le daţi.
Căci şi ei au, ca voi, surori mici şi neputincioşi fraţi,
Şi dacă sînt mici, e mare durerea de-a fi orfan !

Copiii în zdrenţele lor,
Copiii flămînzi nu sînt vinovaţi.
Şi dacă de milă pe orfani nu-i ascultaţi,
Lăsaţi-i să plîngă cum plîng îngeraşii în cor.

CINTEC

M-ai învățat să nu mai cred în flori,
Să fiu şi eu crezător în aur şi păcat.
Mi-ai furat cerul şi visurile ce fugeau în nori.

Mi-ai dărâmat altarul : inima de copil,
Şi m-ai făcut sclavul trupului tău.
Şi sînt ce n-am vrut şă fiu : păcătos şi rău.

Dă-mi înapoi privirea mea de altă dată,
Să mă pot mira de ciocîrlii şi trandafiri,
Şi las' ca lacrămi şi zîmbet să mă bată.

Dă-mi înapoi credința în neprihănitul soare.
Dă-mă înapoi să fiu iar ceea ce-am fost :
Să arunc aurul lumii întregi pentru o floare.

FRAGILE

Acum au miros fragile, miroase a roşu şi a jale :
Fragile sînt picuri de sînge ce te opresc în cale,
Şi te fac să-ţi aduci aminte de buzele iubitei tale.

O, dulci şi trecătoare nimicuri, o, mirositoare şi tainice fragi,
Sînteţi ca glasurile de fecioară şi nu ştiu de ce-mi sînteţi dragi.

Sînteţi prea trecătoare nimicuri şi gustul vost' părăseşte vinetele-mi buze.
Poate sînteţi sărutările mici ale unei necunoscute muze.

O, fragilor, parfumul vost' e rugăciune dulce pe-o roşie cunună,
Pe care-o botează cu argint un zeu plictisit în lună.

CINTEC

Copilul meu, ce-ţi las eu ţie
E scumpă moştenire.
Iţi las un glas de ciocîrlie
Şi-un crin subţire.

Ciocîrlia te va ridica la stele,
Şi la pămînt te va sili crinul.
Cîntecele mele
Iţi vor îndulci pînea şi vinul.

Copilul meu, să iubeşti păsări şi flori,
Şi lor să le facă semn minutele tale.
E moştenire, fără comori,
Dar te vor petrece cu veşnicia lor în cale

Iubeşte păsări şi flori,
Iubeşte păsări şi flori.
Şi fericit o să trăieşti, şi fericit o să mori

CINTEC

Mi se duc anii : porumbei cu aripi sîngerate,
Şi inima tot mai obosită bate.
Somnu-i greu pe perne-nlăcrimate.

Chinul cu ghitara-i cîntă la ureche :
Cît de nouă-i suferința veche !

La fereastră primăvara mă pîndeşte :
„Veştejeşti şi ghiocelul creşte !"

„Tu te duci şi-n urma ta rămîne
Lumea bună ca un miez de pîne".

Inima mea tot mai obosită bate
Ce departe-s zorile curate !

Ce departe-s anii mei, frumoşii :
Intr-o noapte neagră, flăcările roşii.

CINTEC

Pe lîngă apa care trece,
Cu tine astăzi cine trece,
Cu cine treci în noaptea rece ?

Cui îi şopteşti viață bună,
Al cui nume îl spui în lună,
Şi lacrămi cine îți adună ?

Pe sînul cui plîngi tu iubirea ?
Cu cine lauzi înflorirea ?
Cu cine blestemi vestejirea ?

Cu cine numeri tu argintii ?
Cu-aicui dinți îți tremură dinții
Cînd ți se stinge glasul minții ?

Oricine te-a răpit din mine
De te-ar fi cumpărat oricine,
El mă va regăsi în tine.

COPILUL LUI ŞTEFAN

Copilul lui Ştefan a murit azi noapte,
Un cîne negru sufletul i-a dus...
Codrul de-atunci şopteşte şoapte,
Şi tremură-n aur stelele de sus.

împrejurul mortului se-adună vecinii
Şi-şi fac cruce, şi îngroziţi plîng —
Nimănuia nu i-e foame, şi-i vremea cinii
O stafie albă s-a strecurat în crîng...

Copilul lui Ştefan a murit azi noapte,
Căci 1-a chemat frăţiorul din pămînt.
— Şapte ani oile nu vor da lapte
Şi miros de sînge va pluti în vînt...

„Vom lega blestemul c-un băţ de ternă"
Spune fruntaşul şi oamenii cucernic se închină.
— Copilul lui Ştefan doarme frumos pe pernă,
Şi simte că nu el este de vină.

CÎNTEC
(Variantă)

Primăvară... flori... şi soare,
Unul vine, altul moare.

Unul plînge, altul cîntă.
Primăvara este sfîntă.

Unul frînt de foame piere,
Altul e sătul de miere.

Unuia zîmbetu-i place,
Altul suferă şi tace.

ŞI EU VOI MURI.

Şi eu voi muri cum mor alții,
Şi eu voi dormi nepăsător în pămînt.
Totul se va frînge ca un carpen frînt.

Floarea sufletului meu se va ofili
Şi-n urmă-mi vor rămîne-aice toate :
— Lupte trecute, visuri uitate.

Cenuşă şi scrum, toate trec, toate se duc.
Ochii se închid, gura se închide, sîngele s-opreşte...
Din umbra mea amintirea creşte.

Amintirea mea : — parfum dulce de floare,
O las copiilor buni cadou de primăvară.
Binecuvîntați să fiți, copii de soare !

CINTEC

Moartea este dulce vin
In paharul vieții,
Eu paharul îl închin !...

Am fost bun şi am iubit
Rostul tinereții.
De departe am venit...

Lacrămi multe mi-au udat
Sufletul de floare.
Zîmbet-cîntec eu am dat,

Am tăcut şi-am suferit,
Am visat în soare.
A fost glumă c-am trăit.

MAMA

Te-am visat azi noapte, mama mea moartă.
Ai stat ca o umbră de aur la a cerului poartă.
Nu aveai ființă, numai sufletul tău era lumină.
Şi erai uşoară ca o şoaptă ce întristează struna
de mandolină.
Te chemam : vino ca mamă, ca brațe, ca sînge,
ca gură,
Vino, ca mamă ce n-ai băut din paharul cu ură,
Vino, şi-mi mîngîie părul şi-mi spune poveste,
Vino, şi-mi spune că moarte şi cimitir nu este...

Te-am visat azi noapte, mama mea bună,
Tu care trăieşti poate cu celelalte mame în lună,
Voi, albe femei, voi blînde, ce aruncați din cer zare,

Din bunătatea voastră mare.
Tu, care trăieşti poate departe în stele,
Te^am visat cu stîngace visurile mele.
— Şi dimineața, cînd m-a trezit durerea de-a te
ştí pierdută pe veci,
Mi-a trecut amintirea-ți fierbinte ca un cîntec
pe ulițele reci.

UNEI MAME PĂRĂSITE

Crăciunul ți-a răpit copilul
Şi tu de-atunci aştepți să vie.
Aprinzi lumini pe brazi în noapte.
I-ai pus pe masă-o jucărie.

Dar nu mai vine copilaşul,
Căci el cu sfinți în cer se joacă
— Şi nu porneşte vaporaşul,
O, cine 1-a făcut să tacă ?

Ajunul trece-n grea durere
Şi trează ziua te trezeşte.
— Pe masă, mort e vaporaşul.
Şi niciodată nu porneşte !...

BUBI E BOLNAV

Bubi e bolnav şi ard ochii lui
Cu focul negru al suferinții.
Ii asudă fruntea, îi clănțkiă dinții
Şi nu mai răspunde nimănui.

Minutele lui pe sîn obosite zac
Şi parcă nici glas nu mai are.
Şi suferința lui Bubi este mare,
Căci buzele lui (cireşe coapte) tac.

Trist stă elefantul şi maimuța lîngă dînsul.
Şi cu ochii veşniciei se uită păpuşa.
Şi în noapte decelat' se deschide uşa :
A intrat, cu mii de diamante, plînsul.

VERSURI PENTRU COPILUL MEU

I

Copilul meu doarme şi visează pe Barbă-Cot.
Cum l^aş visa şi eu, să mai pot !

Copilul meu vede pe Ileana-Cosînzeana.
Mie lacrămile-mi udă geana.

Copilul meu cu flori şi fluturi se joacă.
Il dezmiardă soare si aur îl îmbracă.

Zînele îl prind în horă şi îngerii îi cîntă.
Ce sfîntă-i copilăria sfîntă !

Tot mai adine cade copilul meu în fericirea dulce.
— Şi tatălui nimeni nu-i spune să se culce...

II

Vînturile arbori bat, norii fug pe cer, bătrîni.
Ii alungă spaima mea.
Sună ploaia, urlă cîni.
Nu mai arde nici o stea.
— E tîrziu şi tot nu dorm, dormi copile-n loc de mine !
Doarmă dragostea-mi în tine.
Şi te-acopăr tot mai bine.

Nu pătrundă nici un glas, nici un plîns pînă la tine,
Nu simți vremea ce vine
Şi te va trezi plîngînd cu mine.
— Dormi frumos cum doarme mielul, dormi ca pasărea-n pădure,
Nani, nani, dormi uşor !
— Nu las somnul să ți—l fure
Vîntul nopții călător.

III

— Şi cînd te trezeşti în zori,
Mînile ți le sărut.
— Infloriră-n noapte flori
Din priveghiul meu tăcut!...

Floarea şi steaua
Mult s-âtr iubit.
Noaptea întreagă
Şi-au tot zîmbit.

Zîmbetul florii
Totuşi s-a stins
— Steaua de-atunce
Nu s-a aprins.

CINTEC DE CĂPRIOARA

Ochii trişti de căprioară
Sînt ochi de copii nevinovaţi.
De-aceea sînt blînzi şi de-aceea sînt miraţi.

Copiii cînd vor să moară,
Ii cheamă îngerii albi şă se joace.
Şi copilul este o căprioară...

Şi întunericul pe copii îi pîndeşte
Şi pe dînşii cineva-i loveşte.
Şi, nevinovaţi, ei trebuie să moară.

O, lăsaţi căprioara să se ascundă,
Căci inimă de copil e-n privirea ei rotundă.

POEZIE DE MAI

Cînța pădurea, căci o femeie s-a cufundat în ea,
Şi liniştea ei de-atunci nu mai are astîmpăr.
Femeia este neagră şi dinții albi şi flori roşii are în păr.

Femeia a sămănat păcatul într-ale pădurii cărări,
Şi de-atunci nici apele nu mai sînt curate.
Şi florile cu mierea lor sălbatecă pe dragoste sînt jurate.

O, poate va veni o dimineață care va alunga femeia din pădure
Să se trezească senini iar cerbii sub ramuri de brad.
Femeia se va întoarce de-acolo de unde-a pornit : în iad.

CINTEC

Numai pe tine te iubesc, numai pe tine te doresc.
Numai pe tine te aştept, numai pe tine nu te uit.
Numai tu nu eşti aici, numai tu nu te întorci.
Ploi şi vînturi şi nopţi te-au răpit.

Vino acasă-n cuibul tăcut, iartă-mi păcatul ce ţi-am făcut,
Iartă-mi şi gura ce te-a cerut,
Braţul ce atîta te-a bătut.

Vino, căci inima e goală acum,
Vino şi cazi în inima mea
Cum cade în noapte o prea tristă stea.

EVANTAIUL MIRESEI MOARTE

Un evantai cu dantele, mătasă bătrînă,
Şi flori moarte,
Evantai al miresei moarte,
Mînile cui o să te poarte,
Cum te-a purtat odată a ei mînă ?

Cum şi-a ascuns faţa şi zîmbetul cînd i-a spus
Cavalerul galante cuvinte.
Cine o să-i mai minte
Dulci nimicuri sufletului apus ?

Evantai al miresei frumoase.
Frumoasă mireasă,
Tu eşti pentru totdeauna rece.
Şi degetele tale, zece,
Nici nu mai ating, nici nu mai resping.

Parfumul trece.
Balul a trecut. Şi uriaşa lăută a vieţii
Care îndemna pasul la horă
A amorţit... Şi veştedă-i floarea tinereţii,
A sosit a veşniciei oră.

Şi sărut evantaiul şi-mi mîngîi faţa.
Evantai cu dantele, mătase bătrînă,
Mînile cui o să te mai poarte,
Cum te-a purtat a ei mînă,
Evantai al miresei moarte ?...

CEASORNICUL

Ceasornicul bătrîn al mamei
Tic-tac-ul tineresc îl spune :
„Spun clipe rele, clipe bune".

împarte în bucăți trecutul
Şi taie vremea, tot o taie,
E veşnicia în odaie.

Afară vîntul zboară-n lună
Şi arborii vuiesc a noapte.
Şi joacă-n umbră triste şoapte.

Iți spun, ceasornic, noapte bună !
Tu străjuieşte lîngă mine.
Şi sufletul îl trec în tine.

Tic-tac-ul tău nu obosească,
Dar glasul tău să nu încete,
Ceasornic trist de pe părete.

Tu eşti a veşniciei pază
Şi sufletu-mi în tine bate,
In tine-s gîndurile-mi toate.

...Şi de voi mai fi alb ca luna
Şi inima mea va fi rece,
Vei bate poate doisprezece.

De-atunci încolo ?... Vînt şi ceață.
Trezire-n nouă dimineață ?
Ori poate numai munți de gheață.

CINTEC DE SPITAL

In noapte ziduri albe stau
Şi umbre negre multe.
Şi vînt şi păsări tot zburau
Şi se duceau şi iar veneau.

Suna un clopot nencetat
Şi flori şi stîrvuri miroseau.
Pe cer o lună alb-a stat,
De ce vedea, ea a-nghețat.

Şi ziduri albe se-nălțau
Şi umbre negre tot fugeau
Şi sufletele ce veneau
Pe lîngă ziduri dispăreau.

Eu stam în noapte şi plîngeam
Căci mîne altul stă în geam.
Şi va muri cum mor şi eu :
Cu trup uşor, cu suflet greu.

LACRAMI FIULUI MEU...

Lacrămile moştenite, şi tu, feciorașul meu,
Le vei plînge cînd vor cere chinurile rostul lor,
Lacrămile moştenite, dragul meu, nici cînd
nu mor.
Ți le dăruiesc curate cum le-am moştenit şi eu.

Lacrămile mele toate, nici nu le-aş putea prăda.
Şi ție o să-ți rămîie din bogata mea durere.
Să le plîngi cînd suferința-n nopți tîrzii
ți le va cere.
Şi în zorile albastre şi tu te vei uşura.

E o moştenire sfîntă, singura ce nu ne minte,
Tainica lor zestre-i zestrea celor ce iubesc cu chin,
Plînsul este glasul celor care nu mai au cuvinte,
Nu prăda din moştenire pentru orice glas străin.

Lacrămile moştenite le păstrează, dragul meu.
Şi de ți le cere-o noapte cînd femeia-ți va jura,
Tu, eu simt, şi necerute fericit i le vei da,
Cum le-am dat eu mamei tale, cum le-ai dat şi tu şi eu.

Dar să nu crezi că atunce cînd pe toate
i le-ai dat,
Nu va mai rămîne una ce din nou va porni !
— Moştenirea este mare şi-n zadar tu le-ai
prădat,
Lacrămile moştenite, alții le vor moşteni.

IN STRADA MEA

A murit cineva, alături în ogradă,
S-adună lumea mortul să-1 vadă.
Mortul este un copil cu zîmbet pe buze,
Cu ochii albaștri, cu părul bălai, _
Ca un faun tînăr ce cînta din nai.
Nu cumva este copilul tristelor Muze ?

...Nu este copilul Muzelor, este copilul de stradă.
Și se-ngrozește lumea ce-a venit să-1 vadă.
Și zdrențe îl înfășoară.
Și poate nici n-a putut în pat să moară.
O păpușă sfîrticată strînge subsuoară,
Inmormîntarea nu va fi paradă !

Frățiorii lui împrejuru-i plîng și mînuțele-și sfarmă,
In curte o ceartă, a celor săraci larmă.
Tatăl beat, mama uscată ca un fus,
Și numai stelele și sfinții de sus
Privesc copilul ce s-a dus.

A murit cineva... Flașneta și plînsul se luptă
Și mortul în cămășuța ruptă
Parcă cu privirea lui blîndă se întreabă :
Oameni buni, de ce nu vă vedeți de treabă ?"

Copil bălan, copil mort înainte de-a crește la viață,
Moartea a scris povestea-i pe îngălbenita-ți față
Ai murit frumos, căci urît și blestemat ți-a fost traiul,
Și zîmbești, căci auzi cum îți deschide poarta raiul.

II

Intră în rai, acolo sînt la un loc regii și săracii,
Acolo cresc flori de aur și catifea sînt fluturii, macii.
Lapte curge^n rîuri și zahăr sînt munții
Și copiii poartă cunună de zare-mprejurul frunții.

Sfinții slujesc pe Dumnezeu la masa veșnic plină.
i îngeri frumoși cîntă din fermecată violină
Diavolii și sufletele rele nu au aici intrare
(Căci se frînge nava păcatului pe-a răsplătirii mare...).

A murit cineva, alături în ogradă,
Fulgi de zăpadă au început să cadă.
Convoiul va porni îndată : la groapă cine te va petrece ?
Poate numai dricarul, vreo doi nebuni și vîntul rece
Și frățiorii tăi, toți palizi, toți schilavi, toți zece.

CÎNTEC DE IUNIE

Fragile acum sînt dulci
Şi stelele acum sînt strălucitoare,
Acum este parfumul mai tare în floare
Şi acum nu te lasă noaptea să te culci.

Porneşte vîntul şi trezeşte arborii din vis,
Şi izvoarele se scaldă în raze de lună.
Şi lumea îți pare mai bună.
Şi se deschide poarta dragostei ce s-a închis.

O, noapte, ce mii de taine ne spui,
Acum ne îndemni la cîntec tăcut,
Ne faci buni după ce rele am făcut,
Ne-nveți la tăria văzduhului.

O, Iunie, frumoasă mireasă, te cînt,
O, dă-mi din cuvîntul tău bun
Şi fă-mă cu tine să spun :
Că nu se sfîrşeşte nimic în pămînt.

MEDALION

Iubesc tot ce este frumos,
Iubesc suferința căci este frumoasă.
Şi ea mă iubeşte căci îi sînt credincios
Şi ea-mi este mie credincioasă.

Dacă n-aş pătimi, poate n-aş înțelege
Graiul florilor, strălucirea stelelor şi şoaptele iubiților morii
şi nu ți-aş aduna în buchet ai suferinței roşii trandafiri,
Pe care tu niciodată la sîn n-o să-i porți.

CANTATE

O, forest cool...
(Oscar Wilde)

E întunericul cumplit, nici n-ar încape întuneric
mai mult.
Unde-i luna ? a fugit cu vreun amant, cu-o stea ?
Şi graiul nopţii, un grai ciudat de plîns, îl ascult.
Şi mă ghidase : cine se gîndeşte la noaptea mea ?

Toate dorm amorţite de-a zilei povară grea,
Şi oamenii acum, cum îi simt dormind : sînt buni.
O, cît de fericit aş fi să văd de pe cer căzînd
o stea,
întunecimea să nu toarcă tot mai negre cununi.

Un zgomot... Poate în mormînt un nou mort
Nu s-a obişnuit să doarmă singur în pămînt.
Ori poate inima mea, pe care grea de chinuri
o port,
Ar vrea să spună un cuvînt.

CINTEC

îngeri să te dezmierde, soare să te bată,
Mătasa să te şteargă.
Să fie a ta lumea largă.
Şi-un sfînt să-ţi fie tată.

Noaptea să-ţi fie ochii şi piatra să ştii s-o
deochi,
Mielul mina să ţi-o sărute.
Să-ţi vorbească florile mute.

Să înflorească tot ce ţii în mînă,
Cînd te-or vedea copiii, în genunchi să cadă,
Şi orbii să te vadă.

Să fii a tuturora şi a nimănuia să fii,
Să fii blestem şi să fii rugăciune şi să trăieşti
în veci.
Şi trandafir sălbatec să fii, ce pe sufletul meu
trist te pleci.

CINTEC

Miroase a nuci oriunde te duci.
Stau corbii pe cruci,
Pe morminte.

Nu crede razei de soare :
Te minte.
E mort sufletu-n floare.
Ca doru-n cuvinte.

Cad foile, uidate de ploile
Nopților de strajă.
Şi se întorc din munți oile.

Nu se întoarce soarele, al doile
Aducător de vrajă ?

Pădurile haună, ca mari cavouri
In care nu se împacă morții,
Vîntul încearcă zăvorul porții.
Ori poate eu încerc norocul sorții.

Tremură luciul apei parcă străpuns
De săgețile luminii stinse...
— Stelele pe cer aprinse
Sfinții cu aur le-au uns.

TOAMNA

Se apropie toamna, aducătoare de vînturi,
Aducătoare de foi moarte şi palidă lună,
In codru apele bătrîne sună,
Şi se aud de departe cîntece-frînturi...

Pornesc Tinerețа şi Bătrînețа îmbrățişate tare.
Şi umezeală şi boală şi rugină în urmă-le rămîne.
Pe poteca pădurii, se duce singur un cîne,
Unde se duce oare ?...

Deznădăjduită îşi scutură podoaba natura
Şi păsările se duc în lumea mai caldă.
Lacrămile mele fierbinți ochii mi-i scaldă,
Şi plînsul înecat îmi învinețeşte gura.

Toamna mi-a răpit iar cîntecele toate,
Şi cu argint îmi vopseşte părul,
îşi întinde fructele roşii mărul.

INMORM1NTARE ÎN ORAŞ MIC

A murit fata preotului anglican, sună prelung clopotul,
Convoiul a pornit.
Logodită cu mirele alb al stelelor, în sicriu albastru,
Purtată cu flori şi muzică de tineri .şi urmată de întreg norodul de bunici,
Arde parcă parcul de focul verde al Sfîntului Iunie,
Fata preotului anglican se duce la izvorul veşnic
Să-şi spele părul şi să spună Celui Etern :
M-ai chemat să viu, să slujesc fecioară,
In liniştita ta împărăţie,
Voi arunca raze de soare celor îndrăgostiţi,
Voi arunca florilor coloare, copiilor le voi spune poveşti,
Voi bate prelung în clopot
Să răsune viaţa mea pe care o dau înapoi :
Pămîntului, cerului, furtunii şi soarelui.

BAIA MARE

Case mici, pieţe curate, porţi ovale,
In grădini, copii mulţi şi iarbă de mătasă verde,
Se plimbă noaptea cerbii în ozonata vale,
Şi-n apa de munte, inima pietrelor se pierde.

Turnul bisericii se înalţă ca un văduv bătrîn,
Şi rîndul de plopi cu mestecenii se salută,
Fetele poartă amintirile dragostelor în sîn,
Porumbii albi pe streşini, lung, lung, se sărută.

O, s-a întors lumea din ţîţîni,
Dar aci, nevinovată stă vremea în poartă,
A veşniciei apă se adună în fîntîni
Şi de nuntă visează logodnica moartă.

CINTEC

Am fost azi noapte-n pădure,
Şi-am cules cu-o zînă mure.

I-am spus cîntecele mele,
Şi zîna mi-a dat multe stele.

Iar cînd m-am trezit în zori,
Au veştejit inimi şi flori.

BUDHA

Pe soclul marmurei cernite, priveşte Budha maiestos,
Pagodele se scaldă-n aur — şi fîşîie drapele multe.
Poporul se închină leneş, căci rugăciunea o s-asculte
Eternii zei cu ochi de onyx, în mîini cu sceptru de-abanos.

Urezul îşi trimite plînsul si țipă lung cocori bătrîni
Şi surle, tobe sună-n vale — sub baldachin dorm mandarini :
Pe elefantul alb, Prințesa, îmbrățişează maci şi crini,
Şi Prințul o urmează-n taină cu slugi, cu lăutari si cîni.

Braminii îşi ridică brațul — poporul se închină mut,
Şi Budha rîde-n zare-albastră, coroana-i străluceşte oare ?
Cîntarea tace. Parfumul păcii se-nalță cu o tristă floare.
A veşniciei poartă neagră în infinit s-a desfăcut.

Izvorul vieții de departe țîşneşte-n sînge
şi în lapte,
Şi negre suflete coboară în gânduri negre
peste mare.
Şi Budha-n marmură cernită înmărmureşte
'tot mai tare,
Şi mii de ochi zvîcnesc în lacrămi, pătînd cu-argint
frumoasa noapte.

CAD...

Cad frunzele şi sufletele cad, e toamnă hidoasă.
Miroase a stîrv, a putred, a oasă.
— Femeia mea cămaşă de moarte îmi coasă.

Sînge murdar a căzut pe văi, pe dealuri,
pe munte,
Şi arborii au îmbătrânit, căci sînt albi de brumă.
— Nu mai pot trece prin înflorită punte !

Vîntul îmi scutură portița, intră cineva
cu scrisoare,
— Cine mi-a trimis-o, din cer ori de pe
pămînt ?
Şi cum o citesc, simt că pasărea sufletului
meu moare,
Cad frunzele şi-a amorțit focul în soare.

COPILULUI MEU

Copilul meu cu bucle blonde,
Cu ochii moşteniţi din mine,
Ce faci acum ?
Se joacă cineva cu tine ?
Sărută-ţi degetele fine ?
Cînd treci pe liniştitu-ţi drum ?

... Nu alunga cu pietre păsări,
Şi lasă fluturii în pace,
Culege flori.
îmbrăţişează mieii stînii
Şi dă-le din căldura pînii,
Să nu-i loveşti, orice ţi-ar face !

Culege flori şi te-ncunună
Cu trandafiri.
Şi bradului zi-i „ziuă bună",
Trimite dorul tău în lună
Cînd seara la fereşti te miri !

Părăul fie-ţi frate dulce,
Şi valul lui
Cu plînsul mamei să te culce,
Trezeşte-te cînd codrul sună
De clopotele vîntului !

Vei creşte şi tu ca o floare...
Te-or bate lacrimi şi iubiri,
Pe drumul tău udat cu soare
Stă pîndă-ntunecimea mare,
— îmbrăţişează trandafiri !

Şi roagă mama să-ţi cetească
Răvaşul ce-ţi aduce-un corb.
— Copilul meu, cu ochi albaştri,
Să nu-ţi uiţi că priveşti la aştri
Ca şi tu să fii mort şi orb.

FEMEIA

Femeia ce-a iubit odată,
Nu mai iubeşte niciodată,
Nu mai iubeşte niciodată.

Asemeni florii veştejeşte,
Femeia care te iubeşte,
Femeia care te iubeşte.

Parfumul ei ca floarea trece,
Şi inima se face rece,
Şi inima se face rece.

Ca floarea e femeia bună,
Fereşte-o, albă, de furtună,
Fereşte-o, albă, de furtună.

La sînul tău femeia moare,
Căci şi femeia este floare,
Căci şi femeia este floare.

Femeia las-o neiubită,
Atunci trăieşte fericită,
Atunci trăieşte fericită.

IOSIF

Chelnărul bătrîn ce purta pe tavă
Dulcele absint,
A pornit pe o navă de argint.

Şi s-a dus departe,
E pe stele călător,
E poate în Marte.

Picură-mi din ceruri
Veşnicul absint !
Picură-mi din stele
Minunat argint !

Şi privesc în noapte, aşteptînd să vii.
Chelnăre bătrîne, nu mai poţi servi ?

NINGE

Ninge liniştit, cum de veacuri a nins...
Cad fulgii de zăpadă, suflete mici şi trecătoare,
Păsări albe taie cerul cu albastru stins,
In pădure, zîna din poveste moare.

Vîntul cîntă cum de veacuri a cîntat;
Se clădesc din diamantele ghieții, palate.
Rîul tace ca un musafir întîrziat,
Inima pămîntului rănită tace.

Seara îşi trimite fetele s-adune nori,
Şi s-arunce-ntunecimea-n munți şi vale ;
Sufletele negre au pornit cu negre flori,
Să oprească toate zîmbetele-n cale.

LA HANUL TINEREȚII

A trecut balul şi tu, chefliule, te trezeşte...
Alții vin la rînd, tu pleacă şi plăteşte,
Nu vezi că noaptea creşte ?

Chelnării murmură : ai băut prea mult vin,
Şi ai crezut că trezirile nu vin,
Nu vezi diavolul cum de rîs se tăvăleşte ?

Mese noi, vin bun, dragoste... alții vin la rînld,
Pleacă, doar pentru alții sînt locurile toate,
Şi tremurînd,
Te vei trezi în şanț aruncat poate.

Şi-n jurul tău se vor aduna copii şi fete,
Şi vor rîde cu hohot, chefliule, de tine,
Ce musafir nebun, a vrut de veşnicie să se îmbete,
Şi s-a trezit în noapte singur.

Şi vei vedea cum alții vin în locul tău,
Cum vor cînta îmbrățişînd femeie.
Tu vei căuta scrîşnind din dinți, a cavoului cheie.

PRIMĂVARA DOMNIŞOAREI BÂTRÎNE

Primăvara domnişoarei bătrîne o simt în mine.
Ce tristă-i floarea ce nu cunoaşte albine !
Ce tristă-i gura pe care n-o umezeşte sărutare,
Ce slab e braţul, ce nu s-a întărit de îmbrăţişare !
Primăvara, ce singură în odaie se zbate,
Inima ce nici o patimă nu bate,
Ochii cari nu rîd şi pe nimeni nu aşteaptă.
Domnişoara bătrînă, ce stă la fereastră,
Şi udă cu lacrimi viorelele din glastră.
Blestemul pe umerii ei se aşează.
Domnişoara bătrînă coasă şi visează.
In oglindă caută făt-frumosul şi se vede numai pe sine,
Floare ce ofileşte fără albine,
îşi muşcă perna, chemînd un diavol fierbinte,
Şi uită de toate şi-şi aduce de toate aminte :
Toţi se iubesc, toţi aşteaptă, toţi îşi au dorul în viaţă.
Numai felinarul stă singur şi se mistuie în ceaţă,
înfloresc flori, cîntă privighetori, curg rîuri în desfrîuri,
Numai pe ea nu o cere nimeni şi nimeni n-o îndeamnă,
Nici n-o minţeşte, nici n-o petrece cu gînduri uşoare...
Ce-ar căuta albina în veştеda floare ?

FEMEIA LUI NAARIP

Şapte luminări au aprins la far.
Şi n-a sosit din vifor pescarul.
Baună marea, cerneala ei stropeşte casele albe.
Şi peşti zdrobiţi în bucăţi se lipesc de stînci.
Femeia lui Naarip,
Cu părul despletit, cu mîinile blestemate,
Zbiară răguşită-n noapte : „Maică Precistă, lasă-1 acasă.

Dacă e în cer, aruncă-1 din cer,
Căci locul lui e lîngă vîslă."
Bătrînii pescari tremură de mare şi de nebunia femeii,
Tinerele odrasle cu mîinile apără flăcările luminărilor
Ce arid sub icoana lui Dumnezeu.
Şuieră ploaia ca plumbul ciuruit,
Morţii rîd în pămînt şi se cutremură pămîntul,
Valurile poartă suflete albe ieşite din fundul mării,
Se frîng catarguri, odgonul crapă, miroase a pucioasă.

Femeia lui Naarip nu mai sfîrşeşte ;
Aruncă pietre grele în apă : anii ei.
îşi smulge de pe sin crucea : copilul ei.
îşi scuipă sîngele : dragostea ei.

Şi baună marea moşneagă şi rea,
Surdă ca bătrînețele, furioasă ca fecioara bătrînă.
Femeia lui Naarip nu se mai luptă, nu mai țipă,
Se cufundă tot mai adine,
O adînceşte durerea şi se cufundă în fundul mării,
Inima ei atinge clopotul pămîntului : elincăneşte lung.
Se desfac uşile : şi-1 revede pe omul ei,
întins pe scoica de argint a vremii.

Iar dimineața, cînd s-au stins stelele
Şi s-a liniştit apa, au pornit copiii la şcoală.
Un trandafir de sînge pluti pe valuri,
Luminos ca aurul, mirositor de femeie înflorită,
Frumos ca păcatul, cu parfum dulce ca primăvara.

Şi trandafirul roşu n-a putut fi prins.
Plutea pe valuri zburând, în urma lui pescarii îşi făceau cruce,
Arborii se îndoiau pe țărm şi, înconjurată de rîndunele,
Plutea femeia lui Naarip înflorită-n trandafir.

DIN EDIȚIA

OPERE

1946

DIN VERSURILE TRISTE : ANNIE

Contesa şedea pe un scaun de argint. Ochii ei erau albaştri.
Am băut şampanie multă.
Contesa a vrut să plîngă.
A poruncit lăutarilor să cînte vesel, căci veselia lăutelor stoarce lacrămi.
Şi la masa de aur au cîntat ţiganii negri, din lăute roşii.
Strunele străluceau în soare, căci lacrămi tremurau pe ele, ori zîmbet.
Şi merele coapte din grădină răsuflau ; parcul verde... crinii albi...
Şi am băut şampanie vreo zece pahare ; şi lăutele au început să cînte.
Contesa ofta şi eu am cîntat :
— Sînt feciorul popii de la Cluj, mama mea foarte bătrînă.
Biserica de lemn — pîinea amară.
Brazda nu fuge 'după plug — doinele triste, căci fetele vin grele acasă,
Şi în curtea noastră plîng şapte dureri.
Dureri cresc în nucul bătrîn şi el ne vorbeşte de Iancu,
Durere curge din izvor —
Dureri cresc din flori şi în munţi dureri se ridică,
Căci durerea a făcut morţi pe morţii noştri.

Sînt feciorul popii de la Cluj — tata s-a dus cu furtuna,
Mai departe s-a dus decît moartea.
In biserica de lemn cîntă bătrîne, căci nu creşte grîul tînăr,
Şi în urma plugului cad mereu plugarii.
Pe unul îl opreşte boala, pe altul femeile rele, pe altul oraşul,
Şi-n brazdă licăresc lacrămile mele.
Oh, durerile, durerile, Contesă, mă omoară.
Căci sînt feciorul... popiii... de la... Cluj...
Contesă, Contesă, a'desea mă mustră ochii tăi,
Căci sînt atît de frumoşi cum hîzi numai plugarii pot fi.
Adesea, cînd văd mătasa hainelor tale roşii,
Mi-aduc aminte cît de palidă e mama.
Contesă, Contesă, adesea cînd vă îmbrăţişez în delir,
Mi-aduc aminte de acei pe care îi resping suliţi...
Adesea, cînd curge şampania rîu pe masa ta,
Mi-aduc aminte de acei ce nu mai au lacrămi.

Contesa şedea pe un scaun de argint. Ochii ei erau albaştri.
Insera... începu să numere stelele.
Stelele frumoase.
Şi lăutele cîntau, cîntau
Şi un ultim adio venise din soare,
Căzuse pe strune,
Fugi prin sufletul meu, ca o verigă gonită într-un cavou,
Oh, şi m-a ars raza muritoare de soare.
Oh, raza aceea m-a chemat înapoi...
La mamă... In ogradă... Sub nucul bătrîn...
Acolo este o bancă... Mai trăieşte Anieuţa ?

Şi Contesa număra stelele : două, trei, zece..

Mai latră după corbi dulăul ? Spune, roză, ce faceţi voi acasă,
Mă mai cunoaşteţi şi mă mai iubiţi ?
Se-ntinde seara hora-n jurul casei noastre ?
Mai cîntă fetele cînd moare-o fată mare ?
Mai sînt copii ce-azvîrl' flori roşii după necunoscuţi ?
Contesa porunci să cînte lăutele mai tare.
Contesa înţelese că în mine s-a trezit cuvîntul
Ce-a adormit în sufletu-mi ucis.

Contesa înţelese că-n mine vrea să rîdă mama
Cum numai mama ştie să rîdă cînd sînt singur.
Contesa înţelese că în mine şi-au trimis chemarea florile,
Pădurile şi stîncile şi morile,
Şi fetele cu flori de busuioc, moşnegii cu toiag de nuntă,
Şi soarele ce m-a trezit şi m-adormise de atîtea ori

Contesa porunci lăutarilor. Şi lăutele au început să ţipe,
Căci strunele lor se luptau cu sufletu-mi.
Şi am rămas învins.
S-a înserat în parc.

Doar scaunul de-argint mai lumina...
Contesa... Contesa... Lăutele... Lăutele...

UNDE SE DUC ?

Unlde se duc morții, unde se duc ?
In o altă lume, în care întunerecul este soare,
In care nu împietreşte piatra, nu înfloreşte floare,
Şi toate sînt pentru că nu sînt,
Morții unde se duc ?

Pămîntul îi leagă, se fac praf şi cenuşă,
Şi poate nu ajung pînă la tainica uşă
Ce închide izvorul luminii şi împărăția de stele ?...
Unde se vor duce cîntecele şi durerile mele.
Ce, trecătoare, în mine le port,
Unde mă voi duce de voi fi mort ?

De voi fi mort, simt unde mă voi duce,
Voi zbura din pămînt, de sub cruce,
Un zîmbet voi fi pe buze de copil,
Voi fi poate o înserare de April,
Voi fi o frunză... ori voi creşte ca un munte,
Voi fi un val de mare, ori brazdă pe-o asudată frunte,
Voi fi un cîntec ce voi amorți pe strune,
Ori voi fi cddru ce plînsul își spune,
Ori poate nu voi mai fi nici moarte, nici viață,
Numai deasă şi neînțeleasă ceață
In care va porni copilul meu să-mi caute amintirea...

Unde se duc morții să nu ajungă nicăirea ?

PARCUL

Parcul îmi era prieten, cunoşteam
Toate cărările lui ;
Se cutremurau brazii cînd visam
Şi zorile de-atîtea ori m-au găsit în geam,
Fără urma somnului.

Toate florile din parc m-au iubit
Şi fiecare, ca o femeie înflorită mi se oferea,
Florile cunosc pe-acel ce mult a pătimit...

Fiecare frunză, fir de iarbă, cîntecele mi le cunoştea,
Chiar şi vîntul să-mi asculte cîntul,
Din grăbitu-i drum înainte-mi se oprea.

Totuşi am avut în parc şi eu duşmani.
Şi furnici cu treburi mari,
Cu inimi mici,
Mult s-au supărat pe mine,
Căci adesea stam visînd în calea lor...
O, iertați-mă, furnicilor !...

SCRISOAREA MARIANNEI...

Am primit scrisoarea-ți bună
Şi, închis în plicul ei,
Mi-ai trimis parfum de tei,

O, Paris,
Eşti numai vis,
Adormit, un glas de lună
A adus plicul închis...

Reapare viața noastră
Dispărută sub perdea,
Cerul stă deasupra mea.

Bulevardele uitate
Reapar iluminate
De-a trecutului lumină.

Poate-un glas de manldolină
Şi acum stă sub balcon.
Poate a rămas în uliți
Tinerețea noastră bună
Ca un glas de gramofon.
Poate e aceeaşi lună
Ce sărută piatra rece
A lui I. H. Mae-Mahon...

In tavernele de noapte
Carmencita ne aşteaptă
Şi, frumoasă şi deşteaptă,
Ne oferă mere coapte...

Joseph Lindreaux e tot chelner
Şi-i e tot mai verde fracul,
Pe Pierre nu-1 duce dracul
Cînd ascunde-n pernă acul...
Tot aceleaşi fete triste
Sînt în Cafeneaua Mică
Şi acelaşi as de pică
Stă în mîna doamnei Nora,
Cînd aşteaptă-n lacrimi sora .

Concierge-ul e tot Orbul ?
Şi Japonia e-acasă ?
Tot mai ai narcişi pe masă ?
Ai uitat pe Poe, cu Corbul ?

A fugit un veac nainte,
Anii mei cu dînsul fug.
Şi ca Huss sînt azi pe rug
Pus, pentru păcate sfinte...
Pe obraji mor trandafirii,
Vremea brazda ei o ară,
Nu se-ntoarce rostul firii,
Iarna nu e primăvară,
Zîmbetul dispare-n noapte,
Cum a dispărut odată
...Citta cu merele-i coapte.
Vîntul a^nceput să bată.
Bate cineva la poartă :
Loviturile-i sînt dese.
Poate e femeia moartă
Şi vrea sufletul să-mi țese.
Clocotesc păduri afară,
Vînturi urlă-n horn şi-n turlă,
Nu mai vine primăvara,
Şi afară lupii urlă.

Ce faci tu pe vremea asta,
In ai cui ochi tu te miri ?
Mîinile-ţi sînt trandafiri,

Cine bea mirosul lor ?
Eu în plîns de fluier mor
Şi-mi aşterne-n noapte vîntul
Sufletul ţesut în nor.

Cînd e prea curată lună,
Sufletu-mi la uşă-ţi sună
Ca un palid călător...
Mariannă... Mariannă...

VERSURI

(După Edgâr van Lester)

I

Afară viscoleşte şi-un diavol plînge-n horn.
Eu în paharul chinurilor, din sîngele meu torn.
Beţi voi, ce sînteţi mari şi tari, voi, fericiţi şi sănătoşi,
Eu tac şi sufăr în lumea celor zgomotoşi.

In cap mi se-adună vedenii din trecut...
O, totdeauna am fost slab şi totdeauna am fost mut.
Femei, arginţi, beţii şi pofte, pe mine nu m-au aşteptat —
Ca un sfînt de piatră la poart-am stat.

Afară viscoleşte... Ninge, ninge, o cît de mult !
Şi, vîntule, cu-atîta poftă te ascult.
O, bate-n loc de mine la ticăloasele fereşti,
Tu frîngi catarguri, tu nu taci, tu nu cerşeşti.

In tine glasul celor morţi în chinuri, s-a adunat.
Şi te vor asculta acei ce niciodată nu m-au ascultat.
Răzbună-mă... O, scutură-le lung, fereastra lor,
Să se treaţască speriaţi, rîzînd că o să mor...

II

Poate mîine dimineaţă
Va fi ceaţă
Pe un drum necunoscut.

Tu, frumoasă viaţă,
Mă vei părăsi,
Alt ortac îţi vei găsi.

Voi porni la drum...
Ceaţă, ceaţă...
Trupu-mi fum şi scrum

De departe, soare.
Şi miros de floare.
Te-oi simţi acum ?...

BALADA ARDELEANA

„La noapte ne vor ataca urşii". Cu groaza în ochi
Ne spunea Mitru.
în vîrful Muntelui, aproape de Dumnezeu,
Simţind mirosul parcă al stelelor,
închişi într-o colibă, am venit din Cluj,
Ca să ne vindecăm plămînii ciuruiţi de război,
Să ne mirăm în calicea florilor albastre de munte,
Să ne adîncim privirea fierbinte în apa de izvor rece
(în care nu şi-au spălat niciodată femeile piciorul).
Şi în căsuţa de lemn, nu eram
Decît noi trei : eu, prietenul şi Mitru.
Noi, seladoni, cari ne-am uitat geamantanul în Paris,
Ori poate tinereţele noastre...
El, Mitru, prost şi bun, frumos ca un cireş,
Zdravăn ca un atlet de piatră, ce ne torturează
Conştiinţa anilor noştri de studenţi,
Adînciţi în fundul coridoarelor umede...
Şi Mitru îşi făcea cruce.
Simţi mirosul de vifor, trăznetul începu să scrie
Cu litere de foc povestea nemuririi.
Păsările mari se ascundeau sub ramurile fagilor moşnegi,
Fugea lumea furnicilor, a fluturilor, a şoarecilor şi a tuturor celor mici,

Cerul era sur, murdar de nori,
Şi coliba tremura ca o femeie bătrînă,
La fereşti se adunau stropii de ploaie...
„Evoe Bacchus... Rue de Grenelle.
Armând Colin... Rachilde... Teatrul din Louvain.
Frumoasa Jeanette...
Parisul! Parisul ! ! !"
Şi prietenul meu îmi strîngea mîinile şi declama neliniştit :
„Am venit în munți, căci ne-a blestemat războiul,
Cerşim aurul dimineții, seva fragilor, dulceața apei,

Am cerşit ani mulți, sănătoşi şi buni,
Şi poate la noapte ni se va răsturna teoria
De-a fi elevi ai lui Rousseau : *retour aux forets !...*
Browning-ul ? Nu ne apără împotriva
Furtunii şi împotriva uriaşelor măsele de urs,
Ce se vor străpezi de oasele noastre..."

Şi Mitru îşi făcu necontenit cruce,
Număra norii, ori poate număra clipele,
In ochii lui apăru zîmbetul fricii, ca pe buzele
Mamei ce naşte un monstru :

„Ne vor ataca urşii ! O, domnişori,
Ne vor ataca urşii".

O, ce chin îmbrățoşarea lor.
(Nu a Laurei lui Petrarea,
Şoptea prietenul).

Şi i se întunecau viorelele din ochi,
Pe buze i se albi spuma.

Prost şi puternic, Mitru
Se înmuia de plînsul ascuns.

Trăznetul culca la pămînt fagi şi brazi,
Tunul ceresc durduia (Sfîntul Petru este tunar...),
Biciul vântului începu să are dîre de plîns.
Şi în vîrful muntelui,
Noi, doi, botezați de Rousseau şi de Eau de Cologne-ul doamnei de Stael,
Strîngeam mîinile bunului şi prostului Mitru.
Am fost şi noi treimea îngrozirii :
„Ne vor ataca la noapte urşii,
Şi cu trupul nostru îşi vor toci ghearele,
Vor suge din craniul nostru creierul,
Ne vor bea ochii şi părul nostru
(Pe care 1-a mîngîiat Madame la Comtesse de Segur)
Se va ciufuli în botul urşilor".

Glontele războiului ne-a ridicat la munte,
Şi ne va cobori falca ursului în pămînt.
— Mitrule, Mitrule,
Cu săcuri, ori cu rugăciuni să ne apărăm.
Să nu ne dăm viața scumpă !
Să nu ne dăm viața !

In zorii zilei ne-am trezit
Viforul de astă-noapte a dispărut ca un vis.
Mitru a început să doinească,
Era frumos şi tare şi bun şi prost,
Ca un om de prăsilă.

Eu am început să citesc o carte de Voltaire,
Iar prietenul meu îşi scoase din buzunări oglinda
Şi se privi lung.
Cu batista îşi şterse gura, pe oare străluceau, roşii, stropi de sînge, mărgăritare T.B.C.
— Războiul... Dați-ne tinerețele !
— Urşii... Urşii... Urşii !...

VÎNTURILE NOPȚII...

Vînturile nopții scutură afară
Arborii tăcerii.
O, încete plînsul ! Sufletele doarmă !...

Nu mai vine zarea, tot mai noapte-i noaptea,
Mă cufund în lacrămi,
Unde-i mîna albă care să mă scape ?

E miros de moarte, nimeni nu răspunde,
Nu e om pe lume...
A pornit furtuna pe-nverzite ape.

Sufletu-mi de spaimă în bucăți se sfarmă,
Unde-i Ceriul, unde ?
A-nceput blestemul groapa să mi-o sape.

De ce nu-mi răspunde ?....

Vînturile nopții scutură afară
Fără încetare.
Unde-i alba mînă, să mă scape, să mă scape ?

Nu este scăpare.
Soare nu răsare.
Bezna-i tot mai mare.

Şi în zorii zilei, mă trezesc cu groază :
Am murit azi noapte...
M-am trezit în soare, rătăcit din umbră.

Am rămas pe buze-ți, alba mea femeie,
Am rămas în şoapte.
Să mă porți la sînu-ți ca pe-o sfîntă cheie.

CĂTRE IDEAL

Să nu vă supărați : e un adagio de toamnă,
Cum sînt cîntările copiilor orfani pe ulițele italiene,
Cînd trece-un automobil.
In blănuri, încălzit de termofor, e poate sufletul celor bogați,
In străluciri de briliante, ochii stinşi ai unchilor americani.
Să nu vă supărați, că stăm de vorbă,
Voi cetitori şi eu ce spun cuvinte grele,
Pietre aruncate în abis,
Strigătele celor ucişi,
Blestemul mamelor înşelate ;
Nu pot să fiu prea blînd şi dulce,
Ca o bomboană oferită de-o fecioară
După o menuetă, palidului student
Ce-şi face primul pas al ghetelor de lac...

Să nu vă supărați.
M-am închis c-un mort în camera mea tristă,
C-un mort ce doarme în pămînt bătrîn
Şi nu i-a rămas decît o amintire : o icoană.
O, cît a suferit şi cît a tuşit şi s-a luptat,
Cu buze vinete de dureri, cu brațe slăbite de chin,
Cu fruntea brăzdată de-al gîndului minuscul plug.
Să nu vă supărați,
Că nu vă spun poveşti de lacuri şi prințese,
De lebede, de sclavi, de tronuri de mătasă,

De baluri surde, de rîsete şi țipete de violine
Pe care cîntă arcuşul fericiților nuntaşi,
E un adagio de toamnă,
E mîngîierea de-a mă umili cu plîns,
E dorul de-a-mi îngenunchea trufia
Strămoşilor țesuți din umbră.
O, a murit un frate, singurul pe care l-am avut,
O jumătate a dragostei părinților moşnegi,
S-a dus chemat de stele şi de sfinți,
De adierea cipresului bizar,
Ce-şi leagănă ramura în vîntul nopții negre,
Ca dimineața s-o boteze cu-al soarelui sînge.
Să nu vă supărați :
Vă spun un necrolog pe care mi l-au scris
Ale veşniciei mini tirane,
Ce frîng catarguri, năruiesc turnuri, răstoarnă munți,
Ridică apele în lună, ca să sădească viorele ;
C-un mort eu stau închis în casă,
A fost un frate bun ca pînea, cuminte ca o carte,
Cheltuitor de lacrămi multe pe perna asudată,
Şi nimeni poate n-a ştiut că-i chinuit
Copil al lui Hristos, a cărui mamă a fost Preacurată,
Şi care este mama noastră a tuturor...
Să nu vă supărați,
Că-n loc să vă spun de iubiri şi cîntec,
De flori, de cerbi, de primăveri şi plimbări în călească,
Vă vorbesc cu cea mai obositoare oboseală : patima,
Amintirea unui mort, oare în viață,
Era al bolii frate şi-al gîndurilor tovarăş,
Şi niciodată n-a ştiut zîmbi
Ridicînd în slavă buchet de trandafiri
Miresei care i-a sosit din depărtare,
Aducîndu-i zodii norocoase în sînu-i alb,
In păru-i blond,
In dinții de mărgele.
Mi-a murit un frate, singurul între atîția frați,
Care se duc pe calea eternelor tăceri.

A pornit.
Simt că a pornit sufletu-i uruind,

Ca un car împovărat de inimi grele,
A pornit la judecata de apoi,
Se înclină la soare,
Se recomandă Celui-de-Sus,
Dueînd înapoi moştenirea lui : un creier
In care au fost atîtea voinţe mari,
Incercuind lumile cu gîndul lui,
Apropiind soarele de izvor, taina de plîns, noaptea de dimineaţă,
Mila pentru săraci, ura pentru cei răi, dragostea pentru orfani,
S-a dus înapoi de unde a venit : în viaţă,
Strălucindu-şi nefiinţa în crepuscul,
Şi mii de flori îl salută, mii de ciocîrlii îl cîntă,
Toţi morţii învie ca să-1 întîmpine mort,
Toate porţile de argint i se deschid,
Şi pătrunde pretutindeni luminos.
Căci pentru mine n-a rămas decît ca o şoaptă sărutată
Pe-un veşted crin...

NOAPTEA FANTASTICA

A adormit copilul,
închid cu cheia nopţii uşa,
Să nu mai intre nici o vorbă
Din lumea care mai trăieşte.
Dormi tu, copile, şi visează
A soarelui beteală de aur
Ce-mbracă mielul şi păstorul
Pe veşnicia văii albastre.
Visează fragi mai dulci ca viaţa
Şi ochii căprioarei blînde
Şi cozonac şi torturi mari,
Soldaţi de-alamă, indieni,
Castele mici
Cu lebede şi mauri.
Ţinînd în curte un păun,
Visează porumbel ce mîncă
Din mîna ta miezul de pine,
Visează-un prietenos cîne,
Visează că eşti copil încă,
Ce nu ţi-ai lovit capul
De-a morţii stîncă.
Visează pe Arghir şi Elena,
Visează cetăţeanul din Atena
Ce-mparte portocale şi meidalii
Sclavilor săi.
Visează ochii mei,
Gura mea, caldă de vinul iubirii,
Visează pe mama, căci niciodată
N-ai văzut-o

Cît de bătrînă şi frumoasă era.
A adormit copilul.

Şi am intrat pe uşa nopţii
In roşul nost' salon,
Pereţii roşii poate de sîngele
Vărsat de strămoşii strînşi în icoane
In cadre de bronz.
Strămoşii mei : jăfuitori de viaţă,
O, cît de mulţi şi cît de tari.
Cu coifuri şi cu lance,
înarmuraţi — ca Sfîntul Gheorghe,
Salonul roşu.

Aci-şi jura popa Vladimir
Credinţa albei jupîne din Balom.
Cînd arse Haţegul şi Dumbrăul
De flacăra voivodească.
Aci şi-a băut vinul amar
Vornicul Isac, bătut de turci.
Şi turcul aci i-a cerut femeia
Ca glonte să-i zboare-n piept.
Aci îşi plimba în insomnie
Viaţa de noapte pristavul Isac,
Cititor 'de *Ars aurea* lui Ptolomeu
Şi al lui Ulrich von Hutten ortac,
Humanistul valah, surghiunit de Rakoczi
Ca să măture curtea domnească
Şi tras apoi pe furci,
Ca o barză friptă.
Salonul roşu — bătrînul salon,
Cu oglinzi din trecut şi cu perdele de umbre,
Cu statui învăluite în taină,
Cu scaune pe care trecutul a şezut,
Cu canapele, pe care dormea frumoasa
Matronă din Roşesc.
Cea căreia i-au adus evrei mătasă de Venezia
Şi parfum de viorele din Macedonia ;
Salonul roşu cu cărţi vechi,
Cu scrin din tinichea şi pistoale

In care doarme legenda ucigaşilor,
Cu masa de marmură
Pe care şi-a scris răvaşul
Alexandru Isac înainte de-a fi spînzurat.
Salonul roşu •—
Bătrînul azil al sufletelor vagabonde,
Care roiesc, ca fluturi, împrejurul lumânării,
Luminare, ce arde în sfeşnicul adus
Din temniţa turcească din Stambul.
Salonul roşu —
Şi mă cufund într-un scaun
Şi chem în mine duhul strămoşesc,
Sabie s-o apuc, pistol să încarc,
Cărţi să citesc, femeie să seduc,
Să făptuiesc ori să fiu bun,
Să fiu blestem pe sate ori binecuvântare
In calea peregrinilor atacaţi de hoţi.
Duhul strămoşesc,
O, ce-ar face din mine,
Să-1 simt în mine să-mi pornească
Sîngele la luptă ori la supunere,
Să-^ni aprindă focul îmbogăţirii în ochi,
Să-mi îndulcească buzele de cîntec spaniol,
Să-mi îndemne degetele să caute
In scrin, ori să mîngîie bucle de fată.
Să mă facă generos
Ori crud, ca un spadasin,
Laş ori curajos,
Bătrîn ori tînăr,
Munte de sănătate, ori vierme ce se tîrăşte,

Duhul strămoşesc
In salonul rosu.

Şi adormit, cu lacrămi în ochi,
Dimineaţa şi copilul intră ;
In salonul roşu a intrat
Viaţa.

Deschideți obloanele
Să iasă stafiile.
Să zboare pasărea morții
Ce toată noaptea mi-a cîntat !

Minutele tale, minutele tale,
Copilaşul meu sfînt,
Mă cuprind în lumea lor eternă,
Zîmbetul tău deschide poarta ceriului
Şi intră, de noapte chinuitul tău tată.
Să rîdă cu tine, moştenirea stelelor.

CÎNTECE DE TOAMNA

Cîți nu te-au cîntat, cîți nu te-au iubit,
Tu, veşnică vestejire !
Şi atîtea cu tine-au veştejit !

Aducătoare de ceață şi vînturi, de ploi şi de jale,
Toamnă, eşti tristă doamnă,
Ce te plimbi pe-a veşniciei cale.

Duci cîntecul şi floarea şi aduci plînsul pădurii,
Eşti blestemul urii,
Culoarea ți-o scrii pe buzele murei.

Aducătoare de tristeță şi-ndemn de-a ne închide în casă,
Eşti stafia ce stă la masă,
Eşti zîmbetul de suferință al gurii.

Cîți nu te-au cîntat, cîți nu au murit
Cu tine !
Toamnă, fii bună cu mine.

VOI, MORȚILOR, CARE AȚI MURIT.

Voi, morților, care ați murit,
Spuneți, cum ați murit ?
Ați fost fericiți cînd v-a sărutat
Pe buze veşnicia ?
Vi s-a deschis soarele, ca să pătrundă
Cu toate chinurile voastre ?
Ori v-a înrădăcinat pământul
Cu îmbrățişare de fier ?
Ați auzit cîntînd slava, şi miros de floare
V-a acoperit privirea smulsă din lume ?
V-a chemat în adînc, în abis, un glas străin,
Dulce ?
O, cum este moartea, bună ori rea,
Durere ori plăcere ?
Chiot ori tăcere ?
Şuier de vînturi de mare, ori zîmbet de mare,
V-ați ridicat, ori v-ați cufundat ?
Cum a fost moartea voastră ?

Bat la mormîntul vostru cu plînsul meu !
Il auziți ? De ce nu-mi răspundeți ?
Incurajați-ne pe cei ce tremurăm şi aşteptăm
Şi nu ştim ce ne aşteaptă.
Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu nimic.
Voi toate le ştiți şi tot nu ne spuneți.
Zbier răguşit : cum ați murit ?
De ce-ați murit ? De ce murim ?
Mamă, tu care m-ai iubit, căci din iubire m-ai născut,

De ce nu-mi răspunzi ? Tu, care aveai atîtea cuvinte
Pentru copilul iubit, cum ai murit ?
Unde te-ai dus, căci în pămînt nu te-ai oprit,
Creşti în floare, împietreşti în piatră, ori te-ai țesut în vînt,
In stele străluceşti,
Ori ai înnoptat în noapte,
In lacrimile unei căprioare eşti,
Ori poate ca val spargi catarguri,
O flacără de foc te-ai făcut, ori te topeşti ca fulg de zăpadă,
Ori, poate eşti chiar hîrtia pe care fuge gîndul condeiului meu ?...

Unde te-^ai dus, cum ai murit ?
De ce nu răspundeți ?
Nu răspundeți...

Morților, voi mulți, mîinile voastre,
Fețele voastre triste,
Trupul vostru stins...
Unde plutiți, unde v-ați ascuns
De nu vă regăsesc ?

Şi stelele se aprind. Şi noaptea înfăşoară lumea chinuită.
Pe cărarea albă de razele de lună mă duc tăcut,
Şi sună paşii mei veseli,
Gura-mi cîntă : trăiesc.
Trăiesc.
Morților, voi ați murit, eu trăiesc,
Mă aşteaptă gură caldă de femeie,
Brațele femeii aşteaptă.

Iubirea este cheia morții,
Şi-ncerc să deschid cu ea poarta veşniciei,
Să văd izvorul care curge necontenit.

NOAPTE DE IUNIE

Fragi coapte ne-au servit la masă.
Şi, către miezul nopţii, vin.
In fumul de ţigare, ascunse
Femeia capul ei frumos.
Abatele dormi pe scaun
Şi-alături, în odăi, dansau.
Bărbatul a-nceput să joace
Cu cavalerul doamnei, cărţi.

Ramasem singuri în odaie,
Femeie ea, şi eu poet.
Femeia tînără ca focul
Şi dulce ca un vis de iarbă.
Şi fragile-ncepură vorba :
E miezul nopţii şi e vin
Pe buzele ce-aşteaptă glasul,
Ori poate şi-au ucis cuvîntul.

Pe scaun doarme unchiul grav
Şi numai horcăitul lui
E conştiinţa ce păzeşte.
Alături : dans şi cărţi de joc.
încearcă şi tu-al tău noroc.

Şi fragile...

Femeia îşi deschise ochii

Ca să pornească noapte-aprinsă
Din sufletul adînc.
Şi mîinile lui gîtuiră
Un trandafir nevinovat.
Petalele cădeau pe capu-mi,
Parfumul ce îndeamnă sînul.

Şi fragile.

Viaţă dulce, roşie şi caldă,
Dulce şi trecătoare,
Parfumată şi frumoasă.
Clipele trecătoare — fragi dulci,
Sărutări — fragi dulci.
Fragile îndemnau...

Şi luna îşi adormea strălucirea
Şi vîntul porni afară să trezească zorile,
Vuiau afară arborii,
Noaptea clocotea în mrejele infinitului.

Fragile...
Şi femeia mi-a strîns tare şi lung mîna.
Şi-a luat rămas bun de la noapte.
Şi de la mine.

Şi s-a trezit abatele.
Dansul alături a contenit.
Părechile înfierbîntate intrau la tisană.
Bărbatul şi prietenii năvăliră
In salon cu pofta trecută a norocului

Şi eu priveam tremurînd fragile,.
Dulci... roşii fragile
Pe care le-am putut gusta.

Şi Abatele le-a mîncat.

Femeia lumina albă în noapte,
Şi de departe auzeam
Fluierînd trenul.

VOI FI SINCER...

Să fiu sincer şi să cînt aşa cum ştiu mai bine,
Nu voi cînta de lacuri, de lebede, de aur, ci voi cînta de mine.
Sînt şi eu om, cum sînt oamenii — dureri şi năzuinţe şi lacrimi port,
Şi tremur cu voi, cînd mă gîndesc că şi eu voi fi rece si mort.

Am moştenit şi eu păcate şi brazdele mi-au arat chinul pe frunte,
încremenesc şi eu cînd arunc o piatră în abis,
înfiorată mi se ridică privirea la munte.
Mă trezesc adesea plîngînd din vis,
De cîte ori n-am visat îngeri în paradis !

M-a bătut şi pe mine ploaia, cum ne bate în viaţă pe toţi,
Şi florile mi-au fost surori şi am blestemat argintii.
M-a istovit şi pe mine vremea şi mi-a răguşit glasul minţii
Şi îmi iubesc copilul cu-aceeaşi căldură, cum mă iubiră părinţii.
Sînt şi eu verigă în lanţul, care în mîna ceriului sună...
Simt bine : mă voiu întoarce în lună.
Voi, palide, dulci şi tainice raze de lună,
Impletiţi-mi pe frunte cunună.
Şi, cimitirule, cu brazii tăi, şopteşte-mi, şopteşte-mi : noapte bună !

VISURI

Te-am visat, copilărie, te-am visat, scumpă Mărie,
Visul mi-a clădit altarul, ce viaț-a dărîmat.
Mi-a cîntat din depărtare-n codru glas de ciocîrlie,
Apele venind din munte, ce frumos au murmurat !...

Ne duceam cu mîna-n mînă, eu satir şi tu o zînă,
Mii de gînduri, rînduri-rînduri, pe şoptite ne-au urmat,
Părul tău avea mirosul unui măr purtat în mînă,
Şi în ochii tăi albaştri, cerul serii s-a-nnecat...

Te-am visat, mireasă albă, albă cum este mireasa
Ce se duce-n lumea nopţii să renască dorul mort.
Lumina fiinţa-ţi caldă, floarea, bradul, fruntea, casa,
Şi parcă părea zîmbetu-ţi prea de tot greu ca să-l port.

O, Mărie, ciocîrlie, primăvară, tinereţe,
Tot ce-a fost mai scump în lume, totul iar a re-nviat,
Şi au revenit în viaţă, paliidele-triste feţe,
Cărora, Mărio bună, tu viaţa le-ai fost dat...

Visul ziua îl destramă şi Măria iar dispare.
Mă trezesc simţind în mine, cum aluneci tot mai mult.
Moartea bate-n poarta vieţii tot mai tare, tot mai tare,.
Cum am îndrăznit în noapte, graiul florii să-l ascult ?

OCHII TAI ALBAŞTRI

Ochii tăi albaştri
Anii cum i-au înnegrit.
Clipele dulci au murit.

Mîinile tale albe
Străină pîine altora taie,
Şi ciocîrliile le-a învins o cucuvaie.

Părul, pe care l-am mîngîiat,
De amintiri grele, se albeşte.
Părul tău ca un gînd creşte.

Unde te-ai dus ? Doar ai rămas...
Doar ceva s-a dus din tine :
Iubirea s-a dus, că n-a vrut să rămîie cu mine.

O, dacă am putea-o prinde
Ca pe-o pasăre vrăjită şi călătoare,
Ne va mai cînta în zorile aprinse de soare ?

CALUL ALB

Calul alb, bătrîn şi mare,
Aştepta să viu în gară.
— O, acele nopţi de vară !..-

Ne ducea tăcut în noapte
De la gară pîn-acasă.
— Mama ta plîngea la masă.

Calul alb, bătrîn şi mare,
Ne ducea tăcut povara.
— O, cum cunoscuse gara...

Cînld soseam din drum cu bine,
Calul necheza cuminte.
— Şi tu nu aveai cuvinte.

Dacă nu soseam în gară,
Calul alb, bătrîn şi mare,
Nu plîngea cu tine oare ?

ACVARIUM

In borcanul de cristal
Sînt peşti de aur mici.
Nu-i dulce al mărilor val.
în jurul lor,
Stau statui, — şăgalnica pitici,
Şi flori ce visează şi mor.

Şi sclavi ai borcanului : peşti ;
E oceanul închis în borcan,
Şi pasări aduc din Australia veşti,
Sînt suflete ce nu găsesc liman.

Şi peştii, sclavi ai borcanului de cristal,
îşi joacă sclavia de veci,
Şi apa lor e fără val,
Şi tu, cînd pe lîngă peştii tăi treci,
Umbletul tău cade
Pe trista închisoare de cristal,
Privirea ţi se face-al apei val.

Şi peştii de aur, robiţi în borcan de cristal,
Nu mai sînt singuri.

CERŞETORI

Cerşetori — mamă şi copii,
înaintea castelului, portarul cu mătura vrea
să-i alunge.

Mama palidă şi zdrenţele ei
Fac cînii să mîrîie.
Copiii flămînzi, toţi copiii flămînzi din lume
Sînt ai mei.

Le-aş da şampania şi pastetul
Ce-a rămas de la banchetul
De ieri.

Poate, Dumnezeu din cer
Mi-a spus să le dau tot ce cer.

Lacheul priveşte-n salon la palmieri :
I-a stropit cu şampanie banchetul de ieri.

Şi copiii flămînzi şi femeia la poartă,
In castel nu au intrare.
Ce-ar spune Contele şi Milionarii
Să-i poftesc la gustare ?

— Portarule, nu da cu mătura,
Căci prea mulţi i-au bătut.
De zdrenţele lor ţi-e ruşine ?

Cerşetorii din faţa porţii să vie cu mine.

Mamei îi voi da blană,
Şi-n loc de lacrămi, cu parfum va fi udată.

De ceea ce se va-ntîmpla în castel
Vor sta toţi servitorii cu gura căscată.

SIRENA FABRICII

Sirena fabricii mă trezeşte-n zori.
Şi pornesc roţile şi oamenii se duc la muncă,
Vin fete, flăcăi din înflorită luncă,
Să se întoarcă seara, ca veştede flori.

Sufletul satului în fabrică se cufundă,
Sirena fabricii sună, tot sună.
In salonul castelului, servitorii,
De sub mese, pe musafiri îi adună.

Inima mea tace şi binecrescuta mea gură
Uită, la toate acestea, ceva să spună.

Sirena fabricii răguşită sună...

MIKLOŞ

Grăidinarul era voinic bărbat
Cu pălărie mexicană,
Şi hyacintele după ce le-a udat,
Băuse şi el, lung, din cană.

De vorbă cu el cînd am stat,
îmi spunea că-i este surdă fata ;
In zadar el cîntece dulci i-a cîntat,
In zadar a întrebat
Visurile pe care le-a visat.
Gura i-a rămas întotdeauna mută.

Şi sădea, tăcut şi trist, flori pentru tine.

Grădinarul a vorbit cu mine,
Cu durerea lui pierdută.

Şi stropea grădina
Poate şi cu lacrămile fetei pe veci mută...

MUREŞUL

Mureşul curge în vale.
Erau lacrămile tale.

Mureşul cu apă lină,
Fermecată violină.

— O, tu, cea mai sfîntă apă, ^
De-ți voi cere să-mi fii groapă,

Peştişori juca-mi-vor sprinteni,
Solzii lor îmi vor fi pinteni.

lunecat în Mureş-dulce,
Sufletu-mi o să se culce.

Fermecata violină
O să-mi facă moartea lina.

Mama-Mureş mă va duce
Să am urmă fără cruce.

Mureş-Apă, Apă-Sfîntă,
Veşnicia tu mi-o cîntă !

ACELOR CE SUFERĂ.

Acelor ce suferă acuma,
Departe de linişte şi de somn,
Acelor ce nu visează,
Acelor ce stau pază
In noapte, în ceață, în vînt,
O, cum aş vrea să le cînt
Cu harfă de aur, cu strune d-argint
Şi să le răsară din pămînt
Al visului minunat Domn.

O, spune-le, spune-le toate :
Că fericirea va fi a lor,
Că-n bucurii o să-nnoate,
Fecioare le vor cînta-n cor,
Porțile li se vor deschide,
Pernele le vor fi calde,
Trudită lor față în zîmbete o să li se scalde
Şi sufletul lor se va-ntoarce
Cu al păsării cîntec şi al cerului nor.

Suferiți, suferiți, suferiți, căci dacă
Vă veți întoarce, al vostru va fi : pămînt şi casă,
Buzele cele mai dulci de femeie
Vă vor fi, pe fruntea rece, fierbinte cheie,
Şi cea mai albă pîne pentru voi se dospeşte,
Pentru voi aşteaptă mama, pentru voi copilul creşte,

Pentru voi nimic nu va fi scump,
Căci staţi pază-n frig, în noapte,
Cu ochii umezi, cu slăbite şoapte,
De nor departe, de moarte aproape,
Cu lacrămile ascunse în ale voastre pleoape.

— Mă gîndesc la voi, ne gîndim la voi,
Ştiu că vă aduceţi tot mai des aminte de noi.
Nu uităm că sînteţi statui vii în ceaţă,^
Ştim că viaţa voastră este grea de viaţă.
Tot vă veţi întoarce cu senină faţă
Şi vă vom îmbrăţişa cu umilă duioşie.

— Şi fiul meu o să-mi povestească mie
O noapte-ntreagă, o zi întreagă, poate o viaţă-ntreagă
Numai mie...

FIULUI MEU...

Cînd nici nu-1 voi aştepta,
Atunci va veni,
Atunci va veni
Şi palid şi bun înainte-mi va sta.

Nu va vorbi, numai buzele i se vor mişca,
Cuvîntul va fi mut,
Cuvîntul va fi mut
Şi tăria lui va fi să mă poată-mbrăţişa.

— O, ce trişti sînt ochii tăi,
Aşa-i că au fost mulţi oamenii răi ?
Şi în zadar îl voi întreba !
îl voi tot mîngîia şi el va lăcrima,
Simt, că va tot lăcrima.

Şi după ce gura lui vînătă se va deschide,
Poate pumnul lui se va-ncleşta.
Dar mînia în ochii lui tot nu se va aprinde
Şi ca să uite, va începe şi va cînta.

IN NOPȚI TÎRZII

In nopți tîrzii,
Cînd florile negre se mira
De luna albă,
Glasuri mii şi mii
Pe drumul tăcut porniră.
Sînt cîntecele copiilor ce nu se pot naşte.
Căci s-au înnecat în sărutări,
De părinți încărcați de păcate.

In nopți tîrzii,
Aud plînsuri de copii
Ce-ar fi vrut să vină pe lume,
Să aibă ochi şi mîini şi nume,
Să poată grăi,
Să poată trăi.

Şi nu pot să se nască niciodată,
Sufletul nu poate înflori,
Inima lor nu poate să bată.

In nopți tîrzii,
Aud glasuri mii şi mii
De copii
Ce nu se pot naşte, oricât ***ar*** fi vrut.
Duh fără lut.
Plutesc suflete neînfăptuite,
Cîntece fără trup dăruite.

Se vor face blesteme.
Căci ființa lor
Pe buzele mamelor
Geme ;

Născătoare nu s-au putut face
Să guste lacrămile copiilor,
Să simtă îmbrățişarea brațelor,
Să simtă a sărutărilor dulceață.

Mii şi mii de suflete de copii
Ce totdeauna colinidă în ceață,
Fără de moarte, fără de viață.

FECIORULUI MEU

Iți dormi visele tale pe perne de vrajă
Şi stelele îți sclipesc ca licurici pe fereastră,
Luna e un măr de argint,
Noaptea o răsuflare neagră, pe care-o simți
ea pe-o linişte,
Şi nu te cere chinul înțelesului.
Ochi buni, ochi mici, voi nu vedeți în
lume-afară,
Privirea voastră se opreşte la zîmbetul
de mamă,
Mîini albe, mîini gingaşe, voi n-ați ridicat
greutatea cărții,
Şi n-ați închis în degetele voastre chemarea şi
îndemnul condeiului ;
O, feciorașul meu, tu, liniştit şi alb copil,
Cu mîinile tale n-ai ridicat încă sabie şi bici,
Să loveşti, să ucizi la comandă,
Cu mîinile tale încă n-ai numărat argintii
Ce ți se dau pe visuri şi dureri.
In paşii tăi sînt amorțite țintele
Ce te vor duce la izbîndă ori la moarte,
Piciorul nu ți-a sîngerat de spinii drumului,
Căci numai raze de soare ți l-au sărutat.
Trupşorul tău sfînt şi virgin legat în **fese,**
O, de-ar rămînea în albul lui lăcaş,
De nu l-ar smulge vîntul nemilos în noapte
Să crească jalea ta ca floarea,
Să-ți crească zîmbetul în ură,

Şi visele să ți se scurgă ca borcane,
Căzîndu-ți sufletul din ele
Ca singur să rămîi cu lacrămi.

Tu dormi.
Afară lupta-i mare : înăbuşiții au căzut la țărnă,
Căci s-au ucis iubindu-se.
Ascultă cum răsună valea lumii de strigăte
Şi cîte hoituri se leagănă în ceață.
Cîte guri calde pecetluiesc cu blestem pămîntul,
Vopsind firele de iarbă cu sîngele lor tînăr,
Cîte brațe se frîng pe grilajul de fier al temniței,
Şi se înneacă în abis sufletele albe, dornice de viață
Uruie grele roți, lanțurile sună,
Pornesc cu vuiet mările să frîngă oatarguri,
Şi pretutindeni jertfa : un suflet,
O viață jertfită pe fiecare altar,

Tu dormi.
Fluturi de aur... câmpii de mătasă... rîuri de miere.,
îngeri ce fîlfîie aripi, ca-n teatru.

Tu dormi.
Şi cîntecul mamei este simfonia bizară
Ce te leagă de noi.
Tu dormi...
O, trezirea ta cu mine,
Trezirea ta în viață !
Să fii şi tu pîndaş al roții morții,
S-aştepți ieşirea unui număr fericit
Din loteria sorții.
Să te lupți şi tu cu sfinții de pe părete,
Să te închini şi tu, cînd te-a strîns în brațe
suferința...
Să te tîrăşti în genunchi pentru pine,
Să-ți gîrboveşti spinarea ca să-ți mistuie plăcut burta
Să maimuțăreşti eterna prostie omenească,

Infulecînd lacom cozonacul tradiției,
Să lauzi păcatele strămoșești,
Și să fii un coeficient al celor mari,
Cu care să se joace totdeauna :
In foc trimes, în șanțuri aruncat,
Cu nopți nedormite, cu păr cărunt,
Trudit să cazi, asemeni unui dulău rîios.
Să fii și tu, ca noi cei mulți,
Ce am venit trimiși de stele,
Să gîfîim în mocirlă afundați.
Să fii și tu om, unul care are trecut și viitor,
Jucător la loterie, nemoștenind decît numărul 13.
Să colinzi și tu în lume
Cu cîntece, cu vin, cu femeie,
Să te bată vîntul, să te afldă frigul,
Să te obosească dealul, să te adumbrească claia de fîn,
Să te bucuri cînd vezi înmormîntarea : că nu tu ai murit,
Să te bucuri de portofelul găsit,
Să culegi miezul după alții, să dormi în pat somnul uitat acolo,
Să fii și tu ca noi, cei ce-am fost și sîntem și vom fi.
O, feciorașul meu...
In întunericul în care te apuc în brațe,
Și numai dragostea ne încălzește, —
Iți fac eu bine, că te sărut lung-lung, cu lacrămi,
Ori cel mai mare, bun ți l-aș da,
Dacă te-aș gîtui ?

MAMA...

Mamă dragă, tu te duci,
Și mă lași aici în lumea largă,
Ca sa caut inima în care-ncape
Dragostea ta pentru mine.
Mîna albă care m-a păzit,
Și oare-mi făcu semnul iubirii
Cînd furtuna scutura fereastra,
S-a răcit.
Pieptul cald, perna păcii și-a iubirii,
S-a albit și capul meu odihnă
In zadar va căuta.
Tu te duci,
Căci te cheamă steaua și pămîntul
Ca să ți se-nchidă ochii
Pentru veșnicia strălucită.
Mamă dragă, tu te duci,
Și rămîi în inima-mi acasă
Ca un musafir
Ce nicicînjd nu părăsește casa lui,
Și te voi chema
Cînd va bate vîntul și va înflori grădina,
Cînd va plînge codrul.
Mamă dragă, tu te duci,
Căci te cheamă glasul ce e veșnic și curat,
Glasul vremii, ce colindă deasupra noastră.
Și zadarnic te rețin.
Tot mai rece-i fruntea ta senină,
împletitu-s-a cununa
Suferințelor eterne.

Tu te duci.
Pe-a chinurilor navă,
Tu pluteşti pe marea veşniciei
La liman de ceaţă, şi licăreşte vraja,
Flori de moarte ţi-au trimis salut,
Ţi se-nehină frînt
Arborele vieţii mele.
In zadar te cer şi te reţin,
Braţele nu pot să te oprească,
Tu te-ai desfăcut,
Şi nu te mai leagă
De iubirea mea nici o gîndire.
Tu te duci,
Mamă bună.

Maica Precistă nu se îndură.
In zadar îl poartă-n sîn pe fiul ei,
In zadar aş cere glas de clopot
Şi mirosul de tămîie.
Tu te duci,
Unde te voi urmări
Şi te rog măicuţă să-mi cauţi loc de odihnă,
Unde mă voi odihni,
Unde ne vom revedea,
Căci e totuşi revederea.
Unde ne vom recunoaşte
în îmbrăţişări,
Unde voi depune piatra grea
A durerii, ce m-apasă.
Mamă dragă, tu te duci
Şi-ţi spun somn uşor şi somn frumos,
Linişte, pe care nu o turbură
Decît fîşîitul aripelor
Sufletelor ce vin şi se duc.

UŞÂ

Uşă, care de atîtea ori te deschizi,
Spune-mi, cine a intrat şi a ieşit prin prag ?
Al cui zîmbet ţi-a fost mai drag ?
A cui mînă încet te-a desfăcut ?
Cine te-a trîntit cînd a dispărut ?

Uşă,
De cîte ori ai scîrţîit cînd te-ai deschis,
Tu ascundeai şi boală şi linişte şi bucurie,
Cunoşteai pe toţi pe cari i-ai închis
Şi trează ai stat în zorile albe, în noaptea tîrzie.

Uşă,
Tu ştii că de cîte ori veneam în zori,
Păşeam tiptil cu zîmbet pe buze, în mîni cu flori
Şi tremurînd te rugam să mă închizi cu ea,
Cu dragostea şi femeia mea.

Şi ceea ce atunci ai închis
Se făcu cîntec, se făcu vis.

FURTUNA

Crengile se băteau între ele, le-a înfuriat vîntul,
Şi cădeau frunzele pradă certei din pom.
Şi-n vîrful de deal rîdea cu hohot un brad, parcă era om,
Şi umplură mii de săgeţi ide apă pămîntul.
Din nările stîncilor porneau aburi de lut
Şi rîul începu să fiarbă galben de ură,
Fiecare lemn începu să aibă gură.

E furtună... Spuneau cerbii în fuga lor,
E furtună... Croncăneau corbii în cor.
E furtună... Urlau lupii şi se ascundeau.
Numai în cimitir morţii nimic nu spuneau.
O, cum se plictiseau !

MORTUL

Ştii cine era mortul pe oare-1 vezi în sicriu,
Cu faţa albă, cu plete de argint ?
L-^au adunat cu lopeţi în faţa unui altar pustiu
Şi cînii au mîrîit de ochii lui trişti.
Şi a fost poate odat' numai în glumă viu.

Ştii cine era mortul pe care pe uliţi l-au purtat,
Ferindu-se trecătorii de mirosul lui de sărăcie ?
Atîţia au rîs de sicriul lui şi atîţia l-au scuipat,
Un astfel de om nici nu putea muri-n pat.

Şi străinul, pe care l-au aruncat în groapă fără eticii
Fără tămîie. Şi cîntec şi.lacrămi nu i s-au'dat
Cmd în pămînt s-a deşteptat,
Morţii, de-a rîndul, toţi l-au sărutat

GRÂDINA-PARC

Era aşa de frumos copacul în grădină,
Pe ramuri păsări roşii, verzi şi-albastre.
A ceriului rugină
Cădea pe bătrîne porţi —
Pe cărări se plimbau suflete sihastre
Şi albine înţepau fluturii morţi...'

Statuia de piatră a unui zeu furios
O-mbrăţişa un tînăr necunoscut.
O veveriţă în vîrful unui brad căuta scut
Şi privea la un cîne alb curios.

Lebăda taie linii de zare în apă,
Şi nespus de trist un fluier în vale răsună...
Grădinarul hăuleşte şi sapă, tot sapă,
Să aibă unde să doarmă la noapte obosita lună.

PERNELOR...

Pernelor albe, prietene triste,
Cît v-am îmbrăţişat !
Voi toate le ştiţi : şi ce-am pătimit,
Şi ce-am visat.

De cîte ori ne-am spus durerea,
Şi de cîte ori ne-am mîngîiat !
Vouă v-am spus ce nu spuneam nimănui,
Şi cînd eram obosit, şi cînd eram înşelat.

Suferinţa în voi mi-am uşurat
Şi nopţile mi-au trecut cu voi.
De atîtea ori v-am îmbrăţişat,
Căci totdeauna aţi fost blînde şi moi.

Pernelor albe, cu mine veţi veni
Şi atunci cînd nu va mai fi plîns şi dor.
Şi nu mă veţi trăda, nu mă veţi vorbi,
Pernelor albe, pernelor.

Dar dacă ar avea glas
Acei ce au murit fără pernă,
Ar mai putea fi linişte-n cer,
Ar mai putea fi tăcere în ternă ?

Şi cîţi au îmbrăţişat
In loc de perne moi
Pămîntul însîngerat,
Aceştia cari n-au visat,
Aceştia cari n-au putut iubi,
Flămînzi, furaţi şi goi.

COPIII SĂRACI

Copiii săraci, cari nu s-au săturat
Niciodată,
Cari numai au plîns, au tuşit şi au măturat
Ziua-ntreagă, seara întreagă,
Copiii săraci, pe cari soarta n-a uitat
Să-i bată.
Şi pe cari nimeni nu i-a sărutat.
— Copiii săraci s-au deşteptat.

Al lor era plînsul, frigul şi boala,
Şi povara ce-o purtau în spate.
Colţul străzii le-a fost şcoala,
Şi îi scuipau cei din palate.
— Copiii săraci s-au deşteptat.

Acum în zadar le veţi spune poveşti
Cu îngeri, cu sfinţi şi cu răbdare.
S-au săturat de multele rugăciuni cereşti,
Şi copiii săraci cer un blid mai mare.

Dar nu plin cu răbdări prăjite
Şi cu binecuvîntarea domnului părinte.
Copiii săraci au prins şi dînşii minte
Să nu mai creadă în lucrurile vrăjite.

Copiilor, mîncaţi, beţi şi cîntaţi,
Căci destul aţi aşteptat rebegiţi de frig.
Decît o mie de rugăciuni,
Este mai sfînt şi mai (dulce un covrig.

SINT DE-O MIE DE ANI

Sînt de-o mie de ani
Mai bătrîn ca marea, mai urît ca o boală,
Şi pe atîţia îi port în mine
Făr' să pot scăpa
De povară, de durere, de-ndoială.

Fiecare răzvrătit ce n-a fost fericit
In mine îşi trăieşte plînsul.
Tot ce fac e al altuia,
Tot ce zîmbesc e al altuia,
Sînt străin în mine însumi.

Dacă odat' mă voi cutremura
Şi-i voi arunca din trupu-mi pe toţi,
Toate drumurile
Se vor umplea de sfinţi, de cerşetori şi de hoţi.

Şi atunci cînd voi fi iar numai eu,
Voi mîngîia capul unui copil :
Ce mult am aşteptat
Pînă ce am lepădat
Ce era în mine trecutul greu.

DUMNEZEU

I

Aşa mi s-a poruncit de-un înger cu paloş
Şi'cu luminare în mînă, să mă duc în cer.
Era o vreme cumplită de ger
Şi stelele, de frig, palide se făcură.
Se plimbau suflete negre în arătură.
Şi îngerul mi-a spus să nu scot nici un cuvînt din gură.

Ne duceam cu îngerul pe drumuri lungi şi-ntunecate,
Pretutindeni erau case şi oase sfărâmate.
Mirosea a mucedă vreme
Şi auzeam că-n abisuri adânci noaptea geme.

„Unde ne ducem ?" întrebam "îngerul şi el răspunse :
„Ne ducem să vedem oile sfinte, tunse,
Să căutăm la Dumnezeu — stăpînui mare —
Loc pentru sufletul păcătos şi iertare".

Cînd am ajuns în cer, Dumnezeu şedea pe-un scaun de aur.
Il păzea un Arhanghel. La picioare dormea un balaur.
Şi Domnul cetea dintr-o carte.
Şoptea îngerul : „Acum soarte împarte,
Aruncă fulgere şi vînturi şi apă,

Rupe o bucată de duh
Şi răsuflă să fie pe pămînt văzduh".
Şopti îngerul : „Vezi, acolo sfinţii grădina minţii o sapă".

II

Cînd Dumnezeu mă văzu, clipi una din gene
Poate de gînduri, poate de lene
Şi se întreba : ce să facă din mine,
Munte, mare ori miere de albine,
Să mă facă lemn ca să cresc în pădure,
Ori să mă facă a ucigaşului săcure ?

— „Ce vreai să fii, fiule ?" m-a întrebat Dumnezeu
Şi i-am răspuns : „Eu nu vreau să fiu decît «eu»".
— „Aceasta nu se poate, socoate
Ce-ar fi dacă toate ar rămînea neschimbate,
Dacă nu ţi s-ar desluşi rostul,
Să rămîie aşa cum a fost : fostul ?"

Şi îngerul mi-a şoptit : „Roagă-1 să te facă păzitor de stele."
Şi m-am gîndit la dragostele mele.

Dumnezeu mi-a înţeles gîndul
Şi nemairugîndu-1,
Mi-a dat un băţ de-argint în mînă :
„Acum să te duci şi să păzeşti o stea pagină.
Să o păzeşti, căci totdeauna pe pămînt vrea să cadă,
Vrea să audă ce fac cei de jos şi vrea să vadă
Ce fac flăcăii de care s-a îndrăgostit prosteşte.
Vezi de stea şi o păzeşte !"
Să ştiţi, voi, care pe lume m-aţi cunoscut,
Că trebuie să fiu păzitor de stea ce n-are scut.
Şi dacă va încerca să fugă dinaintea mea,
Atunci va trebui să fur, ca s-o păzesc, o altă stea.

„Vreai să furi stele ?" Mi-a înțeles Dumnezeu gândul
Şi făcu semn balaurului, nemairugîndu-1 :
„Acest răzvrătit nici în cer nu-i scăpat de sînge
Şi crede că aici va putea rîde şi plînge.
Inghite-1!"... Şi m-a înghițit fiorosul balaur.
Iar Dumnezeu şi-a pus ochelarii de argint
Şi a cetit mai departe în scaunul de aur.

MEMENTO

Sufletul în carte l-am închis,
Să fii cu grijă, oricînd să n-o desfaci.
Tot ce e aici cu idragoste scris
Te va face să plîngi şi să taci.

Adu-ți aminte că fierbințile cuvinte
Intr-un buchet de litere le-am împletit.
Şi dacă ai terminat cartea care nu te minte,
Să ştii că din filele ei viața mea ai cetit.

DIN EDIȚIA

POEZII ALESE

1954

OCEANUL DE SÎNGE

Sîngele care de mii de ani a curs
Se va face un fierbinte şi roşu ocean,
îngerii îngroziți îl vor privi prin ochean.

Se va numi : Oceanul celor ucişi.
Şi nu va îndrăzni navă să-i taie valul.
Blesteme şi rugăciuni îi vor propti malul.

De cîte ori o lacrimă de mamă va cădea
în Oceanul sîngelui adunat de veacuri,
Imensa apă totdeauna se va cutremura.

1945

DEGETUL SORȚII

Degetul sorții bate ne-ncetat :
„înainte, înainte, nu e timp de așteptat !

Trupu-mi de cîntec s-a lepădat,
„înainte, înainte, ceasul tău a sunat".

Degetul sorții părul mi 1-a resfirat.
„Uită, uită tot ce ai de uitat !"

Fruntea-mi asudă, din gură-mi picură sînge.
„Repede plînge, dacă mai poți plînge !"

Și încep acum goana tot mai nebună :
„înainte, înainte la izvorul din lună !"

Și degetul sorții deodat' se oprește,
îmi închide gura și nu mă mai gonește.

îmi arată a veșniciei strălucitoare poartă,
Tace frumoasă inima-mi roșie, inima-mi moartă.

NORI ROȘII

Cînd pe cer înoată (ca o mare de sînge) nori roșii,
îmi aduc aminte : în temniți mi-au murit strămoșii.

— Voi ascultați *jazbandul* în cafenele,
Pe dînșii îi băteau pe talpă cu nuiele.

— Vouă vă cresc visurile în zgîrie-nori,
Pe dînșii nimeni nu i-a iubit cu flori.

Popor de robi : cît ai tușit, ai asudat și ai căzut.
Strămoșii mei beznă neagră și pîine mucedă au văzut.

— Vă-nduioșați dacă se răsturna caleașca în șanț.
Și milioane s-au răsturnat de foame și de lanț.

Toate, toate au trecut. Acum altfel va fi.
Flămîmd, sărac, nimeni nu va muri.

Pe cer cînd vedeți înotînd nori roșii,
Să știți că e răzbunarea sîngelui, sînt strămoșii.

ARDEALUL

Ardealul este fîntînă de aur,
Ardealul este mătase.
Ardealul este lacrămi pe pîne,
Ardealul este dulce ca mierea.
Ardealul este ciobanul cu cîne.
Ardealul este al copiilor balaur.

Ardealul este apa ce curge.
Ardealul este şi foc şi sînge.
Ardealul este mama ce plînge,
Ardealul este copilul ce zîmbeşte
Şi floarea ce creşte.

El este visul fără deşteptare.
Nemărginit îi este hotarul.
Ardealul este Isus şi Calvarul,
Ardealul este lanțul ce se sfarmă,
El este a păsărilor larmă,
Este sînul ide mamă şi oțelul tare,
Este flutur alb şi Muntele Mare.

Ardealule, Ardealule, Ardealule,
Orice plîns şi cîntec din tine porneşte.
Ardealule, frumosule, mai frumos eşti
Ca Luceafărul din lumile cereşti.
Tu m-ai învățat să plîng şi să cînt,
Pămîntul tău este mai mult decît pămînt,
Eşti fîntînă de aur
Şi de aur ai găleată,
Şi piatra ta noaptea scînteiază
Şi veşnicia te-a luat în pază.
Al meu eşti, al nostru eşti,
Povestea cea mai frumoasă dintre poveşti.

MOȚUL, CAPRA ȘI COPILUL

Ce vă zic nu e poveste, s-a-ntâmiplat așa cum spun,
Au trăit într-o colibă capră, moț și copilaș.
Și dormeau tustrei alături, fiecare trist și bun,
Răsuflînd trei nevoiași.

Viscolul cînd sta la ușă, capra tremura din gușă
Și copilul zgriburea,
Și-și împrumutau căldura,
închizînd de spaimă gura.
Vîntul prin munți alerga.

— „Ia vezi, Ioane — spunea moțul — a-ncetat
alba furtună ?"
Și copilul la fereastră aștepta să vie lună.
Capra și ea aștepta.
Dar viscolul nu-nceta,
Noaptea groază se făcea.
Numai ochii luminară
Viața celor trei, amară.
Răsuflarea lor fierbinte în colibă s-auzea
Și la ușă lup pîndea.

Și deodat' pornise vîntul, duduia parcă pămîntul.
Moțul, capra și copilul tot mai rece, răsuflau,
Valuri albe de zăpadă au făcut coliba pradă,'
Și tustrele vieți și inimi încetară să mai bată.

La coliba răsturnată,
Sta urlînd, lupul flămînd.

2953

POVESTE DE LEU

Dedicată doctorului Mazilu

Pe-un leu bătrîn, rănit, în panoramă îl arată.
Mulțimea rîde de neputința lui,
Cu bețişoare îl ating copiii ; pisici poznaşe ar îndrăzni să-1 bată.
In juru-i nici o spaimă nu-i.

Odinioară de paşii lui se cutremurau crengile-n pădure,
Fugeau tremurând vitejii mari ce purtau în mîini secure,
In drum nu-1 oprea nici vînt, nici ploaie, nici furtună
Şi se-ascundea laşa hienă cînd îl vedea în clar de lună.

Acum stă trist cu capul aplecat, cu gheare slabe,
Şi^ncet, cu lacrămi roşii, îi picură sîngele pe labe,
Mulțimea rîde : un leu rănit pe cine poate să-1 sperie ?
Chiar şi-un şobolan ar cuteza cu coada să-1 perie.

Dar dintr-odat', leul îşi scutură coama,
Se cutremură, gura lui răcneşte,
încetă veselia lumii...
Pe buzele tuturor, zîmbetul amorțeşte.

I-a rămas glasul temut, răcnetul ce groază şi tăcere trezeşte,
Leul bătrîn şi rănit i-a amuțit pe toți pe cei din panoramă :

Trăieşte.

1953

LA CONACUL DE ODINIOARĂ

La conacul de-odinioară
O caleaşca nu s-opreşte,
Şi prințesa nu coboară,
Cerşetorul nu cerşeşte.

Nu stau slugi timizi la poartă
Cu privirea aplecată.
Poate e stăpîna moartă,
Ori în alte țări plecată.

Dar la geamuri rîd copiii
Şi cîntarea e zglobie.
Ce s-a întâmplat aice ?
Ce poate-n conac să fie ?

Unde-i cîrdul de prințese ?
Nici lăutari, nici musafiri,
Unde-s cavalerii palizi
Cu buchet de trandafiri ?

La conacul de-odinioară
O caleaşca nu s-opreşte,
Şi strămoşii se-nfioară
Pe pereți închişi în ramă,
Şi-ar fugi din pînza moartă.

Şi strămoşii pe părete
Furioşi privesc la fete,
Ţărăncuțe, care-odinioară
Ridicau saci grei la moară,
Şi acum prin săli aleargă,
Căci a lor e lumea largă.

Dispărut-au slugi şi prinți
Şi lăutarii şi prințesa,
Şi în săli copiii cîntă.
Tot conacul e al lor !

Viața pentru ei frămîntă
Pîine albă : viitor.
In conacul de-odinioară
Nu-s lachei, nu sînt prințese.
Hăulesc flăcăi la moară.
Țărăncuța lor le țese.

Cerşetori nu stau la poartă
Cum stăteau în vînt şi-n ploi.
Cavalerii nu mai poartă
Trandafiri cu brațe moi.

Şi conacul de-odinioară
Cuib de cîntec s-a făcut.
Cît de mult odat' la moară
Fete-au plîns şi-au tot tăcut !...

S-a-ntîmplat aici minune ?
Alt stăpîn are conacul ?
Au uitat, ca-n vremuri bune,
Lacheii să-mbrace fracul ?

S-a-ntîmplat minunea mare,
In conac sînt trişti strămoşii
Şi privesc de pe perete
La copii — cravate roşii.

Nu a fost o întîmplare
Că-n conac nu sînt prințese.
Că-n salonul cel mai mare
O țărancă-n tihnă țese.

In conac intrat-a viața,
Sclavii s-au făcut stăpîni
Şi nu pleacă dimineața
Vînători cu slugi şi cîini.

COPIILOR DIN COREEA

Copiii din Coreea nu mai plîng.
Copiii din Coreea nu mai plîng
De groaza morţii ce-i pîndea la fiecare pas.
Copiii din Coreea au iar al copiilor glas.
Zglobiu şi argintiu sună,
Liniştită e inima lor bună,
Liniştită e inima lor bună.

Au plîns atîta că din lacrămile lor
S-ar fi făcut un rîu lung şi fierbinte,
Şi uriaşi arbori ar fi putut creşte din tristele lor cuvinte.

Şi cîţi ochi, mii de ochi cu stinsă privire,
Copiii ucişi care n-au mai putut să se mire,
Mii şi mii de copii martiri ai Coreei martire.
De ce le-au furat cîntecul lor fraged de iubire,
Flori gingaşe fără înflorire ?

Dragi inimi mici, care în Coreea aţi rămas,
Fie-vă dulce somnul şi dulce ca primăvara al vostru glas.
Să creşteţi mari ca bradul fără furtună,
Lumea-ntreagă curată, mici coreeni, vă doreşte viaţă bună.

Şi nu vă ascundeţi nici de soare, nici de lună —
Blestematele tunuri nu mai sună,
Blestematele tunuri nu mai sună.

Alungaţi fluturi, jucaţi-vă şi rîdeţi tot mai mult.
O, cum aş vrea să vin între voi să vă ascult...
Pe un porumbel alb să-mi ducă scrisoarea l-am
Şi iertaţi-mă dacă scrisu-mi de lacrimi e pătat.

1953

CINTEC

lui I. B[rad]

Pleoapele-mi o să se închidă pe veci,
Vor muri şi florile-n mîinilenmi reci,
Gura-mi nu va mai spune nici cîntec, nici durere,
Gîndu-rni va fi fără putere.

Păru-mi pe care a vremii durere l^a nins
Nu-1 va pieptăna a iubirii bucurie,
Nu va mai suna al florii clopoțel ce degetu-mi 1-a atins
Şi, surd, ca pămîntul, nu voi auzi glas <de ciocîrlie.

Numai să mi se desprindă sufletul de trup uşor,
Să nu mă strângă prea mult moartea în brață,
Să cînte copiii cînd o să mor
Şi raze de soare să-mi cadă pe față.

Amintirea să mi-o poarte holdele de grîu
Şi păsări să zboare, şi peşti să lunece în rîu,
Şi codrii de brazi să-mi freamăte cîntarea lor,
Viața să vuiască, fericit să mor.

Fără de mine codrii să-nflorească
Plopi şi fagi tot mai înalți să crească
Şi din zare vulturii să mă privească,
Sufletu-mi cu zborul lor să se-nfrățească.

¥ ¥

Curg rîuri de sînge,
Şi pe cer nori de sînge
Şi a pornit furtună de foc,
Fiecare mamă şi orfan cu mine plînge.
Privirile morţilor ca sabia taie,
Zvonul războiului mi-a intrat în odaie
Şi liniştea mi-o răstoarnă
Şi venin în cupă moartea-mi toarnă.
Opriţi-vă, strigăte, ale celor înjunghiaţi,
In faţa mea, umbre roşii, nu-ngenuneheaţi,
Obuze, miros de cadavru nu-mprăştiaţi,
Lăsaţi florile mele albe,
Lăsaţi florile mele albe.

Au venit de departe zvonuri de prăbuşire,
Turnurile înalte toate s-au dărîmat,
Tot ce s-a ţesut s^a sfîrticat,
Roţile toate s-au zdrobit,
Strălucirea s-a făcut cenuşă
Şi mii de scheleturi îmi stau la uşă.

Şi zăngănesc oasele fără carne şi sînge,
Şi tot mai sălbatice curg apele morţii,
Şi cîinele negru urlă în faţa porţii.
Cum aş vrea să pot plînge,
Cum aş vrea să pot plînge.

Să plîng şi să spăl cu lacrămi curate
Faţa celor ce e mai albă ca luna,
Să spăl ochii orfanilor oa astfel să vadă,
Picioare şi mîini din cer să nu mai cadă,
Să nu-mi gîtuie florile mirosul de mort
Şi piatră grea în inimă să nu mai port.

Mă va prăbuşi şi pe mine furtuna ?
Mă va prăbuşi şi pe mine furtuna ?

Urmaşul meu, care peste o sută de ani
Vei citi cărţile mele,
Să nu te înduioşezi de ele.
Intre inimi de piatră m-am născut,
Intre urzici şi lupi am crescut
Şi lapte de cîine-am băut ;
Nopţile în dureri şi-nvăţătură s-au scurs,
Viclenie de şarpe şi sălbăticie de urs
M-au învăţat să cînt şi să plîng,
Suflete s-aprind, suflete să sting.

In oraşe cu case mari şi cu inimi mici
Am căutat uriaşi şi am găsit pitici...

(neterminată)

Veți fi voi mai fericiți de cum eram noi.
Pe voi vă așteaptă soare și veți uita și ceață
și ploi,
Frigul nu va mai arde degetele voastre cum le-a
ars pe ale noastre.
Pe noi ne-a înnecat noaptea surdă, pe voi vă vor
trezi zorile albastre.
Ceea ce tăcea în noi, în voi va răsuna ca
nouă cîntare.
Brațul nostru a fost neputincios, brațul vostru
va fi neînvins de tare ,
Ochii noștri erau micșorați de plîns, ochii voștri
nu vor ști decît să zîmbească.
Pe cîmpia voastră, tot ce n-a crescut pentru noi,
pentru voi o să-nflorească.
Veți fi mai fericiți. Și amintirea noastră să nu
vă umilească,
Vremea care pentru noi a tăcut, pentru voi
a-nceput să vorbească.

N-a fost minune, a fost voință tot ce s-a întâmplat.
Poporul numai a vrut, după ce în zadar s-a tot
rugat;
Milioane de brațe s-au unit și a trosnit ce a fost
aur și lemn
Și degetul vremii a înfipt cu foc un semn.

L/urnea veche s-a cutremurat și s-a dărîmat,
Drumurile s-au luminat,
Drumurile s-au luminat.

Veniți cu toții la proaspătul izvor,
Spălați-vă ochii, căci lacrămile robiei nu mai dor,
Nu mai pîndește ceața și-ntunericul nu mai
umilește
Și steaua-n vîrf de munte sărută spicul de grîu
Ce pentru noi, numai pentru noi, crește.

Ciocanul nu mai ferecă lanțuri,
cu imnul păcii scînteiază,
Vremea aducătoare de dreptate
Stă liniștită și veșnică pază.
In lumea nouă inimile se vor cunoaște și se
vor iubi,
Truda zilei cu somn curat se va plăti.
Nu vor mai fi măriri...

(neterminată)

MINERUL

Razele albe ce din bec se răspîndesc în odaie,
Drag miner, se fac din cărbunele negru pe care
ciocanul tău îl taie.
Din noaptea pămîntului tu mi-ai trimes lumina în
noapte
Şi gîndu-mi coboară la tine cu sfială şi cu şoapte,
Cum s-ar învîrti toate roțile, dacă n-ar suna
neîncetat ciocanul tău în pămînt ?
Cum ar porni navele pe valuri şi s-ar duce trenurile,
drum în vînt ?
Cum ar dudui motoarele, dacă n-ai fi tu în pămînt ?
Cît de mare ar fi întunericul, dacă nu l-ar sfărîma
cărbunele ciocanul tău sfînt ?
Tu dai căldură şi lumină, tu care în adîncime nu
ai nici flori, nici soare,
Tu, care cînți în pămînt, cu fruntea în sudoare,
Şi ciocanul tău taie cărbunii fără-ncetare
Cu inima ta caldă şi cu brațul tău tare.
Minerule, mă gîndesc la tine şi aş vrea să te sărut
pe față,
Tu, care cobori şi duci în neagra tăcere cîntec şi
viață,
Tu, care cunoşti două nopți : una în jos şi alta în
sus,
Şi cîntecul totuşi pentru lumină l-ai spus.
Minerule, cu gîndu-mi de mii de ori cu tine cobor...

1954

CINTECUL ORFANULUI

Eu n-am avut niciodată părinți
Şi nu ştiu ce gust are sărutarea de mamă,
Cum aş fi vrut să văd cum rîde cu albii ei dinți,
Să văd cum îşi leagă pe cap năframă.

Mama mea a fost cea mai frumoasă,
Cea mai curată, cea mai bună,
Ea m-ar fi ferit de foc şi de lună,
Şi mi-ar fi pus flori şi pîine pe masă.

Mama mea mi-ar fi aşternut patul
Şi mi-ar fi răcorit fruntea fierbinte,
Ca argint picurat i-ar fi sunat dulcile cuvinte
Şi nu m-ar vorbi, că n-am pe nimeni, satul.

Şi tatăl pe care-1 cunosc numai de pe perete,
Din chipul lui oare seamănă cu mine,
Era cel mai frumos, cel mai tare, cel mai cuminte,
Căci nu putea fi altfel, dac-a fost al meu părinte.

Şi nu l-am văzut cu privirea înlăcrămată,
O, cum aş fi vrut să mă sărute, să mă bată,
Cum aş fi vrut să pot spune : mamăsirtața^
Să-i văd, să-i pipăi, să-i simt nun^tfodata,
nujnaî odată:

De ce m-aţi lăsat singur ca frunza deşartă,
Să nu mă aştepte dragostea voastră la poartă ?
Şi de-atîtea ori mă trezesc din vis plîngînd,
Şi, fierbinte, amintirea voastră aleargă în
recele-mi gînd.

DIN EDIŢIA

SCRIERI ALESE

1960

PLOUA

Plouă liniştit. Diimnezeu plînge.
Pădurile negre vorbesc. Licăreşte sufletul meu în fundul lor.
Norii vin deşi. Şi canapeaua roşie părăsită.
Tigrul din odaie îşi cască gura.
Palmierul răsuflă : Riviera.
Ferestrele aburoase, albastre — focul în sobă foarte roşu.
Căci faţa mea este palidă
Şi în vecini cîntă clavirul.
Jour-fixe... Femei. Cavaleri. Ţigări bune.
Se vaită cîinii albi pe stradă. Vardistul fluieră.
Plouă liniştit. Apa tot mai multă.
Pădurile negre vorbesc : simţim pe Iancu în noi...
Sufletul meu zboară ca un vultur de argint.
Norii de absint vin tot mai grei.
Pe canapeaua roşie a sosit Gisele.
Şi sărută tigrul, căci eu am respins-o...
Palmierul adie vînturi de parfum.
Fereştile ascund priviri moarte. Focul joacă singur în sobă
Ca un suflet de foc într-un cavou.
Şi faţa mea-i tot mai palidă.
In vecini geme, zbiară, plînge clavirul.
Jour-fixe... Femeile. Cavalerii. Ţigările...
Şi cîinii albi au fugit de pe stradă,
Căci vardistul vorbeşte cu o fată rea...

Plouă. Tot plouă... Streşinile vuiesc.
Apa lor tînără curge prin canaluri.
Femei bătrâne afdună apă în butoaie.
Este foarte noapte şi foarte întuneric.
Lămpile privesc bete cu lumina lor ieftină,
Şi-n catedrală tumul a-inceput să-şi numere glasul.
Un fluier din fabrică răspunde clopotelor,
Glas de fum răspunde glasului din cer.
Se ciocnesc credinţele,
Şi muncitori vin încet pe străzi.
Se luminează. Noaptea albeşte.
Se desfac sînii albaştri ai munţilor,
Văile de mătase,
Rîurile de aur,
Morile vesele.
Trenul soseşte. Fluieră viaţa.
Se trezesc ferestrele. Miros de pîine şi franzelă.
Sună cizme tari pe pământul moale.
Clăcaşii se duc la muncă.
Din vecini, de la *jour-fixe,*
Ies cavalerii, damele, mirosul de vin,
Stomacuri pline, suflete vândute.
Un cavaler cu frac negru
Aruncă flori albe după o damă cu ochi albaştri.
Dama cu haină roşie
Rîde şi zbiară după stele.
Curg cavalerii şi femeile de lux ;
Strălucirea lor, strălucirea lor,
Strălucirea lor se ciocneşte cu dangătul coaselor,
Mirosul elegant se luptă cu zdrenţele mucede,
Plouă, plouă, tot plouă, şi strada se miră,
Pădurile de departe îşi trimit freamătul de frunze,
Trimit privirea nevinovată a cerbilor,
Apele curate, oare nu sînt prinse în pahar,
Sufletul meu zboară peste toate ca un vultur
de argint,
Ciocul meu de fier bate în clopotele catedralei,
Cântaţi, cînltaţi, căci sînt atîţia care plîng,
Cîntaţi, cântaţi, cîntarea celor care sînt apăsaţi,
Şi strada s-a trezit.
Absint, absint, al zecelea pahar.

NOAPTEA FANTASTICA

Dorm burghezii şi-şi strîng în braţe comorile.
Pe mine mă neliniştesc, căci se ofilesc florile.

Vardistul fluieră şi beţivul întîrziat răspunde.
Unde-i gura căreia să-i răspund : unde ?

Casele parcă ar fi cavouri sure şi mari.
Concertul meu îl fac deasupra paharelor ţînţari.

Din rame se uită rîzînd bătrîni şi bătrîne.
Se vaită singur, ca mine, la lună un cîne.

Aceasta e viaţa : nopţi nedormite şi grele.
Mă mir că de pe cer, de plictiseală, nu cad stele.

Mi-a trebuit logodnă cu cele şapte muze.
O, cît de fericit aş fi să mă sărute o mamă pe buze.

23 IANUARIE 1922

Era noapte şi durerea îşi ţesea liniştita mătasă.
Pe patul de moarte al mamei mele,
Luna palidă (o rotundă veşnicie în întunecime)
Arunca săgeţi de raze de argint.
Fluiera în horn vifornița
Şi plîngeau, ca oameni părăsiți, arborii
Cu ceaţă pe vîrful lor.
îmi moare mama...

Adunaţi în jurul ei, ne proptim : tată, frate şi soră
Şi ne îndemnăm să nu mai plîngem.
In zadar e plînsul !

înaintea porţii a sosit drumeţul
Şi bate cu pumnul neîncetat în poartă.
Cîinii nu mai latră.
Zăvorul nu mai prinde.
Zadar i-ar sări în cale-i argaţii
Cu securi.
Moare mama.

In salonul roz ticăieşte ceasornicul.
Fiecare clipă smulge o lume
De pe ochi şi buze.
Focu-n sobă în zadar s-agită,
Nu mai e căldură pentru mama mea.
Faţa-i tristă şi bătrînă
Nu mai cunoaşte şi nu recunoaşte.
Ochii nu mai cheamă,
Mîna nu mai mîngîie,
Gura nu mai întreabă.

O, cum s-a înstreinat,
Ea se duce. Şi-n zadar
O opreşte plîns şi teamă, dor şi rugăciune.
Se duce.
Mama moare.

Cineva îi ţine în mînă pulsul
Şi priveşte numărînd clipele : ceasornicul...
Ucigaş ceasornic, blestemat să fii,
Nu grăbi, nu fugi, stai !
Nu se opreşte.
Şi în urma lui se duce, răcindu-se, zîmbetul mamei.
A murit !

A murit !
Răsună salonul roşu.
Umbrele negre se revoltă.
Statuia albă a lui Apolon se-nvăluie în ţipete.
Moşneagul cade în durerea lui
Şi se cufundă tot mai adine.
Servitorul, cu ochii roşii de plîns,
îşi face cruce.

Cinele, cu limba dezlegată, începe să latre :
Poate a simţit fîşîind sufletul mamei.
Arborii, afară în parc, au început să ţeasă din şuier pînză,
Cu care au învăluit locul.
Şi sughiţuri de plîns scutură pe rînd
Petalele florilor din glastră.
A murit mama.

Şi-au acoperit-o cu linţoliu de nuntă.
Şi la căpătîi i-au aprins luminări,
Să părăsească viaţa frîntă.

Copilul meu a intrat, mirîndu-se de toate
Cîte flori şi cîtă tăcere !
Patul acoperit în pînză albă.
Şi luminări aprinse în lumină.
Şi-a suflat copilul în luminări
Şi a stins flăcările.

Simţeam că gura nevinovată a copilului
A stins flacăra sufletului.

— Mamă, ai murit şi copilul meu
A stins cu răsuflarea lui flăcările ce-au rămas din tine.
Mamă, flăcările se sting şi se aprind.

SOMEŞUL MOŢILOR

Someşul este trist de multă vreme,
Apa lui ca un copil bolnav geme.
Valurile-i nu mai sînt curate,
— „Someşule frate, cine te bate ?"

— „Mă bat plutele ce vin în noapte
Şi aduc din munţi blesteme şi şoapte,
Căci în munţi nu mai este voie bună :
De plîns s-a albit pe cer sfînta lună !"

— „Someşule, poate visezi de mare ?
Durerea ta este că nu eşti tare ?
Ai vrea să ai şi tu furtună în valuri,
Să spargi hotare şi să lărgeşti maluri ?"

— „Nu ! Vreau să fiu numai apă curată,
Să am noapte cu stele picurată,
Dar în munţi copiii să nu mai plîngă
Cînd pleacă la cerşit pluta nătîngă..."

SOMNUL

Cînd adorm nu duc nimic greu cu mine,
Toate rămîn aici : căldură, femeie, oglindă şi casă.
Şi rămîn : trup viu şi greu,
Cel ce se duce-n vis nu mai sînt eu.

In o altă lume mă duc şi trăiesc de două ori.
Din părul meu se face seară, din durerile-mi se fac flori,
Tăiat în două : două lumi ce nu se cunosc
Se sperie una de alta din jioapte pînă-n zori.

O, nu mai vreau două vieţi, ce nu sînt ale mele,
îmi ajunge o singură viaţă.
Vă chinuie şi pe voi visuri, stelelor, nemuritoare stele ?

VOI

Voi, ce nu mai aveţi mamă şi tată,
Pe toţi vă primesc în inima mea,
Braţele mele nu ştiu să bată,
Veniţi să vă arăt floare şi stea.

Toţi ce n-aveţi casă şi masă
Şi-n loc de vis frigul doarme cu voi,
Veniţi să uitaţi foame şi ploi.

In inima mea încăpeţi cu toţii.
Pentru toţi gura mea are căldură
Şi veţi uita şi groază, şi ură.

Voi, ce nu aveţi braţ să vă cuprindă,
Veniţi să plîngem încet împreună,
Am flori oare ca aurul sună.

POEMA DESPRE UN COPIL SÂRAC

Un copil sărac, cu ochii mari şi plini de-albastru,
Cu păr bălai, ou buze roşii şi cu visătoare frunte,
A tot visat că va veni odată de pe cer un astru
Şi va porni un înger de pe munte.
Şi visul lui a fost, între cer şi viaţă, punte.

A tot visat că va veni o viaţă bună şi curată,
Cu păsări şi cu jucării şi haine calde —
Şi a visat că are şi el frăţiori şi tată,
Şi mamă care-n lacrămi vrea să-1 scalde,
Şi-a visat iubirea toată.

Iar cînd din somn, cu ochii mari şi plini de albastru,
S-^a deşteptat copilul, zgribulind de foame şi de frig,
N-a mai văzut nici înger, nici cer, nici astru,
Şi tot ce a visat, el ar fi dat pentr-un covrig.

ETERNUL CINTEC

De ce mi-a turburat vinul vieţii,
Pe care-1 băusem în pahar liniştit,
Degetul tău ?
De ce mi-ai venit
Să-mi încălzeşti cu răsuflarea ta pereţii ?
Doar am crezut că ai murit...

Ai adus înapoi parfumul uitării,
Şi braţele care-^n beţie închid.
De ce te-am regăsit pe peronul gării,
Aruncîrid trandafiri pe zid ?
O, ochii tăi ca furtuna mării !

Acelaşi păr, cu buclele căruia s-au jucat
Mînile mele tremurătoare.
Aceleaşi picioare de gazelă,
Acelaşi cîntec şi acelaşi soare.
Au venit toate înapoi : viaţă şi iubire,
Plîns şi zîmbet, aceleaşi dantele şi panglici,
Aceiaşi ciorapi de mătasă ce se sfirşesc în
pantofii mici.

Cine te-a chemat, cine te-a adus ?
De ce-ai sosit cînd nu te-am aşteptat ?
De ce-ai venit, de ce nu ai plecat ?

In sfîrşit şi tu ai venit: vară frumoasă şi bună,
Rîu cald de soare şi umbră, care odihnă aduci -
Poienele sînt toate de aur şi-n codri buciumul
suna.
Şi visează tăcuţi şi gînditori morţii sub cruci.

întreaga fire de parfumul florilor şi^al finului
e nebună,
Şi cîntă tot ce este viaţă şi griul tot mai mare
creşte,
Şi seara aducătoare de vis alb, moştenit din lună,
Cu argintul veşniciei capul îndrăgostiţilor îl
sfinţeşte.

CINTEC DE NOAPTE

transcriere a unui cîntec din sec. XVII
(Griss Kogler) Elveţia

E noapte. Poate că aşa e bine,
Dacă ar fi ziuă, ar fugi femeile după găini.
Cîrciumare, adu cinci cupe de vin.
Dar nu fura jumătate.
Şi spune-i halebardierului că n-am nici un ban.
Am voie bună, căci mi-a murit amanta
Şi acum aleg una, alta cu mai mare sîn,
Voi putea dormi pe perna lui.
E noapte. Şi în întuneric văd cum luminează
Nu numai ochii pisicii care toarce în vatră,
Ci şi ochii halebardierului care mă pîndeşte.
N-am nici un ban.
Numai cupele vor fi goale,
Toate cinci,
Beţi, prieteni, căci nu peste mult
Se trezeşte cocoşul şi atunci intră
Cu măciuca soacrele şi cuminţii satului.

CINTEC

Iubesc iubirea ce iubeşte,
Iubesc copilul ce zîmbeşte.

Iubesc poporul sfînt de stele,
Şi lacrămile mamei mele,
Căci m-au udat în viaţă ele.

Iubesc gîndirea şi cîntarea,
Iubesc, cînd plînge-n noapte, marea,
Iubesc şi dorul, şi-ntristarea.

Iubesc, căci nu mai cred în ură,
Să cînte fiecare gură,
Doar zîmbetele mi le fură...

Imbrăţişaţi-vă, popoară,
Avînd acelaşi grîu în moară,

Aceiaşi trecători în lume,
Purtînd acelaşi dor şi nume,

Orfanii stelelor eterne,
Dormi-vom somn pe-aceleaşi perne,
Acelaşi colb pe toţi se-aşterne.

Crescuţi din rădăcină sfîntă
Acelaşi suflet ne avîntă.
Ne este-aceeaşi vîslă frîntă.

Imbrăţişaţi-vă în soare,
Căci trecător e vis şi floare.

Era o noapte umedă şi brazii se mişcau,
Văzduhul obosit dormea pe vârful munţilor,
Un şarpe luneca pe mal.

Un vîntuleţ fugea c-un val şi lupul aiscuţea urechi.
Şi iepurele îngrozit se strecura de la curechi.
Se legăna
In codrul negru-o lună de opal.

Nepăsător, ciobanul, rezămîndu-şi în palme fruntea,
Aştepta zorile să treacă în vale puntea.
Deşteptîndu-se la robie, necheza trist bătrânul cal.

Leneşă dispărea noaptea cu întunecata ei haină
Şi cocostîreul a-nceput din aripi să bată.

Dacă suferinţă multă
Va umplea această carte,
Orişicine mă ascultă
De durerea-mi s-aibă parte.

Şi atunci va înţelege
Ce înseamnă noaptea-a scrie
Şi făcîndu-mi altă lege
Decît cea făcută mie.

Ce-am greşit să port povara
Şi să fiu de mila lumii —
E de vină fundul mării
De necurăţirea spumii ?

Voi care muriți tineri şi frumoşi,
Sufletul vostru se împleteşte în furtună,
Din ochii voştri sticloşi
Se albeşte bătrâna lună.
Din zîmbetul vostru se face floare,
Din dinții voştri se fac mărgăritare.
Din părul vostru se face mătasă,
Din blestemul vostru creşte fagul tare,
Voi care muriți frumoşi şi tineri...

Ce surdă-i lumea, inima-i neagră
Acum o înțeleg.
Mi-a furat ce-am avut mai bun,
M-a îmbrățişat şi m-a aruncat,
M-a lăsat să urc şi am căzut în abis
Şi rîde de mine,
Căci m-a deşteptat din vis.

Ce singur am rămas : fără zîmbet şi glas,
Tremurând de propriu-mi frig.
Unde sînt oamenii, cari îmi sînt frați,
Unde sînt cei vii, unde sînt cei îngropați,
Lume surdă, nu auzi, unde este cineva
Care să semene cu fața mea ?

Inima neagră a lumii —
Nici nu mai bate, crepată-n pămînt,
Se scutură arborii schilavi în vînt,
O, să pot fugi din mine,
Lume surdă, glasul meu ar avea cuvînt *t*

TREI FEȚE
(fragmente)

Soldații tineri care au murit în luptă,
Cu inima frîntă, cu haina ruptă,
Cu fruntea-nsîngerată, cu visurile stinse,
Se adună cu toții pe cîmpiile ninse :
— „înainte, unde ?"

Acum cu toții pornesc în şir care nu sfîrşeşte,
Sufletul lor cîntă şi tot mai mare creşte,
Au trecut mări, munți, hotare şi țări
Şi se înalță, tot se înalță în zări.

Ca o furtună de sînge se urcă convoiul.
— „înainte, unde ?"
I-a ridicat de pe pămînt războiul
Şi vijelioasa furtună pînă în cer pătrunde.
— „înainte, unde ?"

Ne ducem să înlocuim îngerii şi sfinții,
Să strălucească ochii noştri în stele.
Ne-am lăsat pe pămînt părinții
Cu lacrămi amintirea să ne-o spele.
Din ce-am lăsat, flori roşii să crească
Şi primăvara făr' de noi să înflorească.
— „înainte, unde ?"

Şi diavolul rîzînd vă va răspunde :
— „Mai credeți în răsplata cerească ?"
— „înainte, unde ?"

SOLDAT TÎNĂR

A căzut... Din gură se prelinse
Pe păr o linie de sînge.
Coiful... Puşca... Ranița... Şi o batistă
In care altcineva va plînge.
Ochii închişi. Fața albă şi tristă.
Cineva poate îl visează,
La căpătîi un corb îi stă pază.
Şi amurgul vine cu paşii roşii
Pe cărările ninse.
Dormi, soldat tînăr, şi veşnicia o-mbrățişează.
Dormi dulce cu somn fără trezire.
Şi cînd stelele scînteiază,
Va-ncepe a sufletului înflorire.
Acolo unde te duci,
Nu sînt nici arme, nici cruci,
Te vei face o floare roşie
Şi cineva te va culege ?

DIN EDIȚIA

VERSURI

1964

INCA O NOAPTE

încă o noapte
Petrecută în muncă şi taină.
Muncesc : frămînt visuri pentru viitor.
Taină : cînd o să mor ?
Şoapte.

Mi-am dezbrăcat a zilei haină
Şi stau în faţa sufletului meu :
Am rămas „eu",
Ori m-am făcut : unul dintre cei mulţi ?

Nu mai sînt lanţ, numai verigă.
Zbiară conştiinţa şi strigă
Cu cei care încă sînt flămînzi şi desculţi.

Sînt mulţi, prea mulţi,
Trebuie îmbrăcaţi, trebuie săturaţi,
Trebuie învăţaţi, trebuie făcuţi fericiţi.

POEZII DIN PERIODICE

LA UMBRA PLOPILOR

La umbra plopilor din vale
Mormântul meu să mi-1 săpați,
Acei ce pribegesc pe cale
Să-mi zică : Ceruri, îl iertați !

Şi păsările în frunzişuri,
Zburînld mereu din loc în loc,
Să-mi cînte tremurînd povestea
Iubirii fără de noroc...

Acolo va zăcea de-a pururi
O inimă de doruri plină
Ş-un vis frumos de fericire
Din tinerețea nesenină...

MOARTA.

Surorii mele Valeria Isac

Făclii strălucesc în ger,
Gârboviți dricari pe spate poartă
D-aramă un sicriu
In care zace-o zînă moartă.
Se tînguiesc sparte clopote...
In zare aurie rîde mîndru soare.
In urma moartei pribegesc atîția
Păgîni, al căror suflet moare...

Şi eu o urmăresc.
Amarnic plîns mă năpădeşte,
Aş vrea să fur din mâna cioclilor
Sicriul care-n flăcări străluceşte
Şi să-1 desfac... să scot afară
Trupşorul ei de fată mare
Ucis de-a morții sărutare,
In viscoloasă seară.
Aş vrea să cad naintea ei,
Să o opresc... Să nu se ducă pe vecie
Şi n-am putere să-nțeleg
Voința întrupată-n nebunie !...

Păşesc mereu... Şi ea mereu s-apropie
De vecinicie, de pămînt.
A popilor cîntare tristă
O duce largul vânt...

Miros de flori... cununi de flori de lămîie.

Fum de tămîie..

Atîtea fețe sînt roşii de lacrămi,
Atîtea sînuri saltă de durere,
Atîtea glasuri se unesc să se înalțe
La cer, cerînd divina mîngîiere...

*

Aci e locul ei de somn în moarte,
Aci e groapa ta.
Simbol de vecinică speranță : a brazilor verdeață
E-n jurul ei singura viață.

Şi... Zîngăneşte sapa,
Preotul apă sfîntă varsă
Pe-a gropii gură,
înşiră faptele miresii moarte
Şi spune de hîdoasa-i soarte
Ce i-a ucis pe veci a buzii zîmbitură.

Bătrînele apleacă capul şi-şi fac cruce,
Sicriul deodat' coboară... în adînc se duce.

Aşteaptă ! Aşteaptă.
Să trecem împreună a veciniciei treaptă !

Afund...
... Sar bulgări de țarină,
Pe fața mea de lacrămi plină.
Corbi jalnic croncănesc

In jurul meu e-atîta pace,
Cîntarea omenească tace.
A gropii gură-i astupată,
E în pămînt bălaia mea surată.

Se cerne nea din a cerului sită
Pe lumea posomorită.
Eu stau... stau. Şi veghez un soare apus.
S-a dus ! S-a dus !

DESPĂRȚIRE

Tremurând mi-ai întins mina
Şi pribeagă ai plecat —
Ah, de-ai şti ce junghi de moarte
Sufletul mi-a sfîşiat...

N-am putut să zic o vorbă,
Am rămas înmărmurit,
Insă lacrămile mele
Multe, multe au vorbit !...

Parcă totul e poveste.
Nu te cert cu vreun cuvînt.
Am uitat. — Tu eşti mireasă,
Eu pe alta azi o cînt.

NOAPTEA

O dată numai să-mi fi spus
Că ea o să revină —
Și nu plângeam de ce s-a dus
A mea sfîntă lumină.

O dată să-mi fi sărutat
A mea frunte-norată...
Și nu-mi păsa, că m-a lăsat
Ființa adorată...

O, traiul fără nici un dor
Și făr' de idealuri
E soarele ascuns subt nor,
Și marea fără valuri...

Azi stau așa de toți uitat,
Privind în seri la stele
Ce ard ca-n foc învăpăiat,
Ca ochii dragei mele...

CURCUBEU

...Și mergeți chipuri fericite
Lăsați-mă să odihnesc,
Cu ochiu-mi rece la lumină
Și la viață să privesc...

Ah, uite cum se plînge corbul
E singur, poate părăsit,
Un trist tovarăș soț cu mine
Pe lume totuși am găsit!

Și valurile-n vadul apei
De ce se plîng, de ce bocesc ?
Și ramurile parcă-s negre,
Ori doară și ele jelesc ?

Și mistic cîntă vîntu-n turlă
Și clopotul abia atins
Suspină lung... Afară-i iarnă...
De cînd visez, ce mult a nins !

Tresar. Și parcă văd cum umblă
La colțul sobei : zîne-n foc
Și-a jarului limbute roșii
Parcă fredoană de noroc...

La geamu-mi sloii lungi de gheaţă
Atîrnă vesel şi lucesc —
Suspin, cînd văd aşa o zare
Cînd dus pe gîriduri o privesc...

O, ceriuri ! 'Nalţi şi plini de milă
Ce potoliţi durerea-n piept,
De ce nu stingeţi focu-n inimi
Şi-n ochiu-mi rece, dar deştept ?

De ce nu e eternă iarnă
In sînul cald şi plin de foc ?
Ca-n veci să fie mort amorul
Ce-mparte chin şi nenoroc ?

Cînd raza ultimă pătrunde
La coperişul trist şi spart —
Eu parcă văd cum două inimi
Pe-o veşnicie se despart...

Şi plînge vîntul, parcă geme,
Bocesc de jale, plîng cu el
Şi mă gîndesc la o iubire
Şi la uitatul tău inel...

Acoarde line zboară-n aer
Şi parcă toate plîng cu dor,
Iubire, Tu ! Eşti cel mai dulce
Şi cel mai sfînt, curat izvor.

O, în zadarnic caut în pieptu-mi
E rece, trist şi ne-nţeles,
Şi laerămile-mi sînt uscate
Ce m-au gonit atît de des...

Să fie altă lume asta ?
Tresar uimit şi turburat,
Răspunsul vine făr-a crede :
Un lung suspin... Ş-am lăcrămat

O, tu, cu ochii tăi albaştri,
Cu părul lung şi mătăsos,
In care piaptăn mi-a fost mina,
De care ochiul e setos...

Şi sînul tău atît de fraged
Ce-ndeamnă mintea la păcat,
Şi mînile-ţi atît de albe,
Tu poţi să crezi că le-am uitat ?

O, nu. De rîd, de plîng cu jale,
De spun amaru-mi lumii-ntregi
E pentru dorul tău ce, dragă,
Tiu bine-1 ştii, şi-1 înţelegi.

GRÂNIȚERUL

Lui V. M.

Prin codrul des din munte,
Păşeşte-ncet şi rar
Un grăniţer ce cîntă
Un cîntec secular.

La cer se-nalță cîntul
Şi pareă-i turburat
Şi tremură de jale
Văzduhul cel curat...

Flăcău-şi şterge fața
Cu mîna lui de fier,
In pieptu-i poartă iarnă
Şi-n ochi el poartă ger...

...Deodat' irumpe-n lacrimi,
Gonit de-un dor nebun :
„Ah, unde-i strălucirea
Viteazului străbun ?"...

„Ah, unde-i strălucirea ?"...
Se bate glasu-n stînci,
De-acolo-n zbor sălbatec
Prin văile adinei...

„Ah, unde-i strălucirea ?..
Şi glasul zboară-n vînt,
Iar codrul vechi fredona
Un cîntec de mormînt...

DIN CARTEA DORULUI

26

Păru' mi-e negru
Ochii de mură ;
Zîmbet în suflet,
Zîmbet pe gură.

Brazde pe faţă,
Zbucium în piept,
Lacrămi pe gene
Cînd te aştept.

27

Vine umbra, vine !
Noaptea o să vie !
Noaptea, ce-mi aduce
Gînduri multe mie.

Vine visul, vine !
Visul iat-apare
Visul, ce-mi aduce
Amăgiri amare !

32

(Colori)

Crinul e roşu
Norii sînt albi,

Codrul e verde —
Galbenă-i frunza,
Vînăt e lacul ;
Pietrele sure.

Ochi ai albaştri,
Bucle de aur ;
Gît ca zăpada, —
Buzele roşi.
Fața ca laptele
— Inima neagră !

CÎNTECE

UI

(Cîntec vechi)

Lingă ziduri creşte iarbă,
Ungă mine creşte doru'.
Sînt pribeag în lumea lată
Cum pe cer pribeag e noru'.

Insă norul pribegeşte
Să ajungă-n lumi senine,
Iară eu pribeag în lume
Sînt, şi nu ştiu : pentru cine ?

CINTEC

Plînge-n codru vîntul,
Brumă cade-n zori,
E cărunt pămîntul,
Lunca n-are flori.

Obosită-i firea
Şi cîntarea dusă,
Iar în piept iubirea
Pe vecie apusă.

PASTEL

In purpură se-mbracă ziua,
E-aproape de seară
Şnamurgul cu aripi vinete, vine,
Se scaldă în apele line,
Se lasă pe pajiştea rară.

De sînge parcă izvorul, ce curge
Cu spume fierbînde din stîncă
Şi pare că-i roşu a plaiului verde
In valea adîncă...
Păstorul cu glugă mai albă ca ceara,

îşi mînă oiştile-n crînguri,
Ş-aşteaptă ca-n vînăta seară să vie
Şireata, cea mîndră, uşoară şi dalbă,
Cu faţa ca sîngele, cu inima albă.

POVESTE.

A plîns în noapte un copil
Şi s-a trezit şi mama lui...
Şi s-a trezit şi tatăl lui
In liniştea mormîntului.

Copilul a visat urît
Şi mama lui a înţeles :
Copilul a visat, ce ea
Visează treaz-atît de des...

Pe tatăl micu-1 aştepta,
Să vie-acasă din pămînt...
Şi mamă şi copil plîngeau,
Şi-al treilea plîngea-n mormînt.

CÎNTAREA DIMINEȚII

Zori albastre, zori curate
Ați ucis a nopții viață,
Mi-ați înseninat privirea
Sînge mi-ați turnat în față...

Jalea, oare mă răpuse
Ați schimbat-o în veselie.
— La fereastra-mi înflorită
Cîntă-n soare-o ciocîrlie.

Se răsfață-n zare rîul
Care curge lîngă casă,
Pe văzduh parfumul vieții
Ou mirezme dulci se lasă.

E aproape dimineața...
Clocotind răsuflă vîntul.
— Zori albastre, zori curate
Ați trezit din somn pămîntul.

H

în văzduhul plin de roşu
Se avîntă doru-mi alb —
Către tine se avîntă,
Tu, pe care-atîți te cîntă,
înger, îngerelul meu !

In curata dimineață,
Soarele, cînd este dalb —
Tu asemeni plîngi de mine,
Precum plîng în zori de tine
înger, îngerelul meu ?

Te resfeți în zarea crudă
Strălucitei dimineți,
Ori închizi pleoapa-ți udă,
Şi adormi de chin, de trudă,
înger, îngerelul meu ?

Ori visezi de mine, care
Am atîtea feți !
Oh, iubito, nu mă plînge,
Focul veşnic nu se stinge,
înger, îngerelul meu !

Ni se despărțise viața,
Bat în două căi ! —
Tu eşti noaptea, dimineața
Eu sînt... ne gonim mereu,
înger, îngerelul meu.

Dar veni-va ziua-n care
Ne vom întîlni,
Fără grai şi lăcrimare,
Ne-om lega de-o sărutare,
înger, îngerelul meu.

DIN COPILĂRIE

Lîngă geam veghează mama,
Cînele-n ogradă latră,
Puii dorm pe grinda roşie,
Focul pîlpîie pe vatră.

Miţele se bat în şură,
Ploaie ciuruie afară,
Vîntu-n horn îşi cîntă doina.
Ziua se îmbracă-n seară.

Mama nu se mişcă. Oare
Ce durere mare-o doare ?
Plînge lacrimi, lacrimi calde,
Jalea-n lacrimi vrea s-o scalde.

Zac în pat. Şi lîngă mine
Doarme un cocoş cuminte.
— Mînile îmi sînt ca gheaţa,
Fruntea, faţa mi-e fierbinte.

— Mamo, mamo ! Vin' aici,
Mi-e frică, mi-e teamă.
Ce păzeşti fereastra-n seară,
Fără somn, bătrîno mamă ?

...Lung se uită-n faţa-mi blîndă,
Şi-mi răspunde tremurîndă :
„Patru scrise c-o să vie
Şi... tîlhari... sînt... pe... dropie"..

S-aprind pe cer în noapte stele
Şi-nvapăiate strălucesc —
Ah, ochii dulci ai dragei mele,
Mai mult foc mie-mi răspîndesc.

Şi spune-acuma, tu, frumoasă,
strălucitoare, blîndă stea,
De ce mă-ntunecă privirea-ţi,
Cînd te iveşti în calea mea ?

CU FLOAREA

Cu floarea care-n toamnă moare
Vă duceți gînduri fericite,
Cu păsările călătoare
Plecați în țări mai strălucite.

Iar eu rămîn uitat de lume,
Uitat de tot ce-i mai iubit
Uitatu-mi-ai şi tu de nume,
Copilă, tu, m-ai părăsit ?

O, dulce zi de primăvară
A fost amorul nostru sfînt
Azi visurile mele zboară :
Foi veştede duse de vînt.

VIFOR

Pastel

Francisc DSzsei

Duduia parcă pămîntul,
Şiroaie de apă poartă pe spate vîntul
Urlă codrii zbiciuiți de ploaie,
Pădurea copacii îndoaie.
Izvorul se prinde cu fulger de danț,
Şi sparge în țărnă îngustul său lanț

Curg rîuri pe holdele prăpădite,
Rîuri cu moină mâzgălite.

— In bordeiul din valea schimbată
Un nou născut în făşii zâmbeşte.
Privind, el, care se naşte pentru vifor,
Viforul ce conteneşte.

POETUL

D-lui Richard Dehmel

Poetul fu necunoscut,
Zadarnic scrise poezii,
Nuvele, drame mii şi mii.
Deci ce să facă, — se gândi —
Să fie cunoscut ?
— Of, cetitori, of, cetitori
Ştiţi ce-a făcut poetul ?
— Făcutu-s-a pe drumuri hoţ
Ş-ajunse *cunoscut* de toţi,
Cu-ncetul...

MAMA ŞI FATA..

Romanţă

„Ileano, fata mamii,
Ce boceşti tu, ziua toată ?
Mergi la joc în curtea popii
Doar tu eşti încă surată !

Părul tău e lung şi negru,
Ţi-1 presară cu vreo floare.
Pune-ţi crin pe piept şi du-te,
Doar şi tu eşti fată mare...

Braţele îţi sînt firave,
Bune să cuprinzi în ele
Trup de fecioraş subţire...
Şi cere să-ţi dea mărgele !"...

Ileana lăcrămează
Şi boceşte în năframă :
„Nu mă duc în curtea popii,
Nu mă duc la horă, mamă.

Dar m-aş duce, tot m-aş duce,
După dragul vieţii mele...
Şi l-aş strînge-n braţe tare,
Ca să-mi dea să port, mărgele..

„Du-te !... Unde-i mult doritul
Spune-mi drago, Ileana ?..."
Fata c-un deget arată
La mormîntul din poiană...

UN COPIL

Emeric Farkas

Pe tatăl nu şi-1 cunoştea,
Şi muma îl bătea.
Şi-1 ocăra şi nu-1 iubea:..
Buleandră i-a fost haina, şi paie i-a fost patul,
Şi trupu-i slab era...

In inima lui mică
Căldura n-a-ncolţit.
Dar cînd muri de chinuri, copilul frînt de jele,
Ce dulce a zîmbit,
Ce dulce a zîmbit!

E NOAPTE...

Luna doarme-n pat de nori,
Şi e neagră noapte.
Gem departe-n ceaţă zori,
Plîng atîtea şoapte !

Stau cu suflet dus, visînd,
Visuri vin în goană.
Tu, uşoară-mi treci în gînd,
Minunato, Ană !

Chipul tău e chip dorit,
Fără-ntruchipare
Te-am iubit şi m-ai iubit
Cu iubire mare.

Dar te-ai dus. Eu am rămas,
Şi te-aşteapt cu jele
Să dai lirei mele glas
Şi dor vieţii mele.

Vei veni ?... Un vînt turbat
îmi aduce şoapte.
— Ţara-n care te-ai mutat
N-are numai noapte.

BOLNAV

De departe scriu aceste rînduri,
Mamă dragă, sînt bătut de gînduri,
N-am o clipă ca să-mi fie bună,
Mă omoară inima nebună !

Intre flori de poezie pline,
In o casă-n care nime vine,
Eu trăiesc şi nime nu mă vede,
Părăsit sînt, crede-mi mamă, crede !

Zorile ce nopţile destramă,
Le petrec cu plîns şi jele, mamă ;
Vremea tristă vine, vremea piere,
Cruda suferinţă iar mă cere.

Cînd voi şti să-mi preţuiesc o viaţă ?
Cînd n-or licări lacrămi pe faţă ?
Cînd voi fi scăpat de chin şi gînduri ?
— Cînd mi-or pune trupul între scînduri !

II

Atîta viaţă-n jurul meu
Şi eu aştept să mor.
In jurul meu sînt mii de vieţi
Legate de un dor.

Palpită-n inimi foc ciudat,
In braţe dor de strîns.
In pieptu-mi iarna s-a-ncuibat
Ochii mă dor de plîns.

O, chinuri fără de sfîrşit,
Vă stingeţi — ori să pier.
Să-mi fie visul împlinit,
Să mă renasc : *mister.*

PE INGINATUL DIMINEȚII...

(Fragment)

S-a pogorît pe lume a nopții-mpărăție.
Stingher, pierdut în gînduri, aştept somnul să-mi vie.
In jurul meu se-nşiră a stafiilor horă.
Sînt fiul suferinții şi boala mi e soră...
Cînd nu-i argint în lună şi cîntec nu-i pe ternă,
îmi blastăm viața jelnic, plîngînd amar în pernă,
Mă lupt cu visuri hîde, o, licăriri de stele !...
... Şi clipele-mi vin bune, să treacă-n şoapte grele.
In suflet geme iadul ; pe buze-mi fierbe dorul,
In trup îmi arde pofta, sălbatecul, amorul;
Mi-aş vinde veşnicia pe-un tremur de iubire
Şi nimeni nu-i în juru-mi, sînt frânt de părăsire...
Un ochi nu-mi mai zîmbeşte, un fior nu mă mai
cheamă,
La patul suferinții nu mă veghează mamă.
Şi umbrele vin pline de taină să mă bată.
Şi pacea din morminte mă-nvăluie ciudată.
Cu focul meu din suflet aş vrea să sparg negraiul.
Să-mi seamăn în natură iubirea mea şi raiul,
Să dau lumină lumii : a inimii lumină,
Să frîngă noaptea neagră ce veşnic vrea să-mi vină,
Aş vrea să cînt cîntarea credințelor eterne
Şi numai şoapta fricii din gura mea se cerne...

Slăbit de plînsul maşter.
Trudit de-a bolii brață,
Cu morții mei din suflet încerc snadorm în viață,
Mă lupt cu bezna crudă, cu fruntea asudată.

Şi țes în vălul nopții povestea mea curată...
Aprind în întuneric candela-nchipuirii,
Clădesc altarul d-aur al morții ş-al iubirii.
Mă-nchin iubirii mele.
Rîd stafiile rece,
O clipă vine-uşoară şi... trece... trece... trece...

II

Şi cerul îşi desface genele strălucinde.
Şi piere ceața mută.
Umbra se aprinde,
Privesc zori la fereastră.
Eu, palid d-aşteptare,
Sorb beat de fericire belşugul sfînt din soare,
îmi creşte-n suflet floarea nădejdii veştejite.
Şi psalmele virtuții renasc din zori trezite.
Şoptesc o rugăciune, evlavia credinții :
«Tu mi^ai curmat adîncul şi firul suferinții.»
Şi aleluia sună cu duioşie mare.
In faptul dimineții, în colbul sfînt de soare...

III

Şi prohodesc. Doar morții chilavului repaos,
S-au dus de lîngă mine în haosul din haos,
Şi hora blestemată a stafiilor hîde
Nu dănțuieşte-n juru-mi. Nu rîde, nu mai rîde...

Se nasc în aer doine. Parfum adînc de floare...
Doinesc în crînguri păsări. E soare, numai soare.
Zîmbeşte firea toată.
Atîta poezie !...
Nu clocotesc furtune în țările de glie...
Se-nalță-n slavă cîntu-mi, cîntarea mea duioasă.
O, am scăpat de noapte, de noaptea păcătoasă...

CÎNTECE NOI

Filiştrii dorm în paturi, visînd de vreme bună,
Noi pribegim în codru, în seara fără lună.

îmi dai mînuța mică, păşeşti cu frică mare,

Iți simt căldura feții şi calda ta suflare...

Vrăjita noapte cîntă, cîntarea păcii sfinte
Şi umbra se-ntrupează şi spune-ne cuvinte...
Neînțelese doruri ne cheamă să ne plîngă,
Eu chem adâncul nopții durerea mea. s-o frîngă.

Tu-mi strîngi cu spaimă mîna şi spaima ta mă bate.
Vedem atîtea taine, simțim plăceri ciudate.

Ne cere parcă huma şi bezna rîde, rîde.
în sufletu-mi coboară un cîrd de visuri hîde.

Ne-amenință prăpăstii şi pasul nost' s-opreşte !
Tu mă cuprinzi sfioasă, şi spaima ta tot creşte...

Iți bate sînul tare şi gura ta-i fierbinte,
Şopteşti atîta jele în cîteva cuvinte.

Eu te cuprind în brață cu duioşie sfîntă :
Şi gura-mi pătimaşă îți cîntă : ție-ți cîntă !

De dorul meu s-aprinde tăcerea nopții grele,
Fug stafiile toate, mor visurile rele.

Şi lumea spaimei trece în zorile albastre,
Se-nchină psalm de păsări înveselirii noastre.

Şi fața ta-nfloreşte. Şi ochii-ți rîd de viață,
Tu te-ai născut nainte-mi cu alba dimineață.

Şi părul tău de aur străluce-n colb de soare,
Pe sînul tău de spumă se veştejeşte-o floare..

Ea, mărturia nopții, se veştejeşte sfântă
De pieptul meu, de gura-mi ce tot mai cîntă, cîntă.

CHEMARE

Pe patul suferinții mele,
Mă zbat în lacrămi şi durere...
îmi geme-n suflet neagra jele
Ş-un fior gîndul meu îl cere :
Străinul vrea ca să mă fringă,
In țărna lui trupul să-mi piară...
— O, mamă, mamă, vino iară,
Feciorul tău să nu mai plîngă...

Cu mîna ta să-mi ştergi amarul.
Cu ochii tăi să-mi rîzi în viață,
Să uit că am să sui calvarul,
Că noaptea-mi vine-n dimineață,
Cuvîntul tău senin de rugă
Să-mi spargă chinurile toate.
— O, întunericul mă bate
Şi visul hîd nu vrea să fugă.
De-ai fi aici, o, dragă mamă,
Eu cred că boala mea ar trece,
Căci tu ai plînge în năframă
Cu plînsul tău adînc şi rece,
De plînsul tău jalea-mi s-ar frînge
Doar te-ai ruga sub o icoană :
Măria fără de prihană
S-ar îndura... Şi n-aş mai plînge...

Pe patul suferinții mele,
Mă zbat în lacrămi şi durere,
Mă lupt mereu ou stafii rele
Şi haosul mereu mă cere...
O, mamă, vino lîngă mine :
De-o taină crudă mi-e teamă ;
— O, mamă, mamă, dragă mamă ;
A veşniciei zînă vine...

CINTEC

Eu cred în natură, eu cred în viață ;
Sînt sclavul nopții negre şi cred în dimineață.
Eu cred în flori şi stele,
Eu cred în visuri rele ;
Eu cred în ruga mamei şi-n blestemul de tată,
Eu cred în zîmbet şi-n jalea lăcrămată.
Eu cred...
Eu cred în tot şi toate, ce sufletul meu ve'de,
— în tine însă, dragă, nici cînd nu mai pot crede.

AUR

Aur. — Mammon e mai mare
Ca Iehova şi ca Hristos, ca orişicare.
Aur. Naintea ta se-nchină
Şi-acei ce sînt, şi-acei ce o să vină.
Atîţia, cîţi au murit, ori cîţi se vor naşte
Ruga ta vor cunoaşte,
Ruga ta e mai sfintă
Ca oricare rugă, ce la altar se cîntă.
Tu deschizi porţi nedeschise de a muzei mînă,
Şi nedeschise de nici o înţelepciune,
Se deschid toate, cînd gura ta spune...
bolnavă,
Cînd aurul spune, ascultă lumea
Şi glasul tău e ca un şiroi de lavă,
Se naşte-n urma ta beţie de cîntare,
Aurul, aurul e rugăciunea cea mai tare...

Aur... Tu, viaţă din aldînouri,
Tu, viaţa ce ţi s-a dat viaţă,
Ruga ta toţi o învaţă,
Naintea ta cade cerşitor şi împărat,
Pe glasul tău toţi s-au jurat,
Tu eşti cel mai murdar şi cel mai curat...
Aur, aur, tu eşti sfîrşitul ţintei omeneşti,
Tu totdeauna dai şi nicicînd nu cerşeşti,
In urma ta rămîne blestem, lacrămi *şi,* sînge,
Şi rîde acel ce te află şi cine te pierde plînge,
Tu, rugăciunea vremilor eterne,
Pe tine te visează pe perne...
Aur... Ţie nu ţi-a dat nici un duşman soartea.
Tu numai unul ai care nu te crede : moartea.

CERŞETORUL

La colţul străzilor o viaţă,
Ori o batjocură a vieţii...
Vă plînge-n a voastră faţă
Şi plînsul lui îl beau păreţii...
Voi treceţi făr' să înţelegeţi
De foame otrăvitul grai :
Doar pentru voi e lumea bună
Şi vă aşteaptă Raiul Rai...

El, zi şi noapte stă şi cere,
Şi faţa lui e-atît de pală...
Şi mîna lui cea tremurîndă
Nu blestemă a voastră fală.
Nu şti să ţipe stors de ură,
Că viaţa cît 1-a înşelat,
Doar cu toiagul lui nu poate
Să frîng-al vost' trufaş palat.

Asemeni sfinţilor de piatră,
Răbdarea lui e a lui Hrist.
Şi iarna urlă răguşită
Şi glasul lui e tot mai trist...
Stă, şi cerşeşte mila voastră
Visînd că nu mai e flămînd,
Visînd că doarme-n pat cu perne,
Şi stă în crivăţ tremurînd...

La colțul străzilor cerşeşte...
Şi zdrențele sînt tot mai reci.
Stai, stai sătulule de viață !
Căci e martir acel ce-l treci,
El suferă în loc să cînte,
Dar plînsul lui e trecător.
Visînd viața lui în moarte,
In moarte nu e cerşetor.

FINIS

Atît de rece bate ceasul.
E doisprezece,
Acuma îşi încearcă pasul
Un veşnic sclav
Al țărnii rece.

La mine vine moartea Mare.
La mine vine...
Şi-n față-mi rîde-atît de tare
Şi rîde-n mine...

S-ascunde-n piept şi-mi spune-n suflet
Povestea Mare...
Bătaia inimii-mi opreşte
Şi sîngele în vini răceşte,
Simțesc păgînă încleştare...

îmi netezeşte fruntea jună,
Apune-o lume-ntreagă-n mine...
Şi, albe, razele de lună
îmi torc încet, încet, ounună.

CÎNTEC

Afară-i primăvară mare,
.Şi-n mine gura nopţii cîntă..
Afară-i cîntec, flori şi soare,
în mine inima e frîntă.

Afară-i lumea mai bogată,
în mine dorurile-s reci,
Afară rîde-n viaţă-o fată,
în mine plîng plînsori de veci.

Afară-i aur, strălucire,
Şi e parfum de trandafir...
Eu sînt al morţii tînăr mire,
M-aşteaptă nunta-n cimitir...

1.

MOŞNEAGUL

L-au întrebat pe Rege : ce să-i dea.
— Daţi-mi împărăţia celuilalt Rege.

L-au întrebat pe savant :
— Daţi-mi rostul vieţii şi cheia morţii.

Pe poet :
— Toate ciocîrliile lumii şi toate florile.

Pe cerşetor :
— Pîinea caldă şi somnul patului alb.

Pe erou :
— Cunună de dafin după învingere.

Şi l-au întrebat pe artist :
— Daţi-mi zîmbetul copilului, care vede
pe mamă-sa..

Iar cînd l-au întrebat pe moşneag, acela răspunse trist
— Nu-mi daţi nimic.

MAMEI MELE

V

E-un an de cînd ți-ai închis ochii. Ce mult a nins
De-atunci deasupra lumii şi cîte străluciri s-au stins.
Din mine rupta viață : copilul, a început cu glasul,
Şi dă cuvînt durerii ce n-o înțelegea.
Copacul a crescut deasupra casei şi ramuri multe s-au făcut,
Şi pe cărare : mulți au venit şi mulți s-au dus.
E-un an de-atunci,
De cînd te-ai dus în lumea care nu e lume
Şi poate numai crucea de pe sîn e în pămînt neîncepută
De dinții vremei, care te-a sfărmat.
Şi trupul tău, suc pentru flori,
Şi pentru frunze şi fire de iarbă.
Iar sufletu-ți, roind, în jurul soarelui,
Ca un flutur uriaş.
O, mamă,
Te simt acum, cînd nu te am, căci nu se sfişia
Un fir ce ne-a legat laolaltă pe firul veşniciei,
Asemeni mărgăritarelor,
Te simt în camera tăcută şi încălzeşte amintirea ta
Pereții umezi de durerea vremii.
Şi lacrămile-ți au rămas aci, mirosul lor sfînt
E ca iazma, lacrimile tale curate,
Aburesc pe buzele mele vinete,
Şi zîmbetul tău a rămas în zîmbetul meu
Şi-1 va moşteni copilul nostru.
Doar am dat din mînă-n mînă comorile
Lumii. Şi nu le vom putea înstrăina.
Te simt, întreagă, căci te-am reînviat
Cu gîndul — zeul clăditor, zămislitor de viață.
Te-am reînviat, să stai aplecată pe umerii mei
Şi să-mi şopteşti fericirea în urechi :
Mamă, tu nici n-ai murit, căci nu moare nimeni,
Numai brațele se schimbă, iubirea aceeaşi
Leagă, să nu poată despărți
Sufletele, mărgăritarele de pe firul veşniciei,
Care s-a tors din soare, de degetele vremii.
O, mamă,
La noi acasă, doar vezi, e linişte, şi pace,
Alături la masă : bătrâni şi copiii,
Aceleaşi cărți în sorin, acelaşi clavir în ungher,
Din care noaptea cîntă sonata viselor.
Afară ninge şi s-apropie moş Crăciun,
Şi tacîmul tău neatins : scaunul tău te-aşteaptă,
Te-aşteptăm să vii şi tu,
Şi cînd se vor aprinde luminările pe brad,
Nepotul să-şi plîngă mirata bucurie
Văzînd atîtea jucării.
Munții albi, de-afară, albesc noaptea,
Şi orga pădurii sună a sărbătoare,
[Şi-noetîneşte ?] [1] sania strălucitoare de argint
Care te va duce în ajun,
Uşile de bronz se deschid toate
Să pătrunzi cu binecuvântata şi luminoasa amintire,
Mamă, nemuritoare mamă,
Mama mea şi a tuturor...

Şi, la fereastră, colindele s-aprind...
înfrigurați colindători, intrați la vin şi la pîine proaspătă,
Crăciunul... Crăciunul...

[1] Lectură incertă, exemplarul consultat de noi fiind deteriorat.

CLOPOTELE LINIŞTEI...

Clopotele liniştei sună
Şi florile le aud, capul îşi apleacă.
Luminele pleacă
In lună.
Fagii bătrini, ai serii cîni
Şi albele,mîni
Toate se roagă şi toate cer iertare ;
Sufletul meu : fii tare, căci poate nu ți se mai dă soare.
Nici cîntec, nici floare,
îmbrățişează întunericul mare...
Sînt singur, a murit în mine
Tot ce a fost sînge...
Să pot plînge
Ar fi bine.
Unde-i cineva să-mi răspundă ?
Să mă blesteme, să mă. iubească ?
Gîndul să-mi crească,
Undă peste undă :
Munte peste munte ?
Nu te mai poți ridica frunte ?
Plînsul te îneacă...

Şi stelele-mi şoptesc : grăbeşte-te şi pleacă.
Vin la voi, să strălucesc în voi.

Şi rămînem în întuneric numai doi
Sufletul şi taina ce mă-mbnacă...

CRĂCIUNUL MEU

în spitalul * » din Paris, 1912

In noaptea de Crăciun,
Se aprindeau luminări pe brazi
Şi pe bulevarde,
Roia mulțimea, ducînd credința-n azi.
Placarde
Chemau la matineuri,
Pe schiuri
Vedeai cum arde
Speranța-n miile de felinare,
Pretutindeni, larmă şi linişte mare,
Din prăvălii pătrundea miros de jucării
Şi înaintea uşilor de restaurante
Stăteau trăsuri galante
Şi oameni mii şi mii
Şi tot mai vii.

In noaptea de Crăciun,
Pe mine m-au cules de pe stradă,
Ca pe-un copil ce nu ştia să cadă,
Şi m-au pus pe targa !
Şi simțeam trăsura cum aleargă
Peste țări şi mări, naştere şi moarte.
Alergam prin luminoasa noapte...
Miros de cîntec şi de lapte.
Urmau roțile grele de soarte,
Unde veşnieia-şi tipărea jurnalul.
Şi mă purta targa şi calul.

Şi străluceau-nainte-mi ochelarii...
Era doctorul care fluiera arii,
Din Wagner...

In noaptea de Crăciun,
S^a deschis poarta de spital
Şi m-a legat cu lanțuri chinul.
In zadar purtam pe buze vinul
Sărutării iubitei mele.
Deasupra mea, stele, stele, stele,
Un larg infinit pe care-1 întretăia plînsul
Şi poate plîngeam şi eu cu dînsul.

Călugărița din Alpi ori din Bordeaux,
Spunînd sub scufie mereu : o, o, o, ...
Pipăindu-mi pulsul, cu sînge fierbinte,
Simțise că inima nu minte
Şi ce spune : o doare.

Mi-a dat să miros o floare,
Pe frunte mi-a alunecat mînuța-i fină,
Ştia femeia sfîntă că nu sunt de vină.
Parisul a fost prea tare şi m-a îngenuncheat,
Mi-a cîntat în urechi cîntecul de palat,
Cu zeci de porți şi sute de morți şi mii de visuri,
Parisul celor mii de Parisuri...

...Crăciunul meu... Şi buzele-mi însetate
Şopteau : mamă... frate... soră...
Doină... Ardeal... horă...
Nuntă... Arghir şi Ileana...
Poiana...
Cuvintele mele se ridicau tăcute,
Cum se ridică faptele făcute
Din întunericul uitării...

Sunau fluierele locomotivelor gării
Sfîntului Lazar.
Şi auzeam cum în bazar
Se lăsau cortinele de vitrină.

Alături, un cîntec de violină
Lăuda naşterea lui Isus,
Iar în camera de sus
Auzeam cum tuşeşte cineva şi suspină,
Miros de eter şi de morfină.
Şi a călugăriței mînă fină
îmi întindea un crucifix de argint.
De ce să mint ?
Am sărutat crucea de multe, multe ori,
De parcă m-aş fi cufundat în labirint,
Şi am simțit viața încurajatoare în mîna de femeie,
în temniță închisul care a găsit o cheie...

Şi-n zori... cînd toate s-au potolit şi au început
să doarmă.
Pe mine m-au dus pe masă,
De masă m-au legat,
Un dureros miros, creierul, simțeam că-mi sfarmă,
Şi trupul, asemeni cu al lui Hristos, mi-a sîngerat.
Cuțitele m-au tăiat.
...Crăciunul meu, Crăciunul meu !
Parisul mi 1-a colindat...

CARMEN LUGUBRE

Aş vrea să cunosc pe cel ce-mi va aprinde luminarea
Cînd mă vor pune în sicriu.
Aş vrea să-1 cunosc pînă ce sînt viu.
Şi cine-mi va săpa groapa
Va fi tînăr, ori bătrîn ?
Purta-va regrete pentru mine-n sîn ?
Şi cîți mă vor petrece
La mormînt ?
Dintre-acei, cu oare azi la masă cînt ?
Va fi vînt
Şi noapte, cînld ale mele şoapte
Se vor stinge pe vînăta-mi gură ?
Cînd mă va apuca de gît moartea
Voi zîmbi, ori voi îngălbeni de ură
Că afară va suna lumea
Cu uriaşa-i fanfară ?
Vor înflori trandafirii
Şi toate miresmele firii
Vor mirosi afară...
Femeia pe care am iubit-o
Prin lacrămi voi vedea cum dispare cu altul,
Şi eu voi încerca să fac saltul
Intre stele şi pămînt, între viață şi veşnicie.
Moartea mea cum o să fie ?
Poate cînd mă voi întoarce din pădure
C-un buchet de flori în mîni,
Mă va lovi cineva cu-o secure
Şi se vor aduna în juru-mi cîni.
Poate cînd voi încerca să ridic o carte

Scara se va prăbuşi sub mine,
Şi voi muri, Shakespeare, cu tine.
Poate mă va arunca trenul din şine
Şi din tunel nu voi mai ieşi niciodată.

Ori poate mă va ucide cel căruia km fost tată.
Poate voi cădea în abis
Şi trupu-mi va suna în adîncime,
Ori poate mă va ucilde un vis.

Aş vrea să-1 cunosc pe cel ce-mi va aprinde luminare*
Cînd mă vor pune în sicriu...
Păcat de truda mare. Doar stele ştiu
Să-mi lumineze cărarea.

VERS

Un copil se uită-n ochii mei,
Un copil ce seamănă cu mine.
E copilul care-n urmă-mi vine.

Ochii lui sînt încă prea curați,
N-au privit poate numai la stele î
Vor vedea şi lacrămile mele ?

Ochii lui sînt buni şi se tot miră,
O, cît de frumoasă e oglinda lor.
Şi păcatele-mi în ochii tineri, mor.

Un copil se uită-n ochii mei,
Un copil ce seamănă cu mine.
De-aş fi orb nu ar fi mai bine ?

Să nu-mi văd copilăria-n tine...

IOSIF

Iosif a murit departe... de Ardealul nost' departe.
Amorțit căzu în şanțuri şi strein pămînt îl leagă.
Nu mai geme, nu mai plînge, doar a plîns
o viață-ntreagî
Şi a învățat să moară, el, ce nu ştiuse carte...

A fost bun ca pîinea bună, a fost blînd ca mielul stînii
Şi a fost frumos ca floarea şi curat a fost ca luna.
Fluierul i-a spus cuvîntul, 1-a durut inima-ntr-una
Sărăcia i-a fost patul şi prieteni i-au fost cînii.

Stelele i-au fost oglinda, ciocîrlia i-a fost dorul,
Visurile *i-mi* fost munții, primăvara i-a fost mama,
Şi pădurea i-a fost soră, busuioc i-a fost năframa
Şi şi-a scris norocu-n soare, şi-1 întunecase norul ..

Iosif a murit în şanțuri... şi-1 acoperise sînge,
Corbii croncănesc pe leşu-i, pat azi cine-ți va aşterne '
Nimeni nu-ți sărută fruntea, dormi uitat pe negre
perne
Nimeni nu te mai iubeşte, nu te cheamă, nu te plînge.

...Dar în zori, cîrid viața doarme... în pădure flori
te cheamă
Ciocîrlia ție-ți cîntă, rîul plînsul tău îl duce.
Chinul tău scutură plopii, sufletu-ți se face cruce
Şi se-ntoarce iar acasă-n trista inimă de mamă...

DE ANUL NOU

De Anul nou doresc românilor să aibă pace şi linişte în casă,
Să le cînte îngerii la fereastră şi să aibă colac pe masă,
Să li se adune prietenii şi să li se înmulţească bogăţia,
Românilor le doresc să le fie mare şi fericită România...
Botezul a fost de sînge şi de lacrimi şi de multe chinuri,
Amar a fost zahărul, şi suferinţi s-au negrit în vinuri,
La poartă mereu a bătut boala şi moartea şi războiul,
Las' să mai bată la poartă Anul nou, dregîndu-şi cimpoiul...
Las' să mai auzim şi altă vorbă şi de dragoste mai bună,
Şi să ne mai zâmbească strămoşii în lună...
Să mai ne trimită zvon de iubire trecutul ce-n umbră zace,
Las' să-şi poată bea săracul român, vinuţul, în pace...

De Anul nou doresc tuturor linişte şi voie mai bună,
Duşmanului prieteni, fetei logodnă şi cunună,
Cerului soare, soarelui zîmbet de copil, copiilor jucării şi nuci de aur,
Poetului dafin, iar mie un balaur
Oare să mă ducă în lumea basmelor frumoase,
Să văid cum Ileana Sânziana cămaşa de mire îmi coase...

STEAUA

Ce adîncă-i noaptea, să nu cad în ea...
O, ajută-mi steaua, prea frumoasă stea,
Cheamă-mă în tine, nu lăsa să cad
In a nopţii apă, cufundată-n iad.

Iadul este noaptea, şi o simt că-i grea,
Noaptea este viaţa, şi nu este-a mea,
Viaţa este iadul, şi strig : ajutor,
Steaua de pe ceruri nu mai vreau să mor.

Vreau lumina-ţi sfîntă, căci din tine-s stors.
Sufletu-mi fuiorul cerului 1-a tors
Şi-n zadar pământul cere glasul meu,
Steaua ai acelaşi suflet pe care-1 am eu...

Steaua, soră bună, mă păzeşti, o ştiu,
Şi tu ştii că locu-mi nu este-n sicriu,
Căci ce se va duce din mine-n pămînt
— Nu este uleiul, ci borcanul frânt !...

AM VISAT..

Am visat că am murit,
Şi m-au pus prietenii în sicriu,
Cineva mi-a adus flori şi lacrămi,
Şi altul, mă mustra parc-aş fi fost viu.

Copilul meu se mira de ochii mei stinşi.
Şi văduvei mele i se făcură ochii plînşi.
Se mira de faţa mea pală luna,
Şi afar' că7deau frunze uscate-ntr-una...

La căpătîi cineva luminări mi-a aprins.
Şi mi-a pus în mînă, să strîng, o cruce...
Şi văzui parcă în infinitul nins
Cum flacăra sufletului meu, timidă, se duce.

CINTEC

Copilul meu, să ştii că viaţa nu-i frumoasă,
E numai strălucitoare nălucă.
Nu-ţi rămîn ţie razele •• de soare,
Nu-ţi rămîne ţie nici o floare,
Şi noaptea te-aşteaptă să te ducă.

Nu crede că eşti stăpîn pe ceea ce ai,
Totul ţi se destramă şi se frînge.
Copilul meu, să ştii mult şi bine plînge,
Căci frumosul vis al vieţii se stinge
Şi porţi eterna tăcere în vioiul tău grai.

Venim aici chemaţi de dragoste şi de cîntare
Şi plecăm bătuţi ou bice de foc.
Copile, noi, oamenii, n-avem noroc,
Să putem sta ca pietrele pe loc
— O, cît sîntem de mici pentru vecinieia mare

CÎND STELE ALBE

Cînd stele albe reapar
Pe cerul întristat,
Plîng ramurile de stejar
Şi vîntu-şi caută pat.

...Vin cîrduri de dureri în nori
Şi umbre sună-n crîng.
Cresc ale nopţii negre flori.
Şi stafiile plîng.

A morţii zînă cîntănncet,
Cu morţii-n cimitir...
Şi.eu sărut c-un lung suspin
Un veşted trandafir...

O POEZIE

La cimitir arborii mă salută,
Le sînt cunoscut de mult.
A murit cineva. Sună clopotul mănăstirii.
Şi cîntarea fără spaimă.o ascult.

Pe mine moartea nu mă-nfricoşează.
A trece din viaţa caldă-n mormânt!...
— Sufletul meu va trăi în veşnicie,
Ca fulgerul ce aleargă-n vînt.

ŞI TU, ŞI EU, CU TOŢII VOM MURI...

Şi tu, şi eu, cu toţii vom muri,
In locui nostru alţii vor veni.
Venim : de unde ? Ne ducem : unde ?
Cine ne-ar şti răspunde ?...

Ne-aduce dragostea pe lume,
Şi suferinţa ne dă nume,
Şi umbra morţii ne petrece,
In ziua caldă, în noaptea rece.

Ce trist e mortul cînd se duce,
Pe pieptul lui : sînt.flori şi cruce,
Pe frunte-a lacrămilor cunună !
Şi gura parcă ar vrea să spună...
Care-i cuvîntul ?... O, care-i cuvîntul
Pe care mortul vrea să-1 spună ?
Şi nu, vorbeşte, căci pămîntul
Priveşte orb şi surd în lună...

Şi tu, şi eu, cu toţii vom muri.
Şi undeva ne vom întâlni.
Poate cînd fagul crengile-şi apleacă,
Un suflet iar în noapte pleacă.
Şi poate cînd, întristat, codrul sună,
Un suflet a căzut din lună.

FRAGMENT DIN „CÎNTECUL OMULUI"

Ne ducem cu toţii, mai curînd ori mai tîrziu,
Şi toate rămîn. aici : şi cîntece şi fericire şi flori.
Te bucură şi rîde şi cîntă pînă cînd eşti viu
Şi bea din paharul dragostei, căci şi tu o să mori...
Te-aşteaptă şi pe tine tăcerea din sicriu
Şi noaptea te aşteaptă să te cufunzi în ea,
O, cîntă şi iubeşte pînă cînd eşti viu,
Căci, trecător, nu eşti statornic ca o stea...

Şi nu te război cu oamenii, căci ei sînt fraţi cu mine,
In trupul fiecăruia se zbate-nchis acelaşi sînge,
Aceeaşi suferinţă de mamă te-a născut şi pe tine,
Aceeaşi spaimă te-a-nvăţat să ştii plînge.
Simţi frig şi căldură, foamete şi boală,
Te bucuri de primăvară şi toamna te-nfioară,
Şi ţie-ţi este viaţa-ngrozitoare şcoală,
Şi duci saci de durere la a nopţii moară.
O, omule, dă mînă oricui şi nu i-o respinge,
Şi nu spune : „strein" nici unuia ce te-ntîlneşte,
Aceeaşi flacără te-aprinde, acelaşi vînt ţi-o stinge,
Şi umbră vei fi, căci umbră te-nsoţeşte.
Eşti floare ce-n zădar tăcută creşte,
Nu în vecie înfloreşte...

Ne ducem cu toţii... vin şi se iduc fără încetare,
Convoiul e lung şi eşti alături de fraţii,
Şi-şi duc copii, mamele, moşnegii, fetele şi taţii,
Nu le rămîne în urmă decît cenuşă...

ZÎMBETUL

Morți albi vom fi în negru pămînt.
Şi nimeni nu ne va trezi din somn.
Viața-i frunză spulberată-n vînt...

Strălucirea ochilor *şi^al* dragostei fierbinte chin,
Toate ce sînt dulci, cu clipele dispar.
Totul se sfirşeşte pe buze c-un lung suspin.

...Şi nu uita, că o|dat' dimineața nu te va trezi,
Şi nimeni nu te va deştepta din vis.
Vei cădea în al nopții nesfîrşit abis.

Şi-n pămînt tot mai adînc te vei cufunda.
Misterul cu ceața lui te va chema.
Soarele va rîde disprețuitor deasupra ta.

Nu-ți uita că zîmbetul ce pe buze-1 porți
E fățarnic şi te părăseşte pe vecii.
Fără zîmbet părăsiți putrezim ca morți...

SE AŞEAZĂ UMBRA MAMEI.

Se aşează umbra mamei lingă mine :
— „Cum îți merge fiule, rău ori bine ?

Te bat oamenii cu privirile lor rele ?
Ori te mîngăie cîntecele mele ?

Te trezeşti plîngînd pe asudata-ți pernă ?
Vino, căci nu este durere-n ternă.

Vino, să-ți poți dormi somnul în pace".
Şi deodată umbra se cutremură şi tace.

Alături în odaie s-a trezit copilul plîngînd,
Căci i-a trecut moartea rece în gînd.

CUM AŞ VREA SA-ȚI SPUN..

Cum aş vrea să-ți spun : frate-om, om-frate,
Nu-ți fie teamă ; nu vei putrezi în pămînt.
Moartea e minciună, doar viața n-are sfîrşit,
Şi nimeni încă n-a murit,
Inima fiecărui mort bate,
Doar nu sînt morți în mormînt.

Cum aş vrea să-ți spun : viața nu se sfîrşeşte,
Şi viermi nu sînt, care trupul să-ți roajdă.
Omul e floarea, ce totdeauna creşte
Şi înfloreşte.
Cum poate omul să se oprească şi să cadă ?

Cum aş vrea să-ți pot spune : nu este moarte,
Şi nu murim, căci ne^am născut din soare.
Omul se naşte, dar nu moare.
Şi nu te duce în necunoscutul departe.

...Şi frate-om, om-frate... Oricum aş vrea să te mint,
Ți se arată rînjind roşu moartea tirană...
Trupul ți se istoveşte, părul ți se face de argint
Şi dai trupul tău gîndurilor hrană.

Şi sîngele încetă să-ți mai curgă din rană.
Dispari în al veşniciei labirint.

PRIMĂVARA

Un moş mai sprinten cum sînt moşii,
Cu păr de-argint, cu buze roşii,
îşi cîntă plînsul din ghitară :
„Primăvară... Primăvară..."

Şi strunele, o, gem, bătrâne,
E-un plîns al azi-ului de mine,
Şi cîntă moşul din ghitară :
„Primăvară... Primăvară..."

...Şi cîntecul e-ncins în ură,
Şi blestem a pornit din gură.
Şi tristă-i tînăra ghitară :
„Primăvară... Primăvară..."

NINGE

Ninge. Se face lumea albă
(Poate din cer îngeraşii aruncă saci de zăpadă).
O, las' să ningă, se face totul alb,
Din cer albeață neprihănită să cadă.

Se ascund toate sub covor sfînt, curat,
(Ca aîngeraşilor față de masă !)
— Şi mii de regine albe sînt în pădure,
Aducă gînduri albe iarna în fiecare casă..

DURERILE..

Durerile pe cine-1 iubesc
Nu-1 mai iartă niciodată.
Durerile sînt iadul pămîntesc
Şi te păzesc ca dragostea de tată.
Durerile, ori mici ori mari,
Dar oricum sînt îţi fură florile din faţă ;
Şi-n braţele ca fierul şi ca fierul -tari,
Iţi dormi somnul nopţii şi de dimineaţă.

De ce ? Te-ntrebi cînd suferinţa te robeşte,
De ce ? Cu zbucium şi cu lacrămi tu plăteşti.

De ce nevinovata-ţi inimă se chinuieşte,
Pentru al oui păcat zălog tu eşti ?
De ce tu tot ce ai frumos în tine.
Vis, cîntec, şi iubire-n nopţi de plîns dispar
Şi simţi că o mireasă albă^n seară vine,
Şi te va duce cu al beznei negru car.

CINTEC BUN

Spui noapte bună lumii întregi,
Şi doresc fiecăruia sănătate !
— Pe mine mă lăsaţi, biciul vieţii mă bate !

Doresc flori de dimineaţă şi aur în vis
Şi fiecăruia îi doresc tot ce este bun.
—Ce mie-mi dă viaţă, nici nu vă mai spun..

Fiţi fericiţi cu toţii şi să vă boteze noroc.
Şi fiecăruia îi spun : somn uşor şi vis frumos, frate.
— Şi eu mă zbat pe perne cu lacrămi udate !...

CANTATE

Dincolo de lume
Este-o altă lume,
Nimeni n-o cunoaşte
Şi nu are nume.

E frumoasă lumea,
De căldură-i plină.
Nu o stinge noaptea,
E numai lumină.

Şi această lume
Este-a mea întreagă,
Şi voi frînge-odată
Cînd nu-mi va fi dragă.

Căci am plîns iubito
Din frumoase vise,
După ce mireasa
Tînără murise.

Şi de-atunci femeia
Singură-mi trăieşte
Şi cînd mă doreşte
Floare albă creşte.

Şi cum mă aşteaptă
Să-i string în braţe !
Dincolo de lume
Este înc-o viaţă.

POEZIA SUFERINŢEI...

Şi leagănul meu s-a legănat în durere,
Şi eu am fost botezat de suferinţe mari.
Şi niciodată pe buze nu mi-a răsărit blestemul,
Oricît suferinţele mi-ar fi fost tari.

Şi vine primăvara, aducînd căldură, soare,
Şi eu nu voi avea din sfîntă ei comoară,
In mine zîmbetul şi dragostea tot moare,
Pîn' ceasul o să-mi spună trupului să moară.

...O, primăvara va aduce flori, atîtea strălucite flori,
Şi va aduce acolo, unde mai este soare,
Şi în o dureroasă, tristă, mohorîtă şi adîncită linişte
de zor:
Voi învăţa povestea celuia ce moare...

POEZIE

Leagănul lumii este durerea,
Şi noi, copiii pămîntului, creştem în dînsul.
La multe taine ne învaţă zîmbetul şi plînsul.

Străluceşte 'deasupra noastră luna veşniciei
Şi la noi numai cîteva raze ajung.
Drumul pînă la cer e greu şi lung !

Copii ai pămîntului, de ce nu iubim tot ce este bun ?
De ce ură în loc de dragoste caldă şi sfîntă ?
De ce nu ni-e sufletul o ciocîrlie ce între trandafirii
nopţii cîntă

VOI FI SINCER.

II

Să nu uiți că privești la aștri,
Ca și tu să fii mort și orb.

Mi se duc anii, porumbi cu aripi sîngerînde,
Și inima tot mai obosită bate,
Somnu-i greu pe perne asudate.

Chinul, cu ghitara-i cîntă la ureche,
Cît de nouă-i suferința veche...

La fereastră primăvara mă pîndește ;
„Vestejești, și ghiocelul crește !"

Tu te duci și-n urma ta rămîne
Lumea bună ca un miez de pîine.

Inima mea tot mai obosită bate
Ce departe-s zorile curate !

Ce departe-s anii mei, frumoșii :
Intr-o noapte neagră, flăcările roșii.

POEZIE

Prin cîte viitori am trecut,
In câte grădini eu am visat !
Și cîte furtuni eu am văzut !

De cîte ori în nopți am așteptat,
De cîte ori, cu plîns m-am deșteptat,
Și cu cîte dureri eu m-am luptat !

Dragoste și vin și plîns, au trecut
Și în grădini alte flori au crescut.
Și plec acum pe .drum necunoscut...

POEZIE

Flori albe de iarnă,
Fluturi albi de iarnă,
Visuri albe de iarnă,
Toate s-au dus.

Vînturile negre,
Sufletele negre,
Nopțile negre,
O, ce mi-au spus !

Ochii tăi verzi,
Brazii cei verzi,
Vîltorile verzi,
O, cum m-au înfiorat!

Trandafirii roşii de sînge
M-au învățat să ştiu plînge...
Pentru vinul roşu al buzelor tale
M-am oprit în cale
Şi viața mi-am dat.

POVESTEA COPILULUI BUN.

A fost odată un copil
Născut în soare de April,
Născut din cîntec şi din flori,
Adus de-un înger alb în zori.

Frumos, cu ochii lui adînci,
Izvor ce a țîşnit din stânci,
Zglobiu şi hoinăreț copil,
Frumos ca luna lui April...

...Şi într-o noapte a murit.
Copilul viața şi-a zîmbit,
Şi se făcu pe cer un nor,
Şi veşnic este al lui zbor...

COPIII

Copiii sînt firile lumii.
O, ce-ar fi de n-ar fi copiii ?
In ochii lor e veşnicie,
Ca îngerii ştiu dînşii vorbi.

In cîntecul lor este uitarea
Ce sună a aur şi-argint —
Micuța lor gură e sfîntă
Şi lacrămile lor nu mint.

Copiii sînt visele noastre
Ce pînă la viață-au crescut.
Sînt solii zărilor albastre
Pe care nu le-am cunoscut.

Copiii sînt mici în furtună
Ce ahtiază idupă pace.
— Şi, o, tacă întreaga lume
Cînd micul adoarme şi tace !.

Lăsați copiii să fie copii,
Lăsați copiii să ştie zîmbi.
Lăsați copiii să poată fugi,
Lăsați copiii să fie copii.

Lăsați copiii să crească rîzînd,
Să nu aibă durere ce-apasă pe ghid.
Strălucindu-le ochii de bucurii,
Căci numai odat' sînt dînşii copii !

Noaptea tîrziu un strein a bătut la poartă
A căutat tinerețea mea moartă,
Şi negăsind-o mi-a sărutat copilul pe gură.
Şi de-atunci fiul meu cunoaşte spaimă şi ură.

GRADINA

Doamnei E. T.

Grădina e plină ide soare,
Grădina e viaţă şi floare,
Grădina e cîntecul mare.

(Şi liniştea ierbei e bună,
Te scaldă şi noapte şi lună
Şi visul îţi toarce cunună.)

Tu strînge grădina în braţe,
Să nu te alunge din viaţă
Nici chinuri, nici plînsul, nici ceaţă.

(Şi cum te cufunzi în tăcere,
Nici inima cîntec nu-ţi cere...
Simţi totul că-i pace şi miere.)

NOAPTEA

Nopţile au un glas trist, albastru,
Ce se aşează pe geamul meu spart.
îmi place să fiu singur şi să fiu sihastru,
Căci totdeauna am vrut de la răi să mă despart.

Nopţile privesc la a norilor spaimă nebună,
Cine-i alungă, cine-i goneşte de tot aleargă ?
Poate nu vor să-i prindă doamna din lună
Şi ghetele ei de aur cu dantelele lor să le şteargă

Nopţile privesc cum se bat pe acoperiş motanii,
Şi cîte unul cade rănit din înălţime.
Nopţile îmi aduc aminte cît de uşor trec anii
Şi azi-mîne nu-şi va aduce-aminte de mine nime !.

UNEI MAME

Pe tine te-a lăsat tăcută şi firavă,
Căci omul tău e singur în pămînt...
Tu eşti căruntă, părăsită şi bolnavă
Şi plînsul tău e liniştit şi sfînt.

Copilul spaima lui în tine o sărută
Cînd cineva în noapte lung la poartă bate,
Pleoapele-ţi de lacrămi sînt udate,
Şi sînu-ţi veşted, ochii mari şi gura mută...

Tu eşti una din convoiul vieţii
Ce poartă crucea grea pe spate,
Şi ţie ţi-au furat cîntarea tinereţii
Şi biciul suferinţii zi şi noapte greu te bate.

Şi tot nu blestemi niciodată-n cor cu alţii viaţa,
Căci un copil orfan în drum te urmăreşte,
Din suferinţa ta tăcută el tot creşte
Şi buzele lui roşii, albă îţi sărută faţa...

CINTEC

Te închid în sufletul meu,
Ca floarea ce-nchide parfumul.
In tine laud pe Dumnezeu,
Şi tu-mi deschizi spre ceruri drumul.

Fiinţă, pe care nu te-nţeleg,
Şi care, totuşi, eşti fiinţa mea întreagă,
Cu durerile mele de mine aş vrea să te leg,
Şi numai pofta de mine mă leagă.

Aş spune că eşti altarul meu,
Şi simt că moartea-mi vei aduce.
O, de ce nu te dă mie Dumnezeu,
Să te port la sîn ca pe-o cruce.

CINTEC DE COPIL

Noapte bună, somn uşor,
Dormi în pace puişor.

Stele multe te păzesc
Şi pădurile-ţi vorbesc.

îngeri stau în jurul tău,
Puişor, să nu fii rău.

Şi frumos îţi cîntă flori,
Căci şi tu ou ele mori.

Sufletu-ţi va duce-un vînt
In al ceriului pămînt.

Şi acolo vei vedea
Mama ta, care e stea,

Şi în cer sînt stele mii,
Toate odat-au fost copii.

CÎNTECE DE COPII..

Stelele sînt copiii ce mor părăsiţi
Şi pe cei rătăciţi în nori îi regăsiţi.

De-aceea aleargă sufletul lor neastîmpărat,
Voi sînteţi copiii Ceriului-Impărat !

In flori înfloriţi, împietriţi în piatră,
Sînteţi poate jăratecul stins de pe vatră.

Şi cînd în noapte ai diavolului cîni latră,
Să nu vă supăraţi că dau în ei ou piatră.

Voi sînteţi poate flori, o, cine vă cumpără, cine ?
O, cît de fericit aş fi, să vă pot purta cu mine !

Sînteţi stele, ori flori, cine mi-ar putea spune ?
Cînd izvorul veşnicei taine nu-nceată să sune !

O, copii care-aţi murit uitaţi de lumea toată,
Sufletul vostru este o lebădă ce-n lacul albastru înoată...

Lebăda îşi scutură aripile cînd mă vede de bucurie,
Sufletul cărui copil mi se arată în seara tîrzie ?...

IUBIRE

Se iubeau cum se iubesc porumbeii,
Fata bălaie şi feciorul căprui.
Erau buni şi blînzi ca mieii
Şi n-au greşit niciodată nimănui.

Şi nu ştiu cum toate s-au schimbat,
Fata bălaie pe fecior nu 1-a mai aşteptat.
Şi din pieptul feciorului izvor roşu a ţîşnit
Şi fata unui alt fecior i-a zîmbit.

Iar sufletul celui ce s-a stins pentru un dor
Pe drumul nemuririi a pornit.
Căci sufletele care cu dragoste mor
Nu pot muri, după ce trupul le-a murit.

Şi de cîte ori fata visează în noapte,
Totdeauna vede pe mirele plin de sînge.
Şi luminează patul, şi ale lui şoapte
Sărută gura fetei, care-n somn plînge.

POETUL

Poetul e bolnav de mult
Şi tot mai alb la faţă...
Şi glasul lui cînd îl ascult
E parcă stinsă viaţă.

Pe umerii lui anii grei,
Povară blestemată !
Ori poate duce anii mei
Făptura lui ciudată.

Poetul suferă tăcut
Şi nu se umileşte.
Căci suferinţa 1-a făcut
Şi veşnicia-1 creşte.

Şi cînd poetul va muri,
Va înflori o floare
Şi un copil lung va zîmbi,
Privind cu dor în soare.

CINTEC DE TOAMNĂ

Cîrijd văd pe cer curate stele,
învie gîndurile mele.

Păzeşte luna viaţa noastră,
De-aceea-i albă-n noaptea-albastră.

E-atîta plîns în ritmul apei,
E-atîta taină-n gura groapei.

De ce-ai venit ? Şi nu-i scăpare ?
Tăcerea tot mai lungă-mi pare.

Acum, o, cît ar fi de bine
Să tacă cineva cu mine...

CINTEC DE DESPĂRŢIRE

Ne despărţim pe veci.
Şi tîmplele ni-s reci.

Nu ne privim în ochi,
A fost prea mult deochi...

Şi nu-i nici un cuvînt.
Doar numai şoapte-n vînt.

Eu plec. Tu plîngi şi pleci,
Ne despărţim pe veci,

De ce ne-am despărţit ?
Doar ce mult ne-am iubit

Aşa ni s-a fost scris :
Să ne trezim din vis,

Şi nu-i nici un cuvînt.
Corbi negri zbor' în vînt.

Se miră luna-n sus
Că tu nimic n-ai spus.

CINTEC

Dormiți, copii mari şi mici, dormiți cu toții.
Dorm cerbii în pădure, dorm stelele ce privesc hoții.

Apele dorm. Doarme bunica ce a pîndit motanul în
noapte.
Dorm morții în cimitir şi dorm pe buze ale
îndrăgostiților şoapte.

Dorm toți şi toate, numai eu nu dorm şi nu doarrne-n
mine
Dragostea mea, ce s-a trezit din moarte pentru mine.

CINTEC

Aşa mi-a fost scris, să nu am noroc.
Să clădesc |din umbră altar, din păcate să-mi răsară
floare,
Să nu găsesc nicăiri, în inima nimănui, un loc,
Să îmi fie sufletul într-un cavou închisă privighetoare.

Să-mi leg visul de navele ce pornesc în furtunoasă
mare,
Să sărut pe buzele morților căldura gurii mele,
Aşa mi-a fost scris : să mă tîrăsc pe pămînt,
Aruncat de mînile veşniciei din stele.

FĂCEAI SEMNE

Făceai semne cu minutele tale,
Poate şi luna ai vrut în infinit s-o atingi
Şi cu suflarea ta becul electric ai vrut să-1 stingi.

Floarea ai crezut că seamănă cu un copil
Şi pătuşorul tău ți-a părut că-i din vis țesutul tron
Şi poate glas de înger ai auzit în al grădinii zvon.

Toate erau ale tale : lume şi pămînt,
Aur şi piatră, pasăre şi munți şi vînt.
Ce nu era al tău era un cal de jucărie pe care l-ai frînt.

PRIMĂVARA

Au încetat morții să vorbească,
Porunca este : grădina să-nverzească.

Din somn adine pămîntul se trezește.
Şi firul de iarbă ca un gînd crește.

In pădure aleargă biruitorul zvon :
Mîne urcă sfîntă primăvară pe tron.

Treziți-vă din somn mii și mii de popoare,
A murit iarna : trăiască Dumnezeul din
soare.

Vor cînta suflete, păsări și izvoare,
Mîne se vor trezi pruncii rîzînd la floare.

DIN CARTEA COPILULUI

Leagănul tău a fost de argint
Şi avutnai pernă de mătase,
Trupușorul tău plînsul nostru îl udase.

Stelele pe cer au apărut
Şi ți-au aruncat privirea lor.
Auzeam creșterea florilor.

La fereast-un miel alb a vorbit,
Vorba pruncului din fășii a răspuns.
Veșnicia fruntea ta a uns !...

Cînd din depărtare ai venit,
Ca în leagăn de argint s^ajungi,
Poate-n tine-ntreg trecutu-mi a zîmbit.

CINTEC

Lui Miron R. Paraschivescu

Am prins de pe buzele unui copil un cîntec
Şi am aşteptat să crească subţire ca un crin.
L-am udat ou lacrămi, cu blesteme şi cu chin
Şi acum l-am pornit pe drum,
Se va îneca în năduf de temniţă,
Va şti străbate prin păcate,
Prin al tămîiei fum,
Ori va ajdormi
In jăratecul sobei acoperit de scrum ?

L-am prins de pe buzele unui copil,
Dar îl va creşte furtuna, a cântecului orfan
mamă bună,
Va zbura de pe aripile unei păsări negre
în izvorul (argint rotund) din lună,
Nu încercaţi să-1 prindeţi pe strună,
Căci nu se lasă legat şi învins.

Cîntecul meu (glas al viforului), pe buzele mele
Se strecoară prin păduri, şăgalnic s-ascunde prin stele
Şi face pe Dumnezeu de spaimă să zîmbească
Şi nu vrea să se cufunde în pămînt.
Fratele lui nu este şoapta, fratele lui este vînt,
Şi de-o mie de ori e mai tare de cînd îl cînt.
Altarul nu 1-a oprit, roţile nu l-au frînt
Şi-1 veţi cînta odată cu toţii,
Căci acum,
Sufletelor surde singur îl cînt.

CINTEC

Dorm bogaţii şi-şi strîng în braţe comorile,
Pe oare se bat motani şi de gheaţă sînt florile.

Vardistul fluieră, un beţiv întîrziat răspunde,
Unde-i o gură să-i răspund : unde ?

Casele parcă sînt cavouri sure şi mari,
Concertul meu îl fac deasupra paharelor ţînţari.

Cum au rămas aici ? Din rame văd bătrîni şi bătrîne.
Se văietă singur ca mine la lună un cîne.

Aceasta e viaţa : nopţi nedormite şi grele.
Mă mir că de pe cer de plictiseală nu cad stele.

Mi-a trebuit logodnă cu cele Şapte Muze.
O, dacă aş avea o mamă, să mă sărute pe buze !

EPITAF

Albaştri ochi uită-i.
Părul negru nu-1 vei mai pieptăna.
Gură dulce nu vei mai săruta.
Ce-au fost clădite, toate s-au năruit.
Fum şi cenuşă se face tot din ce-ai dăruit.
Aşa ţi-a trecut viaţa, ca norul în furtună.

Spală-ţi ochii, căci au plîns prea mult,
Şi uită rana inimii dacă te doare.
Uită ce-a fost cîntec şi floare.

Aceasta este viaţa, te-a umilit şi te-a înşelat.
Caută-ţi un loc în noapte şi în pămînt.
Sufletu-ţi se va risipi în ploaie şi în vînt.

Şi tu vei fi frunză de salcie ce se va-nchina.
Şi tu vei fi rază de lună ce de fir de iarbă se va lega.
Şi pe buzele unui copil ca un zîmbet vei rămînea.

ROŢILE

Roţile care duc, roţile care opresc,
Roţile care scîrţie şi care fug.
Roţi de plug.
Roţile care scînteiază, roţi mici, roţi mari,
Cum se învîrt sub apă, în aer, în pămînt.
Roţi pe oare le blestem şi le cînt,
Roţi ce răstoarnă, adaogă, se urcă şi cad,
In rugăciune, în cer, în iad.
Pretutindeni, roţi se ocolesc şi se bat,
Neîncetat, neîncetat.

Roţi cu lacrămi şi sînge şi cîntec şi trudă,
Botezate, ruginite şi strălucitoare.
Mişcare e tăcerea lor, zgomotul lor, vreme măcinată,
Topite şi lustruite, mirosind a creier şi pămînt,
Roţile, roţile le cînt.

O, roţilor, în voi se mişcă omul trecător,
întreceţi fuga cerbilor şi vîntul în al vostru zbor.
Roţilor, ce turburaţi somnul morţilor,
închideţi şi deschideţi taina porţilor.

Roţilor ce-n ceasornic şi în vîrful turnurilor,
Mişcarea voastră neîncetată, vremea ferecată,
înainte, totdeauna înainte este-al vostru glas.
Roată, roată,

Te învîrți şi fugi şi zbori
Peste ape, peste nori,
Tu faci apa sclavă în tăcute mori
Şi te-nvîrți de mii de ori,
De mii de ori.

Roților, o, roților,
Noaptea-ntreagă, ziua-ntreagă,
Pretutindeni fuga voastră ne-ncetată,
Sîngerată, blestemată, aburită de sudoare.
Pretutindeni roți şi roți.
Roți sînt ape, munți şi stele şi oameni toți,
Toți se-nvîrt mereu, mereu,
Roți sînt om şi diavol, țărnă şi văzduh şi Dumnezeu,
Se învîrt mereu.

Toate, toate se învîrt şi mici şi mari.
Primăveri şi nori şi buze trecătoare,
Roți se-nvîrt în aripi de țînțari,
Nevăzute roți în floare.
Neîncetat fug şi se urcă şi iar cad.
Roata verde scutură cuibul de pasăre din brad.
Roata a desfăcut curcubeul
Şi roți de cîntec şi durere îmi învîrt eul.

— Cînd se vor opri, cînd se vor opri ?
întunericul şi lumina ou roțile ei ?
Viața şi moartea cu roțile ei ?
Cînd se va opri această fugă blestemată ?
Şi orga veşniciei cu roțile ei sună :
Niciodată ! Niciodată !

In mine se învîrte roata de sînge.
Privirea mi se rotunjeşte şi inima mîngăiere cerşeşte,
Sufletul ca o roată de umbră creşte
Şi cad în genunchi şi cu lacrămi rotunde,
Rîd şi blestem şi nu pot îndeajuns plînge :
Unde-i cel ce a făcut roțile : unde-i, unde, unde ?

AM BÂUT DIN FÎNTÎNĂ...

Am băut din fîntînă voastră
Şi inima a-nceput să-mi crească.
Pomul vieții tînăr s-a scuturat,
Paseri frumoase au zburat.
Şi toate-ncepură să-nflorească.

Părul nu-mi mai era cărunt,
Pasul nu-mi mai era mărunt,
Gura mi se făcu roşie ca o fragă.
Am început să rîd şi să cînt
Şi lumea mi se făcu dragă.

Uşor s-a topit gîndul de fier,
Durerile le aruncam pe drum,
Rîdeam de viață că-i pară şi fum.
Şi lăudam soarele şi lumina din cer.

Dar fîntînă de setea mea s-a secat.
Genunchii şi capul mi i-am plecat.
Iar simțeam vremea pe umăr.

Pasul în un fir de iarbă s-a-mpiedioat
Şi scheletul din mine s-a cutremurat.

CINTECUL CELOR UCIŞI

Sîngele care de mii de ani a curs
Se va face un fierbinte şi roşu Ocean.
îngerii îngroziţi îl vor privi prin lochian.

Se va numi : Oceanul icelor ucişi
Şi nava nu va îndrăzni să-i taie valul.
Blesteme şi rugăciuni îi vor propti malul.

Dar ,cînd o lacrimă de mamă va cădea,
In Oceanul sîngelui, adunat de veacuri,
Imensa apă din adînc va tremura.

POEZII POSTUME

I

Pămîntule, dacă viu în tine
Să fii bun ou mine,
Dă-mi somn fără trezire
Şi visuri care n-au împlinire.

Vei simţi şi tu cît de neagră e durerea ce ţi-o aduc
In sicriu
Şi buzele-mi cît de vinete au fost de plîns ;
In sufletu-mi dureri am adunat cînd eram viu
Şi-al ochilor foc de lacrămi mi s-a stins.

Primeşte-mă, pămîntule, ca pe un prieten bun
Şi fă să crească din mine trandafiri
Şi de glasu-mi pe care numai tu îl auzi ce-o să-ţi spun,
Pămîntule, simt că o să te miri.

Pămîntule, ţie îţi dau trup, cîntec şi gînd,
Să mă dezbraci pe veci de păcatul greu
Şi la mormîntu-mi nimeni să nu stea plîngînd,
Numai stelele să nu uite ce-am fost eu.

IN CIRC

In circ azi seară va fi un nou număr :
Un uriaş va ridica trei oameni pe umăr.

Trei oameni şi toate gîndurile lor.

Norodul înghesuit bătea încântat din palme.
Năduf... fețe roşii... priviri aprinse... sudalme.

Trei oameni şi toate gîndurile lor.

Acum îi ridică ! Vedeți ce uşor îi ridică !
Şi uriaşul şi-a aplecat umărul fără frică.

Trei oameni şi toate gîndurile lor.

Unu... doi... Cînd ar fi s-ajungă 1-a treia,
Uriaşul se prăbuşi. Căci multe păcate avuse femeia.

Trei oameni şi toate gîndurile lor.

Şi toate trei erau femei
Şi e de ajuns să porți una pe umăr
S-ar prăbuşi întreg circul, să le poarte pe trei.

POEMA DE MAI

(Fragment)

Mi-a trimis cineva flori roşii.
Multe flori, roşii ca focul.
Parfumul lor greu a zmălțuit pernele mele,
Petala lor de catifea m-a înfiorat cînd am atins-o.
— Cine sînteți voi, flori roşii ?
Sînteți sîngele tăcut al unui strămoş ?
Sînteți crescute din adîncul veşniciei şi vă urcați,
poate nevăzute, pînă la izvorul soarelui ?
— Cine mi le-a trimes ?
Şi cum am sărutat florile roşii, am simțit sufletul
femeii care mi le^a trimes...

COCOŞ BLESTEMAT

Cocoş blestemat, iar vrei să-mi spui
Că zorile sînt aproape ?
Somnul nu mi s-a aşezat pe pleoape,
Ce mă ţine treaz, blestemul cui ?

Viaţa mie şi visul cald mi-1 fură
Şi patul mă face tot mai treaz,
Plînsul mi-a-nvineţit obosita gură
Şi ce-a fost rău ieri rămîne şi mai rău azi.

Singurătatea lîngă patul meu s-aşează,
Nici bîzîitul unei muşte nu mă mai scapă.
De ce nu pot arde ca foc, de ce nu pot merge pe apă.
De ce nu pot fi piatră să stau la mormânt pază ?

SOLDAŢII

Soldaţii tineri care au murit în luptă,
Cu inima frîntă, cu haina ruptă,
Cu fruntea-nsîngerată, cu visurile stinse,
Se adună cu toţii pe cîmpiile ninse :
„înainte, unde ?"

Acum cu toţii pornesc în şir care nu sfîrşeşte,
Sufletul lor cîntă şi tot mai mare creşte,
Au trecut mări, munţi, hotar şi ţări
Şi se înalţă, tot se înalţă în zări.

Ca o furtună de sînge se urcă convoiul,
„înainte, unde ?"
I-a ridicat de pe pămînt războiul
Şi vijelioasa furtună pînă în cer pătrunde,
„înainte, unde ?"

Ne ducem să înlocuim îngerii şi sfinţii,
Să strălucească ochii noştri în stele.
Ne-am lăsat pe pămînt părinţii
Cu lacrămi amintirea să ne-o spele,
Din ce-am lăsat, flori roşii să crească
Şi primăvara făr' de noi să înflorească,
„înainte, unde ?"

Şi diavolul rîzînd vă va răspunde :
Mai credeţi în răsplata cerească ?
„înainte, unde ?"

ELVEȚIA

Nu le pot uita lacurile tale,
Uriașii-ți munți.
Porțile ovale,
Plînsul apelor din vale
Şi țăranii hăulind la munți.

Nu le pot uita
Stîncile cărunte,
Vulturii rotind,
Legănata punte
Ce-o treceam cu „ea".

Casele mărunte,
Intre brazi pierdute,
Turnuri de biserici : clopotele mute,
Cerul de mătase,
Rîuri de cristal.
Aerul,
Ca piperul iute.

Nu te pot uita
Şi tu m-ai uitat.
Unde este „ea",
Svițeră frumoasă,
Naltă şi duioasă,
Albă, blîndă, bună,
Clarul tău de lună
Nu-1 mai pot uita.

Poate e bunică
Fata de atunci.
Şi de-a ei tunică
Se agață prunci.
Ori poate visează
In adine pămînt.
Steaua-i seînteiază
Amintirea-n vînt.

CÎND SE APROPIE NOAPTEA

Cînd se apropie noaptea,
Adu-ți aminte că vei fi cenușă.
Stelele vor străluci,
Tu vei muri.
Pe veci ți se va închide o ușă.

In zadar îți ardeau ochii de bucurie
Şi gura ți-era caldă de cîntare.
Odat' te vei îneca în ceața mare
Şi alții vor asculta glasul de ciocîrlie.

Vei fi cenușă şi te vei risipi,
Adu-ți aminte, adu-ți aminte.
Va trece noaptea şi nu te vor mai trezi
Nici flori, nici viscol, nici cuvinte.

Umbra nu te va mai urmări,
Lumina nu te va-nfășura.
Cu amintirea ta păsări negre vor zbura
Şi arbori negri frunze negre vor scutura.

ÎN FIECARE NOAPTE

In fiecare noapte vine pasărea măiastră
Şi-n penele ei aduce strălucirea luminilor necunoscute.
Cîntarea ei pereții negri mi-i luminează,
Din cuibul meu se face catedrală
L-al cărei altar candela înduioșării mele scînteiază.

Mă-nehin la glas şi inima mea îngenunchează,
Simțesc că a venit veşnicia să-mi stea pază.
Şi cîntă, cîntă pasărea măiastră, toată noaptea cîntă.

Cîntecul cufundat din inima morților la orga cerului
s-avîntă,
Miros de trandafir e-n glasul bălsămat.
Nici un vin vechi nu m-ar face atît de beat
Ca trilurile ce se leagă în cunună neîncetat.

In fiecare noapte o aştept tremurînd,
Pasărea măiastră cu ciocul fermecat
Ucide umilitoru-mi şi ca de stîncă greu-mi gînd,
Sufletul mi-1 face uşor, din lanțurile lunii îl
desprinde...

O, pasăre măiastră, de vei veni într-o noapte,
Şase luminări albe voi aprinde
Şi te voi gîtui să nu-mi mai cînți de te voi prinde.

CINTEC

Toate stelele să cadă din cer
Şi de la tine nimic n-o să cer.

Toate apele dacă se vor seca
Nu mă voi închina în fața ta.

Toți arborii să cadă la pămînt
N-o să te vreau, n-o să te cînt.

Să zgribur de frig, să fiu ca un cîne flămînd,
Nici o lacrimă n-o să-ți mai vînd.

Şi dacă totuşi în noapte-o să vii,
Ca să rămîi, mă voi umili,
Din ochii-ți noaptea-ntreagă voi citi.

CAFENEAUA

In cafeneaua bătrînă un chelnăr bătrîn
A început singur biliard să joace.
Poate îşi încearcă norocul ori îşi uită durerea din sîn
Şi sună bilele parcă ar lovi cineva dobitoace.

Fracul verde plouat de vreme,
Ochii roşii. Şi muzică e cum tuşeşte.
Degetele sînt uscate. Jucătorul greşeşte.
Zîmbeşte. Şi iar încearcă şi iar geme.

Nici întîmplător nu intră un musafir.
Chelnărul bătrîn joacă şi visează.
Casierița veştedă miroase un trandafir.
Oglinzile plictisite scînteiază.

Şi vremea nepăsătoare şi trecătoare
Stă pază.

O trăsură ou ropot trece pe lîngă cafenea.
Bătrînul chelnăr un minut încetă.
Şi iar începe jocul. Şi casierița se joacă şi ea
Şi amîndoi uită ce-a fost odată.

Şi-n noapte intră un musafir neaşteptat.
Chelnărul bătrîn înțelege chemarea.

Ca două aripi verzi fracul s-a scuturat.
Spre stele unui suflet i se deschide cărarea.

In cafenea a intrat veşnicia să joace.
Casierița țipă (cu floarea roşie) după ajutor.
Şi bilele albe şi clipele mor,
îmbrățişate.

PLOUA

Plouă. Cade imensa durere de apă pe pămînt,
Se leagă arbori, stîncă, noapte şi vînt,
Toate au un singur glas, încerc şi eu cu ploaia să cînt,
Se cufundă cerul în pămînt.

întunericul e tot mai des, cuțitul blestemului meu nu l-ar tăia,
Nu l-aş putea țese, nu l-aş putea măsura,
Ochii mei nici nu l-ar putea plînge, nici nu l-ar putea lumina
Nici nu-1 pot respinge, nici nu-1 pot îmbrățişa.

întunericul în zadar încerc ou brațu-mi să-1 sparg,
Se aşează, ca veşnicia, alături de mine în pat.
Şi ploaia îmi spală sufletul neîncetat.
Ce a fost strimt în mine în ploaie se desface larg.

DORM URŞII-N PATUL DE BRAD

Şi flori şi miere-i visul lor.

Vîntul scutură ale colibelor fereşti
Acum duhul negru îşi bate copiii.
Sufletele se-nalță la altarele cereşti
Şi noaptea mă-ntreabă : tu cine eşti ?

Cine sînt eu ? Am fost frunză poate,
Ori eram o aripă de vultur în vîrf de munte.
Am adus gînduri pe alba mea frunte
Şi furtuna mi-a învățat privirea să-noate.

Vîntul scutură fereştile neîncetat.
Şi focul în sobă nu mai mocneşte.
Şi noaptea spaima mea o rînjeşte.
De trei zile sînt mort în pat.

DEGETUL SORȚII

Degetul sorții
Iar mi s-a arătat.
A vrut să atingă uşa morții
Ori poate numai m-a amenințat.
Era alb şi mare.
Poate degetul lui Dumnezeu,
Ori era din mîna unui ateu
Ce tulbură codru şi marea.
Degetul sorții
Pe frunte m-a pipăit
Şi a crescut şi mai mare
Cînd a simțit că n-am murit.
Alții nici nu-1 văd,
Cum eu îl văd înaintea mea.
Uriaş deget al sorții,
Poți amenința şi o stea ?

NECROLOGUL MEU

Emil Isac a fost un om,
A vrut să coboare în abis şi să urce în stînci
Norocul nu i-a zîmbit
Şi Viaţa i-a dat de multe ori brînei.

Emil Isac a cules dureri
Şi se ducea singur pe cale.
Blestema pămînt şi cer
Şi pe umeri purta saci de jale.

A-mbătrînit făr' să fie tînăr,
Şi a rîde n-a putut niciodată.
Pe mamă-sa nu şi-a cunoscut
Şi nu 1-a sărutat pe frunte tată.

De ce s-a născut niciodat' nu ştia,
De ce-a murit ştia numai dînsul.
Emil Isac, din tot ce-a avut,
Nu lasă urmaşilor săi decît plînsul.

Din volumul **Poezii. Impresii şi senzaţii moderne,** 1908

Volumul, apărut la Cluj, în 1908, la Tipografia „Carmen" a lui Petru P. Bariţiu, avea 58 de pagini de format mic, cuprinzînd un număr de 48 de poezii. Pe copertă, spre deosebire de foaia de titlu, scrie doar *Poezii* de Emil Isac. Pe verso foii de titlu se află avertismentul, tipărit cu majuscule, „HONNI SOIT QUI MAL Y PENSE", iar jos specificarea : „Toate drepturile rezervate. Ediţia autorului." Numerotarea merge de la 3 la 58, cu o greşală de paginaţie : de la pagina 51 se sare la pagina 54. Fiecare poezie este încadrată într-un chenar. în josul ultimei pagini se scrie din nou : *„Poezii* de Emil Isac. Reproducerea nemotivată e oprită." Volumul nu are tablă de materii.

Poeziile din acest volum au fost reproduse aproape în întregime în toate celelalte volume de versuri ale autorului, exceptînd ediţia *Poezii,* Editura „Adevărul" S.A., în care nu se reia decît o variantă a poeziei *Oraş bolnăvit,* cu titlul *Oraşul,* precum şi o variantă a celui de al IV-lea *Cîntec.*

Ediţia *Opere,* îngrijită de Miron Radu Paraschivescu, reproduce, într-o primă secţiune, întreg volumul din 1908, omiţînd doar poezia *Absint...* şi ultimele patru versuri ale poeziei *Vine, vine.*

Culegerea *Poezii alese* din 1954 include 25 din titlurile volumului din 1908, fără să indice însă criteriile care au stat la baza selecţiei şi a ordinei schimbate a poeziilor.

Volumul *Poezii alese,* apărut la Editura tineretului în 1956, tipăreşte, după subtitlul *Impresii şi senzaţii moderne* (1908), 16 din poeziile acestei prime culegeri de versuri.

Ediţia *Scrieri alese,* apărută în 1960, reproduce, în secţiunea *Versuri 1906—1944,* 18 poezii din volumul de debut al lui Emil Isac.

In fine, culegerea întitulată *Versuri,* din colecția „Cele mai frumoase poezii", reproduce tot un număr de 18 din poeziile primului volum.

p. 5 *Cîntece I—VII*

în ediția *Opere,* îngrijită de M. R. Paraschivescu, la pp. 17—20. Reproduse în antologia *Poeții de la „Vieața nouă",* București, Editura pentru literatură, pp. 205-208.

p. 8 *Boierul român*

în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 20-21, ediția „Biblioteca pentru toți", la pp. 37-38, ediția „Biblioteca școlarului", p. 25, «diția Ion Brad, pp. 33-34 și ediția „Cele mai frumoase poezii" la pp. 25, 26.

p. 9 *Așterne-mi*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 21.

p. 10 *Spleen*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 21. Reprodusă în *Antologia poeziei simboliste românești,* de Lidia Bote, p. 281.

p. 11 *Tabes*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 22.

p. 13 *Viitorul*

In ediția M. R. Paraschivescu, p. 23 ; ediția „Biblioteca pentru toți", la p. 39 ; ediția „Biblioteca școlarului", p. 26 ; ediția Ion Brad, p. 35 și ediția „Cele mai frumoase poezii", p. 29.

p. 14 *Nava roșie*

Se găsește publicată în *Tribuna,* an. XII (1908), 6/19 mai, p. 2, cu titlul *Plutește* și în edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 23, 24 și „Biblioteca pentru toți", p. 45.

(). 15 *Sinistru clopotele*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 24, ediția „Biblioteca pentru toți", p. 40, ediția „Biblioteca școlarului", p. 27, ediția Ion Brad, p. 36 și ediția „Cele mai frumoase poezii", pp. 30, 31.

p. 16 *Viața*

In ediția M. R. Paraschivescu la p. 24 și .Biblioteca pentru toți" la p. 46.

p. 17 *Luna*

In ediția M. R. Paraschivescu la p. 25, ediția Ion Brad, la p. 37 și „Cele mai frumoase poezii", la p. 32.

P- 18 *Arde*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 25.

p. 19 *Beai*

Ediția M. R. Paraschivescu, pp. 25, 26.

p. 20 *Al amintirilor*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 26 și în ediția Ion Brad, la p. 38.

p. 21 *Aștept*

In ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 26, 27. Reprodusă în *Antologia poeziei simboliste românești,* pp. 281, 282.

p. 22 *Măria mea*

Reluată în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 27, „Biblioteca pentru toți", p. 47, Ion Brad, p. 39, „Cele mai frumoase poezii", pp. 33, 34 și în antologia *Poeții de la „Vieața nouă",* p. 209.

p. 23 *Curată noapte*

In ediția M. R. Paraschivescu, p. 28.

11. în ediția din 1908 : „tot mai *strînse-s* visurile noastre"... ; am reluat forma din ediția M. R. Paraschivescu, *stinse,* mai plauzibilă.

p. 25 *Trenul*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 29.

p, 26 *In sîngele-mi dorm*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 29.

p. 27 *Vine, vine*

In ediția M. R. Paraschivescu, pp. 29, 30, omițînd următoarea strofă care, în ediția din 1908, era culeasă cu *petit:*

...Profeți falşi — poeți, care nu cunoaşteți viața
Voi nu ştiți că femeia e ca dimineața.
E mult mai frumoasă cînd se trezeşte din furtună
Decît dup-o noapte senină cu lună.

p. 28 *Prima...*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 30.

p. 29 *Ceața, ceața...*

Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 30, 31 şi îrt *Antologia poeziei simboliste româneşti,* p. 282.

p. 30 *Aşteptare*

In *Familia,* an. XLII (1906), nr. 17, 7/20 mai, p. 198.
In ediția M. R. Paraschivescu, p. 31, „Biblioteca pentru toți", p. 35, „Biblioteca şcolarului", p. 24, ediția Ion Brad, p. 40, „Cele mai frumoase poezii", p. 35 şi în antologia *Poezia nouă în R.P.R.,* ed. a Il-a, 1953, p. 287.

p. 31 *Noaptea*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 32.

32 Plugarul

Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 32, 33, „Biblioteca pentru toți", pp. 33, 34, „Biblioteca şcolarului", p. 23, ediția Ion Brad, p. 41, „Cele mai frumoase poezii", pp. 36, 37 şi în antologia *Poeții de la „Vieața nouă",* p. 210.

p. 33 *Strigoii...*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 33, ediția Ion Brad, p. 42 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 38.

34 *Preludiul extazului*

In ediția M. R. Paraschivescu, pp. 33-35.
Ediția din 1908 cuprinde următoarele particularități :
v. 35. *Sînu-mi...* v. 46. Şi-n *o-mbrățoşare*

p. 36 *Sirena fabricii*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 35, „Biblioteca şcolarului", p. 28, ediția Ion Brad, p. 43, „Cele mai frumoase poezii", pp. 39, 40, *Poezia nouă în R.P.R.,* pp. 288, 289, *Antologia poeziei simboliste româneşti,* p. 283 şi *Poeții de la „Vieața nouă",* p. 211.

p. 37 *A venit un domnişor*

în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 36 şi „Biblioteca pentru toți", pp. 48, 49.

p. 38 *Oras bolnăvit...*

în *Antologia poeților de azi,* Pillat-Perpessicius, voi. I, p. 262, ediția M. R. Paraschivescu, p. 36, reprodusă apoi în *România liberă,* an. III (1945), nr. 192, 15 martie, p. 2, cu titlul *Oraşul.* Reluată în edițiile „Biblioteca pentru toți", p. 42, „Biblioteca şcolarului", p. 29, ediția Ion Brad, p. 44, „Cele mai frumoase poezii", p. 41 şi în *Antologia poeziei simboliste româneşti,* p. 283. In ediția „Adevărul", la pagina 72, varianta despre care am mai vorbit, cu titlul *Oraşul.*
v. 5. In ediția din 1908 începe : Oamenii...

p. 39 *In zori*

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 37. Reprodusă în Făclia, an. VIII (1954), nr. 2 286, 14 februarie, p. 2, apoi în edițiile „Biblioteca pentru toți", pp. 43, 44, „Biblioteca școlarului", p. 30, ediția Ion Brad, pp. 45, 46, „Cele mai frumoase poezii", pp. 42, 43 și antologia *Poezia nouă în R.P.R.,* pp. 287, 288.

p. 40 *Viață de mahala*

în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 38, „Biblioteca pentru toți", pp. 21-23, ediția Ion Brad, pp. 47, 48 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 44-46.

Nu e greu să descoperim anticipări, cel puțin tematice, ale *Cînticilor țigănești* și, deci, motive pentru apropierea ulterioară între cei doi poeți.

p. 42 *Florile*

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 39, 40, .Biblioteca pentru toți", p. 19, 20, „Biblioteca școlarului", p. 17, ediția Ion Brad, pp. 49, 50 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 47, 48.

p. 43 *Humanitad*

In edițiile M. R. Paraschivescu, la p. 40 și „Biblioteca pentru toți", pp. 50, 51.

p, **44** *Mors magna*

In ediția M. R. Paraschivescu, p. 41.

p. **45** *Nava vieții*

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 41, 42, „Biblioteca pentru toți", p. 52, „Biblioteca școlarului", p. 31 și în *Antologia poeziei simboliste românești,* p. 284.

p. 46 *A nopților*

In edițiile M.R. Paraschivescu, p. 42 și „Biblioteca pentru toti", p. 54.

p. 47 *Curg...*

In edițiile M.R. Paraschivescu, la pp. 42, 43 și „Biblioteca pentru toți", p. 54.

p. 48 *Paralizie*

Reluată numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 43.

In ediția din 1908 : în titlu : *Paralisă.*

p. 49 *Muncitoare*

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 43, 44, „Biblioteca pentru toți", pp. 24, 25, „Biblioteca școlarului", p. 19, ediția Ion Brad, pp. 51, 52 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 49, 50.

v. 23. Și tot plîng, plîng și tot coasă...

p. 50 *Evening star*

Reluată numai în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 44, 45.

p. 51 *Noapte în crîng*

Numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 45.

In ediția din 1908, motto-ul e pus între paranteze ; traducerea lui : *Din marea mea inimă, / fac cîntece mici...*

p. 52 Parts

Numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 45, 46.

p. 53 *De la sapă vin...*

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 46, 47, „Biblioteca pentru toți", pp. 26, 27, „Biblioteca școlarului", p. 20, ediția Ion Brad, p. 53, „Cele mai frumoase poezii", pp. 51, 52. Reprodusă și în antologia *Poezia nouă în R.P.R.,* p. 290 și în ziarul *Făclia,* an. VIII (1954), nr. 2 286, p. 2, cu titlul : *De la sapă vin țăranii.*

p. 54 *Seceriș*

In edițiile M. R. Paraschivescu, p. 47, „Biblioteca pentru toți", p. 28 și „Biblioteca școlarului", p. 21.

p. 55 *Quod vuit deus...*

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 47, 43, „Biblioteca pentru toți", p. 55, „Biblioteca şcolarului", p. 32, ediția Ion Brad, p. 54 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 53, 54.

p. 56 *Ego homo...*

In edițiile M. R. Paraschivescu, p. 49, „Biblioteca pent.^j toți", pp. 31, 32, „Cele mai frumoase poezii", pp. 27, 28.

Din volumul Poezii [1936]

A doua culegere de versuri de Emil Isac a apărut la Editura „Adevărul" S. A., în anul 1936. Data apariției nu este consemnată pe foaia de titlu. Volumul însumează un număr de 80 de pagini, cuprinzînd 59 de poezii şi un portret al autorului desenat în peniță de Jean Steriade. Cum s-a mai spus, din culegerea de debut a lui Emil Isac, ediția de la „Adevărul" reia poeziile Oraşul, o variantă la forma anterioară *Oraş bolnăvit,* şi al IV-lea *Cîntec* într-o variantă uşor modificată ; alte cinci titluri sînt preluate din volumul *Cartea unui om,* apărut în „Biblioteca semănătorului", la editura Librăriei diecezane, Arad, 1925, volum mixt, de versuri şi proză. Poeziile reluate în ediția de față sînt : *Lacrămile,* cu titlul *Lacrămi fiului meu..., Ceasornicul, Cîntec de toamnă* (Acum cînd cad nucile coapte în mîinile copiilor buni), *Evantaiul miresei moarte, Cîntec* (Pe lîngă apa care trece).

Edițiile ulterioare reproduc din poeziile acestui volum după cum urmează : ediția M. R. Paraschivescu, toate titlurile, cu excepția poeziei *Oraşul,* pe care o preferă în varianta de la 1908 ; ediția *Poezii alese* din 1954 reproduce douăzeci şi şapte de poezii ; ediția *Poezii alese,* din 1956, unsprezece ; ediția *Scrieri alese,* din 1960, douăzeci şi trei ; iar ediția *Versuri,* din colecția „Cele mai frumoase poezii", douăzeci şi şapte de titluri.

p. 59 *De voi muri..*

Publicată în *îndreptar,* an. I (1930), nr. 12, p. 7, reprodusă în *Universul,* an. 53 (1936), nr. 374, din 7 octombrie, p. 4 şi în ediția M. R. Paraschivescu.

p. 60 *Flori, frumoase flori...*

Poezie selectată de toate edițiile ulterioare de versuri : în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 78, în ediția „Biblioteca pentru toți", la p. 120, în ediția „Biblioteca şcolarului", la pp. 54-55, în ediția Ion Brad, la pp. 63-64 şi în „Cele mai frumoase poezii", la pp. 73-74.

p. 62 *Cîntec de toamnă*

Apărută în *Transilvania,* an. 60 (1929), nr. 1 (ianuarie), p. 5 şi în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 79, în ediția „Biblioteca pentru toți", p. 122, „Biblioteca şcolarului", p. 56, ediția Ion Brad, p 65 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 75, cu neînsemnate deosebiri.

p. 63 *Variantă*

In manuscrisul 59/42, coala 4 şi 204/161, cel din urmă cu deosebirile :

v. 2. cuvîntul *neînsuflețite* nu este între paranteze
v. 6. Durerile sînt tot mai multe
v. 7. Sună plînsul pe pămînt şi-n cer

Publicată în *Universul literar,* an. XLIII (1927), nr. 28 din 10 iulie, p. 440 şi în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 80.

p. 64 *Cîntec de toamnă*

In manuscrisul 60/43, coala 5, 6, cu următoarele deosebiri :

v. 14. ... stă pîndă...
v. 32. Şi cravată cu rubin...
v. 62. ... una după una
v. 67. ... douăzeci anii mei.

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. II (1921), nr. 44, din 25 septembrie, p. 1, reprodusă în *Poezia toamnei,* antologie de Ion Pillat, Cartea *unui om,* Arad, 1925, pp. 100-104, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 80-83, ediția „Biblioteca pentru toți", pp. 69-72 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 83-86.

p. 67 *Unui frate din Africa*

în manuscrisul nr. 61/44, coala 7. Publicată în *Universul literar,* an. XLII (1926), nr. 50, din 12 decembrie, p. 2, în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 83-84 şi „Biblioteca pentru toți", pp. 73-74.

p. 68 *Cîntec*

Manuscrisul 62/45, coala 8. Publicată în *Gîndirea,* an. XII (1932), nr. 10, p. 365 cu titlul *In inimă;* în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 84, .Biblioteca pentru toți", p. 75, „Biblioteca școlarului", p. 36, „Cele ma' frumoase poezii", p. 57.

p. 69 *Cîntec*

Manuscrisul 63/46, coala 9. Reprodusă, fără deosebiri, în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 84, „Biblioteca pentru toți", p. 76, Ion Brad, p. 66 și „Cele mai frumoase poezii", p. 76.

p. 70 *Toamna*

în manuscrisul 64/47, colile 10 și 11, cu următoarele deosebiri :
v. 6. Mai este leac...
v. 14. ... și nu e seară,
v. 15. ... flori și noapte
Publicată în *Familia,* seria a II-a, an. III, 1928, nr. 9-10, p. 5 și reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 85-86.

p. 72 *Femeia prețioasă*

în manuscrisul 65/48 colile 12 și 13, cu următoarele deosebiri :
v. 14. Și cînd furtuna nopții...
v. 17. Era așa de bună, căci era-atît de rea...
v. 20. Deasupra noastră nevinovate stele
Apărută în *Simbolul,* an. I (1912), din 1 decembrie, pp. 33-34, reprodusă în *Contimporanul,* an. I (1922), nr. 11, din 2 septembrie, p. 11 și în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 86-87.
v. 32. ediția „Adevărul" : *viață : unde-s ? Și nu sunt*

p. 74 *Nopțile mele*

In manuscrisul 66/49, coala 14. Apărută în *Cele trei Crișuri,* an. IX (1928), nr. 5-6, p. 93 ; reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 87, ediția Ion Brad, p. 67 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 77-78.

p. 75 *Cîntece*

Manuscrisul 67/50, coala 15. Publicată în *Rampa,* an. XIII (1928), nr. 3184, din 3 septembrie, p. 1 ; reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 88, „Biblioteca pentru toți", pp. 123-124, ediția Ion Brad, p. 68 și în „Cele mai frumoase poezii", dar numai partea a II-a.

p. 76 *Copiilor*

Manuscrisul 68/51, coala 16. Apărută în *Patria,* an. XIV (1932), nr. 160, din 12 august, p. 2 ; reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu și „Biblioteca pentru toți" la pp. 88-89, respectiv 77-78.

p. 77 *Cîntec*

In manuscrisul 69/52, coala 17, reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu la p. 89, Ion Brad, la p. 69, „Cele mai frumoase poezii", la p. 80 și în *Antologia poeziei simboliste,* la p. 285.
Variante :
3, 4. în manuscris și ediția „Adevărul", în paranteză.

p. 78 *Copii de moți pe străzile din Cluj*

Manuscrisul nr. 70/53, coala 18, reprodusă în edițiile : M. R. Paraschivescu, pp. 89-90, „Biblioteca pentru toți", pp. 79-80, „Biblioteca școlarului", p. 37, ediția Ion Brad, pp. 70-71 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 81-82.
v. 1. manuscris : lipsește *și triști*

p. 80 *Cîntec*

In manuscrisul nr. 71/54 coala 19 și ediția M. R. Paraschivescu, la p. 91.

p. 81 *Cîntec*

în manuscrisul 72/55, coala 20. Publicată în *România nouă,* an. III (1925), nr. 191, din 4 septembrie, p. 2 ; reprodusă în *Familia,* seria a III-a, an. III (1936), nr. 4, p. 20, în ediția M. R. Paraschivescu, p. 91, „Biblioteca pentru toți", p. 125.

p. 82 *Fragile*

Manuscrisul 73/56, coala 21. Apărută în *Ritmuri,* an. I (1930), nr. 11-12 (iulie-august), p. 7 ; reprodusă în *Gîndirea,* an. XII (1932), nr. 10, p. 365 și ediția M. R. Paraschivescu, pp. 91-92.

p. 83 *Cîntec*

în manuscrisul 74/57, coala 22, ediția M.. R. Paraschivescu, p. 92, ediția Ion Brad, p. 72 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 87-88.

p. 84 *Cîntec*

Manuscrisul 75/58, coala 23, reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 93 şi în *Antologia poeților de azi,* voi. I, pp. 266-267.

1. ediția „Adevărul" : *sîngerînde.*

p. 85 *Cîntec*

Manuscrisul 76/59, coala 24. Apărută în *Adevărul literar* st *artistic,* an. VI (1925), nr. 220, din 22 februarie, p. 5 ; reprodusă în *Mişcarea literară* de două ori : anul II (1925), nr. 16, din 28 februarie, p. 4 şi, în acelaşi an, nr. 30, din 6 iunie, p. 2. De asemenea, în *Antoolgia poeților de azi,* voi. I, p. 265, *Cartea unui om,* p. 115, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 93-94, „Biblioteca pentru toți", pp. 81-82, ediția Ion Brad, p. 73 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 90-91.

p. 86 *Copilul lui Ştefan*

In manuscrisul nr. 77/60, coala 25. Publicată în *Cele trei Crişuri,* an. VI (1925), nr. 12, p. 186, *Universul literar,* an. XLIII (1927), nr. 29, din 17 iulie, *Cuvîntul,* an. VIII (1932), nr. 2470, din 7 martie, p. 3 şi în edițiile : M. R. Paraschivescu, p. 94, „Biblioteca pentru toți", pp. 83-84, „Biblioteca şcolarului", p. 38 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 58-59.

Deosebiri

v. 14. manuscris : *Spune fruntaşul şi oamenii se închină.*
v. 16. manuscris : *Şi simte, că nu este de vină.*

p. 87 *Cîntec*
(Variantă)

In manuscrisul 78/61, coala 26. Publicată în *Universul,* an. 50 (1933), nr. 6, din 9 ianuarie, p. 4, Apărută în *Antologia poeților de azi,* voi. I, p. 267, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 94-95, ediția Ion Brad, p. 74 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 92.

In manuscris şi în ediția „Adevărul" nu există subtitlul dintre paranteze : (Variantă).

p. 88 *Şi eu voi muri>*

Manuscrisul 79/62, coala 27. Publicată în *Cele trei Crişuri,* an. VII (1926), nr. 8-9, august-septembrie. p. 108 ; reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 95, ediția Ion Brad, p. 75 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 93-94.

v. 3. manuscris : ... ca un borcan frînt.
v. 5. manuscris : ... vor rămînea aice toate :

p. 89 *Cîntec*

în manuscrisul 80/63, coala 28. Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 199, din 28 septembrie, p. 2. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 95-96, ediția Ion Brad, p. 76, „Cele mai frumoase poezii", pp. 95-96.

p. 90 *Mama*

Manuscrisul 81/64, coala 29. Apărută în Cele *trei Crişuri,* an. VII (1926), nr. 6-7, iunie-iulie, p. 82. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 96, „Biblioteca pentru toți", pp. 126-127 şi „Cele ma frumoase poezii", p. 89.

10, 12. lipsesc în ediția „Cele mai frumoase poezii".

p. 91 *Unei mame părăsite*

Manuscrisul 82/65, coala 30. Publicată în *Patria,* an. XIV (1932), nr. 234, din 13 noiembrie, cu titlul *Unei mame.* Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu la p. 97 şi „Biblioteca pentru toți", p. 128.

p. 92 *Bubi e bolnav*

Manuscrisul 347/IX, coala 31. Apărută în *Gîndirea,* an. XI (1931), nr. 1, p. 27, reprodusă în *Patria,* an. XIV (1932), nr. 233, din 12 noiembrie, p. 2, într-un grupaj cu titlul general : *Cîntece pentru copii,* în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 97, ediția „Biblioteca pentru toți", p. 129, „Biblioteca şcolarului", p. 57, ediția Ion Brad, p. 77.

p. 93 *Versuri pentru copilul meu*

Manuscrisul 346/IX, coala 32. Apărută în *Societatea de mîine,* an. II (1925), nr. 51-52, 20-27 decembrie, p. 895. Reprodusă în ediția

M. R. Paraschivescu, pp. 98-99, „Biblioteca pentru toți", pp. 130-131, „Biblioteca şcolarului", pp. 58-59, ediția Ion Brad, pp. 78-79 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 98-100.

p. 95 *Cîntec*

Manuscrisul 83/66, coala 33. In ediția M. R. Paraschivescu, p. 99, ediția Ion Brad, p. 80, şi „Cele mai frumoase poezii", p. 101.

p. 96 *Cîntec*

Manuscrisul 84/67, coala 34. Apărut în *Pagini literare,* an. III (1936), nr. 10-11, octombrie-noiembrie, p. 507. Reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, p. 99, ediția Ion Brad, p. 81 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 102.

p. 97 *Cîntec de căprioară*

Manuscrisul 86/69, coala 36. Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 162, din 13 ianuarie, p. 5. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 100, „Biblioteca pentru toți", p. 86, ediția Ion Brad, p. 82 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 103.

v. 9. în manuscris : Şi nevinovați dînşii trebuiesc să moară.

p- *Am sărutat în piatră*

Manuscrisul 86/69, coala 36. Apărută în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 162, din 13 ianuarie, p. 5. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 100, „Biblioteca pentru toți", p. 86, ediția Ion Brad, p. 82 şi „Cele mai frumoase poezu", p. 103.

p. 99 *Poezie de mai*

In două variante în manuscrisele 87/70, coala 37 şi 206/161. Publicată în *Cuvîntul liber,* an. II (1935), nr. 35, din 6 iulie, p. 3. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 101.

p. 100 *Cîntec*

In două manuscrise : 88/71, coala 38 şi 310/47. Apărut în *Cuvîntul liber,* an. II (1935), nr. 39, din 3 august, p. 3, reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 101 şi în *Steaua,* an. V (1954), nr. 1, aprilie, p. 25.

5. ms. 310/47 : ... iartă-mi păcatul ce ți l-am făcut,
9. ambele manuscrise : Vino şi cade în inima mea.

p. 101 *Evantaiul miresei moarte*

Manuscrisul 89/72, coala 39. Apărută în *Flacăra,* an. VII (1922), nr. 25, din 23 iunie, p. 398, apoi în *Mişcarea literară,* an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, p. 2, în volumul *Cartea unui om,* p. 113. Inclusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 102.

p. 102 *Ceasornicul*

în manuscrisul 90/73, coala 40. Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. IV (1923), nr. 140, din 29 iulie, p. 6, în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 102-103, ediția Ion Brad, pp. 83-84 şi „Cele ma frumoase poezii", pp. 104-105.

p. 104 *Cîntec de spital*

In manuscrisul 91/74, coala 41. Apărută în *Viața literară,* an. V (1931), nr. 133, ianuarie, p. 1, cu titlul : *In spital.* Reprodusă în *Cuvîntul liber,* an. II (1935), nr. 43, din 31 august, p. 4 şi în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 103-104.

p. 105 *Lacrămi fiului meu*

Manuscrisul 348/IX, coala 42. Apărută în *Flacăra,* an. VIII (1923), nr. 4, din 19 ianuarie, p. 76, cu titlul *Lacrămile.* Reprodusă în volumul *Cartea unui om,* la pp. 105-107 şi în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 104-105.

p. 106 *In strada mea*

Manuscrisul 93/77, coala 45. în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 107, Ion Brad, p. 87, „Cele mai frumoase poezii", pp. 109-110.

p. 108 *Cîntec de iunie*

Manuscrisul 92/75, coala 44 şi 43. Apărută în *Cele trei Crişuri,* an. VII (1926), nr. 5, mai, p. 70 şi în edițiile M. R. Paraschivescu, PP. 105-106, „Biblioteca pentru toți", pp. 87-89, ediția Ion Brad, pp. 85-86 (un fragment), şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 106-108, «Biblioteca şcolarului", pp. 40-41.

p. 109 *Medalion*

Manuscrisul 94/78, coala 46. Publicată în *Patria,* an. IX (1929), nr. 21, din 27 ianuarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri,* an. I (1930), nr. 10, iunie, p. 11, ediția M. R. Paraschivescu, p. 107, „Biblioteca pentru toți", p. 132.

p. 110 *Cantate*

In manuscrisul 95/79, coala 47. Apărută în *Patria,* an. IX (1929), nr. 21, din 27 ianuarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri,* an. I (1930), nr. 10, iunie, p. 11, în ediția M. R. Paraschivescu, p. 108, ediția Ion Brad, p. 88 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 111.

în manuscris nu există motto-ul din Oscar Wilde.

p. 111 *Cîntec*

Manuscrisul nr. 96/80, coala 48. Apărut în *Universul literar,* an. XLII (1926), nr. 36, din 5 septembrie, p. 2. Reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 108-109.

p. 112 *Cîntec*

Manuscrisul 97/81, coala 49. Publicat în *Mişcarea literară,* an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, p. 2, într-un grupaj cu titlul comun *Cîntece de toamnă.* In ediția M. R. Paraschivescu, p. 109.

p. 113 *Toamna*

în manuscrisul 98/82, coala 50. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 110 şi „Biblioteca pentru toți", pp. 133-134.

p. 114 *Inmormîntare în oraş mic*

In ediția M. R. Paraschivescu, pp. 110-111. In manuscrisul 159/96.

p. 115 *Baia Mare*

Publicată în *Cele trei Crişuri,* an. XVII (1936). nr. 7-8, iulje-august, p. 109 şi *Adevărul literar şi artistic,* an. XV (1936), nr. 823, din 13 septembrie, p. 2. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 111 şi „Biblioteca pentru toți", p. 90.

p. 116 *Cîntec*

Edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 111-112 şi „Biblioteca pentru toți", p. 135.

p. 117 *Budha*

Apărută în *Flacăra,* an. VIII (1923), nr. 8, p. 137. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 112-113.

p. 119 *Cad*

Apărută în *Societatea de mîine,* an. III (1926), nr. 44, din 31 octombrie, p. 689. Inclusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 113.

p. 120 *Copilului meu*

Publicată în *Adevărul literar şi art'stic,* an. V (1924), nr. 131, din 3 august, p. 1 ; reprodusă în volumul *Cartea unui om,* pp. 98-99 şi în *Patria,* an. IX (1929), nr. 284, din 25 decembrie, p. 7. Inclusă în edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 113-114, „Biblioteca pentru toți", pp. 91-92 şi „Biblioteca şcolarului", pp. 42-43.

p. 122 *Femeia*

Apărută în *Familia,* seria a Il-a, an. II (1927), nr. 12, p. 6. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 115.

p. 123 *Iosif*

Publicată în *Universul literar,* an. LXIII (1927), nr. 29, din 7 iulie, p. 540. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 115-116.

p. 124 *Ninge*

în *Universul literar,* an. LXIII (1927), nr. 5, din 30 ianuarie, p. 2. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 116, „Biblioteca pentru toți", p. 136, „Biblioteca şcolarului", p. 60, ediția Ion Brad, p. 90 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 112.

p. 125 *La hanul tinereții*

In ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 116-117.

p. 126 *Primăvara domnişoarei bătrîne*

In ediţia M. R. Paraschivescu, pp. 117-118, ediţia Ion Brad, p. 89.

p. 127 *Femeia lui Naarip*

In ediţiile M. R. Paraschivescu, la pp. 118-119, ediţia Ion Brad, pp. 91-92, .Cele mai frumoase poezii", pp. 113-114.

Din ediţia Opere, 1946

Cunoscuta ediţie definitivă, îngrijită de poetul Miron Radu Paraschivescu, a apărut în 1946, la Bucureşti, în colecţia „Scriitori români contemporan ". Din cele 358 de pagini ale volumului, primele două secţiuni de după cuvîntul editorului cuprind cea mai mare parte a versurilor lui Emil Isac tipărite pînă atunci, ordonate în două grupări :

Poezii, 1908, 47 de titluri, de la p. 17 la 49, materia volumului de debut al autorului, mai puţin poezia *Absint* şi ultima strofă a poeziei *Vine, vine.*

Poezii, 1914-1944, 94 de titluri, de la pp. 53-141, culegînd versurile apărute în volumele *Poeme în proză,* Oradea-Mare, 1923, *Cartea unui om,* Arad, 1925, *Poezii,* Editura „Adevărul" (1936), precum şi pe cele risipite prin ziare şi reviste, cîteva inedite.

In continuare, ediţia cuprinde drama *Maica cea tînără,* poeme în proză şi publicistică.

p. 131 *Din versurile triste : Annie*

Apărută în *Noua Revistă Română,* voi. XV (1914), nr. 8, d'n 26 ianuarie, p. 114. Reprodusă de N. Davidescu, drept ilustrare a unui articol de sinteză asupra creaţiei lui Emil Isac, în *Flacăra,* an. VII (1922), nr. 46, din 17 noiembrie, p. 737 ; în *Antologia poeţilor de azi,* pp. 262-264, în *România liberă,* an. III (1945), nr. 191, din 14 martie, p. 2, în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 59-62, „Cele mai frumoase poezii", pp. 158-162 şi în antologia *Poeţii de la Vieaţa Nouă,* pp. 112-114.

p. 134 *Unde se duc ?*

In *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 165, din 13 februarie, p. 7.

p. 135 *Parcul*

Reprodusă în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 110-111.

p. 136 *Scrisoarea Mariannei...*

Apărută în *Adevărul Vterar şi artistic,* an. VI (1925), nr. 225, din 29 martie, p. 5. Reprodusă în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 112-115.

p. 139 *Versuri*

Publicată în *Cele trei Crişuri,* an. VII (1926), nr. 3-4, martie-aprilie, p. 48.

p. 141 *Baladă ardeleană*

Apărută în *Lumea—bazar săptămînal,* an. I (1925), nr. 34, din 26 iulie, p. 5. Reprodusă în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 63-67, „Cele mai frumoase poezii", p. 163 şi în antologia *Poeţii de la Vieaţa Nouă,* pp. 215-217.

p. 144 *Vînturile nopţii...*

Manuscrisul 216/140. Apărută în *Universul literar,* an. LXIII (1927), nr. 29, din 17 iulie, p. 450. Reprodusă în ediţia Ion Brad, pp. 59-60 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 67-68.

v. 16. manuscris : Unde-i alba mînă, să mă scape iară ?

p. 146 *Către ideal*

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. IV (1923), nr. 154, din 18 noiembrie, p. 5. Reprodusă în volumul *Cartea unui om,* pp. 87-91.

p. 149 *Noaptea fantastică*

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. III (1922), nr. 70, din 26 martie, p. 1. Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi",

pp. 146-150, „Cele mai frumoase poezii", pp. 168-172, în volumul *Cartea unui om,* pp. 92-97.

p. 153 *Cîntece de toamnă*

Poezia a apărut în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 196, din 7 septembrie, p. 5. Reprodusă în *Mişcarea literară,* an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, în volumul *Cartea unui om,* pp. 110-112 şi în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 116-117, „Biblioteca şcolarului", p. 53, Ion Brad, p. 62, „Cele mai frumoase poezii", pp. 71-72 şi în *Antologia poeziei simboliste româneşti,* p. 284.

p. 154 *Voi, morţilor, care aţi murit..*

Apărută în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 184, din 15 iunie, p. 5. Reprodusă în volumul *Cartea unui om,* pp. 116-119 şi în ediţia „Cele mai frumoase poezii", pp. 174-176.

p. 156 *Noapte de iunie*

Apărută în *Adevărul literar şi artistic,* an. III (1922), nr. 86, din 16 iulie, p. 2. Reprodusă în volumul *Cartea unui om,* pp. 120-124.

p. 161 *Ochii tăi albaştri*

Apărută în *Ofensiva română,* an. II (1937), nr. 36, din 24 mai, p. 8. Reprodusă în ediţia Ion Brad, p. 93 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 116-117.

p. 162 *Calul alb*

Publicată în *Gîndirea,* an. XVIII (1939), nr. 7, septembrie, p. 385. Reprodusă în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 93-94, „Biblioteca şcolarului", p. 44, ediţia Ion Brad, p. 94 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 118-119.

p. 163 *Acvarium*

Apărută în *Gîndirea,* an. XVIII (1939), nr. 7, p. 386. Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 137-138, şi „Biblioteca şcolarului", p. 61.

p. 164 *Cerşetori*

Se află inclusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 95-96, „Biblioteca şcolarului", pp. 45-46 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 177-178.

p. 166 *Sirena fabricii*

Apărută în *Tribuna nouă,* an. III (1947), nr. 395, din 4 martie, în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", p. 97, „Biblioteca şcolarului", p. 47, Ion Brad, p. 95 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 120.

p. 167 *Mikloş*

în ediţia „Biblioteca pentru toţi", p. 98.

p. 168 *Mureşul*

Apărută în *Tribuna,* an. II (1939), nr. 24, din 30 ianuarie, p. 6. Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 139-140, „Biblioteca şcolarului", p. 62, Ion Brad, p. 96 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 121-122.

p. 169 *Acelor ce suferă...*

In manuscrisul 137/26. Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 99-100 şi „Biblioteca şcolarului", pp. 48-49.
v. 1. în manuscris, ca şi titlul : Acelor ce sufăr acum,
v. 16. „ : ...în zîmbete o să se scalde
v. 19. „ : ...suferiţi, şi cînd
v. 37, 38. în manuscris lipsesc.

p. 171 *Fiului meu*

în ediţia „Biblioteca pentru toţi", pp. 101-102.

p. 172 *In nopţi tîrzii*

Manuscrisul 212/54.
După versul 30, în manuscris : Să şteargă lacrămile copiilor.

p. 174 *Feciorului meu*

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. II (1921), nr. 47, din 16 octombrie, p. 1 ; reprodusă în volumul *Poeme în proză,* pp. 51-55.

p. 177 *Mamă..*

Apărută în *Patria,* an. X (1928), nr. 253, din 8 noiembrie, p. 7, reprodusă în *Adevărul literar şi artistic,* an. III (1922), nr. 65, din 14 februarie, p. 2 şi în volumul *Poeme în proză,* pp. 57-59.

p. 179 *Uşă*

în manuscrisele 218/207, 219/155. In ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 103-104, ediţia Ion Brad, p. 97, „Cele mai frumoase poezii", pp. 123-124.

Variante :

v. 3. în ambele manuscrise : Al cui umblet...
v. 5. mss. 219/155 : Cine te-a trîntit cînd văzu ce nu i-a plăcut
v. 7. ambele manuscrise : ...cînd te-au deschis,
v. 8. mss. 219/155 : Tu închideai şi boală şi foame şi vis
v. **9.** „ : Tu pe toţi i-ai cunoscut care au intrat
v. 10. „ : Şi trează totdeauna-ai stat.
v. 12. „ : ...de cîte ori mă strecuram în zori,
v. 13. „ : Veneam...
v. 14. Şi te rugam să mă închizi cu ea,

Cel de al doilea manuscris mai cuprinde şi versurile :

Căci te întrebam cu ochii umezi : Azi vine oare ?
Tu stăteai înaintea mea biruitoare
Uşe (,)
Eu niciodat' nu te-am bătut
Şi de-atîtea ori te-am mîngăiat şi te-am sărutat,
Şi numai tu m-ai văzut
De cîte ori am lăcrămat, de cîte ori am aşteptat.

p. 180 *Furtuna*

în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", la p. 141 şi „Biblioteca şcolarului", la p. 63.

p. 181 *Mortul*

în manuscrisele 214/163 şi 215/16.

Variante :

v. 2. în mss. 214/163 : Cu faţa albă şi cu plete...
v. 3. în mss. 215/16 : L-au adunat cu lopeţi dinaintea...
v. 5. „ : A fost poate...
v. 5. în mss. 214/163 : ...numai din glumă vin.
v. 8. în mss. 215/16 : Atîţia au rîs de el şi atîţia l-au scuipat.

p- 182 *Pastel*

în ediţiile Ion Brad, p. 98 şi „Cele mai frumoase poezii", p. 125.

p. 183 *Grădina-varc*

In ediţiile „Biblioteca pentru toţi", p. 142, Ion Brad, p. 99 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 126-127.

p. 184 *Pernelor...*

în manuscrisele 105 şi 104 care fac parte din o suită de manuscrise (proiect de volum ?) cu titlul general *Cartea cu visuri.* Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 105-106, „Biblioteca şcolarului", pp. 50-51, ediţia Ion Brad, pp. 100-101 şi „Cele mai frumoase poezii", pp. 128-129.

Manuscrisul cuprinde numai versurile 1-16.

p. 186 *Copiii săraci*

In manuscrisul 235/114. Reprodusă în ediţiile „Biblioteca pentru toţi", pp. 107-108, „Biblioteca şcolarului", p. 58, Ion Brad, pp. 102-103, „Cele mai frumoase poezii", pp. 130-131.

p. 187 *Sînt de-o mie de ani*

Poezia se află în trei variante manuscrise : mss. 101/206, care cuprinde numai versurile 1-14, mss. 160/190 şi mss. 191 care cuprinde ultima strofă. în ediţiile Ion Brad, p. 104, „Cele mai frumoase poezii", pp. 132-133.

v. 5. în mss. 160/190 : De povara şi durerea lor.

p. 188 *Dumnezeu*

Poezia are două variante manuscrise : în mss. 226/95, în care nu este împărțită în două părți, și în mss. 227/94. A fost reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți", pp. 143-145 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 179-182.

Variante :
v. 11. în mss. 226/95 : ...întrebam pe înger...
v. 18. „ : Șopti îngerul...
v. 25. „ : Și mă întrebă
v. 45. „ : Să știți voi, care nu m-ați cunoscut
v. 48. „ : ...să fur, să pot păzi o altă stea.
v. 52. „ : Și cred că și aici...

191 *Memento*

In edițiile „Biblioteca pentru toți", p. 109, Ion Brad, p. 105. „Cele mai frumoase poezii", p. 134.

Din ediția Poezii alese, 1954

Volumul, apărut la Editura de stat pentru literatură și artă, în colecția „Biblioteca pentru toți", în anul 1954, reproduce portretul poetului desenat de Jean Steriadi. Cuvîntul înainte este semnat de Veronica Porumbacu, iar materia propriu-zisă a culegerii este împărțită în trei secțiuni :

1. *Poezii — impresii și senzații moderne,* 1908, cuprinzînd douăzeci și cinci din titlurile volumului respectiv ;
2. *Poezii (1914-1944),* cu cincizeci și două de titluri. Față de volumele anterioare, se adaugă poeziile : *Cîntec ardelean, Oceanul de sînge, Degetul sorții* și *Norii roșii;*
3. *Poezii* (după 1944), cu unsprezece titluri apărute pentru prima dată în volum.

p. 195 *Oceanul de sînge*

In manuscrisul 11/193, cu observația că nu este datată. în edițiile „Biblioteca școlarului", p. 70, Ion Brad, p. 131 și „Cele mai frumoase poezii", p. 185.

P- 196 *Degetul sorții*

în manuscrisele 6/189 și 232/7, cu deosebiri, în cel din urmă.

p. 197 *Nori roșii*

In manuscrisele 1/184, caietul manuscris *Cartea unui om,* și 100/208. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți", cu titlul *Norii,* „Biblioteca școlarului", p. 71, ediția Ion Brad, p.' 134, „Cele mai frumoase poezii", pp. 188-189.

p. 198 *Ardealul*

Apărută în *Tribuna nouă,* an. I (1945), nr. 35 din 3 decembrie, p. 2, reprodusă în *Revista literară,* an. III (1947), nr. 11, din 23 aprilie, p. 2 și în *Tribuna,* an. XII (1968), nr. 48, din 28 noiembrie, p. 6.

p. 200 *Moțul, capra și copilul*

Publicată în *Almanahul literar,* an. IV (1953), nr. 6, iunie, p. 38. Reprodusă în ediția „Biblioteca școlarului", p. 82, ediția Ion Brad, pp. 144-145 și „Cele mai frumoase poezii", pp. 202-203.

p. 202 *Poveste de leu*

în ediția „Biblioteca școlarului", p. 94.

p. 203 *La conacul de odinioară*

Apărută în *Viața Românească,* an. VI (1953), nr. 5, pp. 5-6 ; reprodusă în ediția Ion Brad, pp. 146-148, „Cele mai frumoase poezii", pp. 204-207 și culegerea *Poezia română contemporană,* București, E. p. 1., 1964, pp. 31-33.

p. 206 *Copiilor din Coreea*

In manuscrisul 340/50. Publicată în *Almanahul literar,* an. VI (1953), nr. 8, august, p. 37, reprodusă în *Făclia,* an. VIII (1954), nr. 2286, din 14 februarie, p. 2 și în ediția „Biblioteca școlarului", p. 98, ediția Ion Brad, pp. 142-143, „Cele mai frumoase poezii", pp. 200-201.

p. 208 *Cîntec*

Apărut în Făclia, an. VIII (1954), nr. 2321, din 27 martie şi în *Contemporanul,* nr. 14 (391), 1954. Reprodus în ediţia Ion Brad, pp. 149-150, „Cele mai frumoase poezii", pp. 211-212.

In ediţia „Biblioteca pentru toţi" există o notă la titlu : „Scris cu cîteva zile înainte de moartea poetului". în schimb, nu se face datarea.

Din ediţia Poezii alese, 1956

Apărută la Editura tineretului, în colecţia „Biblioteca şcolarului", cu o prefaţă semnată de Ion Brad. Cuprinsul ediţiei este împărţit, după tiparul dat de ediţia M. R. Paraschivescu, preluat şi de cea anterioară şi devenit tradiţional în ce-l priveşte pe Emil Isac, în trei secţiuni :

1. *Impresii şi senzaţii moderne* (1908), selectînd 16 din poeziile volumului cu acelaşi titlu ;
2. *Poezii* (1914-1944), cu un număr de treizeci şi două de poezii, dintre care şapte apar pentru prima dată în volum : *Ne-am despărţit, Cîntecul orfanului, Curg rîuri de sînge, Cartea copilului, Urmaşul meu, Veţi fi voi mai fericiţi...* şi *Plugul;*
3. *Poezii noi* (1944-1945), însumînd douăsprezece titluri, dintre care trei apar pentru prima dată în volum : *N-a fost minune, Unei mame din Coreea* şi *Minerul.*

p. 211 *(Curg rîuri de sînge)*

In manuscrisul 168/86. Apărută în *Steaua,* an. V (1954), nr. 5, august, p. 57, reprodusă în ediţiile Ion Brad, la pp. 120-121 şi „Cele mai frumoase poezii", la pp. 148-149. In ediţia „Biblioteca şcolarului" apare cu titlul *Curg rîuri de sînge.*

p. 213 *(Urmaşul meu, care peste o sută de ani)*

In manuscrisul 237/210, fără titlu, dar subliniat *Urmaşul meu* din primul vers. Apărută în *Steaua,* an. V (1954), nr. 5, august, p. 58, reluată în Tribuna, an. I (1957), nr 8, din 31 martie, p. 3, în ambele publicaţii cu titlul *Urmaşul meu.* Reprodusă în ediţiile Ion Brad, la p. 124 şi „Cele mai frumoase poezii", la p. 153, fără titlu.

p. 214 *(Veţi fi voi mai fericiţi de cum eram noi)*

In manuscrisul 143/208. Apărută în *Steaua,* an. V (1954), nr 5, august, p. 59. Reprodusă în ediţiile Ion Brad, p. 130 şi „Cele ma frumoase poezii", pp. 196-197. De asemenea, în antologia *Poezie română contemporană,* E.p.L, 1964, pp. 34-35.

p. 215 *(N-a fost minune, a fost voinţă tot ce s-a întîmplat)*

In manuscrisul 247/83. Apărută în *Steaua,* an. V (1954), nr. 5 august, p. 56. Reprodusă în ediţiile Ion Brad, pp. 132-133, „Ceh mai frumoase poezii", pp. 186-187 şi în culegerile *Cîntare României* Editura militară, 1965, p. 13, *Tezaur,* E.p.L, 1962, p. 222.

p. 216 *Minerul*

în manuscrisul 260/205, cu titlul *Minerului,* neterminată. O variantă în manuscrisul 258/124. Publicată în *Steaua,* an. V (1954) nr. 1, aprilie, p. 27, reprodusă în ediţiile Ion Brad, pp. 151-152 ş „Cele mai frumoase poezii", pp. 213-214. Selectată în culegerile Tezaur, E.p.L, 1962, p. 221 şi *Poezia română contemporană,* E.p.l. pp. 33-34.

P- 217 *Cîntecul orfanului*

Apărută în *Tribuna,* an. XI (1967), din 28 decembrie, nr. 52 p. 5.

Din ediţia Scrieri alese, 1960

Apărută la Bucureşti, la Editura de stat pentru literatură ş: artă, în 1960, în îngrijirea lui Ion Brad şi cu o prefaţă de Mirce£ Zaciu. Reproduce portretul autorului, desenat de Jean Steriadi Cuprinde prefaţa, un Cuvînt al editorului, iar poezia împărţită îr două mari capitole :

1. *Versuri 1906-1944,* un număr de şaptezeci şi cinci de poezii dintre care 18 reproduse după volumul din 1908, 23 din ediţi£ „Adevărul", 17 din ediţia M. R. Paraschivescu, iar 17 publicat* pentru prima dată în volum ;
2. *1945-1953,* cuprinzînd douăsprezece poezii, dintre care două *Esmeralda* şi ^ * ^ flncă o *noapte)* n-au apărut în nici un volun anterior.

p. 221 *Plouă*

Apărută în *Noua Revistă Română,* voi. XIV (1913), nr. 19, din *27* octombrie, pp. 300-301. Selectată şi în ediţia „Cele mai frumoase poezii", la pp. 63-66.

p. 223 *Noaptea fantastică*

Apare în trei manuscrise : 5/188, cu titlul *Cîntec,* 143/157, exact ca în ediţia Ion Brad, şi 345/IX. Reprodusă şi în ediţia „Cele mai frumoase poezii", la p. 61.

Variante :

v. 1. mss. 5/188 : Dorm bogaţii...
v. 2. Pe casă se bat motani şi de gheaţă sunt florile.
v. 3. Vardistul fluieră, un beţiv...
v. 4. — Unde-i o gură să-i răspund...
v. 5. Casele parcă sunt...
v. 7. Cum au rămas aici ? Din rame rîd bătrîni şi bătrîne.
v. 12. — O, dacă aş avea o mamă, să mă sărute...
v. 12. mss.
buze...

p. 224 *23 ianuarie 1922*

Apărută în *Evoluţia,* an. II (1922), nr. 6, din 15 martie, p. 3. Reprodusă în *Rampa,* an. XIII (1928), nr. 2983, din 2 ianuarie, p. 7. în ediţia Ion Brad e datată greşit, 1928.

p. 227 *Someşul moţilor*

Publicată în *Gînd românesc,* an. I (1933), nr. 3, p. 134. Reprodusă şi în ediţia „Cele mai frumoase poezii", p. 135.

p. 228 Somnul

în manuscrisul 196/136. Selectată în ediţia „Cele mai frumoase poezii", p. 136.

p. 229 *Voi*

în manuscrisul 170/125. în ediţia „Cele mai frumoase poezii" la pp. 137-138.

p. 230 *Poema despre un copil sărac*

Publicată în *Azi,* seria a II-a, an. VIII (1940), nr. 64, din 26 mai, p. 7. In ediţia „Cele mai frumoase poezii", pp. 139-140.,

p. 231 *Eternul cîntec*

In manuscrisul 151/103 şi 104. în ediţia „Cele mai frumoase poezii", la pp. 141-142.

p. 232 *Vară*

Apărută în *Ritmuri,* an. I (1929), nr. 1, 1 septembrie, p. 9. în ediţia „Cele mai frumoase poezii", la p. 143.

p. 233 *Cîntec de noapte*

în manuscrisul 24/85, cu însemnarea : „Iată o transcriere dintr-un *Cîntec de noapte* din sec. XVII." In ediţia „Cele mai frumoase poezii", p. 144.

p. 234 *Cîntec*

In manuscrisul 211/48 care, între versul 2 şi 3 din ediţia Ion Brad, mai cuprinde versul : Şi floarea care-n soare creşte.

p. 237 *(Dacă suferinţă multă)*

In manuscrisul 120/144, datată 12 august 1938, astfel încît am renunţat la datarea 1939 din ediţia Ion Brad.

Textul corectat după manuscris.

p. 238 *(Voi care muriţi tineri şi frumoşi)*

în manuscrisul 129/152 care, la sfîrşit, mai cuprinde versurile :

Ori Lunea, ori Marţi, ori Vineri,
Voi, care v-ati dus.

* »

p. 239 *(Ce surdă-i lumea, inima~i neagră)*

în manuscr-sul 169/130.

p. 240 *Trei fețe*
(fragmente)

In ediția „Cele mai frumoase poezii", pp. 154-155.

p. 241 *Soldat tinăr*

Apărută în *Tribuna,* an. I (1957), nr. 8, din 31 martie, p. 3.

Din ediția Versuri, 1964

Apărută la Editura Tineretului, Bucureşti, 1964, în colecția „Cele mai frumoase poezii", cu un portret al autorului şi o prefață de Ion Brad. Versurile sînt împărțite în două mari secțiuni :

1. *1906-1944,* cuprinzînd optzeci şi patru de poezii, dintre care 18 după volumul din 1908, 27 din ediția „Adevărul", 18 din ediția M. R. Paraschivescu şi 12 după ediția din 1960 ;

2. *1945-1953,* treisprezece titluri, dintre care numai unul, *încă o noapte,* nu mai apăruse în n'ci un volum.

p. 245 *încă o noapte*

In manuscrisul 164/126. Apărută în *Tribuna,* an. I (1957), nr. 8, din 31 martie, p. 3 şi în ediție, fără titlu,„*. şi cu foarte mici modificări.

POEZII DIN PERIODICE

Colaborarea lui Emil Isac la periodice, mai ales în perioada dintre cele două războaie, a fost pe cît de întinsă pe atît de întîmplătoare. După cum s-a putut observa din notele la volumele sale de versuri, îngrijitorii edițiilor au făcut apel, la sugestia autorului, şi la acest foarte bogat fond de versuri. Aproape sigur, faptul că selecția lor a fost foarte avară se datoreşte unor scrupule

de ordin estetic. In ce ne priveşte, am acordat mai mult credit versurilor de prin reviste, neincluse pînă acum în vreo culegere, din două motive : în primul rînd, pentru că intenția noastră este de a realiza o ediție mai cuprinzătoare din operele lui Emil Isac, în comparație cu ediția de Opere *îngrijită de Miron Radu Paraschivescu ; în al doilea rînd, pentru că nutrim opinia că, în spațiul poeziei lui Emil Isac, problema valorii trebuie rejudecată şi soluționată în termeni mai puțin severi decît au făcut-o editorii ei de pînă acum.*

P- 249 *La umbra plopilor*

Familia, an. XXXIX (1903), nr. 42. din 2 noiembrie, p. 48.

P- 250 *La nuntă...*

Publicată în *Sămănătorul,* an. III (1904), nr. 2, din 11 ianuarie,, p. 23.

p. 251 *Moartă...*

Apărută în *Familia,* an. XLII (1904), nr. 3, din 14/28 ianuarie, pp. 27-28.

P- 253 *Despărțire*

In *Familia,* an. XL (1904), nr. 4, din 25 ianuarie / 7 februarie, p. 40.

p. 254 *Noaptea*

Apărută în *Familia,* an. XL (1904), nr. 9, din 29 febr. /13 martie, p. 99.

p. 255 *Curcubeu*

Publicată în *Tribuna,* an. VIII (1904), nr. 63, 28 martie/1» aprilie, p. 10.

p. 258 *Grănițerul*

Publicată în *Familia,* an. XL (1904), nr. 28, din 11/24 iulie, p. 325.

p. 259 *Din cartea dorului*

Apărută în *Gazeta Transilvaniei,* strofele notate cu 26 şi 27 în an. LXVII (1904), nr. 156, din 16/29 iulie, p. 3, iar cele de la 32, în acelaşi an, nr. 161, din 23 iulie / 5 august, p. 5.

p. 261 *Cîntece*
III
(Cîntec vechi)"

In *Familia,* an. XL (1904), nr. 32, din 8/21 august, p. 375. Există şi părţile numerotate cu I şi II, însă ediţia noastră nu le-a selectat.

p. 262 *Spre toamnă*
Pastel

Apărut în *Tribuna,* an. VIII (1904), nr. 174, din 27 august, p. 3.

p. 263 *Cîntec*

In *Gazeta de duminecă,* an. I (1904), nr. 36, din 4 septembrie, p. 3.

p. 264 *Pastel*

In *Familia,* an. XLI (1905), nr. 27, din 13 iulie, p. 316. .

p. 265 *Poveste*

Apărută în *Gazeta de duminecă,* an. II (1905), nr. 27, din 16 iulie, p. 2 şi aproape concomitent în *Familia,* an. XLI (1905), nr. 26, din 26 iunie / 9 iulie, p. 304.

p. 266 *Cîntarea dimineţii*

Publicată în *Drapelul,* an. V (1905), nr. 139.

p. 268 *Din copilărie*

Publicată în *Familia,* an. XLI (1905), nr. 45, din 6/19 octombrie, p. 531.

P- 269 *Spune-mi*

Publicată în *Tribuna,* an. X (1906), nr. 4, din 4/17 februarie, p. *4.*

P- 270 *Cu floarea*

In *Tribuna,* an. X (1906), nr. 24, din 4/17 februarie, p. 4.

p. 271 *Vifor*
Pastel

Apărut în *Familia,* an. XLII (1906), nr. 7, din 12/27 februarie, p. 78 şi în *Gazeta de duminecă,* an. III (1906), nr. 11 din 26 martie, p. 2.

p. 272 *Poetul*

In *Familia,* an. XLII (1906), nr. 7 din 12/27 februarie, p. 78 şl în *Gazeta de duminecă,* an. III (1906), nr. 11 din 26 martie, p. 2.

p. 273 *Mama şi fata*

Publicată în *Tribuna,* an. X (1906), nr. 80, din 27 aprilie / 10 mai, p. 4.

p. 274 Un copil

In *Gazeta de duminecă,* an. III (1906), nr. 18, din 13 mai, p. 4.

p. 275 *E noapte...*

In *Familia,* an. XLII (1906), nr. 26, din 9/22 iulie, p. 304.

p. 276 *Bolnav*

în *Familia,* an. XLII (1906), nr. 29, din 30 iulie/12 august, p. 341.

p. 278 *Pe îngînatul dimineţii*
(Fragment)

Publicată în *Familia,* an. XLII (1906), nr. 35, din 8/21 octombrie, pp. 408-409.

p. 280 *Cîntece noi*

Publicate în *Gazeta de duminecă,* an. III (1906), nr. 42, din 28 octombrie, p. 2.

p. 282 *Cîntece noi*

Apărute în *Gazeta de duminecă,* an. III (1906), nr. 45, din 18 noiembrie, p. 3.

p. 283 *Chemare*

Apărută în *Tribuna,* an. XI (1907), nr. 85, din 13/26 aprilie, p. 3.

p. 285 *Cîntec*

In *Tr'.buna,* an. XI (1907), nr. 107, din 13/26 mai, p. 2.

p. 286 *Aur*

în *Lupta,* an. II (1908), nr. 259, din 25 decembrie 1908/7 ianuarie 1909, p. 12.

p. 287 *Cerşetorul*

în *Lupta,* an. II (1908), nr. 259, din 25 decembrie 1908/7 ianuarie 1909, p. 12.

p. 289 *Finis*

Publicată în *Gazeta Transilvaniei,* an. LXXII (1909), nr. 280, din 25 decembrie, p. 4.

p. 290 *Cîntec*

Apărută în *Românul,* an I (1911), nr. 94, din 30 aprilie/11 mai, p. 6.

p. 291 *Moşneagul*

Apărută în *Adevărul literar şi artistic,* an. III (1922), nr. 76, din 7 mai, p. 5, republicat în *Naţiunea,* an. I (1946), nr. 72, din 21 iunie, p. 2.

p. 292 *Mamei mele*

Apărută în *Adevărul literar şi artistic,* an. IV (1923), nr. 111, din 7 ianuarie, p. 1.

p. 294 *Clopotele liniştei*

In *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 186, din 29 iunie, p. 2, cu notiţa : „Din un. volum de versuri : *Primăvara spre sfîrşit..."*

p. 295 *Crăciunul meu*

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. V (1924), nr. 212, din 28 decembrie, p. 4.

p. 298 *Carmen lugubre*

Publicată în *Adevărul literar şi artistic,* an. VI (1925), nr. 216, din 25 ianuarie, p. 2.

p. 300 *Vers*

Apărut în *Transilvania,* an. 5-7 (1926), nr. 1, ianuarie, p. 4.

p. 301 *Iosif*

In *Almanahul presei române* pe 1926, p. 119. Poezia se găseşte şi în manuscrisul 341.

p. 302 *De Anul nou*

Apărută în *Universul,* an. XLV (1927), nr. 2, din 2 ianuarie, p. 1.

p. 303 *Steaua*

Apărută în *Universul literar,* an. XLIII (1927), nr. 3, din 16 ianuarie, p. 2.

p. 304 *Am visat...*

Apărută în *Cele trei Crişuri,* an. IX (1928), nr. 1, p. 6.

p. 305 *Cîntec*

Publicată în *Universul,* an. XLVI (1928), nr. 198, din 27 august, p. 3.

p. 306 *Cînd stele albe*

Apărută în *Rampa,* an. XIII (1928), nr. 3178, din 27 august, p. 1.

p. 307 *O poezie*

Apărută în *Societatea de miine,* an. V (1928), nr. 20, din 1 noiembrie, p. 364.

p. 308 *Şi tu, şi eu, cu toţii vom muri...*

Apărută în *Patria,* an. X (1928), nr. 265, din 2 decembrie, p. 6.

p. 309 *Fragment din „Cîntecul omului"*

Publicat în *Patria,* an. X (1928), nr. 282, din 25 decembrie, p. 17.

p. 311 *Zîmbetul*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 5 din 6 ianuarie, p. 2, cu notiţa : „Din volumul ce o să apară".

p. 312 *Se aşează umbra mamei...*

în *Patria,* an. XI (1929), nr. 5, din 6 ianuarie, p. 2, cu notiţa : „Din volumul ce o să apară".

p. 313 *Cum aş vrea să-ţi spun...*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 25, din 3 februarie, p. 2.

p. 314 *Primăvară*

Publicată în *Patria,* an. XI (1929), nr. 31, din 10 februarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri,* an. I (1929), nr. 1, din 1 noiembrie, p. 4.

p. 315 *Ninge*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 37, din 17 februarie, p. 2.

p. 316 *Durerile...*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 43, din 24 februarie, p. 2, cu o notă : „Din volumul *Poezii* de Emil Isac ce o să apară".

p. 317 *Cîntec bun*

Publicat în *Patria,* an. XI (1929), nr. 49, din 3 martie, p. 2 şi în *Transilvania,* an. 60 (1929), nr. 12, p. 974.

p. 318 *Cantate*

în *Patria,* an. XI (1929), nr. 55, din 10 martie, p. 2.

p. 319 *Poezia suferinţei...*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 71, din 31 martie, p. 2.

p. 320 *Cîntec de iarnă*

Publicat în *Societatea de mîine,* an. VI (1929), nr. 9-10, din 15 mai-1 iunie, p. 174, cu nota: „Din volumul *Poezii,* care va apărea curînd".

p. 321 *Poezie*

Publicată în *Patria,* an. XI (1929), nr. 276 din 15 decembrie, p. 6.

p. 322 *Voi fi sincer...*
II

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 284, din 25 decembrie, p. 7.

P- 323 *Poezie*

Publicată în *România literară,* an. I (1930), nr. 1, martie, p. 7.

P- 324 *Poezie*

Apărută în *Patria,* an. XI (1929), nr. 276, din 15 decembrie, p. 6.

P. 325 *Povestea copilului bun...*

Publicată în *Rampa,* an. XV (1930), nr. 3675, din 20 aprilie, p. 1, cu titlul *Povestea unui copil,* în *Convorbiri literare,* an. 63 (1930), iulie-august, p. 811, în *România nouă,* an. III (1935), nr. 194, p. 2 şi în *Abecedar,* an. I (1933), nr. 21-22, din 5-12 octombrie, p. 4.

p. 326 *Copiii*

Apărută în *Viața literară,* an. V (1930), nr. 127, din 15 aprilie-10 mai, p. 1.

p. 328 *Grădina*

Apărută în *Îndreptarea,* an. I (1930), nr. 5, mai, p. 5 şi în *Patria,* an. XII (1930), nr. 146, din 7 iulie, p. 6.

p. 329 *Noaptea*

Apărută în *Ritmuri,* an. I (1930), nr. 11, 12, iulie-august, p. 7.

p. 330 *Unei mame*

Publicată în *Patria,* an. XII (1930), nr. 277, din 24 decembrie, p. 1, republicată în acelaşi ziar, an. XIV (1932), nr. 166, din 20 august, p. 2, cu titlul : *Unei mame părăsite.*

p. 331 *Cîntec*

Apărută în *Cele trei Crişuri,* an. XIII (1932), nr. 1-2, p. 6.

p. 332 *Cîntec de copil*

Apărută în *Patria,* an. XIV (1932), nr. 158, din 10 august, p. 3, reluat în *Gîndirea,* an. XVI (1937), nr. 9, noiembrie, p. 428.

p. 333 *Cîntece de copii...*

Apărută în *Gîndirea,* an. XII (1932), nr. 10, p. 364.

p. 334 *Iubire*

Apărută în *Patria,* an. XIV (1932), nr. 162, din 14 august, p. 2.

p. 335 *Poetul*

In *Patria,* an. XIV (1932), nr. 166, din 20 august, p. 2.

p, 336 *Cîntec de toamnă*

Publicat în *Braşovul literar şi artistic,* an. II (1933), nr. 6-7, aprilie, p. 84

p. 337 *Cîntec de degp&rțttv*

Publicată în *Abecedar,* an. I (1933), nr. 13-14, din 30 august, p. 1.

p. 338 Cî»t«c

Publicată în *Braşovul literar şi artistic,* an. II (1933), nr. 14, p. 27;

p. 339 *Cîntec*

In manuscrisul 207/84. Publicată în *România nouă,* an. III (1935), nr. 196, din 10 septembrie, p. 2.

8. în mss. : Cînd trebuia să rămîn şi să strălucesc In stele.

p. 340 *Făceai semne*

In manuscrisul 202/108. Apărută în *Universul,* an. 54 (1937), nr. 154, din 7 iunie, p. 4.

Manuscrisul nu cuprinde ultima strofă.

p. 341 *Mary*

Publicată în *Universul,* an. 54 (1937), nr. 231, din 23 august, p. 52.

p. 342 *Primăvara*

Apărută în *Tribuna nouă,* an. II (1946), nr, 14; din 21 aprilie, p. 3.

p. 343 Din *Cartea copilului*

In manuscrisul nr. 203/108, cu titlul ***Ctntec** de **leagăn.*** Publicată în *Lumea,* an. II (1946), nr. 30 (28 aprilie), p. 4.

p. 344 *Cîntec*

Apărută în Veac *nou,* an. III (1946), nr. 40, din 7 septembrie, p. 11, cu titlul *Cîntecul meu.* In nr. 234/3.

p. 345 *Cîntec*

Apărută în *Revista literară,* an. UI (1947), nr. 10 din 20 aprilie, p. 1 şi este o variantă Ia *Noaptea fantastică.*

p. 346 *Epitaf*

Publicată în *Revista literară,* an. III (1947), nr. 10 din 20 aprilie, p. 1.

p. 347 *Roțile*

Publicată în *Revista literară,* an. III (1947), nr. 10 din 30 aprilie, p. 5.

p. 349 *Am băut din fîntînă...*

In manuscrisul nr. 15/197. Apărută în *Viața românească,* an. I (1948), nr. 1, p. 92 şi în volumul *Scriitori din R.P.R. în slujba poporului,* E.S.P.L.A., pp. 186-187.

p. 350 *Cîntecul celor uciși*

Manuscrisele 24/171 şi 11/193, o variantă la poezia *Oceanul de sînge* din ediția „Biblioteca pentru toți", apărută în *Viața românească,* an. I (1948), nr. 1, p. 93.

POEZII POSTUME

p. 353 *(Pămîntule, dacă viu în tine)*

In manuscrisul 262/23. Apărută în *Steaua,* an. V (1954), nr. 1, aprilie, pp. 25-26.

p. 354 ***In***

In manuscrisul 128/152. Apărută în *Tribuna,* an. II (1957), nr. 8, din 12 martie, p. 3.

p. 355 *Poemă de mai*
(Fragment)

Apărută în *Steaua,* an. X (1959), nr. 3, p. 65.

p. 356 *Cocoş blestemat*

In manuscrisul 40/213. Apărută în *Tribuna,* an. XI (1967), nr. 52, din 28 decembrie, p. 5.

p. 357 *Soldații*

Apărută în *Tribuna,* an. XI (1967), nr. 52, din 28 decembrie, p. 5. In manuscrisul 38/211.

p. 358 *Elveția*

In manuscrisele 21/169 şi 37/210. Publicată în Tribuna, an. XII <1968), nr. 13, din 28 martie, p. 1.

p. 360 *Cînd se apropie noaptea*

In manuscrisele 32/176, 44/216, iar sub titlul *Adu-ți aminte* manuscrisul 39/212 cuprinde ultima strofă a acestei poezii. Apărută în *Steaua,* an. XIX (1968), nr. 5, mai, p. 6.

p. 361 *în fiecare noapte*

In manuscrisul 55/224. Apărută în *Steaua,* an. XIX (1968), nr. 5, mai, p. 6.

p. 362 *Cîntec*

în ms. 158/215 ; apărut în *Tribuna,* an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 363 *Cafeneaua*

In ms. 181/111 ; apărută în *Tribuna,* an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 365 Plouă

In ms. 223/132 ; apărută în *Tribuna,* an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 366 *Dorm urşii-n patul de brad*

In ms. 165/33 ; apărută în *Tribuna,* an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 367 *Degetul sorții*

In ms. 233/102 ; apărută în *Tribuna,* an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 368 *Necrologul meu*

In ms. 211/167.

CUPRINS

POKZII DIN VOLUME

Antume

Din volumul *Poezii. Impresii şi senzații moderne,* 1008

Din volumul *Poezii [1936]*

Din ediţia *Opere,* 1946

Postume

Din ediţia *Poezii alese,* 1954

Din ediția *Poezii alese,* 1956

Din ediția *Scrieri alese,* 1960

Din ediția *Versuri,* 1964

POEZII DIN PERIODICE

POEZII POSTUME